

Onsdagen den 1 december

Kl. 9.00 – 17.52

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 25 november.

2 § Utökning av antalet suppleanter i bostadsutskottet

Valberedningen hade enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag tillstyrkt att antalet suppleanter i bostadsutskottet skulle utökas från 23 till 24.

Kammaren medgav denna utökning.

3 § Val av extra suppleant i bostadsutskottet

Företogs val av extra suppleant i bostadsutskottet.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleant i bostadsutskottet

Annelie Enochson (kd)

4 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan

Talmannen meddelade att *fredagen den 17 december kl. 9.00*, tidigare aviserad som reservdag, skulle interpellationssvar lämnas.

5 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Trafikutskottets betänkande 2004/05:TU1
Näringsutskottets betänkande 2004/05:NU2

KU6 Nationaldagen – ny helgdag

1. utskottet

2. res. (v, mp)

Votering:

254 för utskottet

38 för res.

9 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 129 s, 44 m, 38 fp, 26 kd, 17 c

För res.: 1 fp, 25 v, 1 c, 11 mp

Avstod: 1 s, 4 fp, 2 kd, 2 mp

Frånvarande: 14 s, 11 m, 5 fp, 5 kd, 5 v, 4 c, 4 mp

Annelie Enochson (kd) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

KU5 Ändringar i riksdagsförvaltningens instruktion

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU7 Förlängd försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning i Skåne län och Västra Götalands län

Punkt 1 (Förlängning av regionförsöken)

1. utskottet

2. res. 1 (c)

Votering:

274 för utskottet

18 för res. 1

8 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 129 s, 38 m, 41 fp, 28 kd, 25 v, 13 mp

För res. 1: 18 c

Avstod: 1 s, 6 m, 1 fp

Frånvarande: 14 s, 11 m, 6 fp, 5 kd, 5 v, 4 c, 4 mp

Punkterna 2 och 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU4 Statliga företag

Punkt 1 (Regeringens skrivelse och synen på statligt ägande)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp, kd, c)

Votering:

168 för utskottet

133 för res. 1

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 130 s, 25 v, 13 mp
För res. 1: 44 m, 43 fp, 28 kd, 18 c
Frånvarande: 14 s, 11 m, 5 fp, 5 kd, 5 v, 4 c, 4 mp

Punkt 2 (Kommission för en översyn av statliga bolags agerande)

1. utskottet
2. res. 3 (fp)
Votering:
171 för utskottet

48 för res. 3

82 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 1 m, 1 kd, 25 v, 1 c, 13 mp

För res. 3: 3 m, 43 fp, 2 kd

Avstod: 40 m, 25 kd, 17 c

Frånvarande: 14 s, 11 m, 5 fp, 5 kd, 5 v, 4 c, 4 mp

Mikael Oscarsson (kd) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 4 (Generellt om statens ägarutövning)

1. utskottet
2. res. 6 (m, fp, kd, c)

Votering:

168 för utskottet

133 för res. 6

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 25 v, 13 mp

För res. 6: 44 m, 43 fp, 28 kd, 18 c

Frånvarande: 14 s, 11 m, 5 fp, 5 kd, 5 v, 4 c, 4 mp

Punkt 6 (Bolagsledningarnas löner och ersättningar)

1. utskottet
2. res. 11 (kd)

Votering:

167 för utskottet

28 för res. 11

106 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 25 v, 12 mp

För res. 11: 28 kd

Avstod: 44 m, 43 fp, 18 c, 1 mp

Frånvarande: 14 s, 11 m, 5 fp, 5 kd, 5 v, 4 c, 4 mp

Övriga punkter
Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU7 Skärpta regler mot penningtvätt

Punkt 4 (Påföljd för överträdelse)

1. utskottet

2. res. 1 (fp, m)

Votering:

213 för utskottet

87 för res. 1

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 27 kd, 25 v, 18 c, 13 mp

För res. 1: 44 m, 43 fp

Frånvarande: 14 s, 11 m, 5 fp, 6 kd, 5 v, 4 c, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

LU2 Ändringar i mönsterskyddslagen

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU2 Diskriminering inom det sociala området på grund av sexuell läggning

Punkt 1 (Yrkande om avslag på proposition 2004/05:22)

1. utskottet

2. res. 1 (kd)

Votering:

272 för utskottet

28 för res. 1

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 44 m, 43 fp, 25 v, 18 c, 12 mp

För res. 1: 28 kd

Frånvarande: 14 s, 11 m, 5 fp, 5 kd, 5 v, 4 c, 5 mp

Punkt 2 (Sammanhållen lagstiftning)

1. utskottet

2. res. 2 (m, kd)

Votering:

229 för utskottet

72 för res. 2

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 43 fp, 25 v, 18 c, 13 mp

För res. 2: 44 m, 28 kd

Frånvarande: 14 s, 11 m, 5 fp, 5 kd, 5 v, 4 c, 4 mp

7 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 30 november

SkU1 Anslagen till Skatteverket, kronofogdemyndigheterna och Tullverket, m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU9 Beskattning av utomlands bosatta

1. utskottet
2. res. (fp, m, kd, c)

Votering:

166 för utskottet

133 för res.

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 128 s, 25 v, 13 mp

För res.: 44 m, 43 fp, 28 kd, 18 c

Frånvarande: 16 s, 11 m, 5 fp, 5 kd, 5 v, 4 c, 4 mp

SkU10 Mervärdesskatt vid omsättning av gas och el, m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU13 Genomförande av ändringar i moder- och dotterbolagsdirektivet

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU15 Utökade möjligheter till överföring av periodiseringsfonder och expansionsfond, m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU2 Anslag inom utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Punkt 1 (Anslag inom utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar)

1. utskottet
2. res. 1 (v, mp)

Votering:

176 för utskottet

39 för res. 1

82 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 129 s, 6 m, 33 fp, 4 kd, 4 c

För res. 1: 1 kd, 25 v, 13 mp

Avstod: 37 m, 10 fp, 21 kd, 14 c

Frånvarande: 15 s, 12 m, 5 fp, 7 kd, 5 v, 4 c, 4 mp

Henrik Westman (m), Tina Acketoft, Gunnar Andréén, Helena Bargholtz, Heli Berg, Anna Grönlund Krantz, Liselott Hagberg, Carl B Hamilton,

Solveig Hellquist, Lennart Kollmats, Bo Könberg, Ana Maria Narti, Ulf Nilsson, Gunnar Nordmark, Christer Nylander, Birgitta Ohlsson, Torkild Strandberg, Sverker Thorén, Lars Tysklind, Erik Ullenhag, Cecilia Wigström, Cecilia Wikström, Christer Winbäck och Yvonne Ångström (alla fp) samt Per Landgren (kd) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 3 (Stöd till flickor som fyllt 18 år)

1. utskottet
2. res. 3 (kd, m, fp, c)

Votering:

168 för utskottet

132 för res. 3

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 25 v, 13 mp

För res. 3: 43 m, 43 fp, 28 kd, 18 c

Frånvarande: 14 s, 12 m, 5 fp, 5 kd, 5 v, 4 c, 4 mp

Punkt 11 (Handläggningstider)

1. utskottet
2. res. 10 (c)
3. res. 11 (mp)

Förberedande votering:

18 för res. 10

13 för res. 11

270 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 10.

Huvudvotering:

223 för utskottet

20 för res. 10

59 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 129 s, 41 fp, 28 kd, 25 v

För res. 10: 1 s, 19 c

Avstod: 44 m, 2 fp, 13 mp

Frånvarande: 14 s, 11 m, 5 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 4 mp

Veronica Palm (s) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 15 (Kvinnor i asylprocessen)

1. utskottet
2. res. 16 (v)

Votering:

263 för utskottet

38 för res. 16

1 avstod

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 44 m, 42 fp, 28 kd, 19 c

För res. 16: 25 v, 13 mp

Avstod: 1 fp

Frånvarande: 14 s, 11 m, 5 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 4 mp

Punkt 16 (Förvar)

1. utskottet
2. res. 17 (kd, v, c, mp)

Votering:

217 för utskottet

85 för res. 17

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 44 m, 43 fp

För res. 17: 28 kd, 25 v, 19 c, 13 mp

Frånvarande: 14 s, 11 m, 5 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 4 mp

Punkt 18 (Utredning om barns asylskäl)

1. utskottet
2. res. 20 (kd, c)

Votering:

254 för utskottet

47 för res. 20

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 130 s, 44 m, 43 fp, 25 v, 12 mp

För res. 20: 27 kd, 19 c, 1 mp

Frånvarande: 14 s, 11 m, 5 fp, 6 kd, 5 v, 3 c, 4 mp

Punkt 19 (Ansvar för ensamkommande barn)

1. utskottet
2. res. 21 (s)

Votering:

180 för utskottet

122 för res. 21

47 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 9 s, 44 m, 43 fp, 28 kd, 24 v, 19 c, 13 mp

För res. 21: 121 s, 1 v

Frånvarande: 14 s, 11 m, 5 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 4 mp

Eva Arvidsson, Christina Axelsson, Carina Moberg och Mariam Osman Sherifay (alla s) anmälde att de avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 24 (Barns bästa)

1. utskottet

2. res. 28 (kd, fp)

Votering:

198 för utskottet

85 för res. 28

18 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 129 s, 44 m, 25 v

För res. 28: 43 fp, 28 kd, 14 c

Avstod: 5 c, 13 mp

Frånvarande: 15 s, 11 m, 5 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 4 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU6 Konvention mellan Sverige och Amerikas förenta stater om social trygghet

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU8 Kommunal medverkan i landstingens sjuktransporter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Rikets styrelse

8 § Rikets styrelse

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 2004/05:KU1

Utgiftsområde 1 Rikets styrelse (prop. 2004/05:1 delvis och redog. 2003/04:RS2).

Anf. 1 GÖRAN LENNMARKER (m):

Herr talman! Ett av de centrala målen under detta utgiftsområde är demokratimålet. I dag är det särskilt angeläget att påpeka att det sker stora saker i Ukraina. Man kan inte längre stjäla ett val utan att befolkningen reser sig. Det är en stor sak om det blir ett verkligt demokratiskt val i Ukraina.

Det sprider sig nu ett hopp i många av de före detta sovjetiska republikerna som i dag är självständiga länder. Efter den stora förändringen 1989–1991 ska det nu komma en verklig demokratisering. I åtskilliga av

dessa länder har det var en mer formell demokratisering. I praktiken har korruption och även rent valfusk gynnat de sittande regimerna.

Frågan är inte avgjord ännu. Men det är ett stort och viktigt händelseförlopp som sker nästan i vårt grannland Ukraina.

Herr talman! Därmed går jag över till det betänkande som vi har att presentera.

Det är två saker som jag vill kommentera. Den ena gäller Moderaternas reservation nr 4 om presstödet som jag härmed yrkar bifall till.

Vårt resonemang är att presstödet infördes en gång därför att man ville säkra en mångfald i pressen. Men det är många inte minst inom branschen som menar att effekten snarare har gått i motsatt riktning. Presstödet har kanske bidragit till att konservera föråldrad teknik och föråldrade sätt att redigera tidningarna. Därmed har vi i stället sett en pressdöd. Många tidningar har ju lagts ned under den här perioden.

Varför säger man det? Det normala är ju att ett stöd ska främja en sak, det är därför som det införs. Veldig mycket av pressen växer nu fram som rena annonstidningar. Man har en inkomstkälla, nämligen annonser. Många menar att det kanske hade varit klokare att tidningarna tidigare hade sökt sig till denna källa, framför allt när man avskaffade reklamskatten. Det är kanske reklamskatten som gör den stora skadan för tidningarna därför att annonsmarknaden är den inkomstkälla som de verkligen små och väl spridda tidningarna i Sverige har. Vi ser dem växa fram över hela landet på små orter. Det är dem som man ivrigt går till postlådan efter eller tar på disken i affären. Det är därför vi menar att det nu är dags att avveckla presstödet och reklamskatten. Vi vill göra det i två steg.

Låt mig också ta upp det stora förslaget vi har. Det gäller anslaget till Regeringskansliet – de 5,4 miljarder kronor som Regeringskansliet får. Det förefaller lite underligt att Regeringskansliet har vuxit så kraftigt. Jämför man under en tioårsperiod har det anställningsmässigt vuxit med nästan 50 %, eller 48 % för att vara exakt. Och det gäller de delar av Regeringskansliet som inte är Utrikesdepartementet eller kommittéväsendet, utan övriga delar.

Ser man tillbaka på tioårsperioden kan man fråga sig varför det har vuxit så snabbt. För exakt tio år sedan hade vi den kanske största legislativa belastningen någonsin i Sverige. Det var nämligen då vi slutförhandlade i EU. Vi överförde också EU:s samlade lagstiftning, *acquis communautaire*, som det heter, till den svenska lagstiftningen. Det var en oerhört tung lagstiftningsbörda. Vi slutförde medlemskapsförhandlingarna. Vi hade parallellt med detta ett mycket starkt aktivt engagemang i Baltikum; det var ju stora förändringar på gång då. Framför allt hade vi också en situation med Unprofor i före detta Jugoslavien som krävde mycket energi. Det var en svår situation då, och en FN-operation som inte gick så väl. Vi hade en stor flyktingtillströmning – det största antal flyktingar som vi någonsin har haft i Sverige. Mer än var tionde person var 1994 en flykting från före detta Jugoslavien.

Det var alltså stora arbetsuppgifter som Regeringskansliet hade då. Man ställer sig därför en fråga. Nu har vi ett betydligt lugnare skede, inte minst i EU. Vi har en lagstiftningsprocedur i EU, men takten är mycket rimlig; vi har kanske tio lagstiftningsärenden per år som kommer via EU. Varför har då Regeringskansliet vuxit så kraftigt? Det har skett under en

period när andra delar både av offentlig och privat sektor har haft mycket kraftiga nedskärningar. I privat sektor har koncernkontor och sådant ofta skurits ned oerhört kraftigt. Man har dragit ned på de centrala funktionerna därför att man förskjuter mycket mer av beslutsrätten ut till verksamheterna. Under den perioden har alltså Regeringskansliet exklusive UD och kommittéväsendet vuxit oerhört kraftigt. Det är en fråga som man måste gå in i djupare, och det är en av orsakerna till att vi menar att man kan dra ned på Regeringskansliet.

Dessvärre har regeringen i en annan del haft en egenartad politik. Vi har under den här perioden fått ett behov av ett mycket starkare engagemang i Europa, naturligt nog med tanke på händelserna 1989–1991. EU-medlemskapet har inneburit att Sveriges diplomatiska närvaro i Europa måste öka. Vi måste finnas i alla europeiska länder, i princip. Det är rätt och det är riktigt. Men det ska inte innebära att vi därför ska dra ned utanför Europa. Den konstiga politiken har lett till att man har dragit ned utanför Europa för att kunna öka i Europa. Det är ett svårförståeligt tänkande hos regeringen – som om det europeiska engagemanget skulle innebära att vårt ansvar utanför Europa skulle minska! Det är tvärtom så i globaliseringens tid att vårt ansvar ökar överallt. Kontakter ökar överallt – i alla länder i världen, naturligt nog.

Låt mig ta ett exempel. Vi hade en gång i tiden en princip om att Sverige skulle ha en diplomatisk närvaro i alla länder kring Medelhavet, och nu talar jag om den icke-europeiska södra delen, från Marocko till Syrien. I den europeiska delen har vi ju närvaro. Under den här perioden har vi dragit ned på detta, samtidigt som vi har ett behov av en dialog mellan civilisationerna. Det gäller allt detta som följer i debatten om terrorism och våra relationer med islam.

Herr talman! Det är en mycket märklig prioritering som har skett inom ramen för Regeringskansliet. Inte nog med att man har ökat mycket kraftigt. Där man åtminstone borde ha vidhållit vår närvaro eller kanske till och med ökat den – utanför Europa – har man dragit ned. Detta är orsaken till att vi från moderat håll är så kritiska till Regeringskansliets utveckling under perioden. Vi har andra prioriteringar, och vi tycker att detta borde ha skett på ett annat sätt. Det är också därför vi har de förslag som vi har när det gäller budgeten. Jag yrkar återigen bifall till reservation 4.

Anf. 2 TOBIAS KRANTZ (fp):

Herr talman! Det råder högkonjunktur i Myndighets-Sverige. Sedan sekelskiftet har Sverige fått 31 helt nya statliga myndigheter. Det är en ökning med 17 %. Sverige har i dag 234 statliga myndigheter, som omsätter 207 miljarder kronor och har 192 000 anställda.

Regeringskansliet är en av dessa myndigheter, som nu föreslås få ungefär 5,3 miljarder kronor i anslag. Det är en ökning sedan 1999 med 25 %, och det har skett en ökning av antalet anställda med ungefär 7 %. En stor del av ökningen ägde rum i samband med att Sverige var ordförande i EU. Då fick Regeringskansliet 800 miljoner kronor på ett bräde för att ta hand om de frågor som uppstod under den tid då Sverige ledde Europeiska unionen. De pengarna har inte återförts, utan de har i praktiken legat kvar inom Regeringskansliets ordinarie anslag. Det har inte

framkommit något slags redovisning av hur dessa pengar i dag används. Är det verkligen motiverat att de pengarna finns i Regeringskansliet?

Om man tittar på flera av de indikatorer som gäller för hur Regeringskansliet arbetar och vilken arbetsbelastning det har ser man att flera visar på att arbetsbelastningen tvärtom snarast har minskat sedan 1999. Det gäller exempelvis antalet regeringsärenden, antalet författningsärenden och även antalet diarieförda ärenden som finns på Regeringskansliet.

Då är frågan: Är det verkligen rimligt och motiverat att Regeringskansliet under den här perioden har ökat sina kostnader med 25 % och att antalet anställda har ökat med 7 %? Mitt svar på frågan är: Nej, det är inte motiverat. Det är rimligt att också Regeringskansliet får rationalisera och effektivisera sin verksamhet. Fram till dess att man kan visa att antalet ärenden och arbetsuppgifter ökar på ett sätt som gör det motiverat att ha fler anställda och mer pengar är det rimligt att man tvärtom går i motsatt riktning. Därför föreslår Folkpartiet en besparing på 200 miljoner kronor på anslaget.

Herr talman! Det är flera olika utgiftsposter som vi har att hantera under utgiftsområde 1 Rikets styrelse. Jag ska ta upp några av dessa i ett axplock.

Presstödet är en post som vi har uppe till behandling i det här avsnittet. Folkpartiets uppfattning är att presstödet i princip bör avvecklas. Det konserverar föråldrade strukturer på pressmarknaden. Det snedvrider konkurrensen. Vi ska också komma ihåg att vi har en helt annan mediesituation i dag än vi hade när presstödet infördes. Vi har en utveckling och en situation i dag som ser helt annorlunda ut. Vi har helt nya kanaler för att uttrycka oss. Vi har Internet, och vi har olika elektroniska medier som skapar en helt annan mångfald på mediemarknaden än den som fanns när presstödet en gång infördes. Det finns goda skäl att nu ta steget fullt ut och avveckla presstödet.

Herr talman! Det finns också en mindre utgiftspost som jag brukar tala om i samband med att vi diskuterar rikets styrelse. Den rör 9 miljoner kronor av skattebetalarnas pengar, och det gäller den myndighet som finns för forskning om EU-frågor. Folkpartiet motsatte sig att myndigheten en gång skulle inrättas. Med tanke på den myndighetsexpansion som har ägt rum under de senaste fyra fem åren kan man säga att vi inte har fått skäl att ändra vår uppfattning i frågan. Det är felaktigt ur en principiell synvinkel att det finns en särskild statlig myndighet som ska ägna sig åt EU-forskningen och som ligger direkt under Statsrådsberedningen. Det skapar stora problem när det gäller forskningens frihet att man har en myndighet som är så tätt knuten till Statsrådsberedningen ytterst. Därför föreslår vi att myndigheten avvecklas.

Herr talman! I det här skedet av budgetprocessen ägnar sig inte oppositionspartierna åt att peta i de olika anslagen, utan vi för bara en diskussion. Eftersom våra budgettramar har blivit avslagna i ett tidigare skede petar vi inte i de olika detaljerna.

Vi har dock några skarpa reservationer i det här betänkandet. En sådan gäller de synskadades möjligheter att ta del av taltidningar och talböcker. I dag har vi en föråldrad teknik som skapar stora problem för synskadade som vill ta del av taltidningar och talböcker. Där har utvecklingen gått alldeles för långsamt menar Folkpartiet. Därför föreslår vi i dag ett tillkännagivande till regeringen om att den här utvecklingen

måste snabbas på och att Taltidningsnämnden måste arbeta för att samma teknik ska kunna användas för både taltidningar och talböcker.

Vi har också en reservation i betänkandet som gäller inrättandet av en enhet för främjande av demokrati i Utrikesdepartementet efter ett mycket framgångsrikt tjeckiskt exempel där man har jobbat effektivt med att samordna biståndsverksamheten för att just främja demokrati.

Herr talman! Jag står självfallet bakom de reservationer som Folkpartiet har i betänkandet, men yrkar för tids vinnande, som det brukar heta, bifall endast till reservation nr 3.

Anf. 3 INGVAR SVENSSON (kd):

Herr talman! Som Göran Lennmarker inledde med att säga är demokratipolitiken oerhört viktig. Det är också på det här området som regeringens mål för demokratipolitiken beskrivs. Vi har tyckt att de är lite väl torftiga. Det är i och för sig inte något fel på dem som står här, men man borde utvidga och fördjupa målbeskrivningen när det gäller synen på demokrati. En demokrati kan inte bestå utan grundläggande värden. Vi tycker nog att man skulle fokusera på människovärdet och de mänskliga fri- och rättigheterna när det gäller demokratimålen. Vi har varit ensamma om att kräva detta i ett par års tid. Utskottet har inte förstått vitsen med att fördjupa sig på de här områdena.

I år hänvisar man till föregående års ställningstagande. Det som man skrev då var ganska intressant. Jag tror inte att vi förde så mycket debatt om detta. Vi fokuserade på andra delar i debatten i fjol. Där sägs det att utskottet tog avstånd från tanken att i målbeskrivningen för politikområdena lägga fast en för alla människor gemensam syn på frågeställningar som förs fram i motionen. Man hade läst motionen väldigt illa. Det finns inte något sådant ställningstagande i motionen och inte heller i årets motion.

Vi måste ju ha en gemensam värdegrund för att fungera. Vi måste ha en gemensam syn på människovärdet för att vi ska kunna utveckla en demokrati. Det är något bekymmersamt att utskottsmajoriteten inte inser att det behövs en värdegrund. Om jag vill föra en dialog till exempel med Göran Magnusson och han svarar med att skjuta ned mig upphör ju dialogen. Det finns ingen demokrati i det synsättet. Människovärdet är oerhört centralt för att vi ska kunna utveckla demokratin. Det talas ju också tidigare i utskottsbetänkandet om kvalitativa indikatorer. Jag tror att man måste få in ett kvalitetstänkande när det gäller synen på demokrati. Det kan inte vara ett mekanistiskt demokratibegrepp som vi ska ha, utan det måste vara grundat på de grundläggande värdena. Där tycker jag att man borde utveckla demokratimålen ytterligare.

För några år sedan var det en riksdagskollega från ett annat parti som betecknade Sverige som rättspositivistiskt. Han tyckte att Europakonventionen egentligen var en ganska flummig naturrätt som man inte borde ansluta Sverige till. Jag frågade honom om han trodde på ett människovärde. Han svarade ja. Då frågade jag om han trodde på ett specifikt människovärde. Han svarade ja. Då frågade jag honom hur han ville motivera detta, och då blev han svaret skyldig. Det finns en grundläggande syn här, och den måste finnas. Det måste finnas värden bakom demokratin. Jag tror att vi bör fundera vidare på det i olika sammanhang. Därför vill jag yrka bifall till reservation 2.

I vår budgetmotion för utgiftsområdet har vi spaltat upp några olika frågeställningar. I motsats till ett par andra partier i riksdagen har vi en positiv syn på presstödet. Men under ett antal år har det funnits ett överutrymme inom anslaget på grund av att tidningen Arbetet försvann. Det har funnits en kapacitet där som man inte har utnyttjat. I år överför man 24 miljoner till utbyte av radiotidningsmottagare. Det kan vi acceptera.

Sedan finns det ytterligare ett utrymme på 10–11 miljoner. Vår bedömning har varit att det borde utnyttjas för att ge stöd till de postdistribuerade tidningarna som har en väldigt besvärlig situation. Nu säger utskottet att man bör låta Pressutredningen titta på detta. Det kan i och för sig vara befogat. Men problemet är att Pressutredningen ska jobba i ett års tid. Sedan dröjer det ytterligare tid innan man kan genomföra ett beslut. Man kan kanske genomföra den förändringen från 2007, om man nu tycker att det är en positiv åtgärd. Det kan vara för sent för många tidningar. Det är ett oerhört bekymmer, och samtidigt har Posten också bekymmer. Man skulle ha kunnat löst det med ett exemplarstöd på 2 kr per tidning. Det skulle ha varit till stor hjälp för de tidningar som är postdistribuerade.

Herr talman! Vi har under ett antal år också pekat på Regeringskansliets utveckling. Vi tycker att man har lassat över alldeles för stora resurser på Regeringskansliet. Vi har varit med i utskottet ett antal år och kunnat konstatera att det fanns en mycket stark motivering för att man skulle satsa speciella resurser inför ordförandeskapshalvåret 2001. Om vi tittar på anslagsutvecklingen ligger vi en bra bit över den nivån i dag, och då är vi inte ordförandeland för EU. Därför är det befogat att dra ned på de här resurserna. Det finns också bekymmer i resultatredovisningen. Det finns kanske också en viss slapphet. Det är mycket möjligt att vissa departement behöver större resurser medan andra kanske skulle kunna dra ned. Det är en sak som regeringen måste bedöma och ta tag i. Vi menar att anslagen borde ha minskats betydligt i sammanhanget. Men vi har lämnat ett särskilt yttrande på det här området, som andra har varit inne på, genom att vi har en ganska meningslös diskussion när det gäller budgetprocessen.

Budgetprocessens andra steg borde reformeras. Och eftersom talmanen nu presiderar vill jag gärna skicka med att Riksdagskommittén borde titta närmare på budgetprocessens andra steg. Det är ingen bra form som det är i dag.

Vi har också en reservation när det gäller utrikesförvaltningens organisation där vi bland annat pekar på att man borde ha ett ökat samarbete med EU i olika situationer. Men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation nr 2.

Anf. 4 KERSTIN LUNDGREN (c):

Herr talman! Som tidigare framgått har kammaren tagit ställning till ramarna för nästa års budget redan i förra veckan, den 24 november. Mot den bakgrunden har vi naturligtvis inga skarpa yrkanden eftersom vi, tillsammans med övriga i oppositionen, konstaterar att budgeten är en helhet. Det är ju syftet med besluten. Det gör att vi bara har ett särskilt yttrande i den här delen.

I vårt yttrande har vi pekat på att det behövs en annan inriktning för den ekonomiska politiken. Vi behöver skapa goda växtmöjligheter, herr

talman, både för människor och för företag för att vi ska kunna utveckla vårt land och göra det bästa av våra förutsättningar. Det gäller, som sagt var, alla människor och alla företag, också de små människorna och de små företagen.

Demokratipolitiken, som berörs under avsnittet Rikets styrelse, är naturligtvis central för de förutsättningarna. Här skapar vi en del av det ramverk som gör det möjligt för människor att växa och som gör det möjligt för människor att vara med om att ta ansvar, påverka och forma vår framtid gemensamt. Kammaren har här antagit ett antal mål för demokratipolitiken, varav en del har tagits upp, herr talman. Dock konstaterar jag att det här finns en punkt som jag härförleden hade en debatt med Jens Orback om och som handlar om att antalet förtroendevalda ska öka med 10 000. På den punkten ser det ut att år 2010 bli en minskning, herr talman, på en motsvarande nivå, om man inte ser upp. Bakom det ligger naturligtvis frågan om människor känner att de har möjligheter att delta och påverka eller om ramverket är för långt borta eller för krångligt.

Från vår horisont vill vi skapa en deltagande demokrati. Vi håller fast vid det målet, men vi ser att det inte är ett beslut som kan utformas bara härifrån. Det räcker inte, herr talman, med en ny myndighet för att klara en deltagande demokrati. Det räcker inte heller med att tillsätta en ny samordnare för att åstadkomma en deltagande demokrati, utan vi ser att man här måste våga ändra synsätt. Man måste våga bygga Sverige underifrån, från människor, och låta det civila samhället växa. Sedan måste man dela makt, så det görs tydligt och klart vad för mandat man har på respektive nivå och hur man som medborgare kan vara med om att följa upp och påverka och även utkräva ansvar för styret på rikets olika nivåer.

Herr talman! En översyn av regeringsformen är ju i vardande, och vi ser det från Centerpartiets sida som viktigt att den översynen inte stannar i de slutna rummen. Vi vill att det blir en öppen och givande dialog som medborgarna bjuds in till för att få vara med om att forma det gemensamma ramverket för hur vårt land ska styras. Det är därför, herr talman, som vi i reservation 5 under punkt 11 har pekat på behovet av ett demokratikonvent som ett inslag i den översyn som stundar. Hela samhället kan bjudas in till ett öppet demokratikonvent där man kan vara med om att forma och föra samtal kring vårt gemensamma ramverk. Då kan detta verkligen göras till ett hela svenska folkets och inte bara den här kammarens ramverk.

Vi tycker att ett sådant uppdrag skulle kunna tas fram och att processen, herr talman, skulle kunna börja genom att det förs ett samtal kring det fördrag som vi enligt planerna ska behandla i kammaren under kommande år och som handlar om Sveriges relationer till EU. Vi tycker att demokratikonventet mycket väl kan inleda processen med en sådan öppen och bred dialog. Vi tror att detta skulle kunna förankra helheten och synliggöra att vi har en demokrati på flera nivåer. Demokratien måste hänga ihop men måste också vara gripbar för medborgarna.

Från den utgångspunkten vill jag, herr talman, också lite kommentera budgeten, även om vi inte har några skarpa förslag. Frågan om presstödet har berörts. Från vår horisont är det fortfarande ett viktigt inslag för att säkra medborgarnas möjligheter till en fri åsiktsbildning och en medietillgång i hela landet. Från den utgångspunkten är vi positivt inställda till ett fortsatt stöd för pressen. Detta är föremål för en utredning som vi ser

fram emot. Vi hoppas att den ska kunna lösa de frågor som helt klart behöver ses över eftersom verkligheten har förändrats.

Ett av de anslag som berörs under utgiftsområdet Rikets styrelse är Regeringskansliet, som tidigare har nämnts. Regeringen styr riket, och till sitt stöd har den ett regeringskansli, en samlad myndighet.

Herr talman! Om tillväxten av myndigheternas antal har varit god, vilket tidigare har kommenterats, må man väl säga att detsamma också har gällt för tillväxten av myndigheten Regeringskansliet. Många myndigheter i vårt Sverige har varit föremål för sammanslagningar till en enda myndighet. En sådan sammanslagning skulle enligt vad som sades leda till en effektivisering och en rationalisering.

Det har också skett en departementsreform med sammanslagning av departement inom Regeringskansliet. Också där skulle ett syfte vara effektivitet och rationalisering. Ändå kan man se, herr talman, att Regeringskansliets ekonomiska tillväxt sedan 1998 uppgått till 1,1 miljarder. Ordförandeskapet 2001/02 skulle leda till ett tillskott om 835 miljoner. Av dem finns såvitt jag kunnat se 407 miljoner redovisade mera preciserat i en skrivelse till kammaren våren 2002. Vi kan, herr talman, konstatera att det vid sidan av interpellationer och kommittéer nu finns färre ärenden i Regeringskansliet. Ändå har man flera anställda och en tillväxt om 1,1 miljarder. Det hänvisas till EU-arbetet, men av regeringens egen årsbok framgår att färre regeringsärenden är anmälda och att färre EU-handlingar är noterade. Det ser alltså ut att finnas något glapp i systemet, herr talman.

Mot den bakgrunden och med tanke på den redovisning som har lämnats tycker vi alljämt att det finns skäl att hämta hem de 835 miljonerna, så att kammaren tydligare kan ta ställning till hur rikets styrelse utövas av Regeringskansliet och regeringen, som faktiskt ska styra landet. Det var synd att kammaren inte tog fasta på den möjligheten till att få en rationalisering och en bättre budget.

Jag yrkar återigen bifall till den reservation som jag tidigare biträtt.

Anf. 5 GUSTAV FRIDOLIN (mp):

Herr talman! Den budget som utgiftsområde 1 är en del av har vi i den rödgröna alliansen all anledning att vara stolta över. Återigen prioriterar vi arbetet för att bekämpa miljöförstöringen och för att åstadkomma rättvisa, jämlikhet och jämställdhet, över de ideal som vi faktiskt inte tror på, över idén om att någras profithunger ska få gå före, över idén om att regler som förbättrar miljöarbetet ska få läggas åt sidan och över tanken om att hela Sverige ska förvandlas till en enda marknad och inget annat.

Vi har alltså all anledning att vara stolta över budgeten. Jag är också glad för många inslag som ligger utanför utgiftsområde 1: skatteväxlingen, friåret och annat som är klara gröna framgångar i budgeten. Jag är glad över den gemensamma rödgröna ansats som vi gör för rättvise- och jämställdhetsarbetet. Jag är glad för några saker inom utgiftsområde 1, bland annat för det som poängteras i budgeten om IT i demokratins tjänst. Att använda IT för att få fler människor delaktiga både före beslutsprocessen och i själva beslutsfattandet har ofta varit en grön reform.

Uppe i Kalix, där Peter Eriksson under några år var språkrör och Miljöpartiet blev största parti, har man mycket med hjälp av IT hållit rådslag om sådana saker som den kommunala budgeten och den lokala över-

siktsplanen. I frågor som annars mest avgörs av en handfull medborgare på kommunkansliet har nu alla fått en möjlighet att vara delaktiga. IT ger verkligen en möjlighet att nå demokratiska framgångar.

Nu nämner man i budgeten hur man ska fortsätta att använda IT i demokratins tjänst. Vi tycker att det är positivt, och vi förutsätter också att regeringen tar fasta på det tillkännagivande som man fått från riksdagen om att tillsätta en utredning för att se över hur reglerna kan förbättras och IT-arbetet förenklas.

En annan sak som man är stolt över, som deltagare i den rödgröna alliansen, när man läser utgiftsområde 1 är hur vi värnar presstödet. Jag kan för mitt liv inte förstå dem som argumenterar mot presstödet med orden: Nej, det snedvrider konkurrensen. Det påverkar, säger man, indirekt vad som står i tidningarna. Skulle inte annonsmarknaden som också finansierar medierna göra samma sak? Är det bättre att helt lämna över till annonsörerna och företagen att kunna styra medieutbudet? Yttrandefriheten, som vi alla värnar, förutsätter ju också att människor har möjlighet att sprida sitt ord. Ska man sprida sitt ord krävs det ekonomiska resurser. Antingen kommer de mestadels från det privata företagandet eller så finns det en möjlighet att också ta del av ett allmänt presstöd. Vi värnar den möjligheten.

Man försöker använda som ett argument att medielandskapet har ändrats, att vi nu har nya medier, att man kan sprida sina idéer via Internet och vissa e-tidningar. Ja, det är jättebra, men det förringar inte pappers-tidningens roll. Och den logiska konsekvensen av det borde vara att utöka presstödet till att också omfatta dessa nya medier, inte att avskaffa det. Nu sitter en utredning som ser över presstödet. Bland annat har den i sitt direktiv att se hur man kan utöka det till nya medier. Det tycker vi är jättepositivt, och vi hoppas att den här utredningen kan resultera i en proposition på riksdagens bord om inte alltför lång tid.

Herr talman! Är det då en grön budget vi har framför oss? Jag fick den frågan en gång och jag svarade: Grönare än utan oss. Budgeten är mycket grönare än den hade varit utan Miljöpartiets medverkan, men det är klart att det finns delar av budgeten där vi inte riktigt har nått ända fram. Vi har då och då krävt att man rent allmänt ska göra en nedskärning på administrationen. Vi har inte stått bakom, i riksdagsstyrelsen, att man ska utöka antalet politiska sekreterare, politiska tjänstemän i riksdagen. Det är mycket möjligt att det är en positiv reform, men då ska den finansieras inom riksdagens befintliga ram. Ser man den som positiv kan man i sådant fall nagga på riksdagsledamöternas arvoden eller hitta en annan finansiering för att nå det. Vi har en kritisk inställning till kungahuset, till hovet. Vi ser möjligen att man kan spara pengar där. Riksdagen har genom ett tillkännagivande nästan i enighet pratat om att man måste få ökad insyn. Vi förutsätter att vi snart också kan få det.

I betänkandet hittar man en reservation, reservation nr 1 från Kerstin Lundgren, där det talas om målen för demokratipolitiken. Centerpartiet slår fast att man strävar efter en gräsrotsdemokrati, en deltagande demokrati. Som en miljöpartist som kämpar för fler folkomröstningar, som genast står upp för möjligheten till folkinitiativ, medborgarförslag och deltagande demokrati och som i sitt partiprogram till och med skriver att målet, visionen, är en direkt demokrati, är det givetvis lätt att känna sympati för den reservationen. Jag har under min korta tid i riksdagen flera

gångerna pratat om gräsrotsdemokrati. Jag har refererat Tage Danielssons berömda ord: Kanske vore bästa boten för den trötta samhällskroppen ifall tankarna från toppen i stället kom från roten. Och jag har nämnt decentralism flera gånger än jag kan räkna. Självklart känner jag sympati för den reservationen. Men vi har valt en annan väg än att reservera oss i riksdagens kammare. Vi har ett organiserat och ofta väl fungerande samarbete med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet och hoppas på att vi tillsammans med de goda krafterna inom de partierna faktiskt ska verkställa en del av den politik som förs fram som en pamflett i reservation 1 och se till att det på allvar blir en mer deltagande demokrati där fler medborgare blir delaktiga i de politiska besluten. Det handlar om att verkställa de mål som man skissar upp för demokratipolitiken.

Herr talman! Jag är alltså stolt över budgeten. Jag är stolt över vad vi tillsammans i budgetsamarbetet har uppnått, även om jag, som alltid, hoppas att vi kan nå ännu längre nästa gång. Jag önskar att jag alltid kunde vara lika stolt över att vara politiker. Men jag måste erkänna att det första jag gör när jag möter nya människor, när jag träffar människor som inte känner till vad jag sysslar med, kanske inte alltid är att säga vad jag gör. Det beror inte på att jag tycker att vi gör något fel här – tvärtom, vi fyller en väldigt viktig uppgift i den representativa demokratin. Men de skandaler som har varit och den insikt som finns bland medborgarna om vissa delar av politiken gör att man alltid eller väldigt ofta tvingas in i en försvarsställning. Man måste förklara inkomstgarantier och arvodesnivåer. Det gäller inte bara oss som sitter i riksdagen och har ett hyfsat – för högt, menar jag – arvode, utan det gäller också lokalpolitikern Berit som sitter i en socialnämnd och tar tid från sin fritid och från sin familj för att läsa på för att göra det lite bättre i sitt lokalsamhälle. Hon får förklara varför några politiker ska leva i, som man ser det, sådant överflöd. Det gör att färre människor egentligen orkar med politiken. Färre människor blir intresserade av att ta fritidspolitikens uppgift, och det tror jag är ett problem. Jag tror att vi måste se över hur vi kan minska klyftan mellan väljare och valda och hur vi politiker kan upplevas vara en del av dem som väljer och inte bli en satellitverksamhet en bit ifrån. Ett sätt att göra det är att se över det inkomstgarantisystem som med rätta har retat många människor.

Det är inte rimligt att en minister som går i pension före 40-årsåldern kan bli försörd livet ut av det allmänna. Det är inte rimligt att man har den typen av inkomstgarantier. Vi borde i stället prova ett system där man får en inkomstgaranti ett par år under tiden man letar jobb. Ska man ha den fortsatt ska den vara behovsprövad så som det är i så många andra system för andra människor – det är behovsprövat. Det är den modellen vi skissar upp i reservation 8 som jag härmed yrkar bifall till. Det skulle vara ett effektivt sätt bland många för att närma väljare och valda till varandra. Det går inte att skylla på att man ska titta på hur det är i det privata näringslivet, att de där har sådana förmåner. Det är inte dem vi ska jämföra oss med. Vi ska vara en del av dem som väljer oss. Dem ska vi jämföra oss med. Deras förutsättningar ska vi förstå, inte en del av en oberörbar elit av näringslivstoppar, medietoppar och politiker. Den verkligheten får vi inte hamna i.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet, bifall till budgeten och också bifall till reservation 8 i den delen.

Anf. 6 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Det är spännande att lyssna till Gustav Fridolin. Han är uppenbarligen stolt men inte nöjd. Är det någon som har hört uttrycket förut? Jag hör verkligen hur samarbetet mellan regeringen och Miljöpartiet växer sig allt tätare. Nu börjar också Gustav Fridolin låta som en sann företrädare för den socialdemokratiska regeringen, också i sitt ordval.

Jag noterar också att han uppenbart numera är stolt, om än kanske inte helt nöjd med sakernas tillstånd, när det gäller arvoden och annat som han tidigare har haft avvikande meningar runtomkring. Det är spännande.

Frågan är: Är Gustav Fridolin också stolt över tillväxten inom Regeringskansliet? Är Gustav Fridolin stolt över att vara med och administrera och ta ansvar för en tillväxt på 1,1 miljard sedan 1998? Är Gustav Fridolin nöjd med att de 835 miljoner som gavs för ordförandeskapsåret på något sätt ser ut att leva kvar trots att antalet ärenden på olika områden går ned? Gustav Fridolin är uppenbarligen en stolt medansvarig för sakernas tillstånd. Hur kommer det sig att det inte kommer bättre klarhet på det här området? Är Gustav Fridolin stolt?

Sedan talar Gustav Fridolin om demokrati och gräsrotsdemokrati. Reservation 1 är inte intressant att stå bakom. Men, Gustav Fridolin, det finns en till som jag yrkade bifall till som gäller demokratikonventet. Varför inte bifalla den, Gustav Fridolin, för att verkligen ge medborgarna en möjlighet att vara med och diskutera vårt gemensamma ramverk *före*? Det handlar då inte bara om att komma efter och kräva folkomröstning utan om att vara med och diskutera före.

Anf. 7 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Herr talman! ”Stolt men inte nöjd” är en ganska bra paroll. Jag ser att samarbetet mellan Socialdemokraterna och Miljöpartiet blir allt närmare. Det är jag glad för vid många tillfällen – det finns väl tillfällen när man har de motsatta känslorna också. Men jag tror inte att jag är välkommen in i Socialdemokraterna för den delen. Vi är två skilda partier. Vi samarbetar. Vi ser vissa likheter. Vi ser också skillnader. Jag tar det väl som en komplimang för det goda samarbetet på vår kant. Jag hoppas också att ni i alliansen kan lära er att samarbeta lika väl och inte slå mot varandra som ni till exempel har gjort i den här debatten om presstödet och som ni gör i varje annan debatt. Man undrar hur ni egentligen ska kunna ro ihop ett regeringssamarbete. Tack och lov kommer vi nog aldrig att behöva uppleva det i verkligheten.

Jag fick en del frågor av Kerstin Lundgren. Den första jag uppfattade handlade om att jag nu skulle vara stolt över de arvoden vi har. Då hörde inte Kerstin Lundgren riktigt vad jag sade. Jag är inte stolt över riksdagsledamöternas arvoden. Jag är inte stolt över de inkomstgarantier man har såväl i riksdagen som i regeringen. Jag är inte stolt över att människor uppfattar en rejäl klyfta mellan väljare och valda. Det vill jag ändra på. Jag vill kunna vara stolt över att vara politiker. Därför föreslår vi sådana saker som sänkt riksdagsarvode, rotationsprincip i politiken – man ska inte få sitta för länge – och avskaffande av inkomstarvoden för regeringsledamöter, något som tas upp i det här betänkandet i reservation 8.

En annan fråga jag uppfattade var om jag var stolt över tillväxten i Regeringskansliet. Nej, jag sade i mitt anförande att vi ofta har krävt en generell minskning av administrationen, en nedskärning på administrationssidan. Det har gällt Regeringskansliet, även om vi vet att de tillkännagivanden som vi gör här måste efterföljas av handling. Det kräver folk som gör det. När det gäller riksdagen har vi motsatt oss den rätt stora ökning som görs i riksdagen nu med nya politiska sekreterare. Vi har sagt att om det ska göras får det finansieras inom rådande budget. Har vi haft Centerpartiet med oss där? Jag tror inte det. Men Kerstin Lundgren får gärna svara på om vi har varit på samma sida där.

Anf. 8 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Det låter rätt så rart med Gustav Fridolins stolthet över medverkan i regeringsarbetet. Miljöpartiet och Socialdemokraterna går hand i hand mot framtiden.

Det handlar om 835 miljoner, Gustav Fridolin. Du gör ju ingenting åt det. Du talar om att man har framfört önskemål om att skära ned på administrationen, men vad gör du för att komma till rätta med den kraftiga tillväxt som finns inom Regeringskansliet? Vad har Gustav Fridolin åstadkommit i den delen? Det finns ingenting i budgeten som pekar på att det sker någon uppstramning eller att man redovisar hur tillväxten har uppkommit, var den hör hemma. Det måste leda till slutsatsen att Gustav Fridolin är nöjd. Det finns ingenting i den reservation eller i den budget som ligger på riksdagens bord som säger någonting annat än att också Gustav Fridolin och Miljöpartiet är nöjda med sakernas tillstånd när det gäller arvoden. Det måste innebära att Gustav Fridolin och Miljöpartiet är nöjda. Det är en annan sak att man måste jobba med att få vara stolt som förtroendevald, men då kanske med andra metoder eftersom Gustav Fridolin inte har någon avvikande mening i den här delen.

Till sist: Varför inte ett demokratikonvent, Gustav Fridolin, för att ge medborgarna möjlighet att diskutera vårt ramverk från grunden?

Anf. 9 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Herr talman! Hellre hand i hand med socialdemokratin och de goda delarna inom det partiet än armkrok med Fredrik Reinfeldt och nyhögern. Det är det val vi gör. Vi kan inte försöka bilda regering med dem som vill avskaffa presstödet, skära ned i ersättningsnivåerna i socialförsäkringen och andra system och nedrusta välfärden. Det är ett annat val som man kan göra. Det valet har uppenbarligen Centern gjort. Jag känner mig stärkt inför valrörelsen. Jag hade inte varit lika lugn om jag hade varit Kerstin Lundgren.

Jag får återigen ett par frågor. Jag svarar på dem. Vi har en motion om sänkning av riksdagsledamöternas arvoden. Vi kommer precis som vi har gjort tidigare år att återkomma till det. Med tanke på Kerstins argumentation slipper jag nog vara ensam om att försvara en sänkning av riksdagsledamöternas arvoden. Då blir det centerpartister och miljöpartister tillsammans som kan ta detta steg för att kunna bli stolta i rollen som förtroendevald rikspolitiker och underlätta rollen som fritidspolitiker då de inte behöver stå till svars för våra höga arvoden.

Jag får frågan om ett demokratikonvent. Jag kan ha viss sympati för tanken på att en författningsutredning utformas utifrån ett demokratikon-

vent och att det civila samhället kommer in tydligare i en författningsutredning. Jag förstår tanken bakom, även om jag inte delar idén om att EU-konventet varit det mest demokratiska som har skett. Snarare är det tvärtom. EU-konventet hade väldigt stora demokratiska problem. Man ställde inte de förslag som lades fram inför votering. Man lät inte den lilla opposition som fanns där uttrycka sin mening på fullt allvar. De lämnade förslag, men man fick inte ta dem till votering. De fick skriva alternativförslag i slutändan som skulle distribueras till alla men som Sveriges riksdagsledamöter nog inte har sett. Det gömdes undan någonstans på slutet. Så det konventet är ingen positiv förebild att ta efter. Gärna att Författningsutredningen får in fler människor, men det kan väl göras utan ett tillkännagivande från riksdagen om det. Författningsutredningens ledamöter får se till att det blir verklighet.

Anf. 10 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Herr talman! Jag tycker att den diskussion som nu förs om de olika regeringsalternativen är lite rörande. Det finns fyra partier som utmanar den sittande regeringen och deras samarbetspartier och som är överens om att de vill bilda regering. På den motsatta kanten är det olika bud varje vecka om vilka partier som ska ingå i regeringen. Jag tycker kanske att Gustav Fridolin skulle ägna sig åt lite självkritik när det gäller samarbetsförmågan på den egna kanten innan han angriper motståndarsidan.

Min konkreta fråga gäller det som också Kerstin Lundgren var inne på, det vill säga Regeringskansliets expansion. Gustav Fridolin har den fenomenala förmågan att sitta i både ansvarsställning och opposition samtidigt. Men det är ju så, Gustav Fridolin, att du ansvarar för inte bara utgiftsområde 1 utan hela budgeten. Regeringskansliet har ökat med 25 % i kostnader sedan 1999. Personalstyrkan har ökat med 7 %. Frågan är vad Gustav Fridolin tänker göra åt det om han samtidigt vill vara trogen sina tankar om att minska på administrationen. Det är min första fråga till Gustav Fridolin.

Den andra frågan gällde den fråga som jag tidigare har tagit upp och handlar om att vi i dag har en statlig myndighet under Statsrådsberedningen som ska ägna sig åt EU-forskning. Är det verkligen rimligt att vi har en statlig myndighet direkt under Statsrådsberedningen som ska ägna sig åt att forska kring EU-frågor? Är det inte bättre att den typen av pengar finns på de vanliga universiteten och högskolorna i stället för att ligga direkt under Statsrådsberedningen med de risker för ökad politisering av forskningen som det innebär?

Anf. 11 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Herr talman! Jag blir lite sorgsen när Folkpartiet polemiserar mot Miljöpartiet i regeringsfrågan. Folkpartiet och Miljöpartiet hade ju ett ganska väl utvecklat samarbete i en del frågor där vi hoppades att vi kunde nå en samsyn. Medborgarmakt var en av de frågorna. Vi vet att miljöpartister har en väldigt samsyn med många folkpartister lokalt om det goda liberala samhället, om människovärde, idéer om en värdig kriminalvård och att ha en mer humanistisk samhällsuppbyggnad. Men tyvärr börjar Folkpartiet mer och mer glida ifrån det. Man börjar mer och mer hamna i högerfällan ihop med Moderaterna. Det är ett val Folkpartiet får göra. Det gör att Miljöpartiet kanske blir öppet för många sanna

socialliberaler inom den folkpartistiska väljarkåren. Det gör samtidigt att vi får en mer polemiserad politik. Det är jag, som sagt, sorgsen över.

Tobias Krantz frågar hur jag kan ta ansvar för tillväxten på Regeringskansliet eller, vilket vi inte heller gillar, för den myndighet som finns direkt under Statsrådsberedningen och arbetar med EU-frågor. Vi har aldrig gjort någon hemlighet av att vi vill avskaffa den och överföra pengarna till den normala högskoleverksamheten.

När man samarbetar går man in med vissa krav. Man säger: Det här är vår ingång. Vi vill få igenom det här. Sedan träffas man. Man får igenom vissa saker. Man blir överens om vissa saker. Några saker får man ge sig på. Jag är helt övertygad om att Tobias Krantz jättegärna hade velat vara i rollen att gå in i ett samarbete och säga vad han vill få igenom och få igenom några av de sakerna fast några andra partier får igenom andra saker där han får lägga sig. Nu är Tobias Krantz inte det. Tobias Krantz är i opposition. Då kan han också säga: Det här har ni inte fått igenom. Men titta då på vad vi har fått igenom!

Vi vill minska administrationen. Det är helt sant. Men frågan är om Folkpartiet vill det. Man pratar mycket om att skära ned på Regeringskansliet. Kan man då ställa upp på vårt krav att riksdagens tjänstemän inte ska öka eller i så fall inom befintlig ram? Är Folkpartiet med oss också i den delen av administrationskritiken?

Anf. 12 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Herr talman! Gustav Fridolin talar om samarbetets vändor, att man inte alltid kan få igenom någonting. Men det är faktiskt så, Gustav Fridolin, att det här är den tredje budgeten under den här mandatperioden som Miljöpartiet ställer upp på och där det handlar om att Regeringskansliets personal ska utökas och Regeringskansliets kostnader utökas. Om det nu är en så otroligt viktig fråga för Miljöpartiet att minska på administrationen och byråkratin borde ni väl ha kommit något längre än att år efter år öka kostnaderna för Regeringskansliet. Det är ingen som kan begära om ni har den ingången i samarbetet att man ska ta tillbaka hela ökningen på en gång, men något måste ni väl ha kunnat åstadkomma i samarbetet om ni verkligen har gått in med det här med full kraft. Det är den tredje budgeten, och Regeringskansliets budget fortsätter att öka.

Gustav Fridolin vet att vi har föreslagit besparingar på partistödet. Så vi sparar på administrationen. Vi tycker att det är rimligt att partistödet minskar. Samtidigt finns det en poäng med att det finns större möjligheter att jobba effektivt som riksdagsledamot med det stöd som nu föreslås.

Min fråga till Gustav Fridolin kvarstår: Varför når ni inte längre i förhandlingarna? Varför har ni inte under dessa tre år lyckats minska Regeringskansliets administration, om det nu är ett så starkt krav från er sida att så ska ske?

Anf. 13 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik:

Herr talman! Den som läser protokollet i morgon kan konstatera att Tobias Krantz menar att samarbetets vända är att man inte alltid kan få igenom någonting.

Det kanske har varit så när Folkpartiet har samarbetat. När Miljöpartiet samarbetar får vi alltid igenom någonting, men vi får inte igenom allting. Det finns punkter där vi inte nått ända fram, men det finns också

viktiga punkter där vi nått stora framgångar: skatteväxlingen, friåret och presstödet, där vi har en gemensam värdegrund, är något av det som jag har nämnt här i dag.

Man får inte alltid igenom allting, men man får alltid igenom någonting. Är man i regelrätt opposition och sätter sig själv utanför allt samarbete, som Folkpartiet har gjort, får man inte igenom någonting. Det är ett val Folkpartiet gör.

Om det är en så otroligt viktig fråga för oss, varför har vi då inte lyckats begränsa administrationen? Det är svårt att lyckas med det när man stängas inte bara mot regeringen utan också mot borgerligheten. Så fort det rör den egna administrationen – den vi har här i riksdagen – kan man inte komma överens om några nedskärningar och att saker och ting ska tas inom befintlig budget. I andras administration skär vi gärna, men vår egen ska behållas.

Slåss man mot det i varje läge, är det svårt att minska administrationen. Vi har som ingång både att det ska skäras lite i administrationen hos regeringen och, när det gäller riksdagen, att satsningen ska ske inom befintlig budget.

Folkpartiet säger att man skär på partistödet i stället. Ja, det är ju en vettig politik. Vi satsar inte på bredden, inte på folkrörelsearbetet, inte på partiarbetet och arbetet ute i lokalföreningarna eller arbetet med att samla människor bakom politiska idéer. Där skär vi. Men vi satsar på den politiska eliten här i Riksdagshuset och på att vi ska ha fler tjänster, vi som har så dåligt betalt och måste ha hjälp. Satsa på eliten. Strunta i bredden.

Det kanske är klassisk högerpolitik. Jag trodde inte att det var klassisk liberal politik. Nu fick jag en förklaring.

Anf. 14 GÖRAN MAGNUSSON (s):

Herr talman! Jag vill börja med att hälsa utskottets nye ordförande, Göran Lennmarker välkommen som nummer tre av moderater under min tid i utskottet.

Jag vill också gärna instämma i de uttalanden som ordföranden gjorde beträffande utvecklingen i Ukraina och vikten av att demokratin och det folkliga inflytandet till sist också kan säkras i den staten.

Herr talman! En tidigare debatt som jag deltog i karakteriserades i medierna som en icke-debatt. Man skulle kunna säga att det här också är ett slags icke-debatt i den meningen att de fyra partierna inom maktalliansen faktiskt avstår från att ha konkreta yrkanden i de väsentliga anslagsposter som betänkandet innehåller: Regeringskansliet, anslaget till riksdagen och presstödet. Jag ska återkomma till presstödet, för där förhåller det sig lite annorlunda.

Debatten blir lite egenartad därför att det egentligen inte finns något motförslag till det budgetförslag som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har enats kring.

En stor del av debatten har ägnats åt Regeringskansliets storlek. Föga förvånande anser man från oppositionsutgångspunkt att Regeringskansliet är för stort. Bakom det ligger förmodligen tanken på att regeringen har för mycket makt.

Analysen bakom att man vill skära ned Regeringskansliets personal med drygt 10 % – i något fall närmare 15 % – är egentligen inte djupare än: Det är för mycket. Det är för många.

Man har också häktat på några synpunkter om att antalet regeringsärenden har minskat. Det äger sin riktighet. Det är en medveten politik. Man har avsett att flytta ut ett antal ärenden från regeringens avgörande till olika myndigheter, bland annat domstolar.

När man ägnar sig åt denna statistikexercis kan det väl vara värt att notera att för tio år sedan, 1993–1994 – det var borgerlig regering då – väcktes 149 interpellationer. Förra riksdagsåret väcktes 551. När det gäller frågor var det 580 för tio år sedan, i fjol var det mer än tre gånger så många, nämligen 1 616.

Jag undrar om värderade kolleger i oppositionen faktiskt tror att en sådan utveckling går obemärkt förbi i Regeringskansliet. Vad har man för föreställning om vilket arbete en fråga eller interpellation faktiskt genererar?

Dessutom har antalet tillkännagivanden, och framför allt reservationer om tillkännagivanden, till regeringen från riksdagen om att man ska göra det ena eller andra också ökat dramatiskt.

Vi kan konstatera att oppositionen, för all del gemensamt med Socialdemokraterna, infört innovationen att också sätta tidsgränser. Man säger att det, oberoende av regeringens arbetsbelastning, ska vara levererat till riksdagen till ett visst datum.

Den myndighetsexercis som man har haft kan föranleda några kommentarer.

Oppositionen tvingade fram en utredning om kommuners länsstillhörighet och landsting och skapade därmed en ny myndighet. En utredning är ju en egen myndighet.

Jag åhörde i fredags diskussionen om kampen mot misshandel av kvinnor. I anslutning till den sade justitieminister Bodström att det skulle inrättas en ny myndighet; Rikskvinnocentrum skulle bli en myndighet. Var fanns ni då, kamrater i medierna, och sade: Inga fler myndigheter?

Den frågan hade sådan tyngd från en annan utgångspunkt att det gällde att huka sig. På statistisk nivå kan man säga att 324 myndigheter är för mycket.

Jag tycker att den här debatten fordrar lite djupare analys än den som har presterats i anslutning till synpunkterna från oppositionen i betänkandet.

En sak konstaterar jag med glädje, nämligen att Moderaterna har klivit av sin uppfattning om att tillväxten i Regeringskansliet framför allt beror på en ökning av antalet politiskt tillsatta tjänstemän. Den ökningen är mycket marginell. Antalet politiskt tillsatta tjänstemän ligger på ungefär 3 % av hela Regeringskansliet. Det är alltså inte där som problemen sitter.

Så något om presstödet. Där har vi mediepolitikens darwinister, Lenmarker och Krantz. Överlämna allt till marknaden. Den starkaste ska vinna. Det är darwinismen i sin prydno.

Vi är ett stort antal partier som håller fast vid tanken att det är klokt och bra och viktigt ur demokratisk synpunkt med mångfald i pressen och medierna. Därför värnar vi det presstödet som finns. Regeringen har också tillsatt en ny utredning för att titta på presstödet effekter och vilka förändringar som kan behöva göras i anslutning till en ny mediesituation.

Det är alldeles utomordentligt bra, tycker jag.

Ingvar Svensson har tagit upp frågan om gemensam värdegrund. Det är väl något som vi har luftat tidigare och diskuterat utifrån olika utgångspunkter. Ingvar Svensson sade att vi måste skaffa oss en gemensam syn på människovärdet. Har vi inte en gemensam syn på människovärdet, Ingvar Svensson? Det vore intressant att höra hur Kristdemokraternas uppfattning avviker från det som i varje fall jag uppfattar som en gemensam syn på människovärdet.

Jag vill också säga ett par ord om Daisy, ett system som används av dem som är synskadade för att läsa texter. Det stora problemet på det området just nu är att den apparatur som man läser tidningar med hemma i den egna bostaden är av så låg kvalitet att den behöver bytas ut. I grunden finns inga skilda uppfattningar om att det vore bra om man hade ett gemensamt tekniskt system för både tidningar och böcker. Det råder alltså ingen stor oenighet på den punkten.

Herr talman! Till sist vill jag säga några ord om Centerpartiet och Kerstin Lundgren, som har många vackra ord om behovet av samtal, tankeutbyte och gemensamma resonemang omkring hur riket ska styras. Jag har fortfarande väldigt svårt att förstå det här underifrånperspektivet som Centerpartiet så innerligt formulerar sig omkring utan att egentligen riktigt kunna klargöra det. Men de vackra orden i reservationen rimmar ju väldigt illa med de ultimativa formuleringar som Kerstin Lundgren tillsammans med Åsa Torstensson och Maud Olofsson i går presenterade i en DN-artikel. Inför samtalet med svenska folket inom Författningsutredningen och annat deklarerade man: Blir det så här så är Centern inte med, och då ska ni få se på annat! Vad är det för sätt att inleda en lovande debatt kring utvecklingen av författningsarbetet och annat – att klart, koncist, bestämt och ultimativt deklarerar att om ni inte gör som vi vill så kommer detta inte att sluta bra sett från socialdemokraternas synpunkt?

Herr talman! Jag ser att jag har överskridit min här utmätta tid. Jag vill yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 15 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Herr talman! Tack, herr vice ordförande, för de vänliga orden till mig som ny ordförande i konstitutionsutskottet. Jag känner att det har varit en bra introduktion under denna höst.

Jag går sedan till de två frågor som Göran Magnusson tog upp. Den ena gällde presstödet. Jag tror att vi kanske hade haft en bättre situation på pressidan om vi hade avvecklat presstödet och avvecklat reklamskatten. I min egen kommun får jag ett par gånger i veckan en helt reklamfinansierad tidning som återspeglar de lokala nyheterna och också den lokala demokratin. Kanske hade vi haft en bättre situation på pressens område om vi hade gått den vägen i stället för att som nu hämma mycket av den utvecklingen genom reklamskatten.

Den andra frågan gällde Regeringskansliet. Det är en stor ökning Regeringskansliet genomgått under den här tioårsperioden. Flera talare har också varit inne på detta. Jag är dock mycket tveksam till om denna stora ökning kan motiveras när man parallellt därmed ändå haft en betydande minskning i lagstiftningsvolym och även i andra frågor som Regeringskansliet har att handha, särskilt vad gäller EU-förhandlingar och det

utrikespolitiska området. Därutöver har man försvagat vår position ganska starkt i delar av världen där vi borde finnas bättre representerade. Jag tror inte att detta har varit en särskilt lycklig utveckling, särskilt inte som övriga delar av offentlig sektor, men också privat sektor, har fått se kraftigt minskade resurser för just denna typ av centrala ledningsfunktioner.

Anf. 16 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Beträffande presstödet tror jag inte att reklamskatten spelar den roll som Göran Lennmarker och Moderaterna här vill påstå. Den har ju kommit in senare i bilden. Det grundläggande motståndet mot presstödet från Moderaternas sida beror ju på att man inte vill ha denna intervention på marknaden. Darwinismen ska få råda på medieområdet – det är den moderata och folkpartistiska utgångspunkten, helt enkelt.

När det sedan gäller Regeringskansliet försökte jag nyansera bilden något genom att peka på viss statistisk utveckling. KU kommer i ett senare betänkande att hemställa om ytterligare detaljeringar och preciseringar kring olika utvecklingslinjer i Regeringskansliet. Jag har via EU-nämnden klargjort för egen del, och jag delger gärna kammaren det, att det under de senaste fyra åren har varit ungefär 80 samråd i EU-nämnden med statsråd och ytterligare ett tjugotal med statssekreterare. Alla vi som varit i EU-nämnden vet att det inte är bara ett enskilt statsråd som kommer dit utan några stycken medarbetare. Jag vill med det här bara peka på att detta inte återspeglas i det statistiska material som oppositionen här använder sig av men att det naturligtvis också är en faktor för arbetsbelastningen i Regeringskansliet. Det finns ett stort antal kommittéer inom EU. Man kan naturligtvis med olika utgångspunkter tycka illa om detta, men ur svensk synpunkt är det viktigt att vi deltar från Regeringskansliet och från myndigheterna i detta arbete. Jag vill också peka på statsrådets deltagande i olika former av ministerråd, som naturligtvis också kräver betydande tidsinsatser.

Anf. 17 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Herr talman! Det är intressant om darwinism fungerar så att vi får en mycket stor flora av tidningar och tidskrifter över landet. En del talar om en explosion av detta. Vi ser det på många håll, inte minst på små orter som tidigare inte hade någon egen press men som nu får reklamblad av olika slag vilka också i ökande grad kan återspegla vad som sker i det nära. Den reaktion man får från alla sådana håll är ju att reklamskatten är det stora hindret, att staten via reklamskatten är ett hinder mot en ytterligare utveckling på det här området.

När det slutligen gäller Regeringskansliet är det nog rätt som Göran Magnusson säger: Det finns en hel del saker kring EU som kräver mer insatser. Å andra sidan hade vi kanske mer av detta förut, naturligt nog i samband med våra medlemskapsförhandlingar som var mycket omfattande och krävde enorma insatser. Jag minns också Amsterdampfördraget och Nicefördraget. Nu har vi ett konstitutionellt fördrag. Men det är ju inte nya saker i det här perspektivet. Det är ingen ny ökad volym.

Vi har nu kommit in i en situation i EU där vi har en stabil och jämn relation och där lagstiftningsvolymen via EU snarare minskar något än ökar något. Då är det svårt att förstå argumentet att detta skulle betyda så

mycket – särskilt med tanke på det andra som jag tycker är viktigare, nämligen den ökade globalisering som onekligen sker hela tiden. Där har ju Regeringskansliet snarare gått i fel riktning med ett minskat engagemang för områdena utanför Europa där vi faktiskt borde ha haft en ökning enligt det moderata synsättet.

Anf. 18 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Om kammaren i dag skulle bifalla Moderaternas reservation skulle de tidningar som har presstöd från och med den 1 januari 2005 gå miste om halva stödet. Yrkandet är såvitt jag förstår att detta ska ske alldeles omedelbart. Jag undrar hur man har tänkt att det rent praktiskt ska gå till. En sådan här motion och reservation kan man ju lägga fram i den fasta förvässningen att den aldrig kommer att konfronteras med verkligheten, men för de tidningar och de anställda som finns är det naturligtvis ett påtagligt problem att bli av med presstödet, framför allt att bli av med det i en förfärande hastighet.

Jag får väl också några reklamblad och kan inte påstå att de utgör en livgivande och vital del av den demokratiska debatten. Det är väl faktiskt det som är syftet med ett presstöd: att se till att försöka få mångfald och vitalitet i samhällsdebatten. Jag ser inte att i varje fall de reklamfinansierade tidningar som jag får i särskilt stor utsträckning bidrar till den utvecklingen.

När det gäller Regeringskansliet tycker jag att det är bättre att grunda resonemanget på ett faktiskt vetande än att anta att det är mindre arbetsbelastning i dag än för tio år sedan. Vi får se om KU:s granskning av regeringen kan leda oss in på rätt spår i de här sammanhangen och på ett mer konkret och påtagligt sätt visa hur det faktiskt ligger till.

Anf. 19 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Låt oss fortsätta med diskussionen om Regeringskansliet. Göran Magnusson säger att den debatten fordrar en djupare analys och tycker att vi från oppositionens sida som kritiserar tillväxten inte mäktat med det.

Men, Göran Magnusson, är det oppositionen som ska klara ut varför regeringens tillväxt med 1,1 miljarder från 1998 är behövlig? Är det inte rimligt att regeringen gör en analys och lägger den på kammarens bord som underlag för den här tillväxten?

När Göran Magnusson söker förklara tillväxten hänvisar han till interpellationer och frågor som har väckts och till kommittédirektiv. Gott och väl. Men regeringen hänvisar i sin motivering till effekterna av EU-medlemskapet och internationalisering. Regeringen ger ju ett annat underlag för den analysen än Göran Magnusson gör. Där kan man bara konstatera att det inte finns ett bra underlag från regeringen, och för det tycker jag att Göran Magnusson måste ta ansvar.

Den här debatten skulle bli mycket bättre om regeringen och de som samverkar bakom regeringen säkrade att kammaren fick ett gott underlag. För vad är det som har hänt? Ordförandeskapet inträffade faktiskt inte 1998/99. Och det är inte heller så att internationaliseringen inleddes då. Vad har hänt, och vad är underlaget?

Anf. 20 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Det Kerstin Lundgren, i varje fall i sammanfattningen i KU:s betänkande, skriver är att motionärerna anför att regeringen fortsätter att ligga på en orimligt hög nivå när det gäller Regeringskansliets anslag trots att Sveriges ordförandeskap i EU:s ministerråd, vilket medförde extra kostnader, sedan lång tid är förbi.

Det är såvitt jag förstår huvudpunkten i Centerpartiets analys och skälet till att man vill skära ned på Regeringskansliet. Jag begär inte att oppositionen eller ett enskilt oppositionsparti ska klara ut att göra hela den här analysen. Regeringen ska naturligtvis också involveras och redovisar ju i framför allt budgetpropositionen vilka resonemang som man för i de här sammanhangen.

Jag tolkar det emellertid på det sättet att från oppositionens sida handlar det mer om att Regeringskansliet är för stort och därmed måste det minska. Lite mer resonemang måste man ändå föra. Tror Kerstin Lundgren inte att en mer än tredubbling av antalet frågor till statsråden och den kraftiga ökningen av antalet interpellationer faktiskt påverkar Regeringskansliets arbetsbelastning?

Anf. 21 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Jo, jag tror visst att det påverkar arbetsbelastningen. Men den stora arbetsbelastningen måste ändå vara att styra riket och att styra riket i form av de underlag som ska läggas till den här kammaren eller de handlingar som man har att hantera i relationen med EU. Det är viktigt att vi i den här kammaren kan utöva vår kontrollfunktion så att vi är säkra på att vi får bra underlag och att de medel som anslås till Regeringskansliet används på ett effektivt sätt.

Jag läser bara ur regeringens egen proposition: Den största förändringen under denna period är den ökade internationaliseringen och då främst Sveriges medlemskap i Europeiska unionen. Mot den bakgrunden tycker jag inte att det finns tillräckligt underlag, en tillräcklig analys för att den här kammaren bara ska godta att just Regeringskansliet ska ha en tillväxt på i det närmaste 50 % under perioden eller 1,1 miljarder från 1998. Detta är inte ett tillräckligt gott underlag, inte en tillräckligt djup analys. Jag önskar att regeringen och dess stödpartier här i kammaren vore beredda att säkerställa ett bättre underlag i fortsättningen.

Anf. 22 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Kerstin Lundgren har ingen mer repliktid så jag ska nöja mig med att konstatera två saker. Den ena är att jag inte fick något svar när det gäller de ultimativa texterna i gårdagens debattartikel i förhållande till de tentativa texterna och viljan till diskussion som återspeglas i det här betänkandet.

Den andra saken gäller Regeringskansliet. Det vore väl ändå rimligt om Kerstin Lundgren sade att hon möjligen tror eller kan dela uppfattningen att EU-medlemskapet faktiskt har medfört en ökad arbetsbelastning i Regeringskansliet.

Anf. 23 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag tror att Göran Magnusson och jag har i stort sett samma syn på människovärdet. Men varje generation måste återerövra

synen på människovärdet. Vi vet ju att det utsätts för hot på olika sätt. Vi har utilitarismen, biologismen, ekosofismen och nynazismen. Det är därför vi har tagit upp frågeställningarna i motionen.

Man skulle kunna tycka att när regeringen beskriver målen för demokratipolitiken borde man väga in de här frågorna mer. Det handlar alltså inte om huruvida Magnusson och jag har samma syn på människovärdet eller inte utan om att regeringen hela tiden successivt borde medverka till att återerövra människovärdessynen i arbetet med målet för demokratipolitiken.

Göran Magnusson talar om att vi i oppositionen skulle anse att regeringen har för mycket makt. Jag har över huvud taget inte tänkt den tanken. Men det skulle man möjligtvis kunna göra. Vi får väl se i Förvaltningsutredningen om balansen ska förändras. Jag har alltid resonerat som så att regeringen har den makt som den har majoritet för i riksdagen. Punkt slut.

Nu är Göran Magnusson väldigt duktig på statistik, och han brukar ofta ha statistiska uppgifter från 1991–1994 att jämföra med. Mer relevant hade varit om Göran Magnusson när det gäller Regeringskansliets utveckling hade kunnat ge lite statistik från 2001 jämfört med årets nivå. Det vore mycket intressant att se, därför att man motiverade mycket av resursförstärkningen 2001 med EU-ordförandeskapet. Det är löneomräkning och sådant men jag skulle tippa att vi nu ligger på minst samma nivå, troligtvis över 2001 års nivå. Jämför om det är så våldsamt stor skillnad mellan interpellationer och utredningar 2001 och nuvarande läge.

Magnusson tar också upp EU-nämnden och dess arbete. Det är en sak som jag har reflekterat över när jag har suttit i EU-nämnden. Vissa statsråd kommer med ett par medarbetare medan andra statsråd har hela svärmar av medarbetare med sig som sitter där överksamma.

Anf. 24 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Ingvar Svensson och jag har gemensam erfarenhet av EU-nämnden. Det är riktigt som Ingvar Svensson beskriver det. Jag har alltid utgått från att statsråden har de medarbetare med sig som kan svara på de frågor som de möjligen föreställer sig att framför allt oppositionen men också övriga ledamöter i EU-nämnden har att ställa på deras område. Man vill väl inte gå från EU-nämnden utan att ha kunnat besvara de viktiga frågor som ställs där. Därför är det svårt att riktigt avväga hur många medarbetare olika statsråd ska ha med sig. Men jag har ibland gjort ungefär samma reflexion som Ingvar Svensson: Nu är vi snart inte ens i majoritet i nämnden utan vi blir nedröstade av regeringssidan. Det har varit många ibland. Det håller jag med om. Men det har väl inte så väldigt mycket relevans på de stora frågorna här.

Jag tackar för berömmet beträffande statistikförmågan. Den är kanske inte så överdrivet stor. Jag har i alla fall lärt mig en sak, och det har verifierats i den här debatten, att när man ska diskutera statistik är det väldigt viktigt vilket basår man utgår från för att få den största effekten i sina argument. Jag har naturligtvis inte tänkt i de banorna alls utan jag har tagit 1993–94 därför att vi då också hade en annan regering. Det kan bli lite tjatigt att ständigt jämföra socialdemokratiska regeringar. Man kan

faktiskt vidga perspektivet till att också titta på hur det var under de borgerliga regeringsåren.

Herr talman! Beträffande värdegrunden eller människovärdet har jag väl inte trott att det var så stor skillnad mellan Ingvar Svensson och mig. Men det förekommer lite olika slags debatter om människovärdet och olika resonemang. Det som Ingvar Svensson pekar på här tycker jag är väldigt viktigt. Det är klart att liksom demokratin och människovärdet intimt hänger samman kan man kanske säga att både människovärde och demokrati måste erövrats av varje generation. Man måste ha den diskussion och den debatt i gång som krävs för att man faktiskt ska hålla de här frågorna på en hög och levande nivå.

Anf. 25 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Det är bra att Göran Magnusson börjar fundera i de här banorna, det vill säga att det kanske vore bra om regeringen medverkade. Det gör man ju på vissa områden, men det skulle behövas även när det gäller målen för demokratipolitiken och att försöka stadga upp denna och fokusera på fri- och rättigheter och människovärdesfrågorna.

Det här med EU-nämnden är ju intressant. Det är ju en liten del – jag håller med Göran Magnusson på den punkten – men ändå: När det kommer en hel svärm med medarbetare till statsrådet, och väldigt få av dem får delta i det praktiska arbetet i nämnden, är det ett antal arbetstimmar som försvinner. Det är bara ett exempel på att man kanske borde fundera lite i Regeringskansliet över hur man hanterar de här frågeställningarna. Jag råkade ju vara sakkunnig riksdagsledamot 1991–1994, så jag fick lite inblick i hur det fungerar. Det är ofta ett revirtänkande inom departementen, trots att de nu bildar en gemensam myndighet, och det kan påverka arbetet. Vissa departement skulle behöva utvidgas och förstärkas, och andra kanske borde förändras så att man strukturrationaliserade kraftigt.

Jag tycker, när det gäller statistiken, att Göran Magnusson är svaret skyldig när det gäller jämförelsen med 2001. Den vore väldigt intressant. Till nästa debatt kanske vi med gemensamma krafter skulle ta fram just de här jämförelsetalen.

Anf. 26 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Mycket kort: Vi arbetar ju i konstitutionsutskottet med granskning av regeringen ur administrativ synvinkel och försöker precisera, och det är ett arbete som vi naturligtvis ska fortsätta med.

Jag ska säga ett par ord om människovärdet. Men jag vill ändå också säga att jag ju deltog i det första konventet, som handlade om grundrättigheter, en stadga som EU numera är på väg att införliva i fördraget. Från detta konvent kan jag erinra mig hur vi faktiskt hade en del diskussioner kring människovärdet och livets uppkomst och de förvecklingar och olika synsätt som man kan få av det resonemanget. Det är väl det som också gör att jag tycker att det finns anledning att inte utan vidare acceptera de resonemang som finns i den här frågan. Vår egen grundlag eller författning och Europakonventionen om skydd för mänskliga rättigheter och grundläggande friheter tycker jag är en alldeles utomordentlig utgångspunkt för att bevåra människovärdet och hålla det i respekt.

Anf. 27 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Herr talman! Först vill jag ta upp den myndighetsexpansion eller myndighetsexplosion vi haft de senaste åren, då antalet myndigheter ökat med 17 % så att vi nu har 234 statliga myndigheter.

Statskontoret pekar på att den här väldigt stora expansionen är väldigt allvarlig. Jag ställer bara frågan till Göran Magnusson: Oroar inte denna expansion också Göran Magnusson? Borde inte det oroa Göran Magnusson att det sker en så enorm expansion av antalet myndigheter?

I frågan om Regeringskansliets storlek tycker jag att debatten här blir rätt omvänd från Göran Magnussons sida. Det verkar vara så att först ska vi bevilja anslag, över 1 miljard i ökning på fem år. Sedan, i efterhand, ska vi fundera på om det var berättigat eller inte. Borde vi inte göra tvärtom? Först undersöker vi hur det ser ut med arbetsuppgifterna på ett antal olika områden. Har de ökat eller minskat, och har de ökat eller minskat på andra områden? Sedan beslutar vi oss för att anslagen ska öka, om så erfordras.

Det är så som flera talare har varit inne på: Det är regeringen, inte oppositionen, som har hittat på de här siffrorna. Regeringens egna siffror visar att på ett antal olika områden har arbetsbelastningen på Regeringskansliet inte ökat utan kanske snarare minskat. Om vi nu ska hålla oss till fakta om de år som har gått borde det i så fall tala för en minskning av Regeringskansliet, inte en konstant och ständig ökning.

Till sist säger Göran Magnusson om presstödet att det är darwinism att låta människors val avgöra vilka tidningar som ska få komma ut eller inte. En rimlig slutpunkt för Göran Magnussons resonemang borde i så fall vara att staten bestämmer vilka tidningar som ska komma ut. Det är ju verkligen själva motsatsen till darwinism. Men så långt vill väl Göran Magnusson ändå inte gå?

Anf. 28 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Beträffande presstödet vill jag och en majoritet i kamraren slå vakt om de principer som vi har, nämligen att meddela ett presstöd för att säkra en större mångfald i den demokratiska debatten. Det låter nästan lite hjärtnupet när Tobias Krantz säger att den enskilde individen ska avgöra vilka tidningar som ska komma ut. Den som något har studerat den här marknaden vet ju att det är annonsdirektörerna och reklamdirektörerna i företagen som i praktiken bestämmer vilka tidningar som ska ha de största resurserna och bästa förutsättningarna att komma ut.

Beträffande antalet myndigheter kan man naturligtvis vara oroad av detta och säga att 250 myndigheter är acceptabelt, att 275 är oacceptabelt och att 325 är än mer oacceptabelt, men man kan väl inte föra diskussionen riktigt på det sättet. Man måste väl också diskutera vad dessa myndigheter gör. Man kan också föra ett annat resonemang, nämligen att man kan slå samman ett antal småmyndigheter. Det har ju funnits många förslag under årens lopp från Statskontoret på den punkten. Då minskar ju antalet myndigheter i sig, men myndigheternas uppgifter minskar ju inte med det. Det som ligger bakom detta myndighetsresonemang, nämligen ingreppet i friheten, regleringen av samhället och annat, minskar ju inte därför att man slår ihop eller skär ned antalet myndigheter.

Stängselnämnden är ju en sådan här myndighet som väl ingen vet vad den egentligen sysslar med. Därför tog jag reda på det. Den sysslar med inhägnad av järnvägar och tvister i anslutning till den frågan. Man kan naturligtvis säga att den inte behövs, men å andra sidan måste ju det här problemområdet hanteras på något sätt. Det kan då kanske läggas direkt på Regeringskansliet och låta det växa till lite mer i stället!

Beträffande Regeringskansliets storlek har det gjorts olika undersökningar. Jag vill bara hänvisa till en studie som SNS gjorde, där man ansåg att Regeringskansliet hade för lite personal och styrde sina underliggande myndigheter alldeles för lite. Det finns alltså olika uppfattningar om det här.

Anf. 29 TOBIAS KRANTZ (fp) replik:

Herr talman! Vad gäller antalet myndigheter är det intressanta faktiskt att se hur rörelseriktningen, tendensen, ser ut. De senaste åren, sedan sekelskiftet, är det en markant ökning. Vi får alltfler myndigheter med allt större personal, och alltmer pengar går till myndigheter. Göran Magnusson ställde frågan: Vad gör myndigheterna? Ja, det är rätt många ute i Sverige som undrar det: Vad gör myndigheterna? Då är frågan: Är Göran Magnusson beredd att medverka till att vi får stopp på den myndighetsexpansion som nu äger rum?

Göran Magnusson talar om Regeringskansliet, och det är intressant. Göran Magnusson svarade inte på min fråga om vad det är som motiverar den stora expansion som har ägt rum under de senaste åren sedan 1999, samtidigt som flertalet resultatindikatorer visar på att arbetsbelastningen snarare har minskat. Göran Magnusson gick tillbaka till början av 90-talet. Ja, det är klart att det är rimligt att Regeringskansliet har ökat sedan början av 90-talet, men den intressanta perioden är ju nu. Sedan 1999 har antalet anställda ökat och kostnaderna har ökat. Samtidigt har ärendemängden, enligt regeringens egna redovisningar, minskat. Är det verkligen rimligt att kostnaderna ökar och de anställda ökar om det är så att ärendebelastningen minskar? Är det rimligt, Göran Magnusson?

Till sist, om presstödet: Det finns rätt många länder runtom i världen som inte har presstöd och som har en mycket vital och livaktig press. Presstödet kan inte anses vara den alltigenom avgörande faktorn på den punkten, utan det finns mycket annat att ta med i beräkningen, exempelvis frågan om reklamskatten, som tidigare talare har tagit upp.

Anf. 30 GÖRAN MAGNUSSON (s) replik:

Herr talman! Vad gäller antalet myndigheter, eller myndighetsverksamheterna, som man kanske hellre borde säga, har jag under hela mitt politiska liv haft som en sentens i mitt arbete det som Gustaf Möller sade: Det är stöld om skattebetalarnas pengar inte används på ett effektivt, rationellt och klokt sätt. Det är en uppfattning som jag alltså har.

Om antalet myndigheter ska minska eller ej kan man inte riktigt säga, men jag är naturligtvis beredd att medverka till och arbeta med att titta på myndighetsstrukturen och antalet myndigheter men också deras arbetsuppgifter för att se om de inte längre behövs. Men det är rätt svårt, herr talman, att hitta motioner i den här riksdagen om att myndigheter ska läggas ned. Det är betydligt lättare att hitta motioner om initiativ till mer myndighetsaktiviteter på olika områden.

Jag tycker att det ligger i själva den här frågan, nämligen om det inte är så att man i stället för att diskutera antalet från en mer statistisk utgångspunkt – jag medger att det har större medieeffekt – borde diskutera vilka uppgifter som är onödiga av dem som fortfarande utförs, eller möjligen inte ens utförs, av myndigheter som finns kvar. Där tycker jag att diskussionen ska läggas.

Jag tycker att Tobias Krantz överutnyttjar nedgången i antalet regeringsärenden när han säger att flertalet indikatorer pekar på att det skulle kunna vara betydligt färre regeringsledamöter. Det är väl det vi inte vet, och det är det som KU i sitt nästa betänkande beträffande granskningsfrågor diskuterar och tar upp. Tobias Krantz är där intresserad av att skaffa fler indikatorer på regeringens arbetsbelastning. Jag ser fram mot att vi tillsammans kan diskutera de här frågorna då och senare när KU får svar.

Anf. 31 MATS EINARSSON (v):

Herr talman! Kerstin Lundgren tolkade Gustav Fridolins rörande hyllningar till regeringen och regeringspolitiken som ett tecken på ett allt tätare samarbete mellan just Miljöpartiet och regeringen. Så kanske det kan vara. Det kan också vara så att det är ett parti som står längst ifrån de båda andra på ett antal centrala områden, som arbetsrätten, synen på socialförsäkringar och sådana saker. Det parti som inte tillhör arbetarrörelsen utan som satt och förhandlade med Folkpartiet, Centern och kd om att bilda regering efter valet 2002 är kanske det parti som känner störst anledning att betona att samarbetet trots allt fungerar och fortsätter.

Jag har inte samma behov av att direkt falla ut i hyllningar till regeringsförslaget på det här området, men jag tycker ändå att det är ett rimligt och väl avvägt budgetförslag. Med stöd och goda råd från Vänsterpartiet och Miljöpartiet har man kommit fram till en ganska hyfsad prioritering av de begränsade resurser som står till förfogande. Det är inte för mycket pengar och inte heller för lite, utan det är en ganska god avvägning, som sagt var. Jag tycker att vi kan ställa oss bakom det här förslaget.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i alla dess delar.

Det har varit många frågor uppe i den här debatten, och tyvärr hinner man inte beröra allting även om man skulle vilja det. Jag ska ändå säga en del om några av sakerna.

Jag tror att jag ska börja med kd och Ingvar Svensson, som har diskuterat värdegrund med Göran Magnusson.

Det låter sig ju sägas, och är säkert alldeles korrekt, att det måste finnas en sådan gemensam värdegrund för att demokratin ska fungera, att det inte är tillräckligt med tekniska beslutsmodeller. Jag är enig med honom om det. Det är nog sant att det är på det sättet.

Men Ingvar Svensson är inte särskilt tydlig när han ska tala om vilka värden han avser, i alla fall inte i sitt inlägg. Något tydligare är han i reservationen. Där skriver han nämligen att han ”anser att de värden, rättigheter och skyldigheter, som inspirerats och förts vidare av den kristna traditionen, är oundgängliga som grund”.

Det kan man för det första ifrågasätta, åtminstone delvis. Den kristna traditionen innefattar också sådant som korstågen, inkvitionen, häxbränningen och kvinnohatet, misogynin. De värden som detta är uttryck

för är med säkerhet inte någonting som vi vill lägga till grund för demokratin.

Prot. 2004/05:41
1 december

För det andra bör man nog vara något försiktig med att utpeka just en av religionerna såsom havande ett slags särställning, nämligen den kristna. Det kan leda till att vi som inte är kristna känner oss något exkluderade från det demokratiska samtalet, och det vore olyckligt.

Sedan är det Centern, som egentligen har den allra mest intressanta reservationen. Där står det så här: ”Den svenska demokratin måste förnyas genom att bygga samhället underifrån och upp, där varje politisk nivå hämtar sitt mandat från underliggande nivåer.”

Den första bisatsen, om att bygga upp underifrån, är sådant som man säger. Det säger jag också. Det uttrycker en god demokratisk hållning. Det betyder inte speciellt mycket, men man kan säga det.

Men sedan kommer det: ”Där varje politisk nivå hämtar sitt mandat från underliggande nivåer.” Jag misstänker att detta betyder något, ”hämtar sitt mandat”. Hur hämtar man ett mandat i ett demokratiskt system? Jo, det gör man genom att vara vald av någon, att man har ett uppdrag, att man är en representant.

När en politisk nivå då hämtar sitt mandat från underliggande nivåer finns det en ganska näraliggande tolkning av vad detta faktiskt betyder, nämligen ett system av indirekta val av de olika politiska nivåerna, där alltså kommunfullmäktige utser landstingsfullmäktige och där landstingsfullmäktige i sin tur utser den centrala folkförsamlingen riksdagen. Det är ingen ny uppfinning. Det är inte något som Centern har kommit på, utan det finns i den demokratiska traditionen som ett slags minoritetsuppfattning, att man borde organisera demokratin på det sättet.

Jag kände igen den där idén. Jag tittade i bokhyllan hemma i morse då jag visste att det fanns någonting där. Jo, det fanns en intressant bok som heter *Demokrati och proletär revolution*. Den skrevs 1977 av Torbjörn Tännsjö, icke obekant. Där skisserar han just detta system, där varje politisk nivå hämtar sitt mandat från de underliggande genom indirekta val, alltså ett rådsdemokratiskt system. Jag konstaterar att Torbjörn Tännsjö inte fick särskilt många efterföljare, inte ens i sitt eget parti, och jag tror inte ens att han följer sig själv på denna punkt numera.

Det är intressant att Centern nu lyfter fram denna idétradition – i sina försök att vara federalister, antar jag.

Det är möjligt att jag fullständigt har vantolkat reservationen, att det inte betyder detta och kanske inte betyder så väldigt mycket. Det kan Kerstin Lundgren klargöra i sin replik strax.

Sist och slutligen tycker jag i fråga om Regeringskansliet att Göran Magnusson trots allt har argumenterat ganska väl. Samtidigt som oppositionen föreslår ganska betydande minskningar på det området har man också ganska högt ställda krav på vad denna regering ska åstadkomma i form av beredning av ärenden, snabba svar och sådana saker. Det låter sig göras därför att regeringen då inte har den dimensionering som oppositionen vill ge den utan har den dimensionering som vi i majoriteten anser är rimlig. Då kan man ställa sådana krav.

Vid KU:s löpande granskning av Regeringskansliet och en del andra undersökningar som det har refererats till har man hittills inte hittat så värst många rullade tummar i Regeringskansliet. Det finns en del att göra när det gäller att klara ut exakt hur arbetet har förändrats, hur det fördelas och så vidare, och vi kanske också hittar punkter där det finns möjligheter till rationaliseringar. Några starka indikationer på att Regeringskansliet

är gravt byråkratiserat eller att vi har stora svärmar av anställda som inte gör sitt arbete finns inte.

Jag tror – man vet inte säkert – som jag har sagt tidigare i talarstolen, att Regeringskansliet är underdimensionerat och att detta behöver ses över för framtiden.

Prot. 2004/05:41
1 december

Rikets styrelse

Anf. 32 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Visst var det intressant att lyssna på nyanserna i Mats Einarssons inledning. Man kan riktigt se hur samtalet om regeringskoalitioner på vänstersidan tornar upp sig som ett stort spöke för vissa, medan andra gläds. Den retorik som Gustav Fridolin lånat från Socialdemokraterna, och som verkligen såg ut att passa in i munnen, var inte lika väl passande för Vänsterns representant.

Som sagt var det en spännande bild av verkligheten på vänstersidan.

Bara en kommentar kring Regeringskansliet. Det finns inga bevis för rullande tummar eller indikationer på att det sker en byråkratitillväxt eller något annat, säger Mats Einarsson. Det är väl det som är ett av problemen. Mats Einarsson avslutar, herr talman, med ett troende om Regeringskansliet. Från Centerpartiets sida konstaterar vi att majoriteten, stödpartierna, regeringens underlag här i kammaren, har ett troende som grund för sitt anslag till Regeringskansliet.

Från vår sida tycker vi att det behövs ett starkare och bättre underlag än så, en djupare analys än så, för att kunna anslå så stora belopp som det trots allt rör sig om – 1,1 miljarder sedan 1998, 835 miljoner 2001/02 som på något sätt lever vidare. För detta har också Vänstern ett ansvar.

Avslutningsvis: Uppdraget underifrån, från medborgare till respektive nivå, innebär inte att det behövs indirekta val, däremot ett tydligt ramverk, byggt underifrån. Precis som vi lämnar mandat från kammaren till EU ska medborgarna göra det underifrån, herr talman.

Anf. 33 MATS EINARSSON (v) replik:

Herr talman! Jag tror att Kerstin nog läser in lite för mycket i de eventuella nyanser som finns i regeringsfrågan. Jag tror att det rent generellt är så att det är politiken, de politiska uppfattningarna, som förr eller senare slår igenom. Jag tror som en allmän princip att partier som står varandra närmare politiskt har lättare att sitta i regering tillsammans än partier som står längre ifrån varandra politiskt. Därför känner jag inte så mycket behov av att låna valparoller från socialdemokrater. Dem får de behålla, och så ägnar vi oss åt politiken i stället.

Sedan till grunden för att bestämma vilket belopp som ska avsättas för Regeringskansliet. Man kan alltid önska sig ett bättre beredningsunderlag, och det kräver väl också en del arbetsinsatser och tjänster i Regeringskansliet för att ta fram det. Det får vi försöka se till, men jag konstaterar bara att även Centern anser sig ha ett tillräckligt underlag för att precisera sitt budgetäskande till 880 000 kr mindre än de 5 436 198 kr som regeringens förslag innebär. Det var tydligen inte så svårt att komma fram till en siffra heller för Centern.

Sedan till frågan att politiska nivåer hämtar sitt mandat från underliggande nivåer. Det var lite grann så som jag misstänkte, att riktigt genomtänkt var det inte. Det betyder inte det som det står där. Nu säger Kerstin Lundgren att det ska byggas som ett ramverk, att man ska klargöra vad

de olika nivåerna sysslar med. Javisst. Sedan säger hon att det ska göras underifrån. Hur går det till? Är det fullmäktige som bestämmer ramverket för landstingsfullmäktige och landstingsfullmäktige som bestämmer ramverket för riksdagen?

Anf. 34 KERSTIN LUNDGREN (c) replik:

Herr talman! Angående det sista: Låt oss föra en spännande dialog, gärna i ett demokratikonvent, om hur vi formerar ett ramverk byggt underifrån där varje nivå har ett tydligt uppdrag, ett tydligt mandat, och där man också får möjlighet att välja utifrån de utgångspunkterna. Sedan har vi Författningsutredningen för den diskussionen. Jag hoppas att Mats Einarsson är intresserad av att delta i ett sådant samtal. Men där är väl den stora frågan, som förmodligen också präglar våndan i regeringsarbetet, att den politiska samsynen inte är så tydlig. Mats Einarsson är själv ett tydligt exempel på just detta: Är Mats Einarsson kommunist eller inte? Finns det en samsyn på vänstersidan om relationen kommunist – icke kommunist. Det är väl den stora hemläxan, förmodar jag, för Mats Einarsson att klara ut. Jag förväntar mig inte att jag får någon tydlighet i den delen här i kammaren.

Anf. 35 MATS EINARSSON (v) replik:

Herr talman! Jag ska gärna föra en fortsatt dialog med både Kerstin Lundgren och andra om hur demokratin bäst kan organiseras. Det ska vi göra i Författningsutredningen och i andra sammanhang ute i samhället. Jag tycker att den här replikväxlingen visar att den dialogen nog behövs för att förtydliga vissa saker.

Det här andra inlägget är lite svårt att hantera. Det var inte på min nivå. Jag tror att olika typer av ideologiska etiketter som vi använder – federalister, liberaler, socialister – till syvende och sist har en ganska liten betydelse. Vad som har betydelse är, som jag sade tidigare, vilka grundläggande värderingar vi har, vilken ideologisk huvudinriktning vi har, vilken politik vi har och vilka ställningstaganden vi gör i olika enskilda frågor. Finns det en samsyn om huvudinriktningar finns det alltid möjligheter att kompromissa och jämkä i den mer konkreta politiken. I de fall som samsyn om huvudinriktning inte finns blir det naturligtvis svårt. Jag vill bara konstatera att i det samarbete vi haft under den här mandatperioden med regeringen och Miljöpartiet har vi i allt väsentligt varit eniga om just huvudinriktningen och har därför också kunnat kompromissa och jämkä i den konkreta politiken.

Anf. 36 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Mats Einarsson provocerade mig till en replik; jag hade inte tänkt ta en.

Det är alltid intressant att diskutera med Mats Einarsson, för han har en befriande intellektuell skärpa, även om vi inte alltid kommer till samma slutsatser. Men jag förstår synen på värdena. Har man en materialistisk historieuppfattning ser man värdena som en överbyggnad på de ekonomiska grundfaktorerna. Då tycker man att de kanske inte är så väldigt viktiga.

Sedan tror jag att Mats Einarsson förväxlar inspirationskällan till värdebaser med själva värdebaser. Det är själva värdebaser som jag tycker är väldigt viktigt att diskutera och analysera och föra vidare.

Den viktiga frågan är: Borde det inte vara rimligt att i målet för demokratipolitiken också uppta diskussionen om fri- och rättigheter och människovärdesperspektivet? Det är den väsentliga frågan i det här sammanhanget.

Anf. 37 MATS EINARSSON (v) replik:

Herr talman! Någon annan gång ska vi ta en ordentlig diskussion, kanske ett seminarium, om den materialistiska historieuppfattningen och vad den eventuellt kan tänkas innebära när det gäller synen på det som vi kallar för värden. Jag tror inte att Ingvar Svenssons föreställning om vad denna materialism innebär är riktigt densamma som jag har. Jag vet att de uppfattningar i grundläggande värderingsfrågor som vi människor har naturligtvis är helt centrala för till exempel en fungerande demokrati. Det är nog sant att dessa värden dessutom inte är eviga eller objektiva i någon abstrakt mening utan självfallet hänger samman med de villkor under vilka vi människor lever våra liv.

Till frågan om idétraditioner. Jag vidhåller att man ska vara lite försiktig med att peka ut en religiös tradition som havande något slags särställning när det gäller möjligheten att bygga demokrati. Det är inte bara vi som inte är kristna som kan känna oss lite exkluderade, det ger en ganska pessimistisk syn på möjligheten att bygga demokrati i världen i dess helhet. I större delar av världen saknas den kristna traditionen. Jag tror att det är fullt möjligt att bygga en väl fungerande demokrati också utifrån andra religiösa traditioner. Jag tvivlar på att Ingvar Svensson egentligen har någon annan uppfattning än jag på den punkten.

Anf. 38 INGVAR SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Det är riktigt som Mats Einarsson säger.

Men den kristna traditionen har i vårt kulturområde haft en stor betydelse för idéutvecklingen av värdebaser. Den värdebaser kan man givetvis komma fram till utifrån andra utgångspunkter och inspirationskällor också. Vi kan säkert vara överens i det synsättet.

Mats Einarsson besvarar inte frågan om det inte vore rimligt att målen för demokratipolitiken – det vi diskuterar här – innehåller ett fri- och rättighetsperspektiv och ett människovärdesperspektiv.

Anf. 39 MATS EINARSSON (v) replik:

Herr talman! Visst, man kan alltid diskutera hur man ska formulera den typen av svärdefinierade – det ska erkännas – politiska mål. Jag menar nog att det är uppenbart att det i målen finns med också en förutsättning av en gemensam värdegrund när det gäller synen på alla människors lika värde, vilket leder till krav på icke-diskriminering etcetera. Jag menar att detta är med i det demokratibegrepp som vi är eniga om i riksdagen och som uttrycks i regeringens målformuleringar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

9 § Internationell redovisning i svenska företag

Föredrogs
lagutskottets betänkande 2004/05:LU3
Internationell redovisning i svenska företag (prop. 2004/05:24).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 14 §.)

10 § Program för energieffektivisering, m.m.

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2004/05:NU7
Program för energieffektivisering, m.m. (prop. 2003/04:170 delvis).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 14 §.)

*Internationell
samverkan*

11 § Internationell samverkan

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2004/05:UU1
Utgiftsområde 5 Internationell samverkan (prop. 2004/05:1 delvis).

Anf. 40 BJÖRN HAMILTON (m):

Herr talman! Vi svenskar internationaliseras mer och mer. Vi är ute och reser allt längre bort på våra semestrar och i tjänsten. Min generation tågluffade i Europa, mina barn flygluffar till Fjärran Östern. Världen krymper, och vår kunskap om främmande länder ökar. Teknik och kommunikationer gör att vi alla, långt utanför Sveriges gränser, känner stor samhörighet. Inom Europa tenderar utrikespolitiken att bli inrikespolitik. Vårt samarbete över de gamla nationsgränserna blir intensivare, och vårt behov av information ökar. Det ställs krav på att Sverige måste vara närvarande. Var och hur vi är representerade i andra länder påverkar hur vi ska kunna påverka och påverkas av den globala utvecklingen.

Herr talman! För att undvika att riksdagens kontrollmakt undermineras och att pengarna fördelas internt i Regeringskansliet vill jag att anslaget till utrikesförvaltningen återförs till utgiftsområde 5. Jag anser att ett kraftfullt och framgångsrikt agerande inom EU fordrar en gedigen kompetens inom utrikesförvaltningen och svensk närvaro i hela Europa och Medelhavsområdet. Det krävs också en ökad svensk närvaro i de utomeuropeiska industriländerna. Därför har vi föreslagit ökade anslag till utrikesförvaltningen. Vi anser också att medel ska ställas till ambassadernas förfogande för främjande av svenskt näringsliv utomlands.

Vi moderater vill också bredda det nordiska samarbetet och öka anslaget med 2 miljoner kronor för att förbereda de baltiska staterna Estland, Lettland och Litauen för ett inträde i Nordiska ministerrådet och andra former för det nordiska samarbetet.

Herr talman! Erfarenheterna från bland annat folkomröstningen om euron och valet till Europaparlamentet visar att kunskapen om unionen och Europafrågor är väldigt låg i landet. Jag anser att det finns ett behov av ökade kunskaper och större delaktighet i frågor som rör Europa i stort. Vi svenskar måste uppleva Europafrågorna som våra egna och inte som något Bryssel beslutar om och inte berör oss.

De gjorda erfarenheterna i den parlamentariskt sammansatta kommittén EU 2004 måste tillvaratas. Förståelsen för samarbetet i Europa och engagemanget i Europafrågor måste fördjupas.

Herr talman! Europafrågor måste göras intressantare och bli en naturlig del av vår vardag. Detta är viktigt framför allt hos våra ungdomar. Därför anser jag att informationen i våra skolor måste bli effektivare.

Herr talman! Sedan har jag en sista kommentar till det betänkande som har lagts fram. Majoriteten föreslår att delar av Sida ska utlokaliseras till Gotland. Enligt min uppfattning vore det bättre om Sida i så fall utlokaliserades till de länder där Sida är verksamt. Jag kan inte tänka mig att Sida har så stor verksamhet på Gotland och att det skulle vara motiverat.

Anf. 41 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 5.

Kristdemokraterna förordar att riksdagen anvisar de medel till internationell samverkan som vi har föreslagit i enlighet med tabellen i betänkandet. Vår avsikt är att de lägre anslagen från riksdagen ska ge en tydlig signal till regeringen att riksdagen vill se ökad samordning och effektivisering i de organisationer som berörs av kostnadsreduceringarna. I likhet med debatten under föregående ärende i kammaren, nämligen Regeringskansliets expansion, vill vi att man också ser över de internationella organisationerna, som har en tendens att växa och sällan reduceras.

Herr talman! Kristdemokraterna anser att det finns ett behov av att Sveriges internationella fredsarbete effektiviseras. Detta kan ske genom att det inrättas ett kombinerat civilt och militärt centrum för internationell fredsutveckling i Sverige till vilket Sida, Swedint, Folke Bernadotteakademien, Utrikespolitiska Institutet och SIPRI med fler organisationer bör knytas. Det är vår uppfattning att man på så vis kan undvika dubbelarbete och därmed öka effektiviteten för svenskt freds- och biståndsarbete, som är så angeläget.

Herr talman! I dagens globala värld är det inte enbart nationalstaterna som har makten och avgör utvecklingen. Näringslivet, de multinationella företagen, har vuxit fram som viktiga regionala och globala aktörer. Även mellanstatliga organisationer och icke-statliga organisationer har flyttat fram sina positioner. Följden blir att internationellt samarbete i dag inte enbart handlar om staters samverkan utan också om samarbete mellan regeringar, näringsliv, frivilliga organisationer och andra internationella organisationer.

I den globala politiken finns en lång rad utmaningar och sakområden som kräver ett bättre internationellt samarbete.

På den internationella arenan finns redan en mängd olika samarbetsorgan för att hantera frågor inom bland annat miljöområdet, utvecklingsarbetet, handelsrelationerna, säkerhetspolitiken, flyktingfrågorna och mänskliga rättigheter för att ta några exempel.

Trots detta är den bristande samordningen mycket uppenbar. Handelsfrågorna behandlas bland annat inom WTO och UNCTAD, bistånd inom UNDP och regionala och nationella organ. Miljöfrågorna saknar en effektiv global organisation och lever i sin egen värld utan effektiv samverkan med handels- och utvecklingsfrågorna. Säkerhets-, katastrof- och fredsarbetet sköts mestadels av andra specifika organisationer, ofta skilda från övriga viktiga områden. Flera organ och kommittéer för mänskliga rättigheter, inklusive UNHCR och ILO, verkar i realiteten var för sig.

Kristdemokraterna ser ett stort behov av förbättring och samordning av det internationella samarbetet. Det handlar inte om att skapa en gemensam organisation för allt eller att lägga allt under FN:s tak, utan om att finna naturliga samarbetsformer mellan befintliga organ. Vi anser att den svenska regeringen måste verka för en ökad global samordning för just handel, bistånd och miljöfrågor. Politiken för global utveckling kan kanske användas som ett exempel när den väl blivit konkretiserad. Men det dröjer. Regeringen är inte särskilt konkret i fråga om grundelementen i den gemensamma utvecklingspolitiken.

Den svenska regeringen borde även verka för att integrera de olika delarna av det globala fredsarbetet, det vill säga bättre integrera de freds- uppbyggande, fredsskapande och fredsbevarande elementen.

Herr talman! Kristdemokraterna anser att det också är angeläget att bättre följa upp svensk utrikespolitik. Detta kan ske genom att upprätta tydligare uppföljningsmekanismer. Vi bör ytterligare öka trovärdigheten i svensk utrikespolitik. Och vi ska naturligtvis leva som vi lär. Därför bör den förda utrikespolitiken kontinuerligt granskas mot bakgrund av Sveriges åtaganden i FN, i FN:s konventioner och olika konferenser.

För att öka den folkliga debatten tycker vi kristdemokrater att regeringen bör inbjuda representanter för folkrörelser, näringslivet och akademiker till att diskutera olika aspekter av svensk utrikespolitik och de internationella åtaganden som vi har.

Anf. 42 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Rubriken "Internationell samverkan" skulle kunna innehålla väldigt mycket. Den skulle kunna innehålla och ge utrymme för behandling av hela den svenska utrikespolitiken. Den skulle kunna innehålla den tilltagande globaliseringen, internationaliseringen, dess fördelar och nackdelar, hur avstånden minskar, människors rörlighet ökar, kulturer möts och gemensamma värden som ger mervärde skapas. Hamilton var inne på detta i en del av sitt anförande.

Nu är det emellertid inte så, utan nu behandlas utgiftsområde 5 som i första hand berör anslagen till de olika organisationer som arbetar med internationella frågor i skilda sammanhang, inte minst fredsfrämjande organisationer.

Låt mig, herr talman, säga att dessa organisationer gör ett mycket viktigt arbete och fyller en betydelsefull funktion i samhället för att propagera och argumentera för en fredligare värld, ett ökat internationellt samarbete, fredsforskning, säkerhetspolitik, nedrustning och mycket annat.

Från Centerpartiets sida har vi trots detta föreslagit några neddragningar på tre områden. Som i allt budgetarbete handlar det om prioriteringar. Om det hade funnits ett obegränsat utrymme hade vi naturligtvis i

stället kunnat öka anslagen också i förhållande till vad jag sade om vikten av dessa organisationer.

Vi har i vårt budgetarbete lagt fram ett budgetförslag för en stark och balanserad budget. I det sammanhanget har vi i första hand prioriterat utvecklingssamarbetet och då särskilt miljöbiståndet som vi ska debattera om en stund.

Mot bakgrund av den prioritering vi gjort och det jag nu sagt vill jag yrka bifall till den reservation vi har i betänkandet, nämligen reservation nr 2.

Anf. 43 KENNETH G FORSLUND (s):

Herr talman! Sveriges medlemskap i internationella organisationer är en central del i utrikespolitiken. Sverige är aktiv medlem i organisationer som FN, EU, OSSE och OECD för att nämna några av de viktigaste. Sverige har internationellt ett gott rykte och högt anseende. Det ska vi använda oss av för att bygga en bättre, säkrare och mer demokratisk värld. Det här är alltså ett viktigt politikområde och i mångt och mycket grunden för vårt internationella arbete. Det känns tryggt att det finns en väl lagd grund.

I den proposition som ligger till grund för betänkandet finns en nyhet i form av ett nytt anslag till samarbete inom Östersjöregionen. Anslaget har till syfte att finansiera fortsatt integration och samverkan kring Östersjön. Verksamheten kommer att förläggas till Gotland i form av en ny Sidaenhet.

Verksamheten är tänkt att vara inriktad på näringslivsutveckling, forskning och utbildning, kultur, det sociala området, nordisk-baltiskt samarbete samt åtgärder mot människohandel. Exakt hur arbetet ska utformas är i dag inte klart. Regeringen har tillsatt en intern utredning för att finna formerna för denna nya Sidaenhet på Gotland.

I betänkandet tillstyrks satsningen men med villkoret att regeringen senast i vårpropositionen 2005 återkommer till riksdagen med förslag till mål för verksamheten. Det utgör dock inget hinder för att anvisade medel kan utnyttjas fram till dess att riksdagen förnyar sitt ställningstagande.

Med detta vill jag avslutningsvis yrka bifall till utrikesutskottets förslag i betänkandet UU1.

Anf. 44 BJÖRN HAMILTON (m) replik:

Herr talman! Som jag sade i mitt inledningsanförande är jag förvånad över och tveksam till Sidaenheten på Gotland. Det kan väl inte vara så att Sida har någon större verksamhet på just Gotland? Om man kan utlokalisera eller förstärka Sidas organisation borde det väl göras där Sida verkar, i utvecklingsländerna, där man ser behovet av stöd i olika former.

Kan det vara så att man inför den militära uppgörelsen kryddat Gotland med att de får en ny Sidaenhet, eller vad ligger egentligen bakom detta? Jag skulle vilja ha en djupare analys av varför man förlägger en Sidaenhet till Gotland.

Anf. 45 KENNETH G FORSLUND (s) replik:

Herr talman! För det första handlar detta om verksamhet som rör Östersjöregionen, och då finns det kanske en poäng med att verksamheten

inte administreras från exempelvis Afrika. Jag tror inte att Björn Hamilton på allvar menar att det skulle vara en särskilt effektiv hantering.

Jag må komma från västkusten, men senast som jag betraktade en färglagd karta var den otvetydig i fråga om att Gotland ligger i Östersjön. Jag tycker faktiskt att det finns en rimlig koppling till den verksamhet som det handlar om och den placering som man gör. Jag ser därför inte de svårigheter eller konstigheter i detta som Björn Hamilton ser.

Anf. 46 BJÖRN HAMILTON (m) replik:

Herr talman! Det är klart att Gotland är närmare Baltikum än Afrika. Det förstår till och med jag. Problemet är att när man ska åka från Gotland till Baltikum måste man åka via Stockholm om man flyger. Och i Stockholm har vi ett alldeles utmärkt Sidakontor redan, för det är väl inte meningen att hela huvudkontoret ska flytta till Gotland?

Anf. 47 KENNETH G FORSLUND (s) replik:

Herr talman! Nej, givetvis ska inte hela huvudkontoret flytta dit, utan det är administrationen och verksamheten för just den Östersjöverksamhet som vi talar om.

Man kan naturligtvis ha synpunkter på researrangemangen och effektiviteten i att lägga detta på Gotland. Men samtidigt tror jag att det är någonting som man kan lösa. Och att resa är kanske inte det mesta och det första som man ska ägna sig åt i den här verksamheten, utan det är andra saker som är centrala.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

12 § Internationellt bistånd

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2004/05:UU2
Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd (prop. 2004/05:1 delvis).

Anf. 48 EWA BJÖRLING (m):

Herr talman! I dag är det *World Aids Day*, och vi tvingas konstatera att hiv nu närmar sig även Sverige med stormsteg. Jag tänkte börja med att visa min tröja och ett märke. Jag undrar om alla vet vad det står för. Där står det: *The world fight against aids*. Jag ser att förste vice talmanen inte har något märke. Jag tänkte därför passa på att överlämna ett sådant till honom. Varsågod.

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Tack.)

Den senaste rapporten från UNAIDS visar att det under 2004 har tillkommit alarmerande många nya fall av hiv, smittade i både Väst- och Östeuropa. Med andra ord: Nu räcker inte längre våra preventionsinsatser. Inte ens i Europa klarar vi att hålla epidemin i schack.

Det här är någonting som är så litet att vi inte ens kan se det i ett vanligt mikroskop. Det är det som vi har att slåss mot. Det är ett litet intelligent virus som är skickligt på att gömma sig i sin värld och att resa med cellen i ett latent sovande tillstånd där det är mycket svårt att angripa.

Dessutom förändrar det sig under infektionens gång. Problemet med hiv är att det förökar sig i immunförsvarets viktigaste celler, det vill säga att immunförsvaret så småningom leder sig självt i fördärv. Varje gång som hiv förökar sig bildas det också varianter i arvsmassan. Det blir en ganska stor genetisk mångfald och därmed många multiresistenta varianter. Vi har under den senaste veckan kunnat läsa om ett nytt hivvirus som är på gång. Men det är inget nytt virus. Definitionsmässigt tillhör det fortfarande samma subtyp av hiv som vi har haft länge i Europa och i USA. Däremot finns det flera hivsmittade som bär på en variant av hiv som har muterats så pass mycket att medicinerna inte längre hjälper. Resultatet blir då att det är väldigt svårt att bemästra om ens tillfälligt.

Bland heterosexuella i Europa har antalet hivsmittade ökat med över 100 % under perioden 1997–2002. Det finns också ett jättestort mörkertal av hivsmittade. Många är fullständigt omedvetna om sin status. I Storbritannien är detta nu den snabbast växande allvarliga sjukdomen.

Det finns också många tecken på att homosexuella har ökat sitt riskbeteende jämfört med tidigare. Där såg man tidigare en nedåtgående kurva som nu har vänt upp igen.

Bland drogmissbrukare som injicerar intravenöst och prostituerade ser man också en kraftig ökning, framför allt i Italien, Portugal och Spanien.

Herr talman! Östeuropa tillsammans med Ryssland står för den allra största ökningen – ungefär 40 % på två år, en nästan okontrollerad spridning. Och detta är länder som ligger väldigt nära Sverige.

Estland har den allra största smittspridningen per capita, ungefär en på tusen är smittad, och det är 20 gånger mer än i övriga EU-länder.

I Vitryssland ser vi rena katastrofsituationen, nästan som i en del afrikanska länder. Där saknas både tillgång och resurser till att testa sig och än mindre medicin.

Trots att alla enligt lagen garanteras tillgång till medicin i Ukraina är det bara 1 % som får det.

Dessutom förutspår experterna att hela sjukvården kommer att slås ut i Ukraina, därför att sjukvårdsorganisationen där inte räcker till för att ens hålla andra sjukdomar i schack i dag. Hur ska man då klara av hiv-epidemin?

Det mest påfallande är inte den stora förekomsten nu i relativa eller i absoluta tal, utan det är snarare hur enormt snabb denna spridning har varit, och fortfarande är. Den ryska epidemin sägs ha börjat i mitten av 90-talet med ett tusental fall och har sedan dess ökat explosionsartat. Ibland benämns den som en galopperande epidemi.

Gemensamt för de drabbade länderna i vårt östra närområde har varit att myndigheterna haft högst obetydlig eller ingen beredskap alls för hiv med denna spridningstakt. Det har varit knappa resurser till upplysning, minimalt förebyggande informationsarbete, och dålig tillgång till antivirala medel. Och allt detta har snabbt förvärrat hela epidemin.

UNAIDS varnade redan tidigt under hösten för att hiv började bli ett seriöst hot mot säkerheten för social och ekonomisk stabilitet i Europa.

Via olika FN-organ slussas det in pengar från Globala fonden i kampen mot hiv och aids under de närmaste åren. Men dessa pengar räcker inte på långa vägar till alla.

EU har uppmanat de 25 medlemsstaterna att visa politiskt ledarskap med anledning av epidemin. Hur gör vi då detta?

Till att börja med måste vi lyssna betydligt mer när Ryssland uttalar sin desperation över att Europa ser mest till Afrika och att hiv-epidemin måste stoppas där i första hand. Man frågar: Varför ser ni inte hur vi har det här i Ryssland? Vi är EU:s närmaste stora grannland.

Afrika behöver förstås fortsatta gigantiska insatser, men nu har aids-katastrofen börjat sprida sig med full kraft på nära håll. Och om vi inte gör mer än i dag kommer vi inom en snar framtid att vara riktigt illa ute även i Europa.

Vi måste ha mycket större öppenhet när det gäller att våga tala om hiv. Flera informationsinsatser behöver utföras samtidigt som politiska ledare på högsta nivå tar upp frågan, gärna tillsammans med kända förebilder. Och det här ska ske av statliga, enskilda och frivilliga organisationer.

Varje land måste ta större ansvar för utbildning och information och på ett öppet sätt bekämpa sjukdomen. Smittan måste till sist begränsas av folket självt byggt på sexuell medvetenhet. Förebyggande arbete måste finnas redan i undervisningen i skolan. Det ska vara tidig sexualupplysning och kondomanvändning.

Speciellt viktigt är det att påpeka kyrkans roll som en god förebild inom upplysning när det gäller hiv. Kyrkan är en central institution i många samhällen, och många människor har kontakt med olika församlingar. Det är viktigt att påpeka att Katolska kyrkan inte får bli någon bromskloss utan att den också måste delta fullt ut.

Herr talman! Jag har fokuserat mycket på hiv i dag. Nu ska jag väldigt kortfattat ta upp även några andra frågor.

Vi anser att informationen i budgetpropositionen för budgetåret 2005 visar brister i redovisningen när det gäller multilateralt bistånd. Detta anser vi beskär riksdagens insyn i grunderna för multilateralt bistånd samtidigt som vi inte heller kan bedriva en frisk opposition. Det gagnar inte riksdagen, och det gagnar inte de medborgare som har intresse inom området, och det blir inte någon bra politik.

Jag yrkar bifall till reservation 4 som är gemensam för Moderaterna, Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centern. Vi står naturligtvis bakom alla våra andra reservationer från moderat håll.

Herr talman! Biståndet måste i ökad utsträckning fokuseras på de åtgärder som verkligen utrotar fattigdomen på allvar.

Millenniemalet kan vara vägledande i detta arbete. Sveriges politik för global utveckling ska också bidra till att främja respekten för mänskliga rättigheter och demokrati.

Sverige ska ta initiativ till en total skuldavskrivning så snart som möjligt för högt skuldsatta låginkomstländer. De flesta finns i Afrika. Den ska kombineras med fyra villkor – ingen ny upplåning, den ska inte leda till korruption och vanstyre, den ska inte användas för krig, och den ska komma de fattiga till godo.

Det finns några akuta huvudproblem som vi moderater vill fokusera på. Det handlar om krig och konflikterna som plågar en betydande del

av Afrika. Och vi ser i dag att det bara kokar ännu mer om vi tänker på Elfenbenskusten, Liberia, Sudan och så vidare.

Vi ska fokusera på hiv/aids och på andra allvarliga sjukdomar som förlamar utvecklingsansträngningar, och vi måste fokusera på skuldbördan som ligger som ett ok över många länders ekonomi.

Det ska vara en snabb fattigdomsutrotning genom en uthållig, snabb tillväxt. Biståndet ska vara resultatriktat, och det ska innehålla kunskapsöverföring och stöd till rättsstaten, demokratin, grundläggande utbildning och hälsovård.

Herr talman! En stor komplikation när det gäller landstrategier och val av länder är också frågan om korruption. De länder där mycket korruption förekommer är också ofta de länder där biståndet behövs som mest. Därför måste man alltid göra en riskbedömning när det gäller beslut om länderval: Kan vi klara av att arbeta i det här landet, eller måste vi gå andra vägar för att undvika korruption?

Sverige måste också hjälpa till och bidra till de här mest utsatta länderna – det är självklart. Men det måste också vara lika tydligt att vi snabbt avbryter biståndet när vi upptäcker att resurserna hamnat fel, hos fel instans, eller gått till andra medel än vi avsett från början. Därför vill vi ha *nolltolerans* mot korruption av svenskt bistånd – detta tillsammans med en större öppenhet och en ytterst tydlig strategi om hur vi omedelbart reagerar i de här situationerna och hur vi på bästa möjliga sätt kan kontrollera att resurserna verkligen når fram till sin beslutade destination och används på det mest effektiva sättet.

Avslutningsvis: Kampen mot hiv fortsätter!

Anf. 49 BIRGITTA OHLSSON (fp):

Herr talman! Jag vill inleda med att betona att jag givetvis står bakom Folkpartiets alla reservationer, men jag nöjer mig med att yrka bifall till reservation 19 om att demokrati ska vara det övergripande målet i svensk biståndspolitik samt till reservation 20 om att vi aktivt ska stödja just demokratiörelser och frihetskämpar i diktaturländer.

Ingen i denna kammare kan ha undgått att i det i dag den 1 december är den internationella aidsdagen. Utskottets eminenta hivforskare Ewa Björling tycker jag redogjorde väldigt bra för de komplikationer i utvecklingen som i dag finns i världen. Det är också viktigt att vi denna dag inte bara ägnar en tanke åt denna vår tids digerdöd utan också aktivt redogör för åtgärder, för vad man kan göra.

40 miljoner människor i världen har i dag hiv eller aids. Fram till klockan 13 i dag har 7 000 nya fall bara denna dag tillkommit. Majoriteten av de här människorna, 25 miljoner, lever i Afrika söder om Saharaöknen. 60 % av de drabbade där är kvinnor, och 75 % av de yngsta drabbade är kvinnor.

Södra Afrika är hårdast drabbat. I nio av länderna i regionen har medellivslängden på sistone sjunkit till under 40 år.

Bakom denna statistik finns förstås enskilda människöden. De är så grymma att man ibland knappt kan tänka sig in i dem.

I dagens värld är 900 miljoner individer fortfarande analfabeter. 30 000 barn kommer att ha dött av svält, undernäring eller torra i kväll när vi lagt oss, och mer än 800 miljoner individer är konstant undernärda. 200 miljoner av dessa är barn.

Folkmord pågår för tillfället i Darfur. I Asien är det översvämningar. Knappt hälften av jordens befolkning lever i fria demokratier.

Världen är djupt orättvis. För oss liberaler är detta med att utplåna diktatur och fattigdom den absolut viktigaste politiska uppgiften.

Vi måste också betona att det inte var bättre förr. Under de senaste 30 åren har antalet u-länder halverats i världen. Andelen fattiga i världen har sjunkit med upp till 30 %. Under de tre senaste decennierna har spädbarnsdödligheten minskat med hela 50 %. Vi kan se en 80-procentig ökning av andelen barn världen över som faktiskt får gå i grundskola.

De här framgångarna hade aldrig kunnat ske utan just demokrati, ökad frihandel och ett bistånd som ökat i både kvalitets- och effektivitetshänseende.

Enligt professor Amartya Sen, som fick Nobelpriset i ekonomi år 1998, har svältkatastrofer aldrig inträffat i just demokratier. När man har fria medier och en aktiv politisk opposition blir det ett effektivt varnings-system när ett land drabbas av hunger. Därför är demokratin så viktig.

Vi i Folkpartiet önskar att Sverige kunde gå i spetsen för en internationell demokratirevolution där de mänskliga fri- och rättigheterna sätts i centrum, där man avsätter svenska biståndspengar just för att kunna få bort diktaturledare genom att stötta opposition, kvinnogrupper och demokratiaktivister. Jag är väldigt trött på att se hur diktaturstater viftar bort det politiska förtrycket med att medborgarna får gratis utbildning eller sjukvård.

I afrikanska länder har enväldshärskare väldigt länge hävdad att när människorna har fått en tillräckligt hög levnadsnivå kan demokrati införas – inte dessförinnan. Det synsättet är oerhört rasistiskt – som om afrikaner eller människor som lever i andra diktaturstater inte skulle ha samma värde och samma törst efter frihet som vi.

Om kvinnor i Bangladesh eller Pakistan inte har rätt och möjlighet att välja sina lagstiftare kommer det sällan att bli mer av satsningar på kvinnors rättigheter.

Om yttrandefriheten förtrycks i Zimbabwe kommer inte folkrörelserna att kunna arbeta för att förändra attityden till just aids.

Inte heller kan utbildningen förbättras om eleverna i Kubas skolor inte vågar säga vad de tycker.

I land efter land kan vi se att när människor får makten över sina liv lyckas man också häva diktaturen och välståndet ökar.

Ibland när jag tänker på hur svensk utrikes- och biståndspolitik i dag ser ut känns det ganska tragiskt. Kravlöshet är något som präglar mycket av politiken.

Ska det vara så svårt att inse att det är ohållbart att kommunistiska enpartistater som Laos och Vietnam är några av Sveriges största bilaterala biståndsmottagare?

Ska det vara så svårt att se att det är totalt fel att svenska skattebetalares biståndspengar går till palestinska terrorkonferenser eller till kommunistsektaristiska Svensk-Kubanska Föreningens hyllningsböcker till Fidel Castro?

Ska det vara så svårt att erkänna att människoslakten i Darfur just är ett folkmord och att man måste agera därefter?

På samma sätt som vi kämpade med ANC i Sydafrika för att störta apartheidssystemet måste vi stötta liknande nya demokratirörelser i Kuba,

Vitryssland, Zimbabwe, Kina och andra ofria stater. Det handlar om att utnyttja vår röst och ta ställning för världens utsatta även när det är kontroversiellt och jobbigt, om att alltid våga stå upp för mänskliga rättigheter och för kvinnors rätt till fri abort, om att bekämpa dödsstraffet och om att stötta homosexuellas rättigheter och många grupper som är oerhört förtryckta.

Under hösten 2004 presenterade biståndsminister Carin Jämtin regeringens första millennierapport. Bland de åtta behjärtansvärda millenniemålen nämndes varken mänskliga rättigheter eller demokrati trots att Sverige faktiskt kunde ha tagit initiativ i de här frågorna. Därför vill vi i Folkpartiet formulera två nya millenniemål.

Mål 9 är att minst hälften av alla människor i världen ska ha sina mänskliga rättigheter garanterade i lagar och veta om att de har det år 2015 då millenniemålen ska vara uppfyllda.

Det handlar alltså om att vara tydlig och säga att diktatorer och auktoritära regimer inte kan skylla på omvärlden eller på fattigdom när de förnekar sina medborgare mänskliga rättigheter.

Mål 10 är att alla stats- och regeringschefer ska vara demokratiskt tillsatta.

En femtedel av Kubas befolkning lider av undernäring. Men Fidel Castro vägrar att låta befolkningen bestämma vem som ska vara landets statschef.

Zimbabwe plågas av svält. Ändå var det landet tidigare Afrikas kornbod. Om medborgarna hade fått välja sin president och ledare hade Fidel Castro och Robert Mugabe aldrig varit kvar vid makten.

Om Sverige inte vågar stå upp för dessa människor och vågar föra deras talan tydligt kommer ingen annan att göra det.

Herr talman! Kom ihåg att förtrycket av människor är lika fel i dagens Kommunist-Kuba som det var i stalinismens Sovjetunionen! Det är lika omoraliskt i dagens Enparti-Vietnam som det var i Apartheid-Sydafrika. Det är lika orättfärdigt i det totalitära Laos som det var i Kommunist-Polen. Det är ett lika stort brott mot mänskligheten i alla de här länderna som det en gång var i de länder i Europa som levde under kommunismens ok.

Jag vill avsluta med att säga att inte en enda svensk biståndskrona får någonsin stötta eller bekräfta diktatur i världen.

Anf. 50 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Herr talman! Först vill jag säga välkommen till Carin Jämtin. Det gläder mig att du deltar i debatten här, för det jag upplevde när vi diskuterade betänkandet i utskottet var att det nog inte låg något större engagemang bakom det och att det gick väldigt fort.

Herr talman! Det jag kommer att ta upp i dag har sagts många gånger tidigare i kammaren. Jag tror dessvärre att det behöver sägas många gånger till. Kampen mot fattigdom på det globala planet kräver stora resurser av allehanda slag. Där är biståndet *en* liten del.

Enligt prognoser som vi har fått från Världsbanken kommer utvecklingsländerna att ha en rekordhög tillväxt i år. Fortsätter den utvecklingen är det möjligt att halvera världsfattigdomen och därmed nå det första millenniemålet. Men det ser olika ut.

Afrika söder som Sahara är långtifrån att nå målen trots bistånd under många år, och – vill jag också säga – trots ett misslyckat bistånd och en misslyckad s-politik. Det är en biståndspolitik som många gånger betytt omhändertagande. Birgitta Ohlsson kallar det kravlöshet. Många gånger har det skett tillsammans med EU-länder som har svårt att klippa banden till sina forna kolonistater. Man ger med en hand, men man tar tillbaka flera gånger om.

Det viktigaste just nu är den politiska viljan att våga prioritera. Man måste våga prioritera länder och stödja de strategier som minskar fattigdomen och de länder där det största behovet finns. Ewa Björlings nolltolerans mot korruptionen har en poäng där. Jag vill fråga Carin Jämtin om hon är beredd att prioritera just de länder som vi i dag ser inte når det första millenniemålet.

En sak som oroar mig är att den socialdemokratiska regeringen inte på hemmaplan har presenterat hur den ska omsätta sin nya politik för global utveckling i praktisk handling. Det var ett seminarium i går på Münchenbryggeriet som hette Forum för global utveckling och anordnades av UD. Jag gick därifrån väldigt förvirrad. Min bild är att den nya politiken – politik för global utveckling, som ska beskrivas som en målkonflikt – i stället handlar om en maktkonflikt mellan olika departement.

Det beslut som vi fattade förra året i denna kammare om PGU var att det skulle komma en skrivelse varje år. Det gjorde det i maj i år. Det kom en skrivelse som är väldigt diffus. Sedan ska det komma en skrivelse i maj nästa år som kommer att beskriva målen. Inte förrän i maj 2006 har vi i denna kammare möjlighet att följa upp de målen.

Herr talman! I Kristdemokraternas särskilda yttrande visar vi på de prioriteringar vi gör när det gäller inriktning på utgiftsområde 7. Målen om MR, demokrati och fattigdomsbekämpningen håller vi med regeringen om, och de ligger fast. Men vår prioritering inom biståndet är hiv/aids-bekämpning. Där tar vi till rejält inom budgeten. Vi tycker också att FN:s flyktingarbete är viktigt, de humanitära insatserna och barns utsatthet vid konflikter och krig.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 11 och står naturligtvis också bakom övriga reservationer.

I går på Forum för global utveckling följde mig ett citat hem: "Ersätt begravnings av barn med begravnings av vuxna, men begravnings inte miljön." Det uttalades av professor Hans Rosling. Han visade med staplar och diagram över barnadödligheten att det finns möjlighet att uppfylla millenniemålet. Men det som händer i dag inom hiv/aids är att det är begravnings av vuxna.

Staplarna över att man inte ska begrava miljön visar också på västvärldens ansvar som vi har. Det är ett ansvar som gör att vi måste dela med oss. Citatet om att man inte ska begrava barn utan begrava vuxna kan också ses mot det. De av er som såg på TV i dag såg den lilla flickan som hade en aidssmittad pappa. Hon sade så här: Jag är ledsen, för snart kommer pappa att lämna mig ensam.

Vi vet att när kvinnorna dör i de samhällena splittras hela familjen. Aidshotet är globalt, och det kommer också att kräva globala lösningar med stora ekonomiska uppoffringar som följd. Att få fram det kapital som behövs kräver satsningar som ligger utöver det som planeras av regeringarna runtom i världen, så även i Sverige. Därför kommer det

också att krävas ett starkt ledarskap som kan prioritera kampen mot aids med kraftfulla ekonomiska medel.

Mot bakgrund av det anser vi att Sverige tydligare bör ta sitt ansvar och låta de hiv/aids-relaterade resurserna utgöra en större del av den svenska utvecklings- och biståndsbudgeten. Vi vill att målet ska vara att man ska avsätta 10 % av hela biståndsbudgeten till arbete med reproduktiv hälsa inklusive hiv/aids-prevention. Var tionde krona av biståndsbudgeten ska gå till hiv/aids-preventionen.

Vi vet att kampen mot hiv/aids är enkel men också komplicerad. Den är enkel i det att vi vet vad det är som krävs för att bekämpa hiv/aids. Den är komplicerad därför att det är så väldigt svårt att uppamma de nödvändiga resurserna, lösa de strukturella problemen och förändra de negativa attityderna till olika aspekter av epidemin.

Herr talman! Solidaritet är en av huvudprinciperna i Kristdemokraternas ideologi. Ibland uttrycks den i termer av att alla människor är ömsesidigt beroende av varandra och att banden mellan människor är något som vi inte kan eller vill klippa av. Vi har ett gemensamt ansvar för varandra och för att trygga människovärdet för alla i hela världen.

Denna vision att alla människor ska åtnjuta mänskliga rättigheter engagerar hundratusentals människor i vårt land. Vi ser TV-program där kändisar går in för att stödja världens barn. Det görs betydelsefulla insatser för människor i de fattiga länderna. För kyrkor, folkrörelser, organisationer och en mängd ideella föreningar är solidariteten med utsatta människor en självklarhet.

Jag vill först nämna regeringens oförmåga att klart och tydligt ta upp målkonflikterna. Jag ställde en fråga till Ann-Christin Nykvist om rovfiske i Västafrika. Jag fick till svar mer ett försvar av EU:s fiskeripolitik. Biståndsministern tar i skrivelsen upp de faror som finns med att man utarmar fiskevattnen.

Det Ann-Christin Nykvist svarade mig var att det saknas kompetens och specialister. Min fråga till biståndsministern är då: Varför har vi inte delat med oss av kompetens och våra specialister när det gäller just fiskevattnen utanför till exempel Västafrika så att det inte ska vara ett sådant överfiske som hotar naturen men också gör att människor hotas av fattigdom?

Anf. 51 SERMIN ÖZÜRKÜT (v):

Herr talman! Jag skulle vilja börja med att säga att Vänsterpartiet i grunden instämmer i betänkandet om internationellt bistånd. Självklart står jag bakom våra reservationer och särskilda yttranden. Vi har reserverat oss och yttrat oss särskilt mot vissa delar av betänkandet, eftersom vi anser att denna politik är otillräcklig och förutsätter långtgående åtaganden framöver.

I detta betänkande behandlas regeringens förslag på utgiftsområde 7, alltså internationellt bistånd. Internationellt bistånd omfattar i sin tur politikområde 8, alltså internationellt utvecklingssamarbete.

Sveriges internationella utvecklingssamarbete präglas av två övergripande perspektiv, det vill säga fattigdomsperspektivet och rättigheter. Rättighetsperspektivet är inriktat på mänskliga rättigheter. Därför finns just frågan om mänskliga rättigheter i betänkandet som vi behandlar i dag

under rubriken Särskilda satsningar beträffande formerna för utvecklingsarbetet.

Vi är alla överens om att den övergripande mänskliga rättigheten är rätten till liv. Rätten till liv gäller alla människor och är grunden för politiska, medborgerliga fri- och rättigheter samt ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

Vi är också alla överens om att människan framför allt behöver luft och vatten. Därmed är rätten till vatten direkt kopplad till rätten till liv. Därför betonas i betänkandet vikten av globala vattenfrågor eftersom länder blir alltmer beroende av varandra.

FN:s senaste världstoppmöte om hållbar utveckling slog fast att vattenfrågorna tillhör de absolut viktigaste miljö- och utvecklingsfrågorna. Uppskattningsvis saknar 20 % av världens befolkning tillgång till färskt dricksvatten, och ca 40 % saknar tillgång till sanitära anläggningar. Detta förorsakar död bland världens fattiga och är ofta grunden till konflikter inom och mellan stater.

I linje med FN har betänkandet av det sammansatta utrikes-, miljö- och jordbruksutskottet betonat att globala vattenfrågor också bör diskuteras ur ett genusperspektiv.

Utvecklingsländernas kvinnor är ofta ansvariga för den vattenförsörjning som används till de mänskliga behoven, såsom hygien, hälsa, matlagning, tvätt och hushållsjordbruk. Trots detta utesluts kvinnor från beslutande församlingar på alla nivåer i frågor som rör fördelning av den viktigaste gemensamma resursen, vattnet! Bilden är densamma för kvinnor i industriländerna. Det ligger i såväl de fattiga som rika ländernas intresse att globala ödesfrågor som vatten hanteras på ett bättre sätt.

Under de senaste åren har vattenfrågorna blivit ett stort diskussionsämne. Omfattande kritik har riktats mot att IMF och Världsbanken ställer krav på att vattenverk och liknande ska privatiseras för att landet ska beviljas lån. Eftersom behovet av ny infrastruktur för vattendistribution ofta är stort, blir pressen stor på lånelandet att acceptera villkoren trots att man egentligen inte önskar en sådan utveckling. Distribution av vatten är ett så kallat naturligt monopol, och då bör det finnas en demokratisk och gemensam styrning av denna resurs.

Om vi ska leva upp till millenniemålen om en halvering av antalet fattiga till år 2015, måste vattentillgångarna säkras och inte vara föremål för profitinriktade företag. Ett privat företag har inget samhällsansvar. Incitamentet för ett privat företag att erbjuda fattiga människor bra och billigt vatten är svagt, och de fattiga har en svag betalningsförmåga. Därför lyfter vi fram kravet på att Sverige i IMF och Världsbanken agerar för att privatiseringar inom vattensektorn inte ska vara ett krav för att beviljas lån.

Sverige har goda erfarenheter av att erbjuda hela befolkningen vatten av god kvalitet till ett lågt pris. Vi bör i internationella institutioner dela med oss av vår erfarenhet av och vårt kunnande om att driva vattenverk och vattendistribution i offentlig regi.

I december 2003 inrättades ett samordningskansli för hållbar utveckling i Regeringskansliet. Uppgiften för samordningskansliet är att koordinera Regeringskansliets arbete med hållbar utveckling och att leda arbetet med att vidareutveckla den nationella strategin. Vi ser positivt på

regeringens agerande för en nationell strategi och förutsätter att mer långtgående åtaganden görs gällande rätten till vatten.

Med detta yrkar jag bifall till vår reservation 26, punkt 20 beträffande handel, skuldavskrivningar och de internationella finansieringsinstitutionerna.

Prot. 2004/05:41
1 december

Internationellt bistånd

Anf. 52 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Flera talare har anknutit till att det i dag är den internationella aidsdagen, och visst ser det ut som en tanke att vi behandlar biståndsbetänkandet på den internationella aidsdagen.

Hiv är en infektionssjukdom som till skillnad från många andra sjukdomstillstånd binder samman den fattiga världen med den rika – en gemensam nämnare i en värld där olikheterna i fråga om livsvillkor alltjämt ter sig mycket mer iögonfallande än likheterna. Hivinfektionen är spridd över hela världen, men det finns skilda förutsättningar att förhindra sjukdomen och dess fortsatta spridning. Det är det som gör att aidsproblematiken är en viktig biståndsfråga.

Det är i de fattiga länderna som aidsepidemin får sin stora utbredning. Framför allt hotar epidemin att slå ut människor i produktiv ålder. Det ger särskilt dystra framtidsutsikter för sådana områden där detta sker.

Att stoppa spridningen av hiv/aids är ett av FN:s åtta millenniemål. Det ska uppnås innan 2015. Om inte spridningen av hiv/aids stoppas är utsikterna att uppnå de övriga millenniemålen mycket små.

Herr talman! Hiv/aids är en bidragande orsak, men inte den enda, till den stora svältkatastrof som återigen hotar Afrika. Eftersom hiv/aids slår hårt mot jordbruket på familje-, lokal- och nationell nivå påverkas näringssituationen och tillgången på mat för familjerna på landsbygden.

I de fattiga länderna är det inte möjligt att ha tillgång till bromsmediciner. Det är inte heller lönsamt för läkemedelsbolagen att satsa på forskning och framställning av billiga läkemedel och vacciner mot utvecklingsländernas farsoter. Därför menar vi i Centerpartiet att en del av biståndsarbetet ska inriktas på att ge biståndet i form av medicinsk hjälp för att bota eller bromsa epidemins spridning. Vaccin är naturligtvis målet, men i dag är det bromsmediciner som gäller och är viktigast. Med tanke på det stora hot som hiv är för mänskligheten borde FN säkerställa resurser så att WHO får möjlighet att köpa loss patent på bromsmediciner mot aids för att förse utvecklingsländerna med dem. Det föreslår vi i reservation 23, som bygger på en centermotion.

Herr talman! Biståndets storlek är viktig. Ofta är det den frågan som debatteras. I första hand gäller det när vi ska uppnå enprocentmålet. Det är viktigt att det målet nås och att det görs i en balanserad takt som gör att utvecklingsländerna och biståndsapparaten kan svälja stödet i hela sin vidd så att det blir effektivt. Centerpartiet har sedan flera år arbetat med inriktning på att biståndsmålet om 1 % av BNI ska nås år 2007.

Det innebär att vi förra året låg före regeringens och majoritetens mål. I år ligger vi ett år efter beroende på att regeringen satsar mer just i år. Det är väl bra, men det finns naturligtvis en risk med denna ryckighet. Det är viktigt att biståndet används på rätt sätt. Riksrevisionen har kritiserat regeringens styrning och uppföljning av utvecklingsbiståndet. Sida har de senaste åren genomfört en tydlig expansion av sin fältverksamhet. Detta är helt i linje med tidigare krav från Centerpartiet. Samtidigt med-

för denna expansion att det finns risk för att viss typ av kompetens inte räcker till för att klara alla arbetsuppgifter. Tills Sida har fått ordning på hur biståndsanslaget används bör en försiktigare ökning av anslaget ske, som vi ser det.

Innehållet i biståndet är också viktigt. Det är viktigt att det förs en ekonomisk politik som gör den svenska kronan stark i förhållande till andra valutor, i första hand dollarn. Det ger ökat värde åt svenskt bistånd. Därför har Centerpartiet en annan inriktning än regeringen på den ekonomiska politiken. Det innebär att vi också är något mer försiktiga med att öka utgifterna så snabbt som regeringen gör på biståndsområdet för att undvika ryckigheten och få en säker och stabil ökningstakt som säkerställer ett ökat innehåll i biståndet.

Centerpartiet har sedan flera år också avsatt en del av biståndet i form av miljöbistånd. Inom ramen för utgiftsområde 7 föreslår vi att ett nytt anslag för miljöbistånd uppförs. För 2005 föreslår vi att 300 miljoner kronor anslås i rent miljöbistånd.

En hållbar utveckling förutsätter att de tre dimensionerna ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet ges utrymme och inte prioriteras bort av kortsiktiga ekonomiska intressen. Ekonomisk och social utveckling förutsätter hänsyn till miljön. Rent dricksvatten och sunda och säkra livsmedel är en förutsättning för vår hälsa. Varje människa har rätt att våga njuta av solen och att kunna äta den fisk som fångas i rent vatten. Därför måste miljöbistånd in som en viktig del i biståndsverksamheten. Allt bistånd borde för övrigt undergå en klimatpåverkansanalys, då svenskt utvecklingsbistånd inte ska leda till klimatförsämringar.

Inte minst bristen på vatten har en rad negativa effekter, som hunger och fattigdom. Det finns lika många extremt fattiga människor i världen, de som lever på mindre än 1 dollar per dag, som det finns människor utan tillgång till rent vatten. I stort sett handlar det om samma människor. Dessa människor behöver ekonomisk tillväxt. Tillgången till vatten är en förutsättning för denna tillväxt och utveckling på flera olika sätt. I Sveriges utvecklingsarbete med fattiga länder bör frågan om människors och företags tillgång till rent och säkert vatten föras in på agendan.

I dag handlar för få projekt om vatten. Sermin Özürcüt tog ju upp det på ett föredömligt sätt i sitt anförande. Jag är förvånad att hon inte har anslutit sig till vårt krav om ett särskilt miljöbistånd. Vi tar upp detta i reservation 28 tillsammans med Kristdemokraterna. Det finns alltså möjlighet att ansluta sig till dessa förslag för att ge vattnet den betydelse i biståndsverksamheten som det förtjänar.

Att biståndet kommer rätt är också viktigt, liksom att biståndsgivningen är effektiv. Utskottsmajoriteten föreslår att en myndighet ska inrättas för att utvärdera hur svenska biståndsmedel används i förhållande till uppsatta mål och syften. Detta är naturligtvis viktigt. Men vi tycker att pengarna för en ny myndighet kan användas effektivare i den direkta biståndsverksamheten. Utvärderingen av svenskt bistånd kan och bör skötas dels internt inom Sida, dels av UD, dels naturligtvis av det naturliga granskningsorganet som Riksrevisionen utgör. Därför bör förslaget om den nya myndigheten avslås av riksdagen.

Herr talman! Centerpartiet står bakom sex reservationer i betänkandet. För tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 1 och 23.

I övriga delar, där Centerpartiets reservationer inte står emot, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Prot. 2004/05:41
1 december

Anf. 53 CARINA HÄGG (s):

Herr talman! I dag är det första lucköppningen i adventskalendern. Det är presidentval i Moçambique. Ukraina står fortfarande i vårt fokus, och demonstranterna står kvar i kylan. Rwanda rapporteras ha gått över gränsen till Kongo-Kinshasa, och det är världsaidsdagen.

I år uppmärksammar vi Kairo + 10. Nästa år är det Beijing + 10 samt uppföljning av millenniemålen. Kairo + 10 har ledamöterna uppmärksammat i och utanför riksdagen under året. Andra mål kommer vi att återkomma till under nästa år. Jag vill framföra att jag välkomnar den uppriktighet och tydlighet som regeringsföreträdare har framfört under det gångna året med anknytning till Kairo + 10.

Jag kan naturligtvis nämna biståndsminister Carin Jämtin och statssekreterare Annika Söders tal i Strasbourg. Jag vill också peka på Mona Sahlins tal i FN:s generalförsamling. Det var en debatt just med anledning av Kairo + 10. Jag önskar få exempel också från borgerliga partiledare och företrädare när de besöker internationella organ och partikamrater och i olika sammanhang är aktiva utanför Sveriges gränser. Jag skulle önska mer av den tydligheten i form av exempel.

Jag välkomnar att biståndsministern tar del i debatten och ser fram emot att statsrådet Carin Jämtin ska ha en hel del att informera oss om. Jag tror att det kommer att bli ett framtidsinriktat anförande. Det ska bli spännande.

Här i kammaren har vi hunnit en bit in i djupdykningen i utgiftsområde 7, Internationellt bistånd, liksom i debatten. Jag ska som representant för majoriteten i utskottet peka på några frågor. Kaj Nordquist kommer att fokusera på FN:s reformering och multibiståndet. Veronica Palm kommer att ta upp barnfrågor och också beröra fattigdomen i världen. Jag vill inledningsvis också yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga bilagda reservationer. Jag ska kommentera några av reservationerna. Andra kanske vi får återkomma till senare.

Vidare vill jag så här inledningsvis understryka att det finns en bred enighet i utskottet och att också den stora samstämmighet som fanns förra året när det gällde beslutet kring PGU naturligtvis ligger till grund även för den här debatten, det här betänkandet. Själva uppföljningen av PGU kommer ju först nästa år. Utskottet ser fördelen med att hålla isär de här frågorna, utgiftsområdet och PGU, men också att samtidigt kunna hålla ihop tänkandet. Medborgarforum kommer att bli ett nytt viktigt instrument i den här debatten. Jag tycker att det ska bli väldigt spännande att följa PGU och biståndsfrågorna framöver och se hur vi kan få fler engagerade och hur vi kan bredda tänkandet.

Herr talman! Som kammaren har noterat är rapporten från projektgruppen Jämställdhet inom utvecklingssamarbetet bilagd till betänkandet. På så sätt blir rapporten känd, och det finns möjlighet att reagera på den. Jag tycker också att den är värd att läsa i sin helhet.

I projektgruppen har det ingått ledamöter från alla partier, och samtliga står eniga bakom texterna. Jag förutsätter att vi efter den här dagen kommer tillbaka till slutsatserna och även att UD tar till sig rapporten och gärna reagerar på något i lämplig form framöver.

Internationellt bistånd

Projektgruppen valde att avgränsa sitt arbete till en utvärdering kopplad till riksdagens tidigare beslut om jämställdhet som mål i utvecklings-samarbetet – det sista av de före detta biståndsmålen som inrättades.

Gruppens erfarenheter togs löpande till vara i arbetet med PGU, på andra sätt och i andra betänkanden. Projektgruppen och utrikesutskottet förutsätter att Sverige även fortsättningsvis aktivt arbetar internationellt för människors sexuella reproduktiva rättigheter. Vi kan se att vissa förbättringar har skett när det gäller jämställdhetsarbetet, men det är lite svårt med uppföljningen, det är också en slutsats.

Jag ska ta upp några punkter. Vi har pekat på vikten av att tydliggöra det ansvar som faller på Sidas styrelse och av att noga beakta jämställdhetsfrågorna i utvecklingssamarbetets alla delar. Det är också bakgrunden till att KIB lades ned för något år sedan.

Vi noterar svårigheterna att i budgetsammanhang hävda jämställdhetsfrågorna och jämställdhetens betydelse – synpunkter som har kommit från bland annat kolleger i samarbetsländer.

Vi överväger hur arbetet med uppföljning och utvärdering kan utvecklas så att det blir ett användbart verktyg i jämställdhetssträvandena inom utvecklingssamarbetet. Man bör ställa högre krav på enskilda organisationer när det gäller uppföljning och utvärdering av hur jämställdhetsaspekterna i utvecklingssamarbetet har fungerat. Jag hoppas att detta ska komma in på ett naturligt sätt i det fortsatta arbetet.

Vi vill uppmärksamma kvinnojourernas möjliga roll i utvecklingssamarbetet. Där vill jag peka på att det kommer att krävas någon form av stödfunktion för att man ska kunna verkställa detta och erbjuda kvinnojourerna rimliga förutsättningar för att arbeta.

Kvinnjourer fyller två funktioner, dels utgör de stöd till människor i akuta situationer, dels bidrar de till att bygga upp kunskapen om förhållandena för utsatta kvinnor i vardagen. Det är dessa två delarna, att skydda enskilda människor och att bidra till kunskapsuppbyggnad, som spelar roll för kvinnors delaktighet i samhället.

Slutligen vill vi att det ska utvecklas ett förhållningssätt, till exempel i form av en uppförandekod eller motsvarande i jämställdhetsfrågor för de organisationer där Sverige är delaktigt. Här har vi under arbetets gång kunnat se att det har skett en förändring och att det på många håll pågår ett arbete. Även i departmentsvärlden och Sida har vi fått uppgifter om att det pågår ett arbete.

Jag vill också lyfta fram att det i texten för första gången nämns ordet feminism, ett feministiskt arbetssätt. De olika inriktningar som finns inom feminismen kan bidra till diskussionen om utvecklingssamarbetets inriktning. Ordet feminist återkommer även i betänkandetexten. Det är dags att utskottets text avspeglar den debatt som förs i riksdagen och i samhället utanför oss. Däremot ankommer det kanske inte på just utskottet att definiera dessa ord och begrepp vidare.

I denna del ger rapporten anledning att fundera på hur en ökad strävan mot samordning av biståndet med andra aktörers bistånd kan vägas samman med riksdagens krav på att tydligare följa upp gjorda prioriteringar.

I flertalet regioner ökar inriktningen på sektorsstödsprogram, stödet till finansiell styrning och budgetstöd. Sida verkar också för harmonisering på landnivå. Utskottet ser naturligtvis fördelar med denna utveckl-

ing. Vi vill inte vända den. Jag ska inte här och nu dra i gång en stor debatt om detta, men det är nödvändigt att återkomma till frågan så att vi känner att utvecklingen följs upp. Vi bör också se på riksdagens, utskottets och andras instrument för att följa upp den politik som vi står bakom och driver.

Herr talman! Det hårdnande motståndet mot det som vi gärna betraktar som självklarheter ställer krav på oss alla om en ökad tydlighet. President Bushs politik, Heliga stolen och en del islamistiska stater har format en ohelig allians gentemot världens kvinnor. När de talar om mänskliga rättigheter exkluderas kvinnors rättigheter. Sverige måste i internationella sammanhang – och då inte minst inom EU – fortsätta att driva kvinnors sexuella reproduktiva rättigheter.

Detta är inte ens självklart för alla kvinnor i Norden. Jag förväntar mig till exempel att Nordiska rådet tar upp situationen på Färöarna. Jag nämner Färöarna för att peka på att även inom Norden är inte kvinnors rättigheter något självklart, och då blir det gemensamma agerandet utåt försvagat.

Att alla kvinnor ska ha rätt till abort har utskottet redan tidigare slagit fast. Jag kan känna en stor desperation över att sexuella övergrepp och våldtäkter ofta är en del i krigföring och ett aktivt instrument i konflikter. En kvinna som har utsatts för våldtäkt, blivit gravid och tagit sig till ett flyktingläger i till exempel Darfur eller Kongo bör där få information om abort och en abort genomförd. Men det finns inte något exempel på ett sådant flyktingläger.

Detta är någonting som vi alla måste reagera mot. Det visar också att vi inte har kommit så långt och hur mycket det finns kvar att göra. Man kan inte ens hjälpa kvinnor i denna mycket utsatta situation. Vi vet ju vilket stigma den innebär och hur svårt det är för dessa kvinnor att komma tillbaka i sitt samhälle.

Det är de fattigaste kvinnorna som drabbas värst av den växande aidsepidemin. När UNAIDS nyligen presenterade sin kartläggning sade skådespelerskan Emma Thompson: Det borde vara aidsbulletiner på nyheterna varje dag. Särskilt kvinnor i vissa länder är en utrotningshotad art – detta är så stort att det är svårt att förstå.

Jag kan bara instämma och understryka det ansvar som världens ledare har för att förändra attityder och ge tillgång till stöd och vård.

Resurserna för att bekämpa aids har trefaldigats sedan 2001, men ändå håller vi inte jämna steg med epidemin. Utskottet pekar på tillgång till billiga bromsmediciner, talar om hållbarhetsrapporter, tillgång till SRHR-material – där fyller Sverige på 15 miljoner svenska kronor till UNFPA:s fond – attitydpåverkan med mera. Men utskottet planerar att längre fram i mandatperioden komma tillbaka med ett betänkande som huvudsakligen är fokuserat på hiv/aids.

Utrikesutskottet har ofta uttryckt sin uppskattning av enskilda organisationers arbete, men här vill jag rikta en uppmaning till företrädarna: Visst kan ni också göra mera för att tydligt integrera kampen mot aids i ert arbete.

Herr talman! Det ökade anslaget till UNAIDS, UNDP, UNICEF, UNPA och IPPF är välkommet. Jag kan också notera att man ökar stödet till Globala fonden. Vi har försökt hålla ögonen på detta. Det har kommit oroande signaler om att Globala fonden har kommit att styras av USA:s

agenda. Men vi har fått försäkringar, bland annat från ledamöter i styrelsen, om att så icke är fallet. Det känns väldigt skönt. Men för säkerhets skull kommer vi ändå att fortsätta att hålla ett öga på den här organisationen, därför att den har en så viktig funktion.

För 2006 och 2007 utgör ramen 1 % av BNI. Nästa år uppgår den till 0,882 %. Vi står bakom det internationellt formulerade målet om att 0,25 % av BNI ska gå till de minst utvecklade länderna, de så kallade MUL-länderna.

Korruptionen har tagits upp i debatten, och det är ett problem. Korruption äter upp viktiga resurser och förvrider samhällsutvecklingen. Korruption är ett utvecklingshinder. Men vi måste våga att verka också i dessa svåra miljöer. Vi måste gå in där vårt bistånd behövs mest, även om vi vet att korruptionen finns där. Men vi ska vara mycket tydliga om att korruption är något som vi inte kan acceptera.

Vi måste också peka på, inte bara på korruption som är långt borta utan även på korruption som finns nära. Vi vet att det finns korruption även i Sverige, inom EU-regionen och internationellt. Det handlar om att bygga strukturer, vara tydlig och peka på öppenhet som ett instrument för att motarbeta korruption.

Herr talman! Men många samarbetsländer har utformat sina egna fattigdomsbekämpningsstrategier som också är ett instrument mot korruption. Den metodiken kan säkert utvecklas, men förutom att utskottet ser värdet i att öka det folkliga deltagandet vill vi också se att det parlamentariska deltagandet ökar.

Jag besökte Rwanda för något år sedan, och det är ett positivt exempel för mig. Där gick politikerna ut i byarna och diskuterade konkreta prioriteringar med rwandierna. Män och kvinnor förde fram synpunkter som senare kom att påverka slutsatserna i parlamentet i Kigali. Jag ska inte säga att det systemet är perfekt, men det var ändå positivt att se att detta förekom.

Vid mitt andra besök i Zambia såg jag också att det hade skett en förändring när det gäller Världsbankens agerande. Världsbanken hade kontakter och arbetade tillsammans med parlamentet. Vid mitt tidigare besök framfördes kritiken att det inte förekom några sådana kontakter. I dag hade man fått det till stånd. Det är roligt att se att det finns goda exempel och att det hjälper att lyfta fram frågor.

Herr talman! "Biståndet betalar soldaternas löner" – det är en rubrik i Omvärldens senaste nummer. Det handlar om EU:s bistånd till Darfur. Vidare i texten kan man läsa att det finns en gråzon, och att det har skett en glidning mot bakgrund av det akuta läget i Darfur. Nästa Sidarepresentant talar om att det är svårt att hävda principen för biståndets integritet samtidigt som det pågår en svår humanitär katastrof. Detta är mycket bekymmersamt och otillfredsställande att läsa.

Utskottet skriver däremot att truppkostnader inte är långsiktigt utvecklingsbistånd. Att det finns länder som vill vidga kriterierna vet vi, och att man kan hamna i en svår situation när man står mellan två principer. Vi är också i en klar minoritet. Men detta är ingen utveckling som vi kan bejaka – tvärtom. Det är positivt att utskottet är så pass tydligt här.

Herr talman! De partinära organisationerna har bland annat gjort följande kommentarer: Med anledning av den översyn som Uppsala universitet gjort på uppdrag av Sida vill vi härmed meddela att ingen av de

partinära biståndsorganisationerna ställer sig bakom översynens avsnitt om huvudmannskapet för verksamheten eller är intresserade av att inleda en process om förändring och inriktning av stödet.

Det finns mycket engagemang på den här punkten, men utskottet avvaktar för sin del behandlingen till dess att utredningen är klar. Sedan kommer man att arbeta med frågan på sedvanligt sätt. Men visst har vi kunskaper om att demokratiutveckling hänger ihop med ett fungerande partiväsande, visst finns det ett brett stöd för PAO och visst utgår vi ifrån att de partinära organisationerna i ännu högre grad är beredda att bidra till att stärka svaga partiväsanden i samarbetsländer.

Jag ser fram emot den fortsatta debatten.

Anf. 54 ROSITA RUNEGRUND (kd) replik:

Herr talman! Carina Hägg talar sig varm för kvinnors situation inom biståndet och hon talar om hur tillståndet är i de olika länderna. Hon försvarar också kvinnornas situation väldigt mycket.

Kristdemokraterna tycker att bistånd som riktas till kvinnor och barn måste stå i främsta ledet eftersom de drabbas hårdast av fattigdom, krig och sjukdomar. Vi vet att det finns många exempel på att ett riktat bistånd till kvinnor ger effektiva samhällsekonomiska resultat.

Carina Hägg nämnde kvinnojourer och våldtäkt som vapen. Vi vet också att våld och hiv/aids-spridning hör ihop. Min fråga till Carina är: Vad hindrade Carina Hägg och majoriteten att bifalla det yrkande som Kristdemokraterna har när det gäller ett riktat bistånd till kvinnor och barn?

Anf. 55 CARINA HÄGG (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är angeläget att Rosita Runegrund pekar på kvinnors utsatthet och kvinnors brist på makt över sitt eget liv. Det gäller också deras brist på makt över samhällsutvecklingen på många områden. Det måste beaktas när vi utformar biståndet. Det kan finnas områden där man skulle kunna utveckla ett samarbete när det gäller biståndet. Jag pekade på ett sådant i den rapport som utskottet har tagit fram och som finns bilagd betänkandet. Det gäller kvinnojourerna. Det är klart att ett sådant bistånd och samarbete i praktiken skulle handla om stöd huvudsakligen till kvinnor.

Men frågan är vad vi som utskott och som riksdag ska fatta beslut om. Finns det situationer där detta är praktiskt lämpligt så tycker jag att det kan vara en väg. Men generellt jobbar vi med att arbeta in helhetsperspektivet i de biståndsprojekt som vi är en del av. Vi detaljreglerar inte härifrån, men som jag sade tidigare så utesluter jag inte att det i praktiken, på marken, kan resultera i den typ av insatser som är riktade huvudsakligen till kvinnor eller till män.

Jag tror att både Rosita Runegrund och jag har exempel från studiebesök där vi har sett att man ofta kan nå mycket långt när man jobbar med hela familjer eller hela byar.

Det finns nog ingen färdig modell, och det kan se lite olika ut i olika kulturområden som har olika traditioner.

Anf. 56 ROSITA RUNEGRUND (kd) replik:

Herr talman! Carina Hägg säger ”generellt” och att ”det kan arbetas in i texten”. Nu har vi ju den ordningen i vårt utskott att det blir ett avslag. Jag tycker att det är fejt av majoriteten att inte våga tala om att man riktar biståndet till kvinnor. Enligt mitt och Kristdemokraternas sätt att se når vi det bästa resultatet så.

När det gäller våldtäkt som vapen så tror jag att det är viktigt att vi i vår biståndspolitik går ut och säger att vi stöder kvinnor och barn i krig och konflikter. Det väger tungt om vi från Sveriges riksdag vågar tala om att vi i Sverige törs rikta biståndet till dem. Vi måste våga rikta bistånd till dem som är utsatta för hiv/aids, för vi vet att våld och hiv/aids-spridning har ett samband som vi inte kan bortse ifrån.

Frågan kvarstår: Vad hindrade Carina Hägg från att bifalla Kristdemokraternas yrkande om att biståndet i högre grad skulle riktas till kvinnor och barn?

Anf. 57 CARINA HÄGG (s) replik:

Herr talman! Jag trodde att jag hade förstått vad Kristdemokraterna syftade till med sitt inlägg och sina tidigare skrivningar, men nu blir det lite oklart för mig. Nu verkar det som att om vi skulle skriva att vi plockade ut en summa och riktade den direkt till kvinnor någonstans i världen så skulle det fixa hiv/aids och övergrepp mot kvinnor i krigssituationer – ja, det skulle lösa det mesta! Så är det inte. Det kommer i stället i så fall att vara *en* del av helheten.

Jag tror att det bästa är att vi ser till att kvinnors rättigheter och villkor finns med i det generella biståndet, men att vi ska ha en särskild vaksamhet. Om det i en konkret situation är den enda metoden för att lyfta fram kvinnors rätt så ska vi inte dra oss för att göra så här. Men jag tror inte att vi ska skriva in det som en del av vår biståndspolitik. Den ska vila på det som vi fattade beslut om förra året – PGU.

Anf. 58 AGNE HANSSON (c) replik:

Herr talman! Carina Hägg säger att det finns en bred enighet i betänkandet i många fall. Det finns total enighet, och det finns bred enighet i många saker. Det gäller målen och det gäller att svenskt bistånd ska ha hög prioritet. Det gäller jämställdhet, feminism, kvinnors rätt till abort och mycket annat.

Men det finns också skillnader. Det gäller skillnader i takten, effektivitet och inriktningen på biståndet. Hur konkreta ska vi till exempel vara när vi ska bekämpa aids som en del av biståndet? Det handlar om jordbrukets roll i utvecklingsländerna och om att bygga upp byråkratin för utvärdering och sådant när det gäller biståndet. Det gäller hjälpen till flyktingar och vikten av stöd till UNHCR:s verksamhet och viktiga roll.

Carina Hägg säger vidare att det är viktigt att hålla ihop tänkandet. Det för mig till den fråga som jag har. Varför har då majoriteten avslagit Centerpartiets förslag om att prioritera en del av biståndet till miljöbistånd för att just kunna få in helheten i synen på bistånd? Det är det som vi motiverar miljöbiståndet med. Det gäller rätten till friskt vatten, till mat och så vidare.

Anf. 59 CARINA HÄGG (s) replik:

Herr talman! Jag vill än en gång peka på att vi inom en snar framtid når upp till 1 % av BNI när det gäller vad vi sätter av till biståndet. Trots att vi har nått detta mål och trots att vi har höga ambitioner för vad summan ska räcka till så kommer den naturligtvis inte att räcka till allt vad vi vill. Vi får göra prioriteringar. Det kan vi göra på ett ganska tryggt sätt när vi har en majoritet bakom oss när det gäller enprocentsmålet. Agne Hansson kan inte på samma sätt peka på att han har en majoritet bakom sig för vad han för fram här från talarstolen.

Det finns ibland i luften en förväntan på att svenskt bistånd ska kunna täcka alla tillkortakommanden som andra har. Vore vi fler länder som levde upp till 1 % av BNI eller åtminstone 0,7 % skulle pengarna räcka till så mycket mer. Då kanske vi också skulle kunna göra andra prioriteringar. I dag har vi också känt att vi är tvungna att gå in där andra aktörer har dragit tillbaka stora summor. Jag tycker att det är viktigt att man ser det. Det är också en del av helheten.

Agne Hansson pekar på uppföljningen. Den ställer vi, som många andra, ökade krav på. Samtidigt tror jag att vi har en mer internationellt intresserad riksdag. Vi har större möjlighet att följa utvecklingen globalt. Det kommer också att bidra till en informell form av uppföljning.

Agne Hansson pekar också på jordbrukspolitiken. Den är angelägen. Det är en viktig fråga. Vi skriver om jordbruket, och vi skriver också om vikten av tillgång till rent och friskt vatten men också att vatten kan vara konfliktdrivande. Vattenfrågan i sig rymmer ju så många aspekter. En del faller inom utrikesutskottets biståndsområdet, och andra faller inom det säkerhetspolitiska området. Jordbruk och vatten är viktigt, liksom miljön. Värnar vi inte om miljön, värnar vi ju inte om vår framtid.

Anf. 60 AGNE HANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag tackar för den slutsatsen. Jag delar den. Vi är i stort sett ense om enprocentsmålet. Jag tror också att det är viktigt att vi i Sverige kan täcka upp för andras tillkortakommanden i vissa fall. Men det är också en fråga om att ge viktiga och rätta signaler till omvärlden i ett heltäckande biståndsarbete. Det gäller inte minst mot bakgrund av den höga profil som Sverige är känt för internationellt och som jag har mött i några sammanhang. Jag är inte nöjd på miljöområdet. Men jag tror att det är viktigt att vi inom ramen – vi vill inte heller öka ramen – prioriterar en del av det totala biståndet som en direkt specialsatsning på miljön, eftersom vi anser att den är så viktig. Därför tror och hoppas jag att vi framöver ska kunna ge den signalen till omvärlden att en del av det svenska biståndet går direkt till att förbättra miljön i utvecklingsländerna. Det är min önskan, och jag hoppas att den slutsats som Carina Hägg nyss drog ska ge avsättning i de skrivningar som utskottet ska göra i fortsättningen på det här området.

Anf. 61 CARINA HÄGG (s) replik:

Herr talman! Det är väldigt spännande att fundera på vad vi kan göra inom biståndet och vad vi kan göra genom att samarbeta med andra. Jag vill gärna peka på ett exempel som jag för min egen del tyckte var väldigt intressant. Jag träffade en kvinna som jobbade med rymdfrågor. Hon berättade varför hon jobbade så hårt på det här området. Hon hade bott i

Nairobi och sett de här megastädernas miljöproblem och att det krävs en annan resurshushållning. Det krävs ett smartare sätt att ta hand om vatten och avlopp. I den extrema situation som är i en rymdfarkost måste man verkligen hushålla med alla resurser. Hon menade att hennes erfarenheter från arbetet med kretsloppstänkandet i de här rymdmaskinerna skulle kunna återföras till ett arbete inom biståndet någon gång i framtiden när det gäller de här megastädernas stora miljöproblem.

Sedan kan vi alltid önska att vi skulle kunna bromsa upp inflyttningen till de här jättestäderna som i sig är en konsekvens av livsvillkoren på landsbygden och människors förhoppning att skapa sig en bättre tillvaro i städerna. Men i de här jättestäderna som vi ser växer fram skapas ju också nya problem, och framtiden blir inte alltid så ljus som man hoppas.

Anf. 62 SERMIN ÖZÜRKÜT (v) replik:

Herr talman! I mitt anförande sade jag att Vänsterpartiet i grunden instämmer i det som står i betänkandet. Jag instämmer i vad Carina Hägg sade. Anledningen till att jag begärde replik handlar om Agne Hanssons vänliga uppmuntran till oss i Vänsterpartiet att vara med på vattenreservationen med Centerpartiet.

Jag tänkte förklara vad vi menar med regeringens långtgående åtaganden framöver i vattenfrågan. Jag är ledsn för den här rättsordningen. Via sin representant i IMF och Världsbanken röstar den svenska regeringen för de lånevillkor som ställs på utvecklingsländerna. Inte vid något tillfälle har Sverige röstat emot ett vattenprojekt som ska privatiseras. Officiellt är den svenska linjen att det är självklart att lånevillkoren ska anpassas ur utvecklingsländernas perspektiv, men i praktiken verkar det inte ske någon styrning av representanten i den nordisk-baltiska kretsen. Vi tycker att Sverige bör agera i IMF och Världsbanken för att privatiseringar inom vattensektorn inte ska vara ett krav för att man ska beviljas lån. Carina Hägg kan kanske berätta för oss vilken utveckling som sker på det området.

Anf. 63 CARINA HÄGG (s) replik:

Herr talman! Sermin Özürküt lyfter upp en fråga som ofta kommer upp i debatten. Det är inte lika lätt att hitta belägg för de fakta som Sermin Özürküt här lyfter fram om hur Sverige har agerat och om hur förslagen har kommit upp. Jag får hålla mig till de principer som vi gång på gång har uttalat. Det här måste vara någonting som länderna själva fattar beslut om på samma sätt som vi i Sverige vill fatta beslut om ifall vi ska ha ett kommunalt vattenledningssystem, en kommunal djupborrad brunn, en privat brunn på tomten eller ett mer kommersiellt baserat system som i andra länder. Det här är ingenting som ska fattas beslut om på någon annan nivå än den nationella enligt mitt förmenande.

Hur man hushållar med vatten i ett land hänger ofta samman med hur MR-situationen, demokratiutvecklingen och hänsynen till miljön generellt ser ut. När internationella organisationer ska gå in och stödja investeringar på vattenområdet är det viktigt att man tittar på hållbarhet rent byggtekniskt, men också hållbarhet när det gäller att finansiera det här långsiktigt på ett sätt som man själv har valt. Det måste finnas en långsiktighet i investeringarna. Det måste vara det ena som man har att utgå

ifrån. Det andra måste vara att nationen i fråga själv fattar beslut om detta.

Prot. 2004/05:41
1 december

Internationellt bistånd

Anf. 64 SERMIN ÖZÜRKÜT (v) replik:

Herr talman! Utvecklingsländerna har själva huvudansvaret för mil-lennietvecklingen nationellt. Det vet vi. Det handlar om vattenfrågor och så vidare. När det gäller en nationell strategi har Sverige också ett nationellt ansvar, precis som jag tog upp i mitt anförande. Det är därför vi har en myndighet som jobbar med den nationella strategin. Det var det jag syftade på med vattenfrågan.

Anf. 65 CARINA HÄGG (s) replik:

Herr talman! Jag får nog upprepa att Sverige ska hävda den här lin-jen. Den information jag har är att man också gör det. Det är landet självt som har de här besluten i sin hand. Jag kan inte utesluta, och det skulle inte förvåna mig, att det finns någon som driver helt andra linjer, men Sverige har till uppgift att hävda varje lands självbestämmande över detta. Sedan ska vi bevaka att de investeringar som görs och som vi är med och fattar beslut om leder till en långsiktig försäkran om vattenför-sörjning av god kvalitet. Jag utgår ifrån att det är friskt vatten för det dagliga behovet som vi talar om. Det ska vi fatta beslut om.

I den delen har jag inte samma rapporter om att Sverige har agerat på ett annat sätt, men det kan finnas länder som har haft en annan uppfattning än vad Sermin Özürcüt har. Då har kanske Sverige vid något till-fälle stött en sådan linje. Det kan jag inte utesluta, men jag vill förklara hur vi agerar och hur vi får rapporterat och tillåts att reagera.

Anf. 66 EWA BJÖRLING (m) replik:

Herr talman! Carina Hägg talade väldigt mycket om kvinnor och feminism i sitt anförande. Jag ska börja med att säga att även om också jag är kvinna, kommer jag inte att definiera mig som feminist, snarare som individualist.

Jag har två frågor. För det första: Anser Carina Hägg att också hiv är en kvinnofråga? För det andra: Varför är det så svårt att vara delaktig i någonting som USA gör? Jag reagerar väldigt kraftigt när Carina Hägg börjar diskutera den globala fonden och säger att hon har fått en försäk-ran om att USA inte har inflytande och att vi då kan bidra till den.

Inser inte Carina Hägg att USA bidrar med väldigt stora resurser? För varje euro som EU bidrar med tillskjuter USA 16 gånger mer. Dessutom har nästan alla stora framsteg när det gäller hivforskning, vaccin, antivi-rala medel och så vidare gjorts i USA, där man har en blomstrande forskning som stimuleras på alla upptänkliga sätt.

Det kan väl ändå inte vara så att det är viktigare att visa USA att vi inte gillar dem än att vara med om att bidra på alla möjliga sätt till ett vaccin mot hiv. Det är ändå det enda vapen som i längden kan utrota hiv på riktigt.

Anf. 67 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag tror att ett vaccin är oerhört viktigt. Vi vet att det kommer att vara ett avgörande instrument för bekämpning av hiv/aids. Vi

hörde på nyheterna i morse att man från svenskt håll är klar för att göra en första studie på individer. Vi vet att arbetet med detta har genomförts tillsammans med samarbetsländer och i länder som är hårdare drabbade än Sverige.

Det finns alltså inget tvivel om vikten av ett vaccin, och vi ska naturligtvis samarbeta med USA på alla de områden där det är konstruktivt, men jag menar att vi inte generellt ska blanda ihop USA med Bush. Jag är alldeles övertygad om och har sett många exempel på att vi sedan Bush första gången kom till makten som president har sett en omsvängning på den internationella agendan. Det har blivit svårare att jobba för kvinnors rättigheter, inte minst i SRHR-frågor och när det gäller rätt till abort och bekämpandet av hiv/aids. Det gäller dock inte om det är fråga om avhållsamhet, för då skulle vi få ett stort stöd.

Jag menar att det inte är denna ensidiga politik som vi behöver bedriva, för det är inte den politiken som fungerar. Det har inte visats någonsans. Jag menar att Bushs politik rentav är farlig i kampen mot hiv/aids, och det måste vi orka se i vitögat. Det finns andra politikområden där vi säkerligen kan ha ett gott samarbete, men det kan inte vara så att vi bara därför att det är fråga om USA ska svälja vad som sägs. Vi har i uppgift att stå upp och tala om att det här inte är någon framgångsrik politik.

Jag vill än en gång peka på den debatt som jag hade möjlighet att lyssna på i FN:s generalförsamling med anledning av Kairo + 10. Jag var djupt oroad efter att ha lyssnat på USA:s FN-ambassadörs anförande. Han hade plockat bort kondom som ett instrument för bekämpning av hiv/aids. Det fanns inte längre med. Det har funnits med tidigare, men nu var C:t borta. Det är klart att man måste reagera när man i en så allvarlig situation hör så alarmerande politiska signaler.

Anf. 68 EWA BJÖRLING (m) replik:

Fru talman! Jag har fortfarande inte fått svar på min fråga: Definierar Carina Hägg hiv som en kvinnofråga?

Angående Bush håller jag med Carina Hägg i väldigt stora delar, och det vet Carina Hägg redan. Det är en helt felaktig politik som han för på området avhållsamhet, abort och så vidare. Men det gäller också att hålla isär begreppen. Man talar om att Bush är emot fri abort. Vi har inte heller i Sverige fri abort, och det som man har infört i USA är ett förbud mot en så kallad *late abortion*, och det är något som vi aldrig ens har haft.

Däremot har Bush numera en annan inställning till *pro life*, det vill säga att abort över huvud taget inte ska tillåtas, och det är jag självklart emot. Jag stöder absolut inte Bush på den punkten.

Men det var den globala fondens innehåll och vaccinfrågan som vi diskuterade, och därvidlag bidrar USA. Det var det som jag explicit frågade om och om ifall hiv är en kvinnofråga.

Anf. 69 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Att jag tog upp de tveksamheter som vi fått signaler om vad gäller den globala fondens prioriteringar när man väljer att ge sitt bistånd beror på att de kommer från länder som anser sig ha blivit påverkade på ett otillbörligt sätt i sin politik. Denna påverkan har legat i linje med president Bushs politik. Det är klart att det finns en oro för detta. Vem skulle bevaka de här frågorna om inte vi gör det? Jag tycker att det

är viktigt att vi både här och på andra håll ger vårt stöd till styrelsen och inte minst till den svenske representanten i styrelsen för den inriktning som ligger i linje med en konstruktiv politik. Vi bör peka på att det här kan finnas en risk.

Det är möjligt att den debatt som vi för och vår vaksamhet bidrar till att denna politik inte får genomslag. Jag tycker att det är självklart att länder som inser att SRHR-frågor är ett viktigt instrument för att bekämpa hiv/aids också ska få använda de instrumenten i sitt nationella arbete.

När det gäller feminism sade jag inledningsvis att jag inte tycker att utskottet ska definiera vad vi lägger in i det ordet men att vi ska lyfta in det för att visa på att vi följer med i den debatt som förs inom och utom kammaren. Det är ett faktum att feminism i dag är ett instrument för analyser, och då ska vi också ta till oss det. Längre än så kan vi inte säga att vi har gått, men jag tycker att det är ett stort och viktigt steg att vi över huvud taget lyfter in detta i arbetet.

Vad gäller om hiv/aids är en kvinnofråga vill jag säga att det är en mänsklig fråga, en fråga för oss alla, en fråga för lokalsamhället och för den enskilde liksom en fråga för säkerhetspolitiken. Däremot pekade jag i mitt anförande på att aids i större utsträckning och framför allt drabbar fattiga kvinnor. Fattigdom, utsatthet och maktlöshet är bidragande orsaker. Att man är kvinna gör det dessutom extra svårt att skydda sig själv och att hävda rätt att göra det liksom också att få tillgång till adekvat information. I den bemärkelsen är det mera en fråga för kvinnor.

Anf. 70 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Fru talman! Det gläder mig väldigt mycket att Carina Hägg alltid lyfter fram frågor som rör kvinnors reproduktiva hälsa. I en tid då abortmotståndarna växer sig starka inte bara i George Bushs konservativa USA utan också i Europa och i Sverige bör vi ta strid.

Från Folkpartiets sida är vi glada över att den här kammaren för ett år sedan röstade ja till att det i svensk utrikespolitik är inskrivet att alla kvinnor har rätt till fria och säkra aborter. Det var ett stort steg framåt. Vi tycker också att det är bra att Sverige ger stöd till UNFPA, FN:s befolkningsfond, för att främja sexualupplysning och den typen av frågor.

Men jag undrar ändå om det inte vore klädsamt att Carina Hägg och Socialdemokraterna började med att sopa rent framför sin egen dörr. Varför har Socialdemokraterna alltid hittills i riksdagen röstat nej till att utländska kvinnor ska få komma till Sverige och köpa sig en fri abort? Om nu kvinnor ska ha rätt till fria och säkra aborter allmänt i världen, vore det inte bra om man fick göra det också i Sverige och på hemmaplan?

Anf. 71 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Birgitta Ohlsson vet mycket väl att jag var den första riksdagsledamot som här lyfte fram frågan om kvinnors rätt att komma till Sverige för att göra abort. Sedan har jag följt upp detta i flera olika motioner, och jag är säker på att om vi skulle ha en omröstning i dag skulle det finnas en majoritet för detta krav.

Det som gör att de motioner som föreligger inte samlar en majoritet är att vi avvaktar resultatet av en utredning som är tillsatt. Jag tror också

att den utredningens arbete är nödvändigt eftersom vi också måste ha en dialog och bland annat få in landstingens synpunkter. Jag har därför försökt föra en debatt med landstingspolitiker som tillhör mitt parti, men jag har utgått från att den diskussionen har nått utanför mitt parti. Jag vet att det finns åtminstone någon annan politiker – dock icke från Birgitta Ohlssons parti – som har sagt att man ska ta upp frågan med sina landstingspolitiker.

Jag tror att det också är en viktig åtgärd för att snabbt komma fram till så bra beslut som möjligt att frågan tas upp på olika politiska nivåer som kommer att vara involverade. Jag tycker att det är en viktig principfråga att utländska kvinnor har möjlighet att komma till Sverige för att få abort här. Vi brukar ofta peka på de möjligheter som svenska kvinnor en gång hade att åka till Polen när vi hade ett förbud mot aborter i Sverige.

Vi vet också att kvinnor reser från Irland till England och från länder där man inte på samma sätt som här lätt kan få information. I våra dagar fångas kvinnor i Portugal, dessutom även därför att de har genomgått medicinsk abort. Vi har inte kommit så långt i Europa som vi ofta tror.

Jag pekade i mitt anförande på att vi inte ens i Norden är fläckfria på det här området. Det är klart att det påverkar vårt sätt att agera internationellt när det gäller kvinnors rätt till abort. Men utskottet har tagit en klar ställning, och jag utgår från att det kommer ett beslut så småningom. Jag har stort förtroende för den utredaren, Eva Eriksson, som arbetar med den här frågan på Socialdepartementets uppdrag när det gäller utländska kvinnors rätt att göra abort i Sverige.

Anf. 72 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag vet att Carina Hägg har varit en förkämpe just för att kvinnor ska få den här rättigheten, men det motbevisar inte det faktum att det parti som du tillhör konsekvent har motarbetat den här frågan. Det är också intressant att andra företrädare för ditt parti har hävdat, exempelvis i tidningen Expressen där jag har debatterat, att Sverige inte ska lägga sig i andra länders politik. Det kan kanske stå för dem, och det är kanske inte den nuvarande hållningen. I så fall gläder det mig.

Jag skulle vilja komma in lite på frågan om Darfur, som Carina Hägg också nämnde i sitt anförande. 70 000 människor har redan dött i denna världens största humanitära katastrof som självklart, för oss i Folkpartiet, är ett folkmord. 2 miljoner människor riskerar svält, och 1,7 miljoner individer är fördrivna från sina hem.

För tre månader sedan gick tidsfristen ut för Sudans korrupta och diktatoriska regim som fortsätter att terrorisera, våldta och mörda oskyldiga människor i Darfur tillsammans med janjaweedmilisen och andra rebellgrupper.

Jag undrar om Carina Hägg är nöjd med den svenska socialdemokratiska biståndspolitikerna när det gäller att stötta de förtryckta och utsatta människorna på plats i Darfur. Jag besökte själv konfliktregionen i månadsskiftet augusti/september. Jag undrar alltså om Carina Hägg är nöjd med insatserna där, och jag undrar också om Carina Hägg vill kalla det som pågår i Darfur för ett folkmord.

Anf. 73 CARINA HÄGG (s) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att tillbakavisa det som Birgitta Ohlsson lägger mitt parti till last, att vi på något sätt som parti skulle ha varit emot den här utredningen. Det fanns ett brett stöd i min partigrupp och i regeringen för att tillsätta den, och vi följer nu utredningens arbete. Jag vet att det också finns referenspersoner från de olika partierna. Att det skulle finnas något motstånd mot att det här arbetet pågår känner jag i så fall inte till. Det finns säkert enskilda individer som har fört någon debatt kring detta. Men det finns inte ett motstånd från partiet. Så långt kan jag dementera. Birgitta Ohlsson ska inte behöva leva i den villfarelsen.

När det gäller Darfur vet vi alla att det är en mycket svår kris. Vi ser inte att den bromsas. Huvudsakligen är det fortfarande negativa rapporter som kommer. Människor lever i en väldigt svår situation, och jag känner en osäkerhet om vilken information vi har tillgång till. Det finns riksdagsledamöter, som Birgitta Ohlsson, som har varit i regionen. Men det är ändå svårigheter att ta till sig fortlöpande information om vad som sker i detta geografiskt väldiga område, även om det är en begränsad del av själva landet.

Jag tycker att Sverige har försökt verka tillsammans med andra länder internationellt, och det kommer vi att fortsätta göra. Vi ställer gärna personer till förfogande. UD har en person på plats för att bättre kunna arbeta med de här frågorna. Vi har själva som riksdagsledamöter möjlighet att ta upp det här med företrädare för Sudan, och vi har också ställt en person till förfogande för EU som har mycket lång och gedigen erfarenhet från arbete i regionen.

När det gäller frågan om folkmord vet vi att det här liknar ett folkmord. Men jag menar att jag från den här pulpeten inte har det folkrättsliga underlaget för att göra ett ställningstagande som går längre än vad jag säger, nämligen att det här liknar ett folkmord. Jag tycker att det är oerhört starkt när man uttalar de orden, och jag hoppas att det finns ett brett stöd för dem här i kammaren.

Anf. 74 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s):

Fru talman! Det är internationella aidsdagen i dag – det har vi hört tidigare. Men jag vill också påminna om ett annat område som vi har nämnt några gånger. Sedan vi inledde debatten här har drygt 60 kvinnor avlidit, en per minut, enbart för att de har varit gravida och enbart, i de flesta fall, för att de har drabbats av de mest enkla komplikationer, sådana som kvinnor här får hjälp för på vårdcentralen när de är gravida. Jag tycker faktiskt att detta är ett av de allra brutalaste måtten på den orättvisa som finns och på hur små resurser som skulle kunna spara ett människoliv varje minut.

Det är också, som sagt, den internationella aidsdagen. Det är flera talare före mig som har påmint om det. Regeringen har i dag beslutat om några extraanslag beroende på att vi inför nästa år kommer att fortsätta prioritera aidsfrågorna. Men vi har i dag beslutat om att ge lite extra medel i förväg. Det ena handlar om stöd till UNAIDS satsning just kring kvinnor och aids. Man har precis inrättat en ny *Global Coalition on Women and AIDS* som just handlar om att arbeta med kvinnors utsatthet när det gäller aids. Det handlar om att uppmärksamma kvinnors utsatthet för våld, kvinnors sexuella rättigheter och så vidare. Det gäller alltså kvin-

nors underordnade ställning i fråga om aids. Regeringen har i dag beslutat att ge ett extra bidrag för att det arbetet ska komma i gång, och vi har i budgetpropositionen också föreslagit att under nästa år satsa extra på *Global Coalition on Women and AIDS* i UNAIDS.

Vi avsätter också 12 miljoner extra just till forskning kring hiv/aids, vacciner och mikrobicider, just för att man måste se på helheten kring aids. Det är både förebyggande, medicinerande och forskning kring vacciner och mikrobicider som det handlar om i det här fallet. Det är kanske små insatser i det stora hela, men det är ändå några delar av de insatser som vi gör på aidsområdet. Jag återkommer till det.

Det här är min första budgetdebatt som biståndsminister. Det känns jättekul att få vara med i den här debatten av olika skäl. Ett skäl är självklart att vi har en så stor enighet i riksdagen, i kammaren här, om att det är viktigt med bistånd, att Sverige ska vara med och bidra till en lite rättvisare värld med de möjligheter som vi har. Ett annat skäl, och det största just i dag, är självklart att biståndsbudgeten ökar och att vi 2006 kommer att nå enprocentsmålet.

Under det här året har jag upplevt tydligt det som vi alla pratar om, att Sverige på alla håll och på alla områden är mycket väl ansett i världen, i utvecklingsländer och hos andra biståndsgivare. Det handlar om Sverige som statlig biståndsgivare och om vårt statliga bilaterala arbete men också om det fina arbete som många kyrkor och enskilda organisationer gör med biståndsmedel och om det sätt som svenska företag agerar på runtomkring i världen. Detta gör att vi kan vara stolta över oss själva på det här området.

Ett bevis på det här var att en av de första sakerna som den nye biståndskommissionären faktiskt gjorde var att ringa för att försöka få tag på en svensk anställd som hade kompetens kring hur vi jobbar med bistånd i Sverige. Ett annat bevis på det, också i EU-sammanhang, är att vi nu börjar diskutera en översyn av EU:s biståndspolicy. I det arbetet har Michel handplockat några visa personer, och en av dem är vår högste tjänsteman, utrikestrådet för bistånd, som kommer att vara ett av hans närmaste bollplank för den nya biståndspolicyn. Det är ett bevis för mig på hur väl ansedda vi är på det här området. Det finns många andra exempel på detta.

Det är en konstig värld vi lever i. Många delar av världen går framåt väldigt fort. Utvecklingen går fort. Medellivslängden ökar. Vi får fler och fler människor som kan äta sig mätta varje dag. Fler och fler barn går i skolan, såväl flickor som pojkar. På 25 år har medellivslängden ökat med sex år, trots aids, trots att diarré fortfarande är en av de vanligaste dödsorsakerna, trots att malaria fortfarande är oerhört utbredd och trots att många problem återstår. BNP per capita i genomsnitt har ökat kraftigt. Men precis som också har beskrivits tidigare ökar klyftorna mellan dem som är fattiga och dem som blir mindre fattiga. Och de som halkar efter halkar efter ganska kraftigt. Därför måste vi fortsätta att se fattigdomen och prioritera våra resurser alltmer.

Många miljoner människors vardag präglas av orimliga livsvillkor, oro för morgondagen, hunger, oro för barnen, om de över huvud taget ska kunna gå i skolan någon gång, och andra helt basala frågor. När det gäller den här vardagen och den här oron förlamas förändringen i brist på inflytande, brist på möjlighet att genom demokratiska medel göra sin röst

hörd, brist på respekt för de mänskliga rättigheterna i de respektive länderna. Maktlöshet i sig är kanske den viktigaste delen av fattigdomen och kanske ett av de viktigaste hindren mot varje försök att häva orättvisor. Det kan beskrivas som fattigdomens moment 22.

Därför är ju demokrati och mänskliga rättigheter grundläggande i biståndet. Biståndet är också ett av våra bidrag till att bryta den maktlöshet som tvingar människor kvar i fattigdomen. Därför driver Sverige nu inför uppföljningen av millenniemålen i september nästa år att vi ska göra skrivningar kring demokrati och mänskliga rättigheter utan att för den skull röra millenniemålen som har visat sig vara en bra bas att öka biståndet från.

Den offentliga debatten om biståndet har ofta handlat om enprocentsmålet och om pengar. Det är nog så viktigt, men det räcker inte. Nästa år ökar biståndet med 2 194 000 000 kr. Det är oerhört mycket pengar.

Vi kommer att prioritera Afrika som region. Det beror självklart på, som ni alla vet, att många afrikanska länder halkar efter i millenniemålsuppföljningen. Ett bevis på att vi har påbörjat de omprioriteringar som Rosita Runegrund frågade om är att vi fasar ut biståndet till länder som Sydafrika och Namibia och i stället ökar på och fasar in i länder som Mali och Burkina Faso, som ligger längst ned på utvecklingsstegen.

Den typen av omprioriteringar i biståndet har påbörjats. Det tar dock något eller några år eftersom avtalen måste fasas ut och inte kan klippas av.

Sakprioriteringarna, de tematiska prioriteringarna, för nästa år är fyra: hiv/aids, jämställdhet och sexuell och reproduktiv hälsa, arbetsmarknad och sysselsättning, samt fred och säkerhetsfrågor.

På hiv/aids-området ökar vi stödet till UNAIDS, till den globala fonden mot hiv/aids, malaria och tbc, men också till andra insatser mot hiv/aids.

Vi kommer att stödja hela kedjan, det vill säga forskning, behandling och det förebyggande arbetet.

Jämställdhet och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter ligger kvar på dagordningen, självklart delvis som en motkraft till de konservativa krafterna från USA, men också från andra delar av världen där man delvis underminerar de framsteg som har gjorts och drar in pengar till den här typen av verksamhet. Sverige ökar därför sitt bidrag till UNFPA och andra områden där man jobbar med de här frågorna. Ett fokus blir uppföljningen av Pekingkonferensen.

Det tredje området är sysselsättning och arbetsrätt. Varje år dör 22 000 barn till följd av skador på arbetet – ett arbete som de inte borde ha varit på; de borde ha varit i skolan. 22 000 barn dör till följd av sådana skador.

Samtidigt är var fjärde ung människa i norra Afrika arbetslös. Det är ett område som akut visar på de saker som vi måste arbeta med för att utrota orättvisor i världen.

Det fjärde området är fred och säkerhet och kopplingen däremellan. Kopplingen är otvetydig och tydlig.

Utöver de fyra prioriteringarna kommer vi nästa år att förbereda en extra satsning på miljöområdet som ska inledas 2006. I dag går 1 ½ miljard av det svenska biståndet till miljöområdet, men från och med

2006 ska vi göra en extra satsning på miljöområdet samt en extra satsning på konfliktområdet genom att Räddningsverket får en förstärkning av sin personal.

Fru talman! Fattigdomen har många ansikten. Det är ingen enig bild över jordklotet. Inte heller medlen kan beskrivas i en enda mening. I grund och botten handlar fattigdomsbekämpning om att förändra strukturer och ge människor möjlighet att förändra sina egna liv. Därför är demokrati och mänskliga rättigheter helt grundläggande i den svenska biståndspolitik.

Anf. 75 AGNE HANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag hälsar biståndsministern välkommen till den första budgetdebatten om bistånd. En riktig erfarenhetsbakgrund borgar naturligtvis för ett gott arbete.

När jag är ute och reser i världen tycker jag att svenskt biståndsarbete har ett gott rykte. Jag skulle vilja hälsa biståndsministern välkommen med att säga: stolt, men inte nöjd. Att inte vara nöjd är ju oppositionsrollen i politiken.

Jag noterar att biståndsministern säger att det är viktigt med enprocentmålet, men att det kanske inte är det viktigaste utan att inriktningen också är viktig. Jag delar den uppfattningen.

Är inte biståndsministern orolig för att den ryckighet som politiken nu innebär gör att det kan bli svårt att svälja den kraftiga ökningen av biståndet som sker i år? Vad kommer i nästa steg för att nå en så effektiv, bred och stabil utveckling som möjligt?

Jag hälsar åtgärderna mot aids välkomna. Min kompletterande fråga – det ligger nära de krav vi har i Centerpartiet – är: Vilka åtgärder är regeringen beredd att vidta för att ge FN möjlighet att ge resurser till WHO för att säkerställa resurser som ger direkt möjlighet för WHO att köpa loss patent för vaccin och bromsmediciner?

Jag saknar ett femte mål, nämligen miljöbiståndet. Kommer det i nästa års budget för utgiftsområde 7?

Anf. 76 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s) replik:

Fru talman! Tack för välkommandet och förtroendet. Vi har ett bra samarbete. Det tycker jag är viktigt.

Det är helt riktigt som Agne Hansson säger, att för snabb ryckighet ger svårigheter att planera. Svårigheter att planera är inte bra i någon verksamhet, inte heller i biståndsverksamheten.

Vi har ofta fleråriga kontrakt i våra samarbetsländer och man får inte rycka och förändra i dem. Det påverkar verksamheten på ett sätt som ingen av oss vill.

Sida förbereder i sitt arbete för en ökad budget åren framöver. I det multilaterala arbetet har vi talat om och vi har börjat diskutera med FN-organen, EU, Globala fonden och andra områden att vi planerar att öka våra anslag.

Vi har också sagt att från 2006 ska Räddningsverket fördubbla sin kapacitet att skicka ut folk i fält. Från och med 2006 ska vi göra en extra satsning på miljöområdet. Jag betonar att det är en extra satsning. Redan i dag går 1 ½ miljard av svenskt bistånd till miljöbistånd på olika sätt.

Genom de nya mål som antogs för biståndet förra året togs de sex delmålen för biståndet bort. Miljöfrågor var en. Jämställdhet var en annan. De har i stället tagits fram som områden som ska finnas med i alla områden. Miljöfrågor ska beaktas i de bilaterala avtalen med våra samarbetsländer, men också i våra avtal och i samarbetet med FN-organen och i de multilaterala sammanhangen. Från och med 2006 kommer vi däremot att öronmärka en summa för miljöinsatser.

Anf. 77 AGNE HANSSON (c) replik:

Fru talman! Det är alldeles utmärkt. Det jag vill åt är att vi ska ge den klara signalen att pengar ska öronmärkas för miljöbistånd så att man inte glömmer miljön. Aids, jämställdhet, sysselsättning, förbud mot barnarbete, fred och säkerhet är utmärkta inriktningar. Miljöinriktningen är lika viktig.

Låt mig gå över till frågan om myndigheten som kommer som ett nytt inslag i biståndsarbetet.

Jag inser inte att den här myndigheten är viktig. Vore det inte bättre att prioritera även de pengarna, biståndsministern, till direkt biståndsarbete än att bygga upp en byråkrati runt detta? Vi har tre organ som kan klara den här utvärderingen.

Mot bakgrund av den enighet som finns kring PGU-arbetet och utvecklingsarbetet i stort undrar jag vilka konkreta åtgärder det finns för att också samverka med andra politikområden. Även om vi i dag i första hand ska debattera budgetområdet Pengar och bistånd är helhetsperspektivet väldigt viktigt. Det är också viktigt att man får helheten att samverka med andra departementsområden och politikområden.

Hur går det arbetet vidare parallellt med positiv satsning på pengar och bistånd?

Anf. 78 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s) replik:

Fru talman! Den utvärderingsmyndighet som Agne Hansson nämner beslöts i riksdagen i stor enighet i december förra året. I samband med att beslutet om politik för global utveckling togs och i samma betänkande där ett nytt biståndsmål slogs fast beslöt man i stor enighet att inrätta denna externa utvärderingsfunktion, som jag tror att den benämndes i betänkandet. Man har nu tittat på detta i olika vändor och kommit fram till att den bästa formen är en ny myndighet. Detta bereds nu, och det genomförs också ett noggrant förfarande för att hitta en chef för den här verksamheten.

Jag tror att denna externa utvärderingsfunktion kan ha en mycket viktig uppgift i att just komplettera och vara en extern funktion för att titta på allt bistånd, inte enbart det bilaterala utan också det multilaterala biståndet som går genom FN-systemet, EU, Globala fonden och andra kanaler. Det handlar alltså om hela det svenska biståndet, inte enbart det bilaterala.

Vad gäller PGU – precis som Agne Hansson sade handlar den här debatten om bistånd, och PGU är egentligen ett *mainstreaming*-mål för alla biståndsområden – kom den första skrivelsen i september i år, inte på värkanten. Den var en beskrivning av hur läget såg ut förra året eftersom den inte kunde vara något annat. Denna politik fanns inte förra året.

Det vi nu har bett om och håller på att få in är målformuleringar från alla andra politikområden om vilka mål som ska sättas upp – för kulturpolitiken, utbildningspolitiken, socialpolitiken och alla andra – för att man också ska verka mot målet om en rättvis och hållbar global utveckling. Detta kommer att redovisas i den skrivelse som ska komma i maj nästa år. Våren kommer nämligen att vara den tid på året då regeringen redovisar politiken för global utveckling i framtiden.

Anf. 79 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Fru talman! Det är nästan som att förflyttas till barndomens frikyrkomöten när man hör Carin Jämtin tala om hur bra svensk biståndspolitik är i alla detaljer. Jag undrar om ni i Socialdemokraterna kan idka någon form av självkritik, om det är någonting ni tycker har varit misslyckat.

Vi andra läser ju tidningar. Några av oss sitter med i Sidas styrelse och får diskutera frågor om korruption, om biståndsprojekt som varit tvivelaktiga, till exempel kring den palestinska myndigheten, och annat. Man kan minst sagt säga att svensk biståndspolitik har hamnat i trubbel på många sätt.

Jag vill i min första fråga be Carin Jämtin ta några konkreta exempel på fel, brister och problem med den politik som ni nu för.

Anf. 80 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s) replik:

Fru talman! All verksamhet har skavanker. Det är helt självklart. Att inte tillstå det vore fullständigt förmädet från min sida. Poängen med Sida, med våra uppföljningssystem och med den utvärderingsfunktion som vi just diskuterade är att se till att dessa problem och fel blir så små som möjligt.

Vi väntar just nu på återbetalning av medel från utbildningsdepartementet i Moçambique. Vi håller inne alla biståndspengar till utbildningsdepartementet i Moçambique tills de här pengarna är återbetalda. Det är Birgitta Ohlsson lika väl medveten om som jag.

Det brukar ibland klagas på Sverige ute i världen, faktiskt också från andra biståndsgivare och en del av våra samarbetsländer, för att vi är för tjatiga och gnälliga när det gäller rutiner, revision och så vidare. Det tar jag som ett gott tecken på att vi följer upp ordentligt och har bra koll på vart pengarna går. Självklart kan vi dock misslyckas i planeringen, välja fel partner och göra fel saker emellanåt.

Jag skulle vilja fråga Birgitta Ohlsson hur hon har tänkt sig att få pengar till sina satsningar på demokrati och mänskliga rättigheter, till det mycket goda arbete som Folkpartiet tänker göra på många ställen runtom i världen enligt den i huvudsak utmärkta biståndsmotion som Folkpartiet har skrivit, när man i den gemensamma budgetreservation som alliansen har lagt fram över huvud taget inte nämner biståndet. När en av era viktigaste partner, det största partiet på den borgerliga sidan, skär ned biståndet med en tredjedel om två år, hur ska ni då få ihop er budget till den utmärkta verksamhet som vi i huvudsak är helt eniga om att Sverige ska bedriva?

Anf. 81 BIRGITTA OHLSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag är inte alls rädd för att det ska vara några problem att ha ett högt och solidariskt bistånd i en kommande borgerlig regering. Det

kanske snarare är ni som borde ha bevisbördan på er sida. Bara två gånger i svensk historia har man nämligen nått upp till enprocentsmålet i svensk biståndspolitik, och det är under borgerliga regeringar – i slutet av 70-talet under folkpartiregeringen och också i början av 90-talet med fyrtiregeringen. Ansvaret och bevisbördan ligger nog mer på er än på oss. Vi har lyckats nå upp till detta tidigare.

Sedan vill jag lite grann följa upp en annan fråga. Jag tycker att det är väldigt viktigt, och det tog biståndsministern också upp, att demokratin ska löpa genom biståndspolitiken. Ett väldigt spännande projekt som varit uppe är någonting som Tjeckien har genomfört på sitt utrikesdepartement, där man har startat en hel avdelning för att just stötta demokrati-rörelser och frihetskämpar. Man har koncentrerat sig på länder som Kuba, Burma och Vitryssland, men avdelningen har varit helt öppen med att man avser att avsätta pengar till frihetskämpar som vill störta Fidel Castro och andra diktatorer i de här länderna.

Kan du tänka dig att föra med dig denna idé från tjeckiska UD till Sveriges UD och att detta kan vara någonting som också vi kan jobba med? Det här är nämligen ett konkret och bra exempel.

Anf. 82 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s) replik:

Fru talman! Sverige har en lång tradition av att stötta oppositionsrörelser på olika sätt. Vi var djupt eniga om att hjälpas åt att störta apartheid genom att stötta oppositionen i Sydafrika och för den delen den opposition som tvingades befinna sig utanför Sydafrika. Den enda del av Sverige som möjligen inte var enig där var väl delar av näringslivet och en mycket liten del av denna kammare på den tiden. I huvudsak var vi dock mycket eniga.

Det här arbetet går vidare på olika sätt, genom öppna men också genom dolda kanaler, helt beroende på situationen i de olika länderna. Därför kommer jag inte att utveckla i detalj hur stödet till oppositionen ser ut i olika delar av världen. I vissa delar av världen är det öppet därför att oppositionen så önskar; i andra delar av världen är det inte det därför att oppositionen inte vill det.

Vi kommer att fortsätta att stötta utvecklingen mot demokrati och stärkandet av mänskliga rättigheter i olika delar av världen genom olika kanaler – genom allas våra partinära organisationer, genom folkrörelser, genom kyrkor och så vidare. Det är en mycket viktig del av det svenska biståndsarbetet.

Däremot har vi en annan organisation i Sverige när det gäller myndighetsstrukturer. Det huvudsakliga hanterandet av detta kommer alltså att fortsätta att ligga på Sida.

Sedan skulle jag bara för sanningshaltens skull vilja tala om att den första gången vi i Sverige beslöt att nå enprocentsmålet var den nästan enda gången det varit en socialdemokratisk majoritetsriksdag, nämligen 1968. Det tycker jag att vi kan vara stolta över. Jag tycker framför allt att vi ska vara stolta över att vi har så stor enighet och att det bara finns ett enda parti i riksdagen som inte står bakom enprocentsmålet.

Anf. 83 ROSITA RUNEGRUND (kd) replik:

Fru talman! Det gläder mig att det kommer att ske en utfasning av länder. Då undrar jag naturligtvis: Är det för att man tycker sig ha nått

resultat, eller är det så att behovet är större i andra länder? Kristdemokraterna menar att man redan då man lägger upp fattigdomsstrategierna tillsammans med de berörda länderna bör få med vad man vill nå för resultat. Det är det ena.

Det andra var något jag tog upp lite grann i slutet på mitt anförande, och det handlade om den fråga jag ställt till miljöministern. Jag ser att det finns en liten skillnad mellan politiken på det departementet och den skrivelse som vi fick i våras. Ann-Christin Nykvist säger att u-länderna har bristande kompetens, resurser och institutioner avseende vetenskapliga biståndsbedömningar och effektiv fiskerikontroll. Här i Sverige har vi en fiskerikontroll där varje fiskare ses som en potentiell lagbrytare. Då är min fråga: När vi har så mycket expertis och har gjort så många projekt i u-länderna när det gäller fiske, varför har vi inte följt upp detta så att det finns institutioner som kan göra allt där det brister i dag?

Anf. 84 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s) replik:

Fru talman! Det var två frågor som jag kanske kommer att beskriva som tre i slutändan.

Skälet till att vi fasar ut i Sydafrika och Namibia är att den sydafrikanska, men också den namibiska ekonomin har kommit så pass långt att man i större grad borde kunna omfördela medel inom landet, och man gör också det i båda länderna.

Det finns två andra länder där vi nu aktivt väljer att inte gå in med bilateralt bistånd. Det är Angola och Nigeria. Det beror på att det är länder med stora oljeintäkter som man på olika sätt borde kunna fördela så att landets fattiga får en del av inkomsterna. Därmed hjälper man till med att utreda biståndet.

Visst är det en kombination av både-och. Det har nåtts resultat, men det är också så att behoven är större i andra länder. Därför fördelar vi om till andra delar av Afrika.

Både i Sydafrika och i Namibia inför vi de binationella kommissionerna. Vi har en likadan i Namibia som i Sydafrika, även om det är i andra ämnen. Vi håller på att fasa in samarbete med andra delar av det svenska samhället och det sydafrikanska samhället där man samfinansierar saker och ting över våra respektive budgetar i de olika länderna.

Skrivelsen som kom i september, som inte enbart beskriver bistånd utan bara delvis beskriver bistånd och dessutom alla andra politikområden, precis som Rosita Runegrund säger, redogör ju för målkonflikterna. Syftet är just att lyfta fram målkonflikter så att vi kan hantera dem på ett tydligare sätt. Det är en sak.

Det andra är hur vi prioriterar i vårt bistånd, alltså vad våra biståndsinsatser går till i olika länder. Det är en förhandling mellan svenska staten och det land vi samarbetar med. Där måste landets prioriteringar i dess fattigdomsstrategi, PRSP som det heter på det här "tungomålet", vara det som styr hur vi prioriterar också det svenska biståndet.

Anf. 85 ROSITA RUNEGRUND (kd) replik:

Fru talman! I början av 90-talet mönstrade jag på ett fiskeforskningsfartyg. Det var just ett biståndsprojekt som Sida drev. Jag tycker att jag har ganska god kunskap om vad det innebar. Jag tror att det skulle vara väldigt bra, precis som Birgitta Ohlsson tog upp, om biståndsministern

också kunde göra ett erkännande av misslyckade projekt. Varför misslyckades det? Berodde det på personerna som fanns där? Berodde det på politiken? Berodde det på fel över huvud taget?

Det som jag såg var de stora fiskefabrikerna från Sovjetländerna som låg och fiskade utanför Angolas kust, som det var då. När muren föll blev det ju fritt fram för landet att kunna upprätta egna fiskeavtal. Då byttes båtarna mot båtar från Spanien och andra EU-länder, från Korea och allt vad det nu var.

Fortfarande ställer jag mig frågan: Gjordes det en utvärdering av vad som gick fel, och kunde man utifrån den ha träffat sådana avtal med just de här fiskerinationerna att det hade funnits en möjlighet för dem att bygga upp sina institutioner? Det finns ju en historia, och det finns en erfarenhet som jag tycker att man ska ta till sig som biståndsland och våga erkänna: Vi gjorde fel. Vi såg inte vart det skulle leda hän. Man ska liksom visa att det har gett oss en klokskap och att vi kommer att använda den i nästa del.

Det är ett erkännande från biståndsministern som jag egentligen vill höra, för jag tror att väldigt många av våra väljare skulle uppskatta om man vågade stå upp och säga att man erkänner att man har gjort fel.

Anf. 86 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s) replik:

Fru talman! Som jag sade tidigare finns det självklart biståndsprojekt som inte har nått sina mål. Det finns biståndsprojekt som helt har misslyckats. I huvudsak är det svenska biståndet mycket väl genomfört och väl arbetat med.

En sak som beslutades enligt förra årets proposition om global utveckling, i den del som handlade om biståndet, tycker jag är ett indirekt erkännande av att vi har arbetat fel. Det var att vi måste bredda antalet aktörer i biståndet från det svenska samhället.

Varför pratar jag om det nu? Jo, därför att den region som Rosita Runegrund pratar om nu, Västafrika, har vi i princip inga bilaterala samarbetsavtal med. Vi har samtidigt sagt att vi ska ha färre bilaterala samarbetsavtal, vilket jag tycker är riktigt. Vi måste fokusera på färre länder. Trenden är också på väg mot färre samarbetsavtal. Vi har minskat dem det senaste året.

När vi nu ska arbeta genom fler aktörer runtom i världen håller vi på och tittar på hur svenska experter på det här området, för du har säkert helt rätt i att det finns väldigt mycket kompetens på fiskeriområdet i Sverige, ska kunna länka upp direkt med fiskeriinstitutioner, universitet eller vad det nu är för någonting i länderna i den här regionen. Därmed kan man ha ett kunskapsutbyte och en kunskapsöverföring med hjälp av svenska biståndsmedel genom en metod som kanske liknar det som i dag i huvudsak är avsett och öronmärkt för enskilda organisationer. Men här hittar man kanaler för ett ökat utbyte mellan svenska forskarinstitut, svenska myndigheter, svenska länsstyrelser och andra delar av världen för att just ha en kompetensöverföring utan att för den skull ha bilaterala samarbetsavtal mellan den svenska staten och landet i fråga. Det är ett område som vi verkligen kommer att utveckla.

Anf. 87 EWA BJÖRLING (m) replik:

Fru talman! Till att börja med ska jag lämna den här aidsnålen till Carin Jämtin, för jag ser att hon har glömt att ta på sig den i dag.

Senast Carin Jämtin och jag debatterade här i kammaren uppmunttrade jag henne att få fler regeringsföreträdare att tala om aids. Jag är lite nyfiken på om det har hänt någonting sedan sist. Jag tror att det var för ungefär en månad sedan.

Sedan har jag en annan fråga. När det gäller att arbeta mot korruption skulle jag vilja höra hur regeringen har avsett att prioritera den här frågan. Vi har i dag talat ganska mycket om korruption, och jag har talat om nolltolerans mot korruption. Carin Jämtin nämner viktiga huvudområden som vi till stor del är överens om allihop, men vi har inte hört så mycket om just hur vi attackerar korruption.

Sedan har jag en sista fråga som är betydligt svårare att svara på och lite mer filosofisk. Vad tänker Carin Jämtin, kommer vi i vår globala utvecklingspolitik att lyckas lösa de konfliktsituationer som hela tiden uppstår så att det kommer att fungera? Kommer Sverige att klara av att vara tillräckligt icke-egoistiskt när det gäller bistånd?

Jag tänker till exempel på obundet bistånd, där det handlar om att det kanske inte alltid är svenska material eller svenska individer som ska vara där och göra jobbet i Afrika, utan det kanske handlar om att det är bättre för det afrikanska landet att få våra ekonomiska resurser men arbetet utfört av en annan människa. Kommer vi att klara av det? Vi ser ju dagligen många exempel på hur de här intressena ställs mot varandra inom näringspolitiken, utrikespolitiken, handeln och i hela EU. Vad är Carin Jämtins kommentarer till det här?

Anf. 88 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s) replik:

Fru talman! Jag måste erkänna att jag faktiskt inte har frågat under den här månaden. Jag vet inte vad de har gjort utanför regeringsrummet, men jag har i alla fall pratat med flera av mina kolleger, Leni, Morgan, Barbro och några till om hiv/aids och att aidsdagen är i dag. Jag får gå tillbaka och fråga hur de har hanterat det utanför själva regeringsrummet. Så ligger det till. Däremot vet jag att engagemanget är stort.

Nollkorruption har Sida satt upp som mål. Det vet säkert Ewa Björling, eftersom du sitter i Sidas styrelse. Det tycker jag är väldigt bra. Där har man gjort på olika sätt, både som en målsättning och som konkreta sätt att följa upp det genom personalutbildning och genom hur man ska hantera revisionsinspektioner och uppföljning av biståndsprojekten.

Korruptionsfrågan går egentligen igenom alla områden, alla våra projekt och allt vårt samarbete på olika sätt, förutom att det i sig är en prioritering i flera av våra bilaterala samarbetsprojekt att stötta uppbyggnaden av revisionsbyråer, skattemyndigheter, länsstyrelser eller vad det nu handlar om för någonting för att helt enkelt göra transparenta offentliga förvaltningar för att försvåra och förhindra korruption.

Det andra området är också minst lika viktigt, nämligen att jobba för bättre och mer transparent hantering av frågorna hos andra givare. Det gör vi i det arbete som pågår fram till Parismötet i mars nästa år, som handlar om bättre harmonisering av biståndsrutiner – där korruption är en helt avgörande fråga.

Bundet bistånd var en viktig del i politik för global utveckling och det nya biståndsmålet. Återigen finns det en diskussion på Europainivå om hur fort det ska gå. Det finns flera länder i Europa som motsätter sig en fortsatt avbindning av bistånd, bland annat några av de länder där era systerpartier styr. Där skulle det vara mycket intressant med en moderat insats för att minska andelen bundet bistånd – från Italien och andra.

Anf. 89 EWA BJÖRLING (m) replik:

Fru talman! Vi har både skrivit i vår motion och det syns i betänkandet att vi vill ha obundet bistånd. Det ska vi självklart arbeta för.

Det är en svår konfliktsituation. Sverige kan inte som ensamt land gå ut. Om ingen annan gör det blir det svårt för ett litet land som Sverige.

Jag tackar för svaret när det gäller korruption. Det är också viktigt att våga gå vidare med steg två. Jag vet att vi har en bra korruptionsstrategi på Sida. Men det är också viktigt att våga gå ut och tala om när vi har misslyckats, att rätt upp och ned erkänna att det här projektet har av en eller annan anledning misslyckats och blev inte bra och att vad som görs nu är att direkt strypa biståndet och arbeta utifrån en bra korruptionsstrategi. Det är oerhört viktigt att visa folket att vi faktiskt gör så, just för att få rätt debattklimat och större acceptans för biståndet. Biståndet ska inte "bara" gå till fel saker och därmed den debatt som ofta rasar. Vi måste våga säga att vi vågar satsa i korrupta miljöer, och det är en svår avvägning, men att vi bedömer att där verkar biståndet som bäst och att det kommer att avbrytas genast när vi ser att det pågår korruption.

Jag vet att vi har gjort det bra i många länder. Vi har gjort det i flera afrikanska länder, bland annat i Moçambique – som Carin Jämtin också tog upp. Men varför får det fortfarande pågå i vissa länder? Varför vill vi inte ta tag i frågan när det gäller till exempel Palestina när vi i stället är bra på att ta tag i frågan när det gäller Afrika? Där agerar vi föredömligt i dag. Det måste gälla allt bistånd, inte bara Afrika.

Anf. 90 Statsrådet CARIN JÄMTIN (s) replik:

Fru talman! Jag är glad för svaret kring obundet bistånd. Det är precis det som står i betänkandet för förra året. Sverige ska driva på policyagendan, men det tjänar ingenting till att vi själva helt avbinder. Vi måste göra båda delarna. Jag ser fram emot att Ewa Björling driver på sina systerpartier i Europa för att fortsätta avbindningen av biståndet. Då kommer vi att få ut ännu mer av även de svenska skattepengarna i fattigdomsbekämpningen på global nivå.

Jag delar också Ewa Björlings syn att det är viktigt att visa på både det misslyckade och det lyckade biståndet. Det är också därför jag inte har tvekat en enda gång när medierna har ringt under det här året och frågat om varför saker och ting har gått fel i olika länder. Jag har också kommenterat de frågorna ute. Jag får ofta de frågorna när jag är ute och pratar på en folkhögskola, som jag var på i morse, eller på en annan folkhögskola, som jag var på i går, eller i Svenska kyrkan, som jag var i i förra veckan. Det är bra att folk är kritiska och ser efter ordentligt. Svenska pengar ska användas till det de är avsedda för, det vill säga fattigdomsbekämpning.

Det finns alltid icke-korrupta partner att hitta i alla länder i världen. Om vi väljer att arbeta i Tanzania, Bangladesh, Palestina eller vad det handlar om, finns det alltid icke-korrupta partner.

Jag instämmer dock inte i den bild Ewa Björling tar fram om att vi inte tar tag i frågan i vissa länder. Vi har mycket noggrant utrett och utvärderat biståndet till palestinsk återuppbyggnad och palestinska organisationer. Så har också EU, Internationella valutafonden och Världsbanken gjort. I de fall fel har påvisats har de rättats till. I de flesta fall har inte fel påvisats, och det känns för min del mycket bra att veta.

Anf. 91 KAJ NORDQUIST (s):

Fru talman! En sådan här debatt blir en sorts komplett meny av olika saker. Det jag ska försöka säga någonting om är saker som andra personer från mitt parti inte har sagt något om. Det betyder inte att jag inte instämmer i vad som redan är sagt. Det gör jag naturligtvis.

För ganska precis ett år sedan tog vi ett beslut i kammaren om politik för global utveckling. Poängen med det beslutet var att den svenska politiken skulle vara samstämmig, eller koherent som det heter med ett engelskt lånord. Målsättningen är i grund och botten en rättvis, global utveckling. Det bygger på två grundläggande perspektiv, det vill säga perspektivet om rättigheter och att se de fattigas perspektiv, att man ska se utvecklingen ur den synvinkeln. De fattiga är inte några man ska se ned på utan man ska se det hela ur de fattigas perspektiv. Det är lätt att säga men inte fullt så enkelt att tillämpa.

Något som jag alltid tycker är viktigt i det här sammanhanget är att framhålla funktionshinderaspekten – handikappaspekten. Det finns ett svenskt bistånd för funktionshindrade. Det är en viktig del av biståndet. Det finns både ett nationellt och ett internationellt arbete som har som mål att skapa möjligheter för deltagande på jämlika villkor, som alla andra människor.

Vi bedriver projekt i samtliga aktuella kontinenter. Det finns projekt i Afrika, Asien och Latinamerika samt i Östeuropa. Det finns ett arbete i Förenta nationerna som handlar om att skapa en handikappkonvention. Det stöds aktivt av den svenska regeringen via Sida och på andra sätt.

Sida har i år tittat över hur verksamheten fokuserar på olika sätt kring funktionshindrade. Det är ett led i att man ska försöka bli bättre. Det är ett område som bör finnas med överallt.

Multilateralt bistånd har varit på tapeten flera gånger. Det är viktigt att markera från den här talarstolen att de principer som gäller för multilateralt bistånd naturligtvis är samma principer som gäller för annat. De verksamheter som vi stöder inom FN eller inom EU är också påverkade av den PGU-politik som finns. Det finns faktiskt en ganska tydlig politisk inriktning kring detta.

Jag tänkte passa på tillfället att lite kommentera det som sker i Förenta nationerna just nu. Det är bland annat med anledning av att jag fick den stora äran att vara FN-delegat, som olika människor i riksdagen får göra med viss periodicitet.

I morgon kommer det att läggas fram ett nytt förslag kring hur FN ska reformeras. Kofi Annan, FN:s generalsekreterare, har satt samman en högnivåpanel av människor som har både erfarenheter och kunskaper. De

kommer att lägga fram förslag som fokuserar på de hot, utmaningar och möjligheter som finns i FN-arbetet.

Det som är det allra viktigaste kring detta – det anknyter precis till den här debatten – är att man måste hitta en gemensam problemdefinition: Vad är hoten i världen? Vad är de mjuka hoten? Vad är de hårda hoten? Jag tycker att hela den här diskussionen har handlat väldigt mycket om de mjuka hoten, alltså sociala problem, aids och sådant. Det är det man brukar ta upp på olika sätt. De hårda hoten handlar om militär våldsanvändning och så vidare. Man måste kunna definiera det här. Det finns ett samband mellan de mjuka och de hårda hoten.

Ett förslag som kom – inte formellt från svensk sida, men det var Ingvar Carlssons idé för flera år sedan – var att man borde ha ett speciellt säkerhetsråd som fokuserar ekonomiska och sociala frågor. Jag tror fortfarande att det är en väldigt bra idé, som man bör hålla fast vid. Sedan kan man fundera på hur den idén ska kunna föras vidare. Man bör kanske inte vara alltför kategorisk, utan det gäller att vara flexibel och se olika varianter. Men det är helt klart att vi måste ha en institutionell ram som gör att vi kan fokusera sådana problem också, så att vi inte bara fastnar i de hårda hoten.

Med anledning av det vi talar om som mjuka hot tycker jag att det skulle vara naturligt om Världsbanken, IMF och andra FN-organisationer mycket starkare knöts till det faktiska FN, att man inte lever ett eget liv på samma sätt som man gör nu. Det kan lösas på olika sätt, men det skulle vara någonting som förde saken framåt.

Det kommer troligtvis att läggas fram olika idéer om hur man skulle kunna reformera säkerhetsrådet. Det är någonting som är oerhört centralt framöver, därför att det är i säkerhetsrådet man tar de tyngsta politiska besluten. Säkerhetsrådet är nu komponerat utifrån den situation som rådde efter andra världskriget.

Det vore bra om man på olika sätt kunde sträva efter en kultur i säkerhetsrådet där man inte använder vetot speciellt ofta.

Det vore bra om säkerhetsrådet kunde få nya medlemmar, utan veto-rätt, men som kanske satt på en fast position betydligt längre. Det skulle betyda att man på ett bättre sätt kunde spegla situationen nu och inte den som rådde 1945 och därefter.

Det vore bra om säkerhetsrådet på ett bättre sätt kunde återspegla den faktiska situationen mellan nord och syd. De som finns där nu är i stort sett bara länder som man definierar som nord.

Det vore bra om de nya fasta medlemmarnas position kunde omprövas med en viss regelbundenhet, så att man inte i sin iver att reformera bygger fast en annan situation för lång tid framåt som inte fungerar.

Det vore väldigt bra om man kunde hitta en form som gjorde att regionernas betydelse stärktes i FN på olika sätt.

Det vore mycket bra om FN kunde hitta olika former av subsidiaritetsprinciper. De problem som finns bör lösas på den nivå där de ska lösas. Det finns ingen anledning att föra upp problem på en för hög nivå politiskt, när man kan hålla dem på den nivå där de är. Då skulle man i stället reservera de verkligt globala problemen till att finnas där.

Avslutningsvis skulle jag vilja säga att jag tycker att det är viktigt att vi i våra kommande diskussioner kring de här frågorna under våren använder de utmärkta principer som finns nedlagda i politiken för global

utveckling, därför att de pekar på de saker som behöver fokuseras, och som behöver fokuseras av FN. Det är viktigt att vi då återigen tänker på sådant som att vi ska sträva efter en rättvis global utveckling, att vi ska titta på rättigheter ur den fattiges perspektiv och att vi ska ha en samstämmig politik. Det betyder att det vi står för i FN är det vi står för i EU och det vi står för i Sverige.

Anf. 92 ROSITA RUNEGRUND (kd) replik:

Fru talman! Först vill jag yrka bifall även till reservation nr 28, som Kristdemokraterna och Centern står bakom.

Sedan vill jag tacka Kaj Nordquist för ett bra anförande. Vi pratar om de hårda hoten och de mjuka hoten, och ibland sammanfaller de. Då är min fråga när det gäller samstämmigheten hur Kaj Nordquist ser på den målkonflikt som jag tycker mig se mellan fattigdomsperspektivet och Sveriges vapenexport.

Anf. 93 KAJ NORDQUIST (s) replik:

Fru talman! Det finns naturligtvis alltid konflikter i det verkliga livet på olika sätt. Det är inte helt enkelt. Vi exporterar ibland vapen, och för att hantera det finns det myndigheter och regler. När vi tar besluten följer vi de reglerna.

I fråga om fattigdomsaspekten tar man ofta ett land som Sydafrika, och man funderar varför de ville satsa mycket pengar på att köpa vapen. Den sydafrikanska regeringens synpunkt, som då skulle ha kunnat vara ett fattigdomsperspektiv, var denna: Ni har inte rätt att lägga er i vad vi tar för beslut. Vi känner ett behov av att skaffa de vapen vi behöver. Vi är inte för att ni på ett paternalistiskt eller överlägset sätt lägger er i detta.

Det var en insikt som drabbade mig för ett par år sedan, att vi har ett perspektiv och de fattiga kanske har ett annat perspektiv. Ett sätt att se med respekt på fattiga är att lyssna på vad de via sina politiskt valda ledare uttrycker.

Anf. 94 ROSITA RUNEGRUND (kd) replik:

Fru talman! Ja, vi ser det här när det gäller Sydafrika, som vi lämnar med vårt bistånd, enligt vad Carin Jämtin har sagt. Men vi har också hört att Desmond Tutu sade att det kommer att gå mot undergång när det gäller fattigdomen i Sydafrika om man inte själv tar tag i sina problem. Han hade också ett förslag om att varje familj skulle adoptera en fattig familj.

Men fortfarande kvarstår faktum i fråga om fattigdomsperspektivet: Ska vi sälja vapen till länder där vi ser just den oerhörda fattigdomen, som i Sydafrika? Ska det leda vår vapenexportpolitik att länderna själva får avgöra? Var det inte samstämmigheten i vår politik som skulle avgöra, när det ställs mot fattigdomsperspektivet, om vi ska exportera vapen?

Anf. 95 KAJ NORDQUIST (s) replik:

Fru talman! Man kan alltid diskutera detaljer hit och dit, men om vi ska se saken med respekt för tredje världen måste vi kanske lita på vad de personer som i demokratisk ordning är utsedda att företräda de län-

derna själva tycker. Om vi utifrån våra kriterier för vad vi får exportera kommer fram till att vi inte ska göra det ska vi naturligtvis inte göra det. Men jag kan inte stå här och sätta mig till doms över att till exempel Sydafrika ville köpa vapen. Det har jag väldigt svårt att göra, eftersom det var den första demokratiskt valda regeringen i Sydafrika som beslutade att köpa vapen. Dessutom har man klarat sig så pass bra nu att biståndet kommer att minska. Man är kapabel att själv bestämma saker.

Prot. 2004/05:41
1 december

Jag tycker att det är det vi måste se. Vi har våra kriterier, och om de inte är uppfyllda ska vi naturligtvis inte sälja något. Om de utifrån en demokratisk beslutsprocess har kommit fram till att de behöver vapen för att skydda sig är jag inte den som tänker säga att de inte får göra det därför att vi vet bättre än de.

Anf. 96 VERONICA PALM (s):

Fru talman! För drygt tio år sedan var jag i Brasilien för att besöka ett gatubarnsprojekt. Förutom en charterresa med familjen var det min första resa utanför Norden, och det var en chock. Att gå runt i storstädernas *favelas* och möta barn som svalt, barn som sålde sina kroppar, barn som ständigt utsattes för våld, barn som dämpade sina trauman med att sniffa lim, barn som tiggde, stal och sålde, barn som aldrig skulle få en chans att bli vuxna – det fick mig att hata det landet och att hata världen.

Inte långt efter resan – det var verkligen en chock – förbyttes hatet mot kraft. Den kraften har varit viktig för mitt politiska engagemang och för mitt engagemang i internationella frågor. När jag tröttnar, när jag ibland känner att ingenting spelar någon roll, när jag tycker att problemen är för stora och fattigdomen för utbredd, då tar jag fram en bild på en flicka. Hon är i 11–12-årsåldern. Hon bor i en *favela* som heter Zoona i centrala Recife. Fotografiet är från det center som vi besökte. Flickan finns där under dagarna. Det är ett center för gatubarn. Under nätterna finns hon på gatan. Hon har ingenstans att bo. Flickan ligger och sover i en trappa. Under natten innan jag träffade henne hade hon inte kunnat sova, hon hade arbetat och haft kraftiga blödningar i underlivet till följd av en abort som en klåpare hade gjort. Aborten var naturligtvis en följd av att hon tvingades sälja sin kropp. I tio år har bilden av den flickan följt mig, trots att jag är ganska säker på att hon inte finns i livet längre.

I världen finns i dag drygt 100 miljoner gatubarn, lite beroende på hur man definierar gatubarn. 174 miljoner barn under 5 år är undernärda. Omkring 6 miljoner barn under 5 år dör av svält varje år. Man räknar med att det finns 120 miljoner barn som aldrig får börja skolan och ytterligare 150 miljoner som tvingas att sluta innan de har fått grundläggande utbildning. I stället tvingas de att livnära sig på gatan, på plantagearbeten och i fabriker.

Spädbarnsdödligheten i många utvecklingsländer är skrämmande stor. I Angola till exempel är spädbarnsdödligheten 17 %. Vi har talat under debatten i dag – det är en viktig markering att biståndsdebatten äger rum samma dag som det är Världsaidsdagen – om vilka effekter aids och aidsepidemin ger. I Afrika söder om Sahara är 13 miljoner barn under 15 år föräldralösa till följd av aidsepidemin.

Världens regeringar har kommit överens om att fattigdomen ska vara halverad till år 2015. Det är ett viktigt mål, det är ett tydligt mål, men vi måste komma ihåg att en halvering bara är halva vägen. Den verkliga utmaningen är att hålla fast vid att utplåna extrem fattigdom och hunger, så som det första målets rubrik lyder i millenniedeklarationen.

Jag är stolt över svensk utvecklingspolitik. Sverige är ett av de länder som ger allra mest i bistånd, räknat i andel av BNI. Men framför allt är jag stolt över den helhetspolitik för global utveckling som vi beslutade om för ett år sedan. Sverige är först i världen med en sammanhållen

politik, och vi har fått mycket beröm utomlands, som statsrådet Jämtin vittnade om för inte länge sedan.

Hela regeringens politik i alla dess delar strävar mot samma håll: en rättvis och hållbar global utveckling. Biståndet är *ett* medel i utvecklingen. Vi fortsätter att höja biståndet, i nästa budget med 0,882 %, och vi har ett beslut om 1 % av BNI år 2006. Det är ett mycket viktigt beslut. Varje krona behövs i kampen mot fattigdom. Varje krona är viktig, men beslutet om 1 % och det faktum att vi höjer nivån i år är viktigt också för att göra Sverige och den svenska rösten starkare i världen. Sverige kan med än rakare rygg trycka på andra givarländer att ta sitt ansvar för att millenniemålen ska uppnås. Det är oerhört långt kvar innan vi ens har halverat fattigdomen, och år 2015 är inte långt borta. För de 30 000 barn som varje dag dör i lättbotade sjukdomar, som ofta är relaterade till fattigdom, är det långt till 2015. Det är hög tid att vi börjar.

Jag vill avsluta, fru talman, med att säga att jag är mycket stolt över att vi fortsätter att öka biståndet. Jag är mycket stolt över att vi har ett beslut om att nå enprocentsmålet, och jag är stolt över att kunna yrka bifall till förslaget i betänkande UU2.

Anf. 97 ROSITA RUNEGRUND (kd) replik:

Fru talman! Jag kan instämma i att det är olika saker som påverkar oss och som får oss att engagera oss politiskt. Precis som Veronica säger om att besöka ett konflikthärjat land och se gatubarnen får man gång på gång hämta kraft från sådana upplevelser.

Efter Veronica Palms tal är min fråga till henne: Är Veronica Palm beredd att stödja Kristdemokraternas förslag att tillföra ytterligare 100 miljoner till Unicef just för att tydliggöra barns utsatthet i konflikter och krig?

Anf. 98 VERONICA PALM (s) replik:

Fru talman! Sverige är i dag en av de största bidragsgivarna till Unicef, som gör ett mycket bra arbete. Unicef är ett av de FN-organ som har ett lokalt arbete med insamlingar och med ett lokalt engagemang. Sverige är en av de största bidragsgivarna både multilateralt via regering och biståndsmedel och också via enskilda medborgare som köper Unicefs produkter och bidrar till dess aktiva arbete lokalt. Där gör Sverige ett viktigt arbete. Jag är inte beredd att stödja den motionen, som ändrar budgeten, för Sverige är redan en av de största bidragsgivarna till Unicef.

Anf. 99 ROSITA RUNEGRUND (kd) replik:

Fru talman! Jag begärde inte att ni skulle stödja motionen och att ändra budgeten. Vi föreslår 200 miljoner mer än regeringen i biståndsbudgeten och säger att de ska gå till hiv/aids. Vi har en pott på 500 miljoner.

Det jag frågar Veronica Palm om är om hon är beredd att stuva om i budgeten just för att visa på barns utsatthet i krig och konflikter och det arbete som Unicef gör. Jag har besökt olika länder där Unicef verkar och som drabbats av konflikter och ser att Unicef gör ett utomordentligt arbete med gatubarn i gatubarnsprojekt. Oftast blir det en ökning av gatubarn till följd av konflikter och krig.

Min fråga kvarstår: Anser Veronica Palm att vi ger tillräckligt till Unicef, eller är hon beredd att stödja förslaget att ge mer till Unicef inom det egna budgetförslaget?

Anf. 100 VERONICA PALM (s) replik:

Fru talman! Barn är ett av de prioriterade områdena i svensk utvecklingspolitik, och barn är prioriterade genomgående. Vi vet att barnen är vår framtid. Vi prioriterar pojkars och flickors utbildning. Vi prioriterar kampen mot hiv/aids framför allt söder om Sahara, där många barn är föräldralösa till följd av hiv/aids.

När det gäller budgeten för Unicef är Sverige som sagt en av de största bidragsgivarna i dag. Vi gör ett mycket bra arbete via den statliga budgeten. Men det är också viktigt att Unicef som folkrörelse finns och gör att vi som medborgare blir engagerade. Jag är inte beredd att göra det.

Anf. 101 LOTTA HEDSTRÖM (mp):

Fru talman! Jag tror att vi nästan allihop är väldigt nöjda med att en-procentsmålet nu alldeles snart kommer att återställas. Desto viktigare blir det från och med nu att just diskutera innehållet i biståndet och kvalitetssäkringen. Jag upplever också att många av inläggen i dag har handlat om det.

På mina fyra minuter måste jag koncentrera mitt budskap till det allra viktigaste i betänkandet, och därför går jag direkt på mina reservationer.

Världen behöver uppenbarligen en stark röst nu mot det ofta grymma förtryck som HBT-personer möter världen över. Att lyfta fram en fråga om att skapa en FN-konvention mot förtrycket av homo-, bi- och transpersoner känns väldigt angeläget, så jag yrkar bifall till reservation nr 8.

Den fantastiska, riktiga, viktiga och mycket efterlängtade samling som världens ledare faktiskt uppvisade genom att formulera de åtta millenniemålen, som många refererat till, om utrotande av fattigdom är också det överordnade verktyg som vi har som likare och som ett universellt ramverk för utveckling gemensamt i världen. FN:s koordinator, Eveline Herfkens, menar dock att just EU behöver göra ett jätteryck för att de målen ska kunna uppnås till 2015. Därför menar jag att för att synkronisera det här och få resultat ska Sveriges ansträngningar vad gäller att formulera program och projekt, att avskrivna skulder och att arbeta för det allra mest angelägna målet av dem vi någonsin har formulerat i världen, nämligen visionen om nollsvält, gälla att använda millenniemålen som ett kriterium. Vi ska ha dem som riksligare för vårt biståndsarbete. Särskilt vad gäller skuldavskrivning svävar man på målet lite för mycket, men använder man möjligheten att uppnå millenniemålen när man pratar om skuldavskrivning så kommer vi att nå alldeles rätt.

Vidare vill jag yrka bifall till reservation 17. Det finns krafter inom OECD-kretsen som rycker i biståndspengar för militära ändamål, och det kan inte vi acceptera. Likaså vill vi faktiskt att man avslutar HIPC-initiativet för skuldavskrivning, därför att det inte varit tillräckligt verkningsfullt. Det är vettigare att börja i en annan ända nu med mer dialog mellan gäldenär och den som har gett ut lånet. Alltså: Bifall till reservation nr 17! Också illegitima skulder är någonting som är väldigt uppenbart och bör avskrivas direkt.

Slutligen vill jag säga några ord om en annan global och unik historisk uppgift som vi har framför oss – en utmaning för oss alla. Det är att ställa om hela världens energiförbrukning till att bli hållbar, det vill säga både sänka Nords överförbrukning och sänka andelen fossila inslag som ökar växthuseffekten. Numera, efter sex års ganska desperat politiskt kampanjande från Miljöpartiets sida, tycker vi att det här har landat i svenska medvetanden, men de stora internationella finansieringsinstituten har inte fattat det här allvaret, utan de fortsätter glatt att låna ut pengar till kärnkraft, gigantiska dammbyggen och olje- och gasledning i laddade delar av världen. Regeringen måste ge riksdagen bättre insyn i och inflytande över vad man driver i den baltisk-nordiska kretsen av IMF och Världsbanken och även direkt verka för en genomtänkt omställning av långivningen i riktning mot hållbarhet. Jag yrkar alltså bifall till reservation nr 30.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 14 §.)

13 § Makt att bestämma – rätt till välfärd. Ungdomspolitiska frågor

*Makt att bestämma
– rätt till välfärd.
Ungdomspolitiska
frågor*

Föredrogs
kulturutskottets betänkande 2004/05:KrU2
Makt att bestämma – rätt till välfärd. Ungdomspolitiska frågor (prop. 2004/05:2).

Anf. 102 MATILDA ERNKRANS (s):

Fru talman! Jag ska beskriva det ärende som vi nu ska debattera i kammaren. Det är kulturutskottets betänkande KrU2, *Makt att bestämma – rätt till välfärd*. Det har initierats av en proposition från den socialdemokratiska regeringen, och bakom den står också samarbetspartierna Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

I den här propositionen föreslås riksdagen att besluta dels om nya övergripande mål och huvudområden för samordning och redovisning av den nationella ungdomspolitiken, dels om ändringar i skollagen. De övergripande målen för ungdomspolitiken som föreslås är att ungdomar ska ha verklig tillgång till välfärd och att ungdomar ska ha verklig tillgång till makt. Analys, samordning och redovisning utifrån de övergripande målen ska ske inom fem huvudområden: lärande och personlig utveckling, hälsa och utsatthet, inflytande och representation, egen försörjning samt kultur och fritid.

Skollagen ändras på så sätt att det införs ett uttryckligt kommunalt ansvar att hålla sig informerad om hur icke skolpliktiga ungdomar som inte fyllt 20 år är sysselsatta. Skyldigheten omfattar då inte ungdomar som genomför eller fullföljt utbildning på nationella eller specialutformade program i gymnasieskolan, gymnasiesärskolan eller motsvarande utbildning. Den här lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2005. Framträdande i det här förslaget är att ungdomspolitiska insatser tydligt blir en del av verksamheten inom alla politikområden som är relevanta för ungdomars levnadsvillkor.

I betänkandet finns 67 reservationer och fyra särskilda yttranden. Två av reservationerna föreslår ett avslag på propositionen. Det är Folkpartiet och Centerpartiet som står bakom avslagsyrkandena. Folkpartiet menar att regeringen har misslyckats med ungdomspolitiken och att den framlagda propositionen är för mager vad gäller konkreta åtgärder, och därför ska den avslås. Centerpartiet menar i sitt avslagsyrkande att propositionen har ett uppifrånperspektiv och att den är för allmänt hållen och intetsägande, och därför bör den avslås.

Kulturutskottet tillstyrker regeringens förslag i propositionen med motiveringen att det är tillfredsställande att regeringen tar ett samlat grepp på ungdomspolitiken samt att den lyfter fram och belyser frågor som är av stor vikt för ungdomar. Dessutom menar utskottet att regeringen höjer ambitionsnivån och presenterar en rad kvalitetsförbättrande åtgärder när det gäller ungdomars levnadsvillkor.

Efter den här inledningen hoppas jag, fru talman, att du vill ge ordet till debattörerna så att debatten om ungdomspolitiken kan börja.

Anf. 103 LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Den här propositionen påminner mig, och kanske flera andra här, om den gamla barnramsan – kommer ni ihåg den? Jag låg i min bottenlösa säng, plötsligt hördes ljudlösa steg i trappan, upp kom en man, i handen höll han en bladlös kniv utan skaft, han högg mig i hjärtat tio gånger, men som tur var överlevde jag, för jag hade hjärtat i halsgroppen – och så vidare. Med andra ord: Regeringens ungdomspolitiska proposition är tämligen innehållslös, precis som den ordramsas som jag en gång roat mig och mina klasskompisar med, och senare också mina barn.

Nej, *Makt att bestämma – rätt till välfärd* innehåller som vi moderater ser det få konkreta förslag. Snarare är det en lägesbeskrivning över bostadsbrist, arbetslöshet, misslyckanden i skolan, ökande psykisk ohälsa framför allt bland flickor, risker för missbruk, sköra familjeband, lågt företagande och så vidare. Och var, fru talman, ligger det politiska ansvaret där? Jo, till stor del i den socialdemokratiska politiken.

Inte ens hos socialdemokraten Anders Carlberg, Fryshusets vd och en av dem som kan mest om ungdomsfrågor i Sverige, har regeringen något stöd att vänta för det här. Även han har läst propositionen och säger den hel och hållen.

Lena Hallengren var inte med när Anders Carlberg besökte kulturutskottet. Det är synd, men han kanske har framfört sina synpunkter vid andra tillfällen. Det var en 50-talsprodukt, sade han, och det här är inte 50-talet. Likt Anders Carlberg undrar vi vem och vilka som ska lösa alla de problem som så ordrikt beskrivs i propositionen.

Innan jag går närmare in på den kritik som vi har vill jag nämna några positiva delar för de finns. Det är faktiskt inte så att alla ungdomar känner hopplöshet inför framtiden. Tvärtom är många mycket nöjda med sina liv, med jobb, studier, familj och vänner.

Likt regeringen hoppas även vi moderater att fler unga ska engagera sig internationellt – som volontärer eller i samarbeten av andra slag. Däremot anser vi inte att det behövs något nytt forum för dialog om global utveckling. Redan i dag finns många mötesplatser och organisationer som bidrar till internationellt utbyte och hjälpverksamhet. Amnesty, Individuell Människohjälp, scoutrörelsen, Röda Korset, Rädda Barnen

och kyrkornas verksamheter är bara några exempel. Stöd dessa i stället är vårt råd.

Bra är också att propositionen lyfter fram brottsoffren. Att bli miss-handlad och rånad är, som det också står i texten, en traumatisk upplevelse som kan ge långvariga fysiska och psykiska återverkningar.

Många unga rör sig i dag, fru talman, i miljöer där vuxna saknas – eller där vuxna inte griper in. Unga som blir rånade av andra unga utan att någon griper in drar lätt slutsatsen att de själva måste beväpna sig för att inte bli offer nästa gång. Och så fortsätter den onda cirkeln att snurra allt fortare. I dessa kretsar fiskar inte sällan främlingsfientliga organisationer, ofta med framgång. Och det är inte bara en risk utan också ett faktum att de brottsoffer som inte får möjlighet att bearbeta händelsen ofta mister tilltron till polis, rättsväsende, till hela vuxenvärlden.

Men hur kommer denna proposition att bidra till en förändring på det området? I texten står: ”När ungdomar begår brott, måste samhället reagera snabbt och tydligt med insatser för att minska riskerna för fortsatt brottslighet.” Förvisso är det så, men verkligheten är ju den att många anmälda brott inte utreds utan skrivs av och att en eventuell rättegång i stället kan resultera i ett veritabelt helvete för den unga människa som utmanat de kriminella krafterna.

Poliserna är för få, liksom de vanliga vuxna som vågar gripa in, och de brottsförebyggande råd, som propositionen hänvisar till, gör många gånger en god insats, men det lär inte räcka. Alla som blir utsatta för brott – inte bara unga utan även vuxna – måste bli tagna på allvar. Därför vill vi att den verksamhet som Stödcentrum för unga brottsoffer har i Stockholm ska få efterföljare i andra delar av landet.

Fru talman! I propositionen läser vi äntligen ordet ”entreprenörskap”. Som bekant har vi åtskilliga gånger tidigare påpekat möjligheten att starta företag som en fullt rimlig väg till egenförsörjning, men detta har i stort sett aldrig tidigare nämnts av regeringen, eller knappt ens Ungdomsstyrelsen, i dessa sammanhang.

Men för att regeringens nymornade önskan om mer entreprenörskap inte bara ska bli ännu en meningslös fras måste vi få såväl enklare regler – vi får väl se vad näringsminister Östros utspel kommer att ge i dag – som förändrade skatter för att fler unga ska vilja och våga starta eget.

Det talas också om stöd till ideella organisationer för till exempel barn- och ungdomskultur. Vi moderater är positiva även där. Men då tycker jag att Lena Hallengren ska driva på frågan om extra satsningar till de fria teater- och dansgrupper som verkligen möter barn och unga. Det har vi nämligen inte sett särskilt mycket av i regeringens budget.

Som en annan stor satsning föreslår regeringen att Ungdomsstyrelsen tillsammans med kommuner och landsting ska satsa 125 miljoner kronor under två år för att minska riskerna för ungdomar att hamna i kriminalitet, missbruk eller socialt utanförskap. Det låter ju bra, men det är inte säkert att det blir det.

Lena Hallengren har själv framhållit Fryshuset och verksamheten Lugna Gatan som goda exempel. Men är hon medveten om att ifall kommunerna, som enligt propositionen ska styra och ställa kring detta, hade fått avgöra frågan skulle vi inte haft något Fryshus? Misstänksamheten är i många delar av den offentliga sektorn stor, på sina håll gigantisk, mot dessa uppstickare. De gör nämligen inte som överheten, de som

Prot. 2004/05:41
1 december

*Makt att bestämma
– rätt till välfärd.
Ungdomspolitiska
frågor*

sitter med pengarna, vill. De gör på ett annat sätt. De lyckas inte alltid, men ofta lyckas de, och det hela blir många gånger bättre.

Att detta förslag är feltänkt konstaterar också föreningen Urkraft i Skellefteå. Den är ett slags systerorganisation till Fryshuset. Den har funnits i 16 år och jobbar mycket med ungdomsarbete och entreprenörskap. Inte heller där är man riktigt säker på att det blir som det var tänkt. Kommer pengarna att hamna i kommunerna i stället för i organisationerna? Det är det som de är oroliga för.

Vad händer med förslaget då, fru talman? Jo, kommunerna och eventuella institutioner kommer att skapa nya små byråkratier där mycket tid läggs på möten och strategiplaner, trots att lösningarna redan finns hos de ideella organisationerna. De ska sedan i sin tur uppfinna hjulet på nytt, skriva nya ansökningshandlingar – vilket de inte är bäst på – och springa på nya möten.

Och vips, tror vi, kommer de utlovade 125 miljonerna, som skulle fördelas till ungdomar i riskmiljöer, i stället att hamna bland de nya, välartade, sociala vi kan kalla dem navigatörer. Det är feltänkt. Och kanske är 125 miljoner dessutom för lite. Det kanske behövs mer, men då vill vi se en mer utvecklad plan över vad man vill göra och en beskrivning av de problem som finns. Många gånger har de organisationer som finns ute på fältet redan dessa lösningar. Lita på dem!

Fru talman! Enligt statistik från Socialstyrelsen minskade utbetalningen av socialbidrag i fjol, men inte för ungdomar. Tvärtom ökade beroendet av socialbidrag, och skälet är hög arbetslöshet. Vi vet att risken är stor att man fastnar i socialbidragsberoendet om man tidigt hamnar i det. Ungdomsarbetslösheten är i Sverige 2,6 gånger högre än för andra kategorier och nästan högst i EU. Tobias Billström kommer i sitt anförande så småningom in på området skola och utbildning.

Inom område efter område påpekas i denna proposition att arbete pågår och åtgärder förbereds, men hur, var och när är inte särskilt klart. Det talas om behovet av speciella arbetsförmedlare, nationell bostadssamordnare, speciella analyser av till exempel eftergymnasiala yrkesutbildningar, speciella granskare som ska kartlägga vad ungdomarna har för sig när de inte är i skolan – och då talar vi även om myndiga ungdomar – beredningar om hur elevernas inflytande närmare ska regleras och så vidare. Allt detta ämnar man tydligen återkomma med. Det är ytterligare några exempel på oklarheter.

Utredningen Unga utanför föreslog till och med att en ny statlig myndighet skulle inrättas och ansvara för uppföljning, metodutveckling, kvalitetssäkring och så vidare för ungdomar upp till 25 år. Att ni orkar! Vet ni hur många myndigheter som bildats bara under de senaste fyra åren? 50 stycken. Den vanligaste frågan människor emellan, när man möter dem på gatan, är: Vart tar alla de pengar som vi betalar in i skatt vägen? Här har vi kanske ett av svaren.

När det gäller det ökade ansvar som man vill lägga på kommunerna kan jag bara hänvisa till den skrivelse, som ministern säkert också sett, från Kommunförbundet och Landstingsförbundet där man kraftigt avstyrker detta. Jag kan från moderat sida bara instämma. Enligt oss moderater är staten till för medborgarna, inte tvärtom.

Jag ser att min talartid är slut, så jag får återkomma senare. Till vidare yrkar jag bifall till reservation nr 3, men jag står bakom även de övriga reservationerna.

Anf. 104 AXEL DARVIK (fp):

Fru talman! De två senaste dagarna har jag varit ute på en hel del skolor och pratat om liberal ideologi. Därför är det nästan nödvändigt för mig att ge en ideologisk inramning till anförandet i den här debatten.

De grundvärderingar som jag står för och tycker är oerhört viktiga att föra fram i debatten är att alla ungdomar redan från starten i livet ska garanteras rätten till lika möjligheter och att alla ungdomar ska ges friheten att själva välja sin framtid. Dessa värderingar grundar sig på det liberala frihets- och rättviseidealet.

Tittar man på detta är skillnaden mot regeringen skarp. Regeringens politik för ungdomar går ut på att alla ungdomar ska passa in i samma mall. Och man tar sig gärna rätten att styra unga människors liv.

Jag som tror på individen tycker att detta är helt felaktigt. Jag tror att vi är olika som människor, olika som individer, och att vi själva bäst bestämmer hur vi ska leva våra liv.

Min utgångspunkt för varför det verkligen behövs en ungdomspolitik är just att ungdomar befinner sig i en speciell situation. Många ungdomar är på väg att flytta hemifrån, många ungdomar är på väg ut på arbetsmarknaden och många ungdomar befinner sig i utbildning. Därför är det framför allt inom dessa områden som det behövs en särskild ungdomspolitik.

Jag tänkte ta upp en del av de viktiga förändringar som vi vill se. På till exempel bostadsområdet vill vi se regelförenklingar för att minska krånglet och byråkratin som i sin tur också leder till ökade kostnader för byggande. Det behövs en långsiktig politik och inte detta ibland hattande och fnattande där man ändrar politik och kastar om med ungefär två års mellanrum. Om man ska bygga ett hus vet man att det tar fyra fem år från det att man har en idé till att det är färdigt för inflyttning. Att förutsättningarna då hela tiden ändras gör det naturligtvis väldigt svårt att planera. Och risker är någonting som gör att färre bostäder byggs. Den sista delen inom bostadspolitiken som måste förändras är att man avskaffar dagens subventioner och i stället ser till att förbättra studenters och ungdomars betalningsförmåga genom höjda studiebidrag och genom ökade möjligheter till arbete.

För att skapa fler arbeten för ungdomar måste entreprenörskap komma in tydligare i skolan men även i andra delar av samhället, och det måste uppvärderas. En praktikgaranti kan ge dem som vill lära sig ett yrke på ett mer praktiskt sätt en möjlighet. Och jag tror att instegsjobb också är en viktig förändring som gör det möjligt för fler ungdomar att ta sig in på arbetsmarknaden. Detta åstadkommer man genom att ha en något lättare arbetsrätt samtidigt som man har lägre arbetsgivaravgifter. Det ger ungdomar möjligheter att testa vingarna och komma ut och få referenser och erfarenheter.

Jag tror att det finns en rad viktiga saker att förändra även när det gäller utbildningspolitiken, saker som jag och mina klasskamrater kände var viktiga när jag ganska nyligen själv gick i gymnasiet. Det gäller arbetsro i klassrummet, respekt mellan lärare och elever och hög kvalitet på

Prot. 2004/05:41
1 december

*Makt att bestämma
– rätt till välfärd.
Ungdomspolitiska
frågor*

undervisningen. Man ska ha lärare som är behöriga och som också tillåts att utveckla sig i sina ämnen under tiden som de undervisar i skolan. Men det behövs också en tidigare utvärdering än i dag. Ska man lära sig någonting i skolan är det oerhört viktigt med utvärdering. Ska man lära sig att hoppa höjd, behöver man också ha en ribba. Det är samma sak med kunskap. Har man ingen ribba, ingen utvärdering, är det svårt att lära sig. Då är nationella prov, betyg, skriftliga omdömen och utvecklingsamtal bra verktyg att använda.

Detta som jag nu har tagit upp är några av de delar som finns på vår liberala reformagenda för ungdomar. Regeringen säger sig också företräda ett brett handlingsprogram. Men vad man egentligen ägnar sig åt är politisk återvinning. För er åhörare som gillar ekologisk återvinning kan jag säga att politisk återvinning inte alls är lika bra. Det innebär att flera av de förslag som man nu för fram har förts fram tidigare eller till och med genomförts, eller också kommer de att genomföras framöver. Med andra ord är det mycket snack och lite verkstad.

En av de saker som ändå står med här som ett konkret förslag är att man ska införa ett register över vad ungdomar mellan 16 och 20 år är sysselsatta med. Vad man är sysselsatt med är någonting som tidigare alltid har varit en del av en persons privatliv. Man ger sig alltså här in på ny mark. Det tycker jag är djupt integritetskränkande. Jag tycker inte att den här delen av privatlivet ska hängas ut i ett register. Det finns ungdomar som lever i ett utanförskap i Sverige i dag. En del kanske bor i de miljonprogramsområden som finns. Men de personer som befinner sig i ett utanförskap och bor där befinner sig inte i ett utanförskap beroende på att det i dag saknas ett register där de är inskrivna, utan anledningen till detta utanförskap är just en misslyckad politik på utbildningsområdet, på arbetsmarknaden och när det gäller ett ökat byggande. Här behövs en förändring.

De tio år som vi har sett med Socialdemokraterna vid makten har medfört ett resultat som är bedrövt för ungdomspolitiken. Antalet elever med gymnasiebehörighet har minskat, arbetslösheten har ökat särskilt bland utsatta grupper i samhället och bostadsbristen har ökat lavinartat bland ungdomar.

Ungdomsstyrelsen som har gjort en granskning av ungdomspolitiken visar detta svart på vitt. Regeringen har misslyckats med flertalet av de delmål som den själv satte upp och skulle nå. Det som framför allt är allvarligt är att det är i fråga om dessa viktiga vardagsfrågor som regeringen har misslyckats, sådana som rör arbete, bostad, utbildning och socialbidragsberoende. Det är där som regeringen har misslyckats.

Vad är då svaret från regeringen? Jo, i propositionen väljer man nu att stryka alla delmål för att de ska bli svårare att utvärdera och för att de inte ska synas lika tydligt. Problemen sopas under mattan.

Jag träffar ofta ungdomar och är ute på skolor, ungdomsgårdar och så vidare. Frågar man barn på lågstadiet får man ofta höra om deras framtidsdrömmar och vad de ska bli när de blir stora. Pratar man med ungdomar som lever i det djupa utanförskapet som finns på många ställen i Sverige i dag har dessa drömmar brutit. Det ser jag som oerhört allvarligt och som ett oerhört stort problem.

Sverige behöver en förändring. Regeringen är trött, saknar kraft och energi. Därför behövs det en förändring för ökad trygghet för att alla

ungdomar ska garanteras lika möjligheter i livet och för att alla ungdomar ska ges friheten att själva bestämma över sin framtid.

Jag måste säga att den proposition som i dag föreligger för avgörande inte är den satsning på Sveriges framtid som vi skulle behöva. Därför yrkar jag avslag på propositionen och bifall till reservationerna 1 och 29.

Anf. 105 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Fru talman! Alla människor mellan 13 och 25 år är enligt regeringens definition ungdomar. Det är tusentals människor spridda över hela landet. Det är nog sällan som vi behandlar en proposition här i kammaren som omfattar så många samtidigt. Det handlar om kvinnor och män, flickor och pojkar. Det handlar om människor som bor i storstäder och på landet. Det handlar om dem som fortfarande är barn men också om dem som redan har egna barn. Det handlar om dem som är födda i Sverige men också om dem som har invandrat hit. Det handlar om dem som är friska men också om dem som är sjuka. Det handlar om dem som har fått en som vi ibland bedömer som bra uppväxt under trygga förhållanden men också om dem som har vuxit upp i en otrygg miljö av missbruk och misshandel. Det handlar också om dem som har en hög utbildning men också om dem som går i grundskolan. Alla dessa människor med sina skilda intressen och behov försöker regeringen omfatta i en proposition, vi oppositionspartier i våra motioner och vi alla här i dag i kammaren.

Det säger sig självt att detta inte är någon lätt uppgift. Jag tror att man kan påstå att det är en omöjlighet att omfatta och nå alla dessa människor. Betyder det att jag och Kristdemokraterna anser att vi inte ska ha någon ungdomspolitik över huvud taget? Nej, jag anser ändå att det är möjligt och viktigt att arbeta med ungdomspolitik och ungdomsfrågor. Trots att vi kan lista en mängd saker som skiljer ungdomar åt kan vi också hitta det som förenar dem, och det är det som ska vara ungdomspolitikens kärna.

Fru talman! Varje ung människa är unik och har sina speciella förutsättningar, precis som vuxna. Samtidigt har ungdomar som grupp vissa gemensamma problem men också utmaningar och möjligheter. En nationell ungdomspolitik kan bidra till att skapa en helhetsbild av ungdomars situation. Jag menar att om vi förnekar behovet av en samlad ungdomspolitik blundar vi inför de särskilda frågeställningar och utmaningar som ungdomar ställs inför på vägen in i vuxenlivet.

Inte minst måste politiken, samtidigt som den medger att ungdomar själva formar sin framtid, befästa att grundvärderingar såsom människolivets okränkbarhet och varje människas unika värde och rätt till integritet ska förmedlas till varje ny generation.

Fru talman! På många sätt är ungdomspolitikken ogripbar, och det märks också både i de motioner och i den proposition som utskottet behandlat. Här finns det förslag om allt – från bostäder, arbete och sjukvård till utbildning, integration och inflytande.

Vi kristdemokrater har lagt fram en rad förslag, bland annat om en ny yrkesutbildning, om elevinflytande, om skyldighet för varje kommun att ordna en ungdomsmottagning, om arbetet mot narkotikamissbruk, om förändrad rösträttsålder, om fler bostäder till unga och så vidare – en mängd bra förslag som berör ungdomar men som det är omöjligt för mig

Prot. 2004/05:41
1 december

*Makt att bestämma
– rätt till välfärd.
Ungdomspolitiska
frågor*

att här hinna gå igenom. Jag ska därför i mitt anförande fokusera på några övergripande frågor.

Först och främst gäller det regeringens förslag till nya mål för ungdomspolitiken: att ungdomar ska ha verklig tillgång till välfärd och att – det andra målet – ungdomar ska ha verklig tillgång till makt.

Vi kristdemokrater yrkar avslag på de här förslagen till mål som vi menar att det är helt omöjligt att följa upp. Det här riskerar att inte enbart bli ord på papper utan också helt sakna verklig förankring. Risken är särskilt stor eftersom regeringens och utskottsmajoritetens förslag om hur målen ska följas upp och konkretiseras är mycket invecklade och otydliga.

Ansvar för uppföljning ska ligga på alla statliga instanser som på något sätt har beröringspunkter med ungdomars villkor. Min erfarenhet säger mig att när ansvaret ska läggas på ”alla” kommer det med största sannolikhet att innebära att ingen tar ett ordentligt ansvar. Vi kristdemokrater är generellt sett positiva till målstyrning, men för att målstyrning ska fungera måste det vara tydliga och mätbara mål som kan följas upp. Det är inte de nu föreslagna målen för ungdomspolitiken.

Fru talman! Dessutom anser jag och Kristdemokraterna att man i Socialdemokraternas ungdomspolitik – och nu också utskottsmajoritetens, alltså även Vänsterpartiets och Miljöpartiets – ofta alltför ensidigt vill fokusera på ungdomars självständighet. Ja, självständighet i positiv mening är när en ung människa har möjlighet att ta ansvar för sig själv och skapa sitt eget liv, att flytta hemifrån när den dagen är inne, skaffa sig en egen bostad och försörja sig. Det här är exempel på en positiv självständighet som det offentliga ska stödja och uppmuntra. Men självständighet får *aldrig* förväxlas med känslomässigt och socialt oberoende.

Jag vill se ett bredare perspektiv på ungdomspolitiken där ungdomarna får vara självständiga individer, men i ett socialt sammanhang. Undersökningar från Rädda Barnen visar att vad barn och ungdomar saknar mest i dag är trygga relationer med vuxna, inte materiell välfärd. Unga människor behöver vuxna att samtala med om livet. De behöver råd och stöd vid viktiga vägval för att sedan utifrån det kunna fatta sina egna beslut.

Ungdomsåren är i hög grad den tid då vår identitet formas. Identiteten utvecklas i samspel med föräldrar, familj, vänner och omgivande samhälle. Jag vill hävda att bristen på engagerade vuxna är en av förklaringarna till den rotlöshet och det utanförskap som alltför många ungdomar i dag ger uttryck för. Den proposition som vi nu behandlar är ytterligare ett bevis på att majoriteten inte på allvar har insett den betydelse som familj, vänner och små gemenskaper har för alla människors trygghet och utveckling; särskilt gäller det ungdomar.

Fru talman! I dag är det tyvärr så att samtidigt som ungdomar tydligt uttrycker att de vill ha mer kontakt med vuxna eller äldre människor sitter många gamla isolerade utan kontakt ens med sina närmaste. En större gemenskap mellan generationerna är en viktig förutsättning för att öka ungdomarnas möjligheter att utveckla sin självkänsla och en stark identitet.

Under den borgerliga regeringstiden i början av 1990-talet var ungdomspolitiken ett prioriterat område. Detta markerades bland annat av att

sex riktlinjer för ungdomspolitiken lades fast och av att Ungdomsstyrelsen bildades.

De här riktlinjerna anser vi kristdemokrater fortfarande vara relevanta för den nationella ungdomspolitiken. Vi vill utifrån de riktlinjerna formulera nya mål för ungdomspolitiken.

Vad handlade då de här riktlinjerna om? Ja, de handlade bland annat om att de offentliga insatserna för ungdomar i första hand ska vara stödjande och bygga på ungdomars, föräldrars och andra närståendes engagemang. De innehöll även krav på att alla ungdomar ska ha rätt till goda uppväxtvillkor som tillgodoser behovet av både trygghet och personlig utveckling. Dessutom fastslogs att den statliga ungdomspolitiken ska främja ungdomars personliga ansvarstagande, medmänsklighet, delaktighet och inflytande.

Vi vill se ett bredare perspektiv på de ungdomspolitiska frågorna där ungdomar sätts in i ett sammanhang med andra människor och där deras rättigheter och skyldighet till ansvarstagande sätts i centrum.

Fru talman! Den sista frågan som jag hade tänkt ägna tid åt just nu berörs även den i de riktlinjer för ungdomspolitiken som fastslogs i början av 1990-talet. Det handlar om en ökad samverkan.

I riktlinjerna slogs följande fast: ”Myndigheter och organisationer bör i ökad utsträckning samverka i ungdomspolitiska frågor. Engagemanget inom den ideella sektorn skall tas till vara.” Jag upprepar: Engagemanget inom den ideella sektorn *ska* tas till vara.

Här anser jag att regeringens proposition har sin kanske största brist. Var i regeringens och utskottsmajoritetens politik finns den ideella sektorn – alla föreningar, idrottsrörelsen och amatörkulturorganisationerna? Var finns de eldsjälar som driver olika fritidsprojekt för och med ungdomar och alla andra som utanför den offentliga sektorn arbetar med ungdomar?

I propositionen nämns den ideella sektorn på några ställen, men där finns det ingen helhetssyn på de ideella insatsernas betydelse för ungdomar. I stället fokuserar man ensidigt på den statliga – möjligtvis också på den kommunala – nivån där allt ska lösas via institutioner.

Detta är förvånande. Vi vet ju att den ideella sektorn är av helt avgörande betydelse för ungdomspolitiken. Jag kan bara som exempel nämna föreningarna inom idrotten där vi ser en stor möjlighet för samhället att nå ut till ungdomar. En nationell ungdomspolitik måste framför allt innebära en betoning av det offentliga samarbetet med den ideella sektorn. Tveklöst är det så att beslut som ska genomföras av statliga myndigheter riskerar att aldrig nå ut till en vidare krets av ungdomar. Det behövs därför en *ökad* tillit till folkrörelserna, inte tvärtom. Deras betydelse kan inte överskattas.

Fru talman! Avslutningsvis: Regeringens ungdomspolitiska proposition är ett försök att omfatta en mycket stor grupp av människor med olika förutsättningar och intressen. Förvisso är det bra att regeringen tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet har tagit ett initiativ, men resultatet är en besvikelse. Jag befarar att den ungdomspolitiska proposition som vi i dag behandlar kommer att i det närmaste gå helt obemärkt förbi, utan någon större reell effekt för ungdomar runtom i landet. Det var inte så det var tänkt, och det är olyckligt.

Prot. 2004/05:41
1 december

*Makt att bestämma
– rätt till välfärd.
Ungdomspolitiska
frågor*

Fru talman! Jag står självklart bakom Kristdemokraternas samtliga reservationer – både våra egna och de reservationer som vi har tillsammans med andra partier. Men för tids vinnande här i kammaren nöjer jag mig med att yrka bifall endast till reservation 5 under punkt 2.

Anf. 106 BIRGITTA SELLEN (c):

Fru talman! ”Aldrig har det varit svårare för unga att etablera sig i samhället. Allt fler studerar både i gymnasium och på högskola, men allt färre får jobb eller startar eget. Fler och fler unga hamnar utanför samhället helt och hållet. Vart är vi på väg?” Detta sades i samband med Ungdomsstyrelsens seminarium ”Is the botten nådd” för ett par månader sedan.

Fru talman! Unga människor är vår framtid. Det är därför viktigt att vi bryr oss om dem, lyssnar till dem och ser till deras behov och utveckling. Det är nödvändigt att lyssna till de olika visioner som ungdomar har i dag, för dessa kan man inte ärva från en generation till en annan. Därför är det bra att vi har den här debatten i dag där vi sätter frågor om ungdomar i fokus.

Men samtidigt är det frustrerande, eftersom propositionen kännetecknas av ett utpräglat uppifrånperspektiv, där statliga myndigheter och ytterst regeringen förbehåller sig rätten att lägga livet till rätta för ungdomar på samma sätt som man kan se i flera andra politikområden. Den är alltför allmänt hållen och intetsägande, vilket öppnar upp för mer byråkratisering. Av den anledningen yrkar Centerpartiet avslag på propositionen och bifall till reservation 2 under punkt 1.

Fru talman! Ungdomar är människor med samma mångfald av karaktärsdrag, livsvillkor, drivkrafter, intressen och livsstilar om alla vi andra. Det som förenar ungdomar är att de har vuxenlivet framför sig. En framtid som de ska kunna påverka. För Centerpartiet är det centralt att besluten fattas så nära människan som möjligt. Ungdomspolitik ska vara viktig för alla – stark som svag.

Propositionen kännetecknas dock av att ungdomar ses som en svag grupp. Jag citerar ur propositionen: ”Ungdomspolitik syftar till att i första hand stärka ungdomar som har sämst förutsättningar.” Ungdomarna i Centerpartiets ungdomsförbund, CUF, reagerade starkt på det. De säger att det känns som att väldigt många ungdomar utesluts. De funderar över vilka som har sämst förutsättningar. Vad lägger regeringen för värderingar i det? Den frågan hoppas jag att ungdomsministern kan svara på i dag.

En annan fråga som jag gärna vill få förklarad handlar om vilken roll föräldrarna har. Centerpartiet anser att föräldrarna är viktiga. De har ett stort ansvar för ungdomarnas uppväxttid. De kan bland annat ge trygghet och fostra dem till bra samhällsmedborgare. Men i propositionen nämns knappast föräldrarna. Jag tror att det görs bara en gång. Tycker inte regeringen att föräldrarna är viktiga, eller vad är svaret?

Fru talman! Det finns en del positiva förslag i propositionen, som exempelvis att lokala skolstyrelser ska permanentas, vilket vi i Centerpartiet har slagits för i många år, att lärlingssystemet ska utvecklas och att man lyfter fram entreprenörskapet och företagandet i skolutbildningen.

När det gäller lärlingsutbildningen ska, eller rättare sagt måste, utbildningen läggas ut på arbetsplatser och inte ske inom skolans väggar. I måndags visades på TV i ett nyhetsprogram ett reportage från Söderhamn. Där intygade elever som går lärlingsutbildning att det känns betydligt mer motiverat att gå till skolan när man genom praktik på arbetsplatsen förstår varför man också behöver lära sig olika ämneskunskaper.

Entreprenörskap och företagande är viktigt för dagens och framtidens arbetsmarknad. Det visar sig dessutom i en undersökning som Nutek gjorde förra året att bland 18–30-åringar – en något större grupp än den propositionen handlar om – kan 71 % tänka sig att starta eget. Ungdomar som i skolan uppmuntras att starta eget är mer positiva än andra. Det intresset måste vi ta till vara anser vi i Centerpartiet. Lars-Ivar Ericson kommer senare att återkomma till arbetsmarknadsfrågor och tala om den delen av ungdomspolitiken. Men jag vill redan nu säga att vi vill tillstyrka reservation 37 under punkt 28.

Så några ord om resurser till gymnasieskolan. I ungdomspropositionen skrivs: Det är ett centralt mål för regeringen att höja utbildningens kvalitet och likvärdighet för elever med individuella program så att fler kan slutföra en gymnasieutbildning. Det är väl ingen av oss som säger nej till målet att alla ska kunna slutföra en gymnasieutbildning. Däremot har Centerpartiet en helt annan syn än regeringen på hur man ska nå målen.

Medan regeringen avser att satsa ytterligare 450 miljoner till individuella programmet i gymnasieskolan anser vi att satsningen ska göras i grundskolan. Eleverna ska uppnå kunskapsmålen innan de slutar grundskolan. Det har vi många förslag på i vår skolmotion. Men tiden ger inte utrymme till att vi diskuterar det i dag. Man kan inte komma och kasta in jästen i ugnen när brödet redan är utbakat. Så ser det ut om vi väljer regeringens förslag. Man kommer först i gymnasiet och ska lösa problemen genom att slänga in lite pengar.

Fritid och kompisar är viktiga under ungdomstiden. Dessvärre kan vi i dag se att kommuner drar ned på budgetanslaget till fritidsaktiviteter. Det är beklämmande. Om vi inte tar ungdomarna på allvar och ger möjligheter till meningsfull sysselsättning under fritiden hamnar ungdomarna lätt i en ganska hopplös situation där de endast har gatan att vara på.

Centerpartiet har under många år sett med stort allvar på det. Därför arbetar vi för ett anslag som, vilket säkert är bekant för många, vi kallar för KUL-miljoner. I årets budgetförslag har vi avsatt 120 miljoner. De pengarna ska ungdomarna kunna använda till att anordna kulturaktiviteter som de själva föreslår för unga, av unga och med unga i hela landet. Unga människor är individer och besitter mycket energi och kreativitet som de måste få utlopp för.

Därför kan vi med glädje se att regeringen äntligen har tagit lite intryck av vårt förslag att man ska ha speciella pengar till ungdomar. Detta trots att vi har fått ganska mycket kritik från ungdomsministern. Regeringen har i år i budgetpropositionen avsatt 20 miljoner ur Allmänna arvsfonden för en satsning för utveckling av barn- och ungdomskultur. Regeringens ambition är att sammanlagt 60 miljoner ska avsättas till ändamålet. Jag är lite tveksam till summan. I budgeten har jag läst 20 miljoner, men i ungdomspropositionen står det 30 miljoner. Jag får kanske förklaringar sedan vad det är som gör skillnaden.

Man avser också att tillsätta en aktionsgrupp för detta med uppdrag att ta initiativ till ett modellsamarbete med ett antal kommuner som arbetar bra med barn- och ungdomskultur. Allt detta står att läsa i ungdomspropositionen. Det ställer vi verkligen upp på och bejakar. Jag har ett litet tips. Många kommuner arbetar väldigt bra med ungdomsfrågor. En av dem är Norrköping. Det är väl värt ett besök vad gäller modellarbete. Där hittar man lösningar också för ungdomar som är föreningslösa så att de ska kunna starta verksamheter. Där finns mycket idéer att hämta. Med positivt tänkande fungerar mycket.

Propositionens förslag om att anordna förebyggande verksamheter i syfte att minska risken för ungdomar att hamna i kriminalitet, missbruk eller socialt utanförskap ställer också Centerpartiet upp på till 100 %. För att det ska kunna förverkligas runtom i hela landet är tillgång på lokaler viktigt. Sedan flera år tillbaka gäller det välkända uttrycket ”vi har ingen lokal” för de flesta ungdomar. Det var ett uttalande som myntades i en känd TV-sketch. Dessvärre är bristen på lokaler ett problem för många, inte minst i Stockholmsområdet. Därför anser vi från Centerpartiet att staten måste avsätta mer pengar för att göra upprustningar av samlingslokaler. För att kunna genomföra aktiviteter behövs det tak över huvudet, i varje fall årstiderna höst, vinter och vår.

Fru talman! Den psykiska ohälsan bland ungdomar är hög, alldeles för hög. Aldrig har så många ungdomar, och vuxna med för den delen, mått så dåligt som i dag. Vad beror det på? Har det allmänna samhällsklimatet hårdnat, där många sociala relationer och familjerelationer havererat? Beror det på nedskärningarna inom förskoleverksamheten, skolbarnomsorgen och skolan under 90-talet i kombination med att antalet besök inom barn- och ungdomspsykiatri samtidigt ökade?

Ohälsan måste förebyggas tidigt, och de 10 miljoner som regeringen avsätter till det är visserligen en bit på vägen. Men vad händer efter tre år? Problemet lär knappast vara löst då.

Det finns många frågor som jag skulle vilja lyfta, men tiden medger inte det nu. Men jag har ju möjligheter att ta repliker på ungdomsmnistern och återkommer med en del frågor senare.

Som sagt kommer Lars-Ivar Ericson att lyfta frågor om arbetsmarknad, och Rigmor Stenmark kommer att prata om bostadsfrågor lite senare i debatten.

Det är alltså reservation 2 och reservation 37 som vi ställer oss bakom.

Anf. 107 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s):

Fru talman! I dag debatterar vi betänkande KrU2. Grunden för betänkandet är en ny ungdomspolitisk proposition som regeringen har lagt fram till riksdagen och som heter *Makt att bestämma – rätt till välfärd*. Jag ser denna proposition som en fortsättning på arbetet med den nationella ungdomspolitiken som hade sin start redan under mitten av 50-talet. Då syftade den till en god fritid för ungdomar. I dag handlar det om att ta ett helhetsgrepp på ungdomars livssituation.

Den nuvarande ungdomspolitiken har spelat en viktig roll för att uppmärksamma och belysa ungdomars levnadsvillkor. Den tidigare ungdomspolitiska propositionen, som riksdagen beslutade om 1999, hade tre övergripande mål. Dessa mål har varit svåra både att särskilja och att

omsätta i konkreta delmål. De tre övergripande målen vill regeringen nu ersätta med två nya övergripande mål: Ungdomar ska ha verklig tillgång till välfärd, och ungdomar ska ha verklig tillgång till makt. Utskottet tillstyrker att de av riksdagen 1999 fastställda övergripande målen för den nationella ungdomspolitiken ersätts av de två nya målen.

Dessa två mål ska ligga till grund för styrning av åtgärder och uppföljning av ungdomars levnadsvillkor. Regeringen har också föreslagit att fem huvudområden ska inrättas för analys, samordning och redovisning av de övergripande målen. De fem huvudområdena är: lärande och personlig utveckling, hälsa och utsatthet, inflytande och representation, egen försörjning och slutligen kultur och fritid. Dessa fem huvudområden har valts utifrån vad ungdomar själva anser är viktiga områden för deras levnadsvillkor. Utskottet är positivt till att regeringen vid bestämmandet av huvudområdena utgått från ungdomars egna val. Det visar också på ett helhetstänk som täcker hela ungdomspolitiken. Utskottet tillstyrker även här regeringens förslag.

Vad menar man då med ungdomars verkliga tillgång till välfärd? Jo, att man som ungdom ska ha möjlighet till en god materiell, kulturell och social levnadsstandard. Ungdomar ska ges goda förutsättningar för fysisk och psykisk hälsa och skydd från utsatthet för brott, mobbning, diskriminering och andra former av kränkande behandling.

Med ungdomars verkliga tillgång till makt avser man ungdomars möjlighet att påverka såväl samhällsutvecklingen i stort som sina egna liv och sin närmiljö, bland annat i frågor som rör boendemiljö, skolmiljö, arbetsmiljö, kamratkrets och familj.

Men är då alla ungdomar lika, med samma behov och drömmar? Nej, naturligtvis inte. Men den nationella ungdomspolitiken ska verka för att alla ungdomar, oavsett kön, etnicitet, kulturell eller socioekonomisk bakgrund, ålder, bostadsort, sexuell läggning eller eventuella funktionshinder, ska ges verklig tillgång till välfärd och makt. All offentlig verksamhet ska sträva efter lika rättigheter och möjligheter för alla.

Regeringen föreslår att uppföljningen av ungdomars levnadsvillkor främst bör ske inom respektive politikområde. För varje politikområdesmål av betydelse för ungdomars verkliga tillgång till välfärd och makt bör det finnas en eller flera mätbara indikatorer som följs upp regelbundet.

Utskottet är positivt till regeringens förslag om ändrade rutiner vad gäller uppföljning av mål, huvudområden och åtgärder. Om uppföljningen kopplas till respektive politikområde får man en bättre helhetsbild av ungdomspolitiken. Man bör regelbundet ta fram information om hur ungdomar upplever sin tillgång till välfärd och makt och utvecklingen av ungdomars levnadsvillkor inom hela eller delar av ett huvudområde.

Dessutom föreslås att den nationella ungdomspolitiken ska utvärderas regelbundet och redovisas till riksdagen. Utskottet delar den uppfattningen och anser som regeringen att vart fjärde år kan vara lagom. Utskottet vill också understryka att analysen och redovisningen av den nationella ungdomspolitiken bör utformas med hänsyn till ungdomars synpunkter på vad som utgör viktiga frågeställningar.

Ungdomsstyrelsen, som är en myndighet under regeringen, har som ansvar att verka för att målen för den nationella ungdomspolitiken upp-

nås. Regeringen föreslår att Ungdomsstyrelsens roll förstärks. Deras huvuduppgifter bör vara

- att ansvara för att det finns en sektorsövergripande och aktuell kunskap om utvecklingen för ungdomars levnadsvillkor lokalt och nationellt,
- att öka nationella aktörers förutsättningar att bidra till att den nationella ungdomspolitikens mål uppnås,
- att öka kommunernas förutsättningar att utveckla en kunskapsbaserad sektorsövergripande kommunal ungdomspolitik med hög grad av ungdomsinflytande och
- att stärka ungdomars interkulturella förståelse samt delaktighet och deltagande i samhället.

Utskottet ställer sig bakom denna förstärkning och de huvuduppgifter som regeringen presenterar för Ungdomsstyrelsen.

Regeringen föreslår ytterligare i propositionen att det genom en ändring i skollagen införs ett uttryckligt kommunalt ansvar att hålla sig informerad om hur icke skolpliktiga ungdomar som inte fyllt 20 år är sysselsatta. Skyldigheten omfattar inte de ungdomar som genomför eller har fullföljt utbildning på nationella eller specialutformade program i gymnasieskola, särskola eller motsvarande utbildning. Syftet är att kommunerna ska erbjuda dessa ungdomar lämpliga individuella åtgärder för att minska riskerna att de hamnar utanför studie- och arbetslivet. Utskottet delar regeringens uppfattning och tillstyrker regeringens förslag.

Denna proposition innehåller också prioriterade områden som regeringen föreslår ska gälla för kommande år – ett ungdomspolitiskt handlingsprogram. De prioriterade områdena ska vara insatser för att öka sysselsättningen, stärka ungdomars tillgång till utbildning och göra fler bostäder tillgängliga för ungdomar. Man vill också prioritera insatser för ungdomars hälsa och trygghet, möjlighet till inflytande och delaktighet i samhället samt deras tillgång till fritid och kultur. Insatserna tar sin utgångspunkt i att stödja de ungdomar som har sämst förutsättningar, så att alla ungdomar kan ges likvärdiga möjligheter och rättvisa villkor.

Några exempel på insatser är att avsätta 225 miljoner kronor under 2006 och 2007 för strategiska utvecklingsinsatser i syfte att stärka skolor i segregerade områden och att stärka elevinflytandet i skolan genom bland annat inflytanderåd. Man vill också satsa 450 miljoner kronor för att stärka de individuella programmen, som bör bedrivas på heltid, och att det inom 14 dagar ska utarbetas en individuell handlingsplan för alla arbetslösa ungdomar som är inskrivna hos arbetsförmedlingen. De ska erbjudas organiserad jobbsökaraktivitet inom 90 dagar. Man vill möjliggöra anställningsstöd för ungdomar mellan 20 och 26 år från sex månaders inskrivningstid. Man vill fortsätta att stödja organisationer som främjar ungdomars entreprenörskap, vidta åtgärder för att underlätta ungdomars tillträde till bostadsmarknaden och tillsätta en nationell bostadsamordnare. Man vill också anslå 110 miljoner kronor under 2006 och 2007 till kvalitetsutvecklingen inom kommunernas öppna fritidsverksamhet och 15 miljoner till att stärka stödet för utvecklingen av drogfria lokaler för ungdomar.

Detta är en del av de insatser som finns med i det handlingsprogram som regeringen föreslår. Dessutom har regeringen nyligen avsatt 20 miljoner kronor ur Allmänna arvsfonden för en satsning på utveckling av barn- och ungdomskultur. Regeringens ambition är att under en treårsperiod avsätta 60 miljoner kronor till barn- och ungdomskulturen.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag i dess helhet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 108 AXEL DARVIK (fp) replik:

Fru talman! Som jag sade i mitt anförande har tio år med socialdemokratisk regering givit bedrövliga resultat för ungdomspolitiken. Man kan se det i ett antal av de delmål som regeringen satt upp. Gymnasiebehörigheten har stadigt minskat. Arbetslösheten har ökat. Antalet kommuner med bostadsbrist har ökat från 97 till 126. Över 60 % av ungdomarna bor i en kommun med bostadsbrist. Socialbidragsberoendet har ökat. Andelen företag startade av ungdomar har minskat. På en rad viktiga områden har man alltså misslyckats. Tittar vi på Ungdomsstyrelsens granskning av ungdomspolitiken har man misslyckats på ett flertal områden.

Det är klart att det här inte är något roligt facit att ha efter tio år i regeringsställning. Det kan kännas lite pinsamt att det just är Socialdemokraterna som har styrt. Men jag undrar också hur Gunilla Carlsson ser på att man som metod för lösa problemet med de misslyckade målen väljer att helt och hållet ta bort delmålen så att man nu inte längre har några sådana konkreta, tydliga, utvärderingsbara mål så att man verkligen kan mäta om man misslyckas eller inte. Är inte detta att sopa problemen under mattan?

Anf. 109 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik:

Fru talman! Axel Darvik för fram att vi har misslyckats med ungdomspolitiken under ett tiotal år. De tio år som vi har bakom oss har varit ganska tuffa. Vi har fått sanera ekonomin – efter ett borgerligt styre, ska man väl säga. Det är klart att det också har påverkat ungdomars situation. Det gäller bland annat detta att komma ut på arbetsmarknaden. Precis som vi har haft hög arbetslöshet inom andra områden har naturligtvis ungdomar också blivit drabbade av det här.

Men vi har också satsat en del. Under förra året fick AMS i uppdrag att halvera ungdomsarbetslösheten. Det har man lyckats med. Vad gäller bostäder kan man säga att både du och jag, Axel, kommer från Göteborg. Där byggs det för fullt. Det tror jag även att du har sett. Så man har också vidtagit en hel del åtgärder när det gäller byggandet. Naturligtvis finns det jättemycket mer att göra. En del i det här nya förslaget är ju faktiskt att man tittar på ett sektorsövergripande ansvar. Det gör att alla inom de olika politikområdena måste titta lite extra på hur ungdomar påverkas inom deras respektive politikområden.

Anf. 110 AXEL DARVIK (fp) replik:

Fru talman! Det är klart att det hade varit bekvämt för Gunilla Carlsson om det bara hade varit jag som hade sagt att det har varit ett bedrövligt resultat. Men man kan titta på statliga Ungdomsstyrelsens granskning, inte av hela den här perioden utan bara av tiden sedan den förra ungdomspolitiska propositionen kom, ungefär fyra år tillbaka. Den visar

att man har misslyckats med en majoritet av de viktiga delmålen. Och det gäller framför allt på sådana områden där politiken har extra stort ansvar, just sådana vardagsfrågor som utbildning, arbete, bostad, socialbidragsberoende. Man har lyckats med vissa delar, men det handlar mer om att ändra attityder till droger och så vidare. Där har ju inte regeringen ett ensamt ansvar. Men i frågor där regeringen har ett väldigt tydligt ansvar, där har man misslyckats. Det tycker jag naturligtvis är oerhört beklämmande.

Och ser man på hur regeringen tacklar detta är det just genom att ta bort utvärderingen. Jag skulle gärna vilja höra någon typ av resonemang kring hur man ställer sig till detta från socialdemokraterna i utskottet. Tycker ni verkligen att det är bra att man nu tar bort de här målen så att det inte längre går att utvärdera på samma konkreta sätt om man lyckas med ungdomspolitiken eller inte? Jag förstår att det inte är roligt att stå inför valet med ytterligare indikatorer som pekar åt fel håll, men jag tror att det för ärlighetens skull hade varit bra att just säga vad det är för mål man har – och för tydlighetens. Jag skulle gärna vilja höra Gunilla Carlssons åsikt.

Anf. 111 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik:

Fru talman! Det är faktiskt Ungdomsstyrelsen själv som har pekat på att det har varit svårt att göra en utvärdering utifrån de olika delmål som man har haft. Man har själv lagt fram ett förslag om att se på olika områden i stället. Det är det som nu läggs fram i propositionen. Man har två övergripande mål och fem ansvarsområden. Man kan göra detta utifrån de olika politikområdena. Det är väl det som är viktigt att se, att ungdomars frågor berör alla politikområden. Det tror jag att Axel Darvik också är medveten om, eller?

Anf. 112 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Fru talman! Jag hoppas att inte jag också behöver höra hur det såg ut 1994 med den borgerliga regeringen. I och för sig är historia ett kärnämne numera, men någon hejd får det ändå vara, vad? Nu är det tio år som har gått och ni har haft rätt stora möjligheter.

Jag tittar i den här texten. Det talas om ett samlat grepp och en ambitionshöjning från utskottsmajoriteten. Jag undrar: Vari består det samlade greppet? Vari består ambitionshöjningen? Det är möjligt att ni själva tror det ni skriver, men ni kommer inte att bli trodda av andra.

Man kan ju hålla med om de här målen, makt och välfärd. Självklart, vem tycker inte det om vi i makt lägger inte beslutanderätt och inflytande? Det tycker alla människor. Och ingen vill naturligtvis att någon ska bli mobbad i skolan och inte ha rätt till en trygg uppväxt, självfallet. Vad är det samlade greppet i det här betänkandet och proposition som utskottets majoritet nu lovprisar? Vad är det samlade greppet?

Anf. 113 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik:

Fru talman! Det samlade greppet är ju faktiskt att vi nu lägger om och sätter upp två övergripande mål och att man sedan har olika delar som ska genomsyra de olika politikområdena. Det handlar om att vi har en ungdomsminister, men det handlar också om att vi har ett flertal ministrar som har ansvar för andra politikområden. Det är också väldigt

viktigt att belysa ungdomars situation utifrån att man, när vi pratar om till exempel bostadspolitik, som ansvarig för de frågorna måste titta på hur det påverkar ungdomar. Vad behöver ungdomar för att komma ut på bostadsmarknaden till exempel? Inom vartenda politikområde är det faktiskt så att man berör även ungdomar.

Sedan är jag lite intresserad av vad Lena Adelson Liljeroth och Moderaterna har för förslag. Du stod och pratade i tio minuter, och det var mest kritik mot hela propositionen. Då är jag lite intresserad av vad Moderaterna har för förslag. Vad har ni för hållning? För ett år sedan när vi hade budgetdebatt gjorde Moderaterna enorma neddragningar för ungdomsorganisationerna. I dag gör man inte det. Vad är ställningstagandet bakom detta? Det vore intressant att höra om den röda tråden i den moderata ungdomspolitiken, om det finns någon sådan.

Anf. 114 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Fru talman! Det gör det, kan jag tala om. Jag rekommenderar Gunilla Carlsson, för jag har inte så många minuter på mig, dels att läsa vår ungdomspolitiska motion från i fjol, dels den motion som är baserad på det här. Där finns det gott om konkreta förslag. Jag hinner inte dra alla nu. Om inte Gunilla Carlsson har läst dem kan jag inte göra mycket åt det.

Jag är i alla fall intresserad av det här med det samlade greppet, ungdomsperspektivet. Det talas om sektorsövergripande insatser. Jag lovar att ingen ungdom kommer att bli särskilt upphetsad över det uttrycket.

Det blir lite märkligt när regeringen skriver: ”Insatser bör initieras i syfte att utveckla och sprida metoder för att införliva ett ungdomsperspektiv i beredningen av ärenden inom statsförvaltningen.” Det var precis det som Gunilla Carlsson var inne på.

Men då frågar man sig en sak eftersom vi från moderat sida inte tror att det är särskilt lyckosamt att dela in i grupper på det sätt som utskottets majoritet nu gör: Varför ska man inte ha ett företagarperspektiv på ärendena? Eller ett äldreperspektiv? Eller kvinnoperspektiv? Eller barnperspektiv? Med den här formen av politik kommer vi in i precis den segregation som vi inte vill ha.

Den politik som är bra för unga är bra också för andra. Jag skulle vilja se det krig som bryter ut när bostadssamordnaren ska prioritera bostäder till unga, bostäder som vi inte har i dag på grund av den bostadspolitik som förs. Det finns ju flyktingar, kvinnor som misshandlats och behöver någonstans att bo, äldre som behöver flytta hemifrån, handikappade och alla möjliga andra så kallade grupper – fast vi från vårt håll inte gärna vill se dem som grupper. Hur ska det se ut när ungdomarna, som i flera fall inte ens har börjat att betala skatt, ska kriga på bostadsmarknaden med andra grupper som har väntat länge?

Anf. 115 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja se hur dessa ungdomar med moderat politik över huvud taget skulle kunna köpa en lägenhet till ett rimligt pris eller hyra en bostad med en vettig hyra. Jag tror inte att ni förespråkar några billigare lägenheter och hyresrätter, om det är marknaden som ska styra på det området. Det har vi sett alldeles för många exempel på.

Jag tror inte heller att ungdomar bara ska betraktas som en grupp. Det är därför som det är viktigt att man tittar på detta utifrån olika politikområden. Ungdomar är inte en homogen grupp, och det sägs definitivt inte heller i propositionen. Man har olika möjligheter och förutsättningar.

Men det måste ändå vara ett rättvist system där man stöder dem som det kanske inte är lika enkelt för att komma in på arbetsmarknaden, bostadsmarknaden eller på någon utbildning.

Anf. 116 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Fru talman! Det är intressant att höra Gunilla Carlssons och Socialdemokraternas åsikter när det gäller hur man väljer att formulera de nya målen. I anförandet pratades det mycket om vad utskottet tycker. Nu tycker jag att vi tar en debatt om vad Socialdemokraterna och Gunilla Carlsson som representant för dem tycker. Det är bra om vi inte enbart gömmer oss bakom utskottstexter.

Jag har en fråga som jag har funderat mycket över. Jag har läst texten många gånger och försökt att förstå den. Texten finns i betänkandet.

Utskottsmajoriteten – och Gunilla Carlsson, antar jag – säger nu att det ska inrättas fyra perspektiv. De ska vara utgångspunkter som ska ligga till grund för hur man ska utforma den offentliga verksamheten för ungdomar. Samtidigt säger ni att dessa perspektiv inte går att formulera som mål därför att det är svårt att utvärdera dem. I detta resonemang för man sedan in fem huvudområden som ska ligga till grund för analys, samordning och redovisning.

Jag får inte ihop det här. Man vill införa fyra principer som inte går att utvärdera, utan de ska fungera som en sorts inriktning. Samtidigt lägger man fast fem huvudområden som ska ligga till grund för analysen.

Förklara detta för mig, Gunilla Carlsson!

Anf. 117 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik:

Fru talman! Precis som jag sade tidigare till Axel Darvik är det Ungdomsstyrelsen själv som har påpekat att det i det gamla systemet var väldigt svårt att utvärdera hur man lyckades med ungdomspolitik.

Nu har man valt att i stället lägga fast två övergripande mål, Makt att bestämma och Rätt till välfärd. Utifrån detta har man lagt fast fem huvudområden som ingår i olika politikområden. Sedan får man titta på hur man ska följa upp detta. Det ska man göra genom olika indikatorer, målstyrningssystem och annat.

Anf. 118 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Fru talman! Nu har jag både läst och hört det muntligt, men särskilt klagörande var det inte.

Det står väldigt tydligt i betänkandet att de fyra perspektiven ska vara inriktningen för att man ska kunna leva upp till de övergripande målen. De går att inte sätta upp som mål därför att de är svåra att följa upp. Där är det någonting som inte går ihop.

Sedan tycker jag inte att det är bra att säga att Ungdomsstyrelsens och majoriteten tycker si eller så. Jag ville höra Socialdemokraternas förklaring till detta, och där är jag inte nöjd. Jag förstår att det är svårt att förklara det.

Jag har ytterligare fråga. Gunilla Carlsson nämnde att den ordinarie resultatsstrukturen i statens resultatarbete ska förses med indikatorer. Men det står att det *bör* förses med indikatorer för att man ska kunna följa upp ungdomspolitiken. Min fråga är: Varför står det ”bör” och inte ”ska”, om man nu menar allvar med att man ska följa upp det här inom alla områden? Jag tror att det blir problem att klara detta, men ni säger att ni ska göra det. Men varför skriver ni inte att det befintliga uppföljnings-systemet *ska* förses med indikatorer? Tror ni inte på er egen politik?

Anf. 119 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik:

Fru talman! Jo, vi tror på vår egen politik. Men vissa delar kan vara svåra, och då ska man kanske skriva ”bör”. Man får senare titta på hur man ska utvärdera det och vilka indikatorer som man ska ha. När man skriver ”bör” har man inte låst fast sig vid något.

Anf. 120 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Välfärd och makt är ledord i den här propositionen. Om man har makt kan man påverka sitt liv och inte låta sig styras – med mina ögon sett.

Men i propositionen vill man reglera hur kommunerna ska arbeta med ungdomsfrågor. Politiken blir då väldigt svårbegriplig. Det blir svårt även för de mest insatta och i ännu högre grad för ungdomar att förstå det här.

En bättre lokal ungdomspolitik och en demokratisk process där ungdomar kan vara delaktiga och göra sig hörda är viktigt, inte minst från demokratisynpunkt och för att få unga intresserade av samhällsfrågor.

Eftersom ungdomar är olika och förutsättningarna skiftar i olika delar av landet bör makten över ungdomspolitiken enligt min mening ligga så nära de enskilda individerna som möjligt och inte styras uppifrån.

Vi tycker därför att Ungdomsstyrelsen bör få i uppdrag att i samarbete med kommunerna ta fram konkreta planer för hur ungdomarnas fritid och kulturupplevelser ska fungera. Dessa planer ska tas fram i samarbete med ungdomarna lokalt. Det kan underlätta vid ansökan om pengar till olika aktiviteter. Vi anser att det behövs mycket enklare regler – det kanske redan är på gång, åtminstone inom näringslivet.

Men varför vill majoriteten att allt ska göras uppifrån i stället för att man gör tvärtom?

Anf. 121 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik:

Fru talman! Till att börja med har Ungdomsstyrelsens som mål att främja och stödja kommunerna. Jag håller med Birgitta Sellén och Centern om att det är viktigt att det är kommunerna som jobbar med den kommunala ungdomspolitiken och ungdomspolitiken i stort. Sedan behövs det ibland insatser också från den nationella nivån. Ungdomsstyrelsen har ju i uppdrag att göra sammanställningar och utvärderingar och också att stödja kommunerna i deras arbete för att åstadkomma en bra ungdomsverksamhet.

Det är jätteviktigt, tycker jag, att ungdomarna själva får vara med och styra på lokal nivå. Det är därför som vi tycker att det är bra om man kan sätta i gång med olika forumgrupper, ungdomsfullmäktige eller ungdomsråd för att få med ett ungdomsperspektiv i den egna kommunen.

Det är ju det som är en av Ungdomsstyrelsens uppgifter, att stödja kommunerna i det arbetet.

Anf. 122 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Det känns ju bra att Gunilla Carlsson säger att ungdomar ska vara med och styra. Då är vi på samma bog där. Men det som är tråkigt är att man kan läsa så lite av det i propositionen. Det kanske är någon tankemiss eller tryckfelsniss som har varit framme. För oss är det där oerhört viktiga frågor.

Jag har en annan fråga också. Den gäller det här med sämst förutsättningar. Det står om det i propositionen, och jag tog också upp det i mitt anförande. Jag skulle vilja veta vilka det är. Är det mobbade, trakasserade, stressade, de som är för smala eller för tjocka? Är det ungdomar som känner ett starkt krav på hur de ska fungera i livet och prestera bra? Eller vilka är det som har de sämsta förutsättningarna?

Med mina ögon sett upplever varje individ att hon eller han har något problem och att de tillhör den där svaga gruppen. I tonåren är man ju känslig. Vårt ungdomsparti reagerade kraftigt, och sade: Men vilka är det? Kommer vi inte att räknas? De upplevde det som att de inte hade några stora problem, men ändå problem. Vilka klassas som de med de sämsta förutsättningarna?

Anf. 123 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik:

Fru talman! Jag blir lite förvånad när jag hör den frågan från Birgitta Sellén. Hon frågar mig vilka det är som har sämst förutsättningar. Det är väl olika! Samtidigt ska vi också vara nogga med att säga att de flesta av våra ungdomar i dag mår bra. De har psykisk hälsa och de är fysiskt aktiva. Det går bra för dem i skolan, de kommer ut på arbetsmarknaden med mera.

Men det finns också en del ungdomar som har det svårare. De har svårare att genomföra skolan. De kan må dåligt av olika orsaker. Både du och jag vet att alla inte har samma förutsättningar vare sig när man föds eller fortsatt i livet. Det är beroende på vad man har runtomkring sig.

Det är också därför man gör en del sådana stora satsningar som visas bland annat i handlingsprogrammet. På så sätt vidtar man åtgärder för till exempel skolor i segregerade områden. Man satsar på ungdomsverksamhet. Regeringen satsar till exempel mycket pengar på Handslaget för idrottsrörelsen. Så många som möjligt ska få möjlighet att vara med i idrottsrörelsen. Ett sätt är att sänka avgifterna för att vara med.

Det finns många olika faktorer när det gäller vilka som har sämst förutsättningar eller som har det tuffast. Jag tror att det är viktigt i ungdomspolitiken att se till att alla ungdomar ska få så bra förutsättningar som möjligt utifrån sin situation. Det är därför vi också driver politik på olika sätt när det gäller bland annat hur man vill satsa på olika grupper.

Anf. 124 ROSSANA DINAMARCA (v):

Fru talman! Ungdomar som grupp har inget annat gemensamt än att de är just unga. Ungdomar, liksom alla andra människor, påverkas och formas av det samhälle vi lever i och vår sociala bakgrund. Klasstillhörighet, kön, etnicitet, sexuell läggning och funktionshinder är några av de faktorer som avgör vad det blir av oss. Därför finns det inga ungdoms-

frågor. Det finns inga ungdomsfrågor som är särskiljbara från andra politiska frågor. Däremot är det ofta ungdomar som drabbas i ett samhälle som blir hårdare.

Ungdomar har generellt svårare att komma in på arbetsmarknaden, att få en bostad och att göra sin röst hörd. Med den nu presenterade ungdomspolitikerna tar vi ett viktigt steg framåt. Ungdomspolitikerna går från att ha varit någonting vid sidan av allt annat till att nu integreras i den ”riktiga” politiken. Och målen står klara. Ungdomar ska ha rätt till välfärd och makt att bestämma – på riktigt!

Det råder en uppfattning som gärna spås på av arbetsgivarnas organisationer om att ungdomar inte vill ha fasta arbeten och heltidsanställningar, utan att de vill ha projektanställningar och en mer flexibel arbetsmarknad där man byter jobb ofta. Det är en lögn. Det som ligger etta på en tio-i-topp-lista över vad unga människor vill ha är just fast arbete. Tyvärr har de speciella arbetsmarknadsåtgärderna som kommunalt ungdomsprogram och ungdomsgaranti haft låg effektivitet. Arbetsgivaren har sett det som ett gyllene tillfälle att nyttja billig arbetskraft och har inte berett väg för ungdomar till riktiga arbeten med lön att leva på. Därför ser vi i Vänsterpartiet det som nödvändigt och positivt att de här särskilda arbetsmarknadsåtgärderna för ungdomar utvärderas.

Något som är mycket oroande vad gäller unga människor på arbetsmarknaden är den mentalitet som odlas av arbetsgivarorganisationerna, med god draghjälp av Moderaternas ungdomsförbund. MUF:s kampanj i våras visade kärnan i högerns politik. Som ung ska du ta skit och hålla käften. MUF uppmuntrade sommarjobbarna att inte kräva sina rättigheter och att inte heller protestera om de erbjöds svart lön. De borgerliga partierna går alltid till hårda angrepp mot arbetsrättslagstiftningen, och då i synnerhet lagen om anställningsskydd. De menar att den står i vägen för nya arbeten trots att det inte finns något bevisat samband mellan anställningsskydd och arbetslöshet. Alla, oavsett ålder, har rätt till arbete med en lön att leva på. Därför kan vi inte ställa upp på att man ställer generationer mot varandra. Vi ställer inte upp på att unga människor ska offra sin trygghet på arbetsmarknaden för att gynna arbetsgivarnas intressen.

De flesta ungdomar saknar ett fast arbete och tvingas att vara gratis praktikarbetskraft eller att jobba på timlön. För att stärka ungdomar på väg ut i arbetslivet ser vi det som viktigt att förstärka kunskaperna om arbetsrättsliga frågor redan när man går i skolan så att de kan och vågar kräva sina rättigheter. Arbetsrättslagstiftningen måste också förändras så att visstidsanställningar blir fasta arbeten. Med tanke på att unga kvinnor i mindre utsträckning än unga män har heltidsarbete och dessutom sämre betalt är det viktigt att deras och föräldraledigas ställning på arbetsmarknaden stärks.

Fru talman! Nummer två på ungdomarnas tio-i-topp-lista är en riktig bostad. Med det menas inte ett fjärdehandskontrakt som man har i tre månader innan man måste hitta ett nytt ställe att hyra in sig på för att man inte har flera miljoner på ett sparkonto för att köpa sig ett förstahandskontrakt. Det är så bostadsmarknaden ser ut i framför allt storstäderna. Vi menar att det behövs fler små, bra och billiga bostäder. Vi ska ha en bostadsmarknad som motverkar den segregation som vi ser i dag med rika och fattiga bostadsområden. Vi i Vänsterpartiet motsätter oss starkt de så kallade ungdomslägenheterna. Vi kommer aldrig, till skillnad från

Prot. 2004/05:41
1 december

*Makt att bestämma
– rätt till välfärd.
Ungdomspolitiska
frågor*

Folkpartiet, att tumma på regelverket för att bygga lägenheter med sämre standard. För oss är unga lika mycket människor som andra, med behov och med intressen.

Förutom bristen på billiga lägenheter ställs en massa krav på dig för att över huvud taget bli aktuell som lägenhetsinnehavare. Du ska ha ett stort startkapital och ett fast arbete med en sjyst årslön. Därför är det, som det beskrivs i propositionen, angeläget att underlätta ungdomars tillträde till bostadsmarknaden genom exempelvis statligt lån, bidrag eller kreditgarantier och genom att inrätta någon form av hyresgaranti.

Bostadssituationen ser inte likadan ut överallt som den gör i storstäderna. Tvärtom finns det i många kommuner ett överskott av bostäder, vilket är ett resultat av den avfolkning som sker i stora delar av landet. Därför är det också viktigt att skapa arbetstillfällen på de orterna – för att ge människor en möjlighet att stanna kvar.

Fru talman! Den största delen av sin ungdomstid tillbringar man i skolan. Skolan är till för eleverna. Det är de som ska få utbildning. Därför är det inte bara rimligt utan nödvändigt att eleverna ska vara med och bestämma – inte bara över färgen på gardinerna eller om man ska åka till Liseberg eller Danmark på skolresa. De ska också vara med och bestämma om undervisningen, skolans ordningsregler och sin arbetsmiljö.

En grundförutsättning för elevdemokrati är kunskap om rättigheter och skyldigheter. Skolan är skyldig att undervisa om vilka rättigheter eleverna har, men detta sker väldigt godtyckligt från skola till skola. Vi vill därför förtydliga den här skyldigheten genom att peka ut rektorerna på respektive skola som ansvariga för att eleverna får veta sina rättigheter och för att man utvecklar ett aktivt elevinflytande så att de demokratiska processerna utvecklas och stärks. Ungdomar ska inte heller känna att de förlorar på att engagera sig. Därför ska man ha rätt till extra undervisning.

Demokratin i skolan och elevernas möjligheter till inflytande lägger grunden för vilken sorts medborgare vi får. Det är viktigt att ta ungdomar på allvar. Därför får inte elevråden, ungdomsråden och ungdomsfullmäktige runt om i landet bli alibin för lärares och politikernas dåliga samveten. Om fler ska bry sig om vad som händer i skolan och i samhället måste de beslut som ungdomar fattar väga tyngre. Det genomsådas ganska snabbt om saker och ting bara är på låtsas. Då drar de flesta slutsatsen att det inte är någon idé att vara med eftersom deras åsikter ju ändå inte räknas. Det i sin tur leder bara till att unga människor ännu mer tappar tilltron till politiken och till demokratin.

Fru talman! Fritiden och möjligheterna att göra något meningsfullt med den är i många fall avgörande när det gäller att förebygga kriminalitet och missbruk. När medierna basunerar ut larmrapporter om ökad kriminalitet ropar många på fler poliser och större batonger. Vi i Vänsterpartiet menar att man måste angripa kriminalitetens orsaker, och det är inte att det finns för få poliser. Det är inte konstigt om ungdomar begår brott i större utsträckning om det inte finns något skyddsnet som fungerar, några arbeten eller någon vettig sysselsättning. Samma sak gäller orsakerna till alkohol- och drogkonsumtionen. Bristen på jobb, välfärd och meningsfull fritid leder till ökad konsumtion. Varken vi eller de unga lär dricka mindre med en slapphänt alkoholpolitik.

Politiker och beslutsfattare måste vara lyhörda för nya former av kultur och fritidsverksamhet utifrån ungdomars intressen. Det är inte rimligt att lägga ned en skateboardhall för att kommunen tänkt sig att sätta upp klättervägg om det inte är vad ungdomarna själva önskar.

Ett samhälle som är tryggt att leva i kan bara skapas om det finns möjlighet för alla att finna trygghet och försörjning. Ett samhälle där fler poliser är lösningen leder bara till getton och segregering utan att kriminaliteten minskar.

Därför anser vi att det behövs särskilda stöd till kommunernas öppna fritidsverksamhet och en utveckling av framgångsrika verksamheter samtidigt som vi stöder utvecklingen av drogfria samlingsplatser. Och vi kan inte nog understryka vikten av de ungas egna deltagande i utformandet av allt detta.

Det finns mycket mer som man skulle kunna ta upp som är bra i den här ungdomspolitiska propositionen, men jag stannar där och yrkar slutligen bifall till förslaget i betänkandet i sin helhet.

(forts. 15 §)

*Makt att bestämma
– rätt till välfärd.
Ungdomspolitiska
frågor*

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.54 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

Meddelande om inställd votering

Tredje vice talmannen meddelade att voteringen *torsdagen den 2 december kl. 12.00* skulle utgå.

Voteringen kl. 17.00 skulle äga rum enligt tidigare planering.

14 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

KU1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Punkt 2 (Mål för politikområdet Demokrati)

1. utskottet

2. res. 2 (kd)

Votering:

269 för utskottet

28 för res. 2

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 45 m, 41 fp, 1 kd, 24 v, 18 c, 14 mp

För res. 2: 27 kd, 1 c

Frånvarande: 18 s, 10 m, 7 fp, 5 kd, 6 v, 3 c, 3 mp

Mikael Oscarsson (kd) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 7 (Taltidningar i DAISY-format)

1. utskottet

2. res. 3 (fp)

Votering:

256 för utskottet

42 för res. 3

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 45 m, 28 kd, 25 v, 19 c, 13 mp

För res. 3: 41 fp, 1 mp

Frånvarande: 18 s, 10 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 3 mp

Punkt 8 (Avveckling av presstödet m.m.)

1. utskottet

2. res. 4 (m)

Votering:

231 för utskottet

45 för res. 4

22 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 19 fp, 28 kd, 25 v, 19 c, 14 mp

För res. 4: 45 m

Avstod: 22 fp

Frånvarande: 18 s, 10 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 3 mp

Lennart Kollmats, Torkild Strandberg och Allan Widman (alla fp) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 11 (Demokratikonvent)

1. utskottet

2. res. 5 (c)

Votering:

280 för utskottet

18 för res. 5

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 45 m, 41 fp, 28 kd, 25 v, 1 c, 14 mp

För res. 5: 18 c

Frånvarande: 18 s, 10 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 3 mp

Punkt 18 (Statsrådets inkomstgaranti)

1. utskottet

2. res. 8 (mp)

Votering:

282 för utskottet

15 för res. 8

1 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 45 m, 41 fp, 27 kd, 25 v, 18 c

För res. 8: 1 kd, 14 mp

Avstod: 1 c

Frånvarande: 18 s, 10 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

LU3 Internationell redovisning i svenska företag

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU7 Program för energieffektivisering, m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU1 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan

Punkt 3 (Anslagen för 2005 under utgiftsområde 5 Internationell samverkan)

1. utskottet

2. res. 2 (c)

Votering:

200 för utskottet

19 för res. 2

75 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 6 m, 31 fp, 25 v, 14 mp

För res. 2: 19 c

Avstod: 39 m, 9 fp, 27 kd

Frånvarande: 20 s, 10 m, 8 fp, 6 kd, 5 v, 3 c, 3 mp

Helena Bargholtz (fp) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 6 (Det internationella samarbetet och dess arbetsformer)

1. utskottet

2. res. 5 (kd)

Votering:

269 för utskottet

28 för res. 5

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 126 s, 44 m, 41 fp, 25 v, 19 c, 14 mp
För res. 5: 28 kd
Frånvarande: 18 s, 11 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Punkt 1 (Anslagen för 2005 under utgiftsområde 7 Internationellt bistånd m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (c)

Votering:

173 för utskottet

19 för res. 1

105 avstod

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 2 m, 1 fp, 5 kd, 25 v, 14 mp

För res. 1: 19 c

Avstod: 42 m, 40 fp, 23 kd

Frånvarande: 18 s, 11 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 3 mp

Nils Fredrik Aurelius (m) samt Yvonne Andersson och Alf Svensson (båda kd) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 7 (Ökad insyn i beslutsprocesser)

1. utskottet

2. res. 4 (fp, m, kd, c)

Votering:

165 för utskottet

133 för res. 4

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 25 v, 14 mp

För res. 4: 45 m, 41 fp, 28 kd, 19 c

Frånvarande: 18 s, 10 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 3 mp

Punkt 8 (Biståndsmålen, avbindningen av biståndet m.m.)

1. utskottet

2. res. 8 (mp)

Votering:

189 för utskottet

14 för res. 8

93 avstod

53 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 40 fp, 5 v, 19 c

För res. 8: 14 mp

Avstod: 45 m, 1 fp, 28 kd, 19 v

Frånvarande: 19 s, 10 m, 7 fp, 5 kd, 6 v, 3 c, 3 mp

Hans Backman (fp) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Sermin Özurküt (v) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 11 (Ökning av de hiv/aids-relaterade insatserna i biståndsbudgeten)

1. utskottet

2. res. 11 (kd)

Votering:

266 för utskottet

30 för res. 11

2 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 43 m, 41 fp, 25 v, 19 c, 12 mp

För res. 11: 28 kd, 2 mp

Avstod: 2 m

Frånvarande: 18 s, 10 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 3 mp

Punkt 15 (Beräkning av bistånd enligt OECD/DAC)

1. utskottet

2. res. 17 (mp)

Votering:

283 för utskottet

14 för res. 17

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 45 m, 41 fp, 27 kd, 25 v, 19 c

För res. 17: 14 mp

Frånvarande: 18 s, 10 m, 7 fp, 6 kd, 5 v, 3 c, 3 mp

Punkt 16 (Demokrati och mänskliga rättigheter)

1. utskottet

2. res. 19 (fp)

Votering:

213 för utskottet

41 för res. 19

44 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 1 m, 28 kd, 25 v, 19 c, 14 mp

För res. 19: 41 fp

Avstod: 44 m

Frånvarande: 18 s, 10 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 3 mp

Punkt 17 (Bistånd till diktaturstater)

1. utskottet

2. res. 20 (fp)

Votering:

256 för utskottet

41 för res. 20

1 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 45 m, 27 kd, 25 v, 19 c, 14 mp

För res. 20: 41 fp

Avstod: 1 kd

Frånvarande: 18 s, 10 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 3 mp

Punkt 19 (Hälsofrågor, hiv/aids och funktionshindrades situation)

1. utskottet

2. res. 23 (c)

Votering:

203 för utskottet

19 för res. 23

76 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 39 fp, 25 v, 14 mp

För res. 23: 19 c

Avstod: 1 s, 45 m, 2 fp, 28 kd

Frånvarande: 18 s, 10 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 3 mp

Karin Granbom (fp) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 20 (Handel, skuldavskrivningar och de internationella finansieringsinstitutionerna)

1. utskottet

2. res. 26 (mp, v)

Votering:

145 för utskottet

39 för res. 26

114 avstod

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 19 c

För res. 26: 25 v, 14 mp

Avstod: 45 m, 41 fp, 28 kd

Frånvarande: 18 s, 10 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 3 mp

Punkt 21 (Internationella vattenfrågor)

1. utskottet

2. res. 28 (kd, c)

Votering:

251 för utskottet

47 för res. 28

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 45 m, 41 fp, 1 kd, 24 v, 14 mp

För res. 28: 27 kd, 1 v, 19 c

Frånvarande: 18 s, 10 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 3 mp

Karin Thorborg (v) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 22 (Internationella miljöfrågor)

1. utskottet

2. res. 30 (mp)

Votering:

259 för utskottet

13 för res. 30

27 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 45 m, 41 fp, 1 kd, 25 v, 19 c, 1 mp

För res. 30: 13 mp

Avstod: 27 kd

Frånvarande: 17 s, 10 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 3 c, 3 mp

Mona Jönsson (mp) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

15 § (forts. från 13 §) **Makt att bestämma – rätt till välfärd. Ungdomspolitiska frågor** (forts. KrU2)

Anf. 125 GUNVOR G ERICSON (mp):

Fru talman! Vi i Miljöpartiet de gröna anser att våra barns och ungdomars livssituation är en av vår tids viktigaste frågor. KASAM, känsla av sammanhang, är ett begrepp som ofta används i folkhälsosammanhang. Känsla av sammanhang kan man få om man har makt att bestämma. Propositionens två nya övergripande mål är bra. Ungdomar ska

*Makt att bestämma
– rätt till välfärd.
Ungdomspolitiska
frågor*

ha verklig tillgång till välfärd och verklig tillgång till makt. Att ha verklig makt är en viktig förutsättning för att ha hälsa och kunna få ett gott liv.

I dagens samhälle lever vi allt längre och är allt friskare högre upp i åldrarna. Men hos ungdomar finns tyvärr signaler som pekar på en ökad ohälsa. I *Elevhälsa*, en enkätundersökning som gjordes av Barnombudsmannen med flera, framkommer att eleverna mår allt sämre. Den psykiska ohälsan ökar både bland flickor och pojkar. De tillstånd som har ökat mest är depressioner, ätstörningar, övervikt, ångeststörningar, tinnitus, allergier och astma.

Flickor i alla åldrar mår generellt sämre än pojkar. Ojämställdhet genom de patriarkala strukturer som finns i vårt samhälle bidrar till ökad ohälsa bland tjejer. Många tjejer upplever stor stress, vilket också bidrar till ökad ohälsa. En stressande faktor är dagens betygssystem.

Själv mord är den vanligaste dödsorsaken bland pojkar och unga män i åldern 15–29 år. Det är vanligare än trafikolyckor. Trots det har samhället satt upp en nollvision i trafiken men inte för självmord. Bland flickor och unga kvinnor i motsvarande åldrar är det mindre vanligt, men även för dem utgör självmord en av de vanligaste dödsorsakerna.

Barns och ungdomars psykiska problem måste ses i ett folkhälsoperspektiv. Miljöpartiet kan aldrig acceptera att ungdomar hamnar i utanförskap och påbörjar sitt vuxenliv med att inte känna sig behövda i samhället. Precis som för vuxna är tempot alltför högt för dagens unga. Stressen och pressen ökar. Varken ungdomar eller vuxna orkar fortsätta på detta sätt. Vi behöver hinna med oss själva. Att ha tid till reflexion och eftertanke ger kraft att växa och att utveckla nya idéer för framtiden.

Vi har ingen rätt att ta utrymme av kommande generationer. Därför kan vi inte tänka kortsiktigt. Ett samhälle måste vara långsiktigt hållbart, både socialt, ekonomiskt och miljömässigt. Det tycker vi att det finns gehör för nu när regeringen ska stimulera utbildning för hållbar utveckling i skolan.

Ungdomars hela livssituation och arbetsmiljö behöver förbättras. Annars kommer inte ungdomar att orka ta in kunskap eller växa och mogna som människor. De vuxnas arbetsmiljö anses vara viktig, men elevernas arbetsmiljö ses på ett annat sätt. I de vuxnas arbetsmiljö är det en självklarhet att det inte finns störande buller, att det finns möjlighet till lugn och ro och att ta en paus emellanåt. Men elevernas arbetsdag är ofta fylld av oväsen och buller. Ofta finns det ingen plats där det är lugn och ro utan i stället stressiga matraster och paus endast på bestämda tider, bestämda av andra än eleverna. Miljöpartiet menar att även staten aktivt bör vidta åtgärder för att förbättra skolans arbetsmiljö. Ett viktigt steg i det är att stärka elevskyddsombudens roll.

Elevinflytande är grundläggande för att ha makt att bestämma. Elevinflytande är en fråga som Miljöpartiet har drivit i flera år, och nu tas viktiga steg på vägen för ökat inflytande. Ovan nämnda elevskyddsombud är ett steg. Andra är inflytanderåd, att i de samhällsorienterade ämnen betona vikten av att eleverna får kunskaper i lokal demokrati, att elever som företräder andra elever bör ha rätt enligt lag till kompletterande undervisning för att kompensera den tid de har varit frånvarande från den ordinarie undervisningen och att försöksverksamheten med lokala styrelser i gymnasieskolor permanentas.

Miljöpartiet accepterar inte att ungas skydd mot diskriminering och kränkande behandling är svagt. Det behöver förbättras.

Den lärlingsutbildning som nyligen beslutats i gymnasiepropositionen är en angelägen reform som Miljöpartiet har verkat för i många år. I alla gymnasieprogram ska man kunna välja lärlingsprogram som ger både praktik och studier i kärnämnen. Att få utbildning och lärande som passar för just dig är en del i din möjlighet att få makt att bestämma.

Förutom myndigheter och kommuner kan den ideella sektorn och näringslivet göra mycket för att motivera, vägleda och stötta arbetslösa ungdomar. Flera goda exempel finns. Försöksverksamhet med så kallade Navigatorcentrum som föreslås är bra, även att man ger möjligheter till ideella och personliga mentorer för unga. Att stärka entreprenörskap hos ungdomar bland annat genom tydligare perspektiv på entreprenörskap i gymnasieskolan och fortsatt stöd till organisationer som främjar ungdomars entreprenörskap är andra viktiga delar.

Makt över sitt liv handlar också om makt över sitt boende. Att inte kunna få välja när man ska flytta hemifrån utan tvingas bli kvar hemma på grund av bostadsbrist är ett allvarligt ingrepp i den enskildes självbestämmande. Att tillsätta en nationell bostadssamordnare med uppgift att underlätta ungdomars tillträde till bostadsmarknaden är en åtgärd som är positiv.

I uppdraget ingår också att kartlägga och sprida kunskap om framgångsrika initiativ på kommunal nivå. Det kan vara allt från särskilda projekt till bostadsförmedlingars sätt att arbeta.

Miljöpartiet anser även att de hemlösas situation bör beaktas. En annan ytterligare åtgärd för att förbättra bostadssituationen är att underlätta andrahandsboende. I budgeten finns skrivningar om en utredning kring detta.

Kultur- och fritidsutövande ges ökat stöd. 20 miljarder kronor satsas på barns och ungdomars kultur. Det tycker vi är mycket angeläget.

För att detta ska fungera är det viktigt att man också följer upp med en analys och samordning i de fem huvudområdena som vart och ett är mycket viktigt. Hälsa och inflytande är centralt.

Jag yrkar bifall till propositionen.

Anf. 126 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att säga att det är trevligt att se Miljöpartiet delta i en debatt inom området kultur. Det är vi inte så vana vid. Det känns bra att någon från ert parti är med.

Jag vill passa på att ta upp en, för oss kristdemokrater, central och viktig fråga. Den handlar om generationsövergripande verksamhet. I dag har vi ett statligt stöd som omöjliggör stöd när flera generationer är engagerade i samma verksamhet. Om man till exempel är med i en orkester där både äldre och yngre deltar blir det svårt att få stöd med dagens stöd-system. Det tycker vi inte om. Kristdemokraterna har länge drivit frågan att det ska vara möjligt att få stöd till ungdomsverksamhet även när den bedrivs tillsammans med äldre.

Min fråga till Gunvor G Ericson är: Vad anser Gunvor G Ericson och Miljöpartiet om detta?

*Makt att bestämma
– rätt till välfärd.
Ungdomspolitiska
frågor*

Anf. 127 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Generellt är det viktigt att över huvud taget främja aktiviteter där alla får plats, oavsett ålder och bakgrund. Det är också viktigt att prioritera på vilket sätt statens resurser ska användas. Där ser vi att det är viktigt att man främjar dem som behöver det mest. Det är ungdomarna.

Anf. 128 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Fru talman! Det skulle då betyda att Gunvor G Ericson och Miljöpartiet stöder Kristdemokraterna. Det jag läser ut av ert svar är att ni prioriterar det som stöder ungdomarna. Det betyder att ni diskriminerar de ungdomar som har sin orkesteraktivitet tillsammans med någon som är äldre. Den ungdomen diskrimineras i förslaget.

Jag tolkar det som att vi har ett stöd för vårt förslag. Det är just ungdomarna vi vill prioritera.

Anf. 129 GUNVOR G ERICSON (mp) replik:

Fru talman! Nu gör Kristdemokraterna det enkelt för sig. Jag sade också att det handlar om attityder och förhållningssätt genom hela samhället. Där har vi mycket att göra. Det kan inte bara styras via bidragsgivningen.

Jag får tyvärr göra dig besviken.

Anf. 130 Statsrådet LENA HALLENGREN (s):

Fru talman! Det väcker fortfarande viss provokation när vi talar om ungdomspolitik. Är ungdomspolitik verkligen nödvändig? Varför är ungdomar så speciella att de ska ha en egen politik?

Jag upplever ett starkt stöd hos Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer, bland enskilda ungdomsorganisationer och bland enskilda ungdomar för en nationell och sammanhållen politik för och med ungdomar.

Utbildningsdepartementet utförde hösten 2003 ett projekt som fick namnet Tyck till. Syftet var att få in synpunkter på och åsikter om ungdomars levnadsvillkor, men också på regeringens ungdomspolitik. Med hjälp av en webbplats, med hjälp av en vykortsserie som spreds i gymnasieskolor, ungdomsråd i kommunerna, ungdomsorganisationer, universitet och högskolor fick vi in över 500 enskilda bidrag. Det visar med all tydlighet att ungdomar förväntar sig att det offentliga också ser deras behov utifrån ett helhetsperspektiv.

Jag är övertygad om att staten behöver en nationell ungdomspolitik. Ungdomar i Sverige står alla inför liknande utmaningar som flera av talarna, oavsett politisk färg, så förtjänstfullt har talat om. Man går igenom en process mot en större självständighet. Man ska ägna sig åt studier. Man ska etablera sig på arbetsmarknaden. Man ska skaffa sig en egen bostad. Man ska på allehanda sätt leva självständiga och oberoende liv.

Det betyder inte att man lever självständiga oberoende liv i en egen liten värld skild från vuxna. Man lever naturligtvis tillsammans med alla andra. Men att kunna leva ett självständigt och oberoende liv är vi nog alla måna om för oss själva och för ungdomar.

Ungdomspolitikerna är ett verktyg för att se till att den processen fungerar. Därför är också den nya ungdomspolitikerna väldigt angelägen. Den läggs också fram i en tid som präglas av omvälvningar och utveckling.

De flesta ungdomar mår bra. Det har vi också talat om tidigare. De har en god hälsa. De är positiva och förhoppningsfulla inför framtiden. De upplever att de kan påverka sina liv.

En liten grupp har tyvärr fått det allt svårare. Vi brukar tala om den tiondel som har svårare att hävda sina intressen, som har svårare att gå igenom en utbildning och som har svårare att etablera sig på arbetsmarknaden. Ofta är det sammankopplat med att man inte hyser samma förhoppning inför framtiden.

De saknar utbildning, och de riskerar att hamna i kriminalitet och missbruk. Det är med andra ord en mycket utsatt grupp. Det är något som regeringen har valt att uppmärksamma.

Riksdagen sade tidigare i höstas ja till regeringens förslag om en förbättrad och utvecklad gymnasieskola. Det var förslag som handlade om att förbättra stödet för dem som har svårt att ta sig igenom ett nationellt program.

Det är en debatt som förvisso redan har förts, och där jag inte på något sätt tror att vi kommer att bli mer ense i dag än vad vi blev under gymnasiepropositionsdebatten tidigare i höstas.

För två år sedan såg vi en markant ökning av långtidsarbetslösa ungdomar. Regeringen gav då AMS i uppdrag att halvera långtidsarbetslösheten bland ungdomar fram till den sista augusti i år. Målet nåddes, men vi har fortfarande alltför många ungdomar som står utanför arbetsmarknaden.

Leif Linde genomförde utredningen *Unga utanför*. Han visade att det fanns ungefär 30 000 ungdomar mellan 16 och 24 år som i två års tid varit utan arbete, utan studier, utan annan sysselsättning och som haft en årsinkomst på mindre än 40 000 kronor.

Mot den bakgrunden diskuterar vi här i dag en nationell ungdomspolitik.

Trots 67 reservationer, och trots två avslag på propositionen kan jag utläsa att det finns ett mer eller mindre uttalat stöd för en mer strukturerad och integrerad ungdomspolitik bland alla partier.

Ungdomspolitikerna ska fokusera på de politikområden som påverkar kärnan i unga människors liv. Det handlar om arbete, bostad, utbildning, hälsa och fritid. Det gör också den ungdomspolitiska propositionen *Makt att bestämma – rätt till välfärd*. Propositionen har, som tidigare sagts, arbetats fram tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet och redovisar en ny ungdomspolitik som är både effektiv, tydlig och kraftfull.

Förutom ett nytt system för styrning, som jag ska återkomma till, lägger majoriteten fram ett samlat handlingsprogram som innehåller åtgärder till en kostnad av 1 miljard kronor.

Att vi här i kammaren inte är överens om de konkreta åtgärderna är väl knappast någon överraskning. Det har varit intressant att lyssna till oppositionens spridda förslag.

Den högerstyrda maktalliansen är ju inte så mycket allians, däremot är den högerstyrd. Det kan vi nog alla höra. Det är tydligt hur Folkpartiet och Moderaterna skiljer ut sig i den här debatten.

*Makt att bestämma
– rätt till välfärd.
Ungdomspolitiska
frågor*

Det är också tydligt att de fyra motionerna på den ungdomspolitiska propositionen visar vitt skilda synsätt.

Regeringen är klar över vilka målsättningar vi ska ha och vad som behöver göras.

Kristdemokraternas Gunilla Tjernberg ställde sig lite frågande till strukturen. Jag vill klargöra det i de fall det finns fler frågor.

Ungdomar ska ha verklig tillgång till makt. Ungdomar ska ha verklig tillgång till välfärd. Det är två nya övergripande mål för den nationella ungdomspolitiken som vi vill att riksdagen beslutar om. Det är naturligtvis inte dessa två mål som vi ska utvärdera och konstatera om vi har nått eller inte, men mot detta syftar all politik. Jag tycker att det är rimliga mål att sätta upp.

Huruvida andra övergripande mål som har lagts fast är mer utvärderingsbara kan vi naturligtvis diskutera.

För att kunna hålla ihop politiken och nå dessa övergripande mål har vi ett sektorsövergripande arbete.

Vi kan inte anpassa den nationella ungdomspolitiken efter hur staten har arrangerat sina utgiftsområden, sina myndigheter eller sina politikområden. I stället måste vi utgå från unga människors liv och vardag. Vi måste använda den nationella ungdomspolitiken som ett verktyg för att koordinera politiken.

Ungdomspolitikens ansvar är att se helheten. Med hjälp av de fem föreslagna huvudområden som vi tidigare fick föredragna får vi nu möjlighet att inom ramen för budgetprocessen enklare följa upp ungdomars levnadsvillkor och även ungdomspolitikens utfall, inte bara följa upp och konstatera om det gick bra eller dåligt utan följa upp under arbetets gång för att kunna vidta åtgärder. Det har varit en av bristerna i det tidigare systemet.

Som ansvarig minister för ungdomspolitiken är jag mycket mån om att ungdomar ska få komma till tals om såväl inriktning som struktur och utfall. Så har det också varit i arbetet med propositionen. Vi genomförde fyra dialogforum med de nationella ungdomsorganisationerna. De behandlade arbetsmarknad, fritid, hälsa och internationellt samarbete. På varje sådant dialogforum deltog 20–30 ungdomsorganisationer, vilka i sig inrymmer många unga människor som varit engagerade.

Dessa diskussioner och de synpunkter som kommit fram i Tyck till-projektet har hjälpt regeringen i dess arbete att prioritera. Det är också nytt.

Varje år anger regeringen prioriteringarna inom ungdomspolitiken. Vissa prioriteringar kommer att fortgå under flera år, andra kanske bara pågår något år för att sedan ersättas av nya.

Vi har ett tydligt fokus på att minska skillnaderna i levnadsvillkor i ungdomsgruppen och också stärka möjligheterna för de ungdomar som har det allra svårast – att värna de mest utsatta. En diskussion som också förekom tidigare är: Vilka är då de mest utsatta? Jag tror att det är en ständig debatt i politiken: vilka grupper vi som partier och folkrörelser värnar om.

Framför allt vill regeringen de närmaste åren öka sysselsättningen, stärka tillgången till utbildning och få fler bostäder tillgängliga för ungdomar. Att satsa på just dessa områden handlar om att unga människor kan få ett både tryggt och utvecklande arbete med en lön att leva på.

Genom en egen inkomst och genom tillkomsten av fler billiga bostäder kan också de som vill flytta hemifrån, bilda familj och leva självständiga, oberoende liv.

Handlingsprogrammet är heltäckande och innehåller ett stort antal åtgärder som visar på den socialdemokratiska regeringens höga ambitioner inom ungdomspolitiken.

Vi vet att utbildning är någonting som utjämnar olikheter i fördelning av både välfärd och inflytande. Trots stora satsningar de senaste åren har fortfarande många elever i socialt utsatta och segregerade områden svårt att nå målen i skolan. Regeringen skjuter därför till 225 miljoner kronor för att genomföra strategiska utvecklingsinsatser i syfte att stärka skolor i segregerade områden.

Det är svårt att få fäste på arbetsmarknaden utan gymnasieutbildning. För dem som har svårt att fullfölja de nationella programmen ska de individuella programmen, som håller en bra kvalitet, kunna vara ett alternativ. Genom att vi där skjuter till 450 miljoner får det individuella programmet mer resurser så att studier och praktik i en kombination som passar individen ska kunna bedrivas på heltid. Så är inte fallet i dag.

Full sysselsättning är högsta prioritet för regeringen. Regeringens ambition är också att alla ungdomar fullföljer gymnasieskolan. I dag är det ungefär 7 000 ungdomar mellan 16 och 20 år som står utanför såväl arbetsmarknaden som utbildningsväsendet. Vi riskerar att förlora dessa ungdomar till ett både ofrivilligt och permanent utanförskap. Jag tänker inte bidra till det. Var och en får svara för sig.

Därför är också regeringens förslag att kommunerna får ett ansvar att hålla sig informerade om hur de ungdomar som inte har fyllt 20 men som har fullgjort skolplikten, dock ej gymnasieutbildning, är sysselsatta. Syftet är att kunna erbjuda en bättre, individuellt anpassad gymnasieskola, alternativt andra åtgärder som syftar till både utbildning och arbete.

Vi stärker också arbetsförmedlingens arbete för arbetslösa ungdomar. Matchning mot lediga jobb och jobbsökaraktiviteter står i centrum. För långtidsarbetslösa ungdomar mellan 20 och 24 år ska också arbetsförmedlingen kunna erbjuda ett anställningsstöd efter sex månaders inskrivningstid.

Att flytta hemifrån till ett eget boende förknippas ofta med startskottet till att leva ett självständigt vuxenliv. Bostadssituationen i framför allt landets storstäder är dock mycket bekymmersam, vilket drabbar inte minst unga. Vi kan aldrig acceptera att föräldrarnas plånbok ska bli avgörande för vilka ungdomar som kan köpa sig en lägenhet och också vem som kan köpa en lägenhet av den standard man önskar sig. Regeringen har satsat såväl investeringsbidrag som investeringsstimulanser för byggande av lägenheter. Vi ser att det gör nytta. De senaste åren har byggandet av bostäder ökat kraftigt. Men ungdomar är ändå i en utsatt situation när de efterfrågar bostad, och därför tillsätts en nationell bostadssamordnare som ska få i uppgift att undanröja de hinder som i dag finns för ungdomar att skaffa sig ett eget boende.

Många fastighetsägare har oerhört hårda villkor för hyreskontrakt. Det kan vara krav på fast anställning, krav på en minsta årsinkomst och liknande – någonting som naturligtvis drabbar unga människor som inte fått fotfäste på arbetsmarknaden. Därför avser också regeringen att un-

Prot. 2004/05:41
1 december

*Makt att bestämma
– rätt till välfärd.
Ungdomspolitiska
frågor*

dersöka förutsättningarna för att inrätta någon form av hyresgaranti som ska kunna uppväga att inte villkoren för ett hyreskontrakt uppfylls.

Vad händer då med den högerstyrda maktalliansen? Det bekymrar mig, för den innebär ett Sverige där ungdomar får allt svårare att klara sig och hävda sig. Det blir sämre levnadsvillkor, för ungdomar ska nöja sig med låtsasutbildning, låtsasjobb och låtsasbostäder.

Folkpartiet vill införa tvååriga yrkeslinjer för dem är skoltrötta och praktiskt inriktade, som man säger. Fru talman, Folkpartiet är unikt. Det är den enda politiska kraft som hävdar att ungdomar behöver mindre kunskaper i dag för att möta den framtida arbetsmarknaden. Till och med arbetsgivarnas samarbetsorganisation Svenskt Näringsliv tycker att det är fel väg att gå. Folkpartiets förslag lurar en hel generation unga människor.

Borgerlighetens sätt att hantera arbetslösheten är att skapa låtsasjobb för ungdomar, att införa en praktikgaranti som innebär att kommunerna ska tvingas anordna praktikplatser. Det innebär att man tar ifrån kommunerna incitament att anställa ungdomar. De kan ju lika gärna få en praktikplats som är billigare. På så sätt kommer tusentals ungdomar att slussas in i praktikjobb utan att erbjudas stöd att söka sig till riktiga jobb. Inom nationalekonomin brukar man kalla detta för direkt undanträngning.

Borgerligheten vill också bygga bostäder av varierande standard, som man säger. Den del av bostaden som är dyrast per rumsenhet, det vill säga vatten-, avlopps- och hygienutrymmen, kan exempelvis delas mellan flera lägenheter eller byggas med lägre standardkrav för att sänka hyresnivån, skriver Moderaterna i sin motion. Ungdomar ska alltså inte ha egen toalett i sin lägenhet. Det kan de tydligen klara sig utan. Det är låtsasbostäder, tycker jag, för unga människor.

Om väljarna ger maktalliansen förtroendet att leda landet kommer ungdomar att bli andra klassens medborgare. Det tänker inte jag medverka till. Den ungdomspolitiska proposition som i dag föreläggs kamraren innebär helt enkelt att ungdomar får mer makt och mer välfärd.

Anf. 131 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Jag vill först ta upp den skrämselhicka som regeringen har drabbats av när det gäller alliansens sammanhållning eller icke. Ungdomsministern säger här att alliansens motioner går väldigt skilda vägar. Då skulle jag vilja råda ministern att titta på de gemensamma reservationer vi har. Vi har flera i det här betänkandet, men man måste också tänka på att titta på utbildningsutskottet, arbetsmarknadsutskottet, bostadsutskottet, socialutskottet och så vidare. Det kunde ha blivit många fler i det här betänkandet om vi hade valt att återupprepa de hemställanspunkter vi har på dessa områden när det gäller ungdomar, men det har vi alltså inte gjort.

Jag ställde inledningsvis frågor om föräldrarnas roll för ungdomar. Dem skulle jag gärna vilja få svar på.

Sedan vill jag lite grann kommentera utanförskapet. Många unga upplever ett utanförskap i samhället i dag. Det kan handla om att man känner att man inte räknas, inte kan påverka sin livssituation eller att man hoppat av skolan och inte får det arbete man vill ha. Då finner man sig i ett slags vakuum.

En grupp som har ett dubbelt utanförskap är de unga med invandrarbakgrund. Många upplever ett utanförskap för att man är ung och har svårt att påverka sitt liv, och dessutom upplever invandrarungdomar ett utanförskap gentemot det svenska samhället. Man känner sig inte som svensk men heller inte som utländsk. När vi har ett så pass segregerat samhälle som vi har är det svårt för dessa ungdomar att komma in i arbetslivet. Vi hör dem ständigt säga att de för att få komma till en intervju måste uppge ett annat namn.

De pengar vi ser i propositionen handlar om pengar till segregerade skolor. Men hur tänker regeringen hantera övriga som känner sig segregerade?

Anf. 132 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik:

Fru talman! Först skulle jag vilja säga: Ja, ungdomspolitik är allt. Även majoriteten skulle naturligtvis kunna presentera en säkert meter-tjock proposition om vi skulle ta med alla åtgärder som handlar om unga människor. Det är naturligtvis inte en heltäckande bild som någon av oss ger, varken oppositionen i sina motioner eller majoriteten i sin proposition. Det är klart att det finns ytterligare förslag som har genomförts.

Det gäller också den fråga som Birgitta Sellén avslutar med och som handlar om integration. Inte heller den frågan är heltäckande häri. Frågan om diskriminering är glasklar: Det är klart att vi inte ska tillåta diskriminering vare sig i skolan eller på arbetsplatsen.

När det gäller satsningen som Birgitta Sellén syftar på handlar det ju om att ge stöd för att skolorna ska ha bättre förutsättningar även i de områden där vi vet att elever, ofta med utländsk bakgrund, har svårt att nå målen. Det är klart att det är i den ändan som vi måste börja, för den som har en god gymnasieutbildning har bättre förutsättningar att hävda sig på arbetsmarknaden, att fortsätta studera alternativt få ett arbete direkt.

Jag skulle också vilja skicka med frågor till Birgitta Sellén som ju talar mycket om det lokala perspektivet. Jag delar uppfattningen i alla de inlägg som Birgitta har gjort när hon vurmar för den lokala nivån. Men jag tycker ändå att man måste bestämma sig från Centerpartiets sida. Ska vi ha en nationell ungdomspolitik eller ska vi inte ha det? Ska statliga myndigheter inte ha ett ungdomsperspektiv som vi ska ålägga dem här i kammaren? Ska kommunerna ha ett kommunalt självstyre och ska vi i så fall besluta om delmål för kommunernas räkning? Hur får man ihop den nationella ungdomspolitiken som också ska ge effekter som vi ska kunna utvärdera tillsammans om olika myndigheter har lokalt självstyre?

Anf. 133 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Vi tar det sista först, det lokala perspektivet. För oss är hela tiden tanken att du ska kunna påverka underifrån. Det du inte klarar av på kommunal nivå går upp till statlig nivå och vidare högre och högre upp. Därför handlar det först om människan och sedan om det kommunala självstyret. Det är det allra viktigaste, som vi sätter allra högst.

Vi har inte sagt nej till att det ska finnas en ungdomspolitik. Det finns många övergripande frågor som det är viktigt att man diskuterar. Men när det handlar om att man ska styra uppifrån och säga att si och så ska det här fungera, när vi vet att landet ser olika ut och att kommunerna har

väldigt olika förutsättningar, måste man i stället se till att det är kommunerna som tillsammans med ungdomarna får ta de beslut som är möjliga för dem att göra.

Jag skulle vilja kommentera målen i skolan och pengarna till det individuella programmet. Vi har ju en helt annan syn. Vi tycker att det är väldigt viktigt att man möter problemen tidigt, alltså satsar i grundskolan. Se till att man når målen i grundskolan! Det stärker individen att kunna få börja i det program man vill när man kommer till gymnasieskolan, i stället för att känna att man måste börja på ett IV-program därför att man inte klarade av grundskolan.

Det handlar alltså om att bygga upp individer och ge dem trygghet från ett tidigt stadium. Då handlar det också om att göra satsningarna där de bäst behövs. Ju tidigare man sätter in dem, desto bättre resultat blir det.

Anf. 134 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik:

Fru talman! Jag delar absolut den uppfattningen. Jag får väl återkoppla till ett av mina andra ansvarsområden. Det är klart att det handlar om att satsa både i förskola och grundskola för att se till att man står så väl rustad som det är möjligt inför gymnasieskolan och därefter.

Men man kan ändå ifrågasätta hur länge man ska gå i grundskolan, och vad är skälet till att man går på IV? Det kan handla om enskilda ämnen. Jag tror att det är väldigt positivt att förstärka IV i den meningen att man kan kombinera studier och praktik och att man också har möjlighet att delvis följa nationella program och delvis följa IV. Jag tror att det är betydelsefullt att känna att man kommer vidare, att man inte av olika skäl går kvar alltför länge i grundskolan. Det vore naturligtvis intressant att fundera över hur många år man går kvar i grundskolan. Hur länge känner man att man passar in där och når resultat?

Jag delar absolut uppfattningen om att påverka underifrån. Jag tycker inte att det står att finna förslag i propositionen som handlar om att kommunerna inte har rätten att välja. Det är klart att den nationella ungdomspolitiken kommer att påverka kommunerna i deras ställningstagande när de formar sin lokala ungdomspolitik. Det hoppas jag. Men det är ingenting som säger att den alltid gör det, utan det är kommunerna som tillsammans med ungdomar i sina kommuner fattar beslut om exakt hur man ska arbeta. Men många finner ett stöd i att ha en nationell ungdomspolitik som är utvärderingsbar och så vidare.

Jag noterade att Birgitta ställde frågor om pengar till kulturen, 30 miljoner och 20 miljoner. Allmänna arvsfonden anslår 20 miljoner i tre års tid. Det blir 60 miljoner kronor. Hälften av det ska gå till barnkultur, den andra hälften till ungdomskultur för att inte den ena ska ta överhanden.

Samlingslokaler talas det också om. Jag tycker att det känns roligt att kunna säga att Ungdomsstyrelsen har 5 miljoner kronor för 2006 och 10 miljoner kronor för 2007 till sitt förfogande, inte för kommuner utan för organisationer, alternativt kommunala fritidsgårdar eller vad det nu kan vara, som ett stöd i arbetet att forma samlingslokaler för unga, drogfria mötesplatser.

Anf. 135 AXEL DARVIK (fp) replik:

Fru talman! Det register som Socialdemokraterna vill genomföra genom förslag i den här propositionen ser jag som mycket integritetskränkande. Frågan om sekretessen är också osäker, vilket gör att en del av just ungdomars privatliv kan hängas ut i offentligheten. Sådant som tidigare just varit privat ska nu registreras, och kontrollen över ungdomarna ska öka. Detta är ett grepp som tas till när man misslyckats med utbildning, med arbete och med bostäder, när man inte kommit någonstans och inte fått fram några nya förslag.

Det är inte bara Folkpartiet eller den borgerliga alliansen som har invändningar mot detta. Det har även andra mycket starka intressegrupper och företrädare, bland annat Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet. Jag läser innantill: Svenska kommunförbundet ställer sig principiellt emot att kommunen ska ha rollen som registrerings- och övervakningsmyndighet för personer över 18 år. Svenska kommunförbundet är alltså djupt kritiskt. Man säger vidare: Svenska kommunförbundet ställer sig också tveksamt till om de positiva effekterna med förslaget verkligen kan anses överväga.

Jag tycker att detta är ett förslag där man utan betänksamhet ger sig in och just ska styra i unga människors liv, någonting som jag som liberal absolut inte kan acceptera.

Jag måste ändå fråga ungdomsministern: Tror verkligen ministern att ungdomar som befinner sig i ett utanförskap befinner sig i det utanförskapet just därför att vi i dag saknar ett register som håller koll på dem?

Anf. 136 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik:

Fru talman! Som man ställer frågor borde man egentligen få svar. Jag tror att Axel Darvik ska sansa sig lite i den här debatten och försöka hitta lite proportioner, så känns det mer realistiskt att diskutera frågan om unga utanför.

Det är en väldigt seriös fråga. Det handlar om att 30 000 ungdomar mellan 16 och 24 år befinner sig utanför. Jag menar inte att de reser utomlands och lever livet eller bor hemma men inte har lust att plugga. Detta handlar om unga människor som ofta inte ens har genomgått grundskolan. Det handlar om att kommunen inte har fångat upp och erbjudit dem vare sig grundskola eller gymnasieskola på det sätt som passar dem bäst.

Om det som kommunen erbjuder ska vara en utbildningskontakt med folkhögskola, om det ska vara lärlingsutbildning, om det ska vara praktikplats, om det ska vara på entreprenad eller vilka tänkbara åtgärder som Axel Darvik skulle kunna hitta på struntar jag i. Men jag accepterar inte att vi har 7 000 ungdomar mellan 16 och 20 år som inte ens har fullföljt grundskolan och som hamnar i ett utanförskap, för det är precis vad det innebär.

Jag tycker att vi ska tala om den här frågan som den är, och det handlar om att varje enskild kommun ska ha en aning om vad unga människor gör. Över 90 %, kanske 93 % eller 94 %, jag har inte den exakta siffran, går ju på gymnasieskolan. Det skulle alltså stå i registret, om Axel Darvik själv var i den åldern: Axel Darvik, gymnasieskolan eller ej aktuell. Men för de 7 000 ungdomarna totalt sett i hela Sverige skulle man skriva: aktuell. Vi måste ta kontakt med den här människan.

Historiken handlar om att man innan 1992, när skolan blev kommunaliserad, faktiskt hade ett ansvar att följa upp de ungdomar som hopade av grundskolan eller som inte på annat sätt hade en åtgärd, fanns i aktivitet, hade ett arbete, kalla det vad du vill. Jag skulle faktiskt vilja säga att kommunen har missat lite grann av den tanke som var att i stället för att vara en reglering skulle det vara en praxis. I stället för att kommunen tar kontakt och säger välkommen tillbaka till gymnasieskolan när terminen startar, måste kommunen om det inte är det som passar den enskilde använda sig av andra verksamheter.

Det här handlar inte om ett megaregister. Varje kommun ska se till att de unga människor som maximalt har gått ut nian och som inte har fyllt 20 faktiskt ska ha en vettig sysselsättning om de vill.

Anf. 137 AXEL DARVIK (fp) replik:

Fru talman! Ungdomsministern är inte bekymrad över detta. Men Svenska kommunförbundet, Landstingsförbundet, Datainspektionen och Socialstyrelsen pekar just på att det är intrång i integriteten. Kommunförbundet är mycket skarpt i sin kritik av det här förslaget. Att bara vifta bort det som om det inte skulle vara något tycker jag är ett mycket konstigt agerande.

Dessutom är det ytterligare ett prov på att Socialdemokraterna gärna tar sig rätten att ge sig in och styra i individers liv och säga: Du ska göra detta. Man ökar kontrollen genom ett kontrollsamhälle för att se till att ungdomar följer en given mall.

Men så är det inte. Jag har en helt annan syn på ungdomar. Ungdomar är precis som alla andra individer olika och klarar också av att ta ansvar för sitt liv.

Jag litar på att individerna vet bäst hur de ska leva sina liv. Statens uppgift är att se till att ge förutsättningarna för detta. Om vi inte hade haft misslyckandet med utbildningspolitiken – där andelen gymnasiebehöriga minskar – arbetsmarknadspolitiken och bostadspolitiken hade vi också haft en möjlighet att bryta utanförskapet. Det är där jag vill göra förändringar. Förutsättningar för dem som i dag lever i utanförskap skapas genom att man gör en uppryckning vad gäller utbildning, arbete och bostad. Det är på det sättet man kan bryta utanförskapet. Jag vill inte ha ett ökat kontrollsamhälle. Det är inte vägen framåt.

Anf. 138 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik:

Fru talman! Var och en som har lyssnat på debatten tror jag inte heller vill ha ett kontrollsamhälle med ett gigantiskt register över Sverige. Det är det det handlar om, Axel Darvik. Det vet också du. Att kommunerna över huvud taget inte vill ta sig an uppgifter som de inte tidigare har haft eller som kan innebära ett visst merarbete är inte heller någon nyhet för någon av oss.

Vi har i propositionen talat om att det här handlar om att det ska vara inom nuvarande sekretessbestämmelser, att det inte handlar om att registrera något annat än just det som kan vara relevant för att kunna erbjuda en åtgärd. Det kan handla om att gå eller inte gå i gymnasiet. Mer än så är det inte. Jag tycker inte att vi ska göra frågan större än vad den är, även om jag förstår att Axel Darvik tycker att det vore roligt att göra det.

De unga som står utanför har komplexa problem. Vi talar inte om 7 000 unga människor som har IG i ett par ämnen, vi talar om unga människor som har en komplex situation och som kanske sedan många år tillbaka kan finnas i missbruk. Det kan handla om hemförhållanden, psykisk ohälsa eller många andra saker. Det här är en grupp som är liten och hanterbar om vi tar tag i den nu, och det tycker jag att vi ska göra.

Det är lite tråkigt att jag har en hel ungdomspolitisk proposition. Axel Darvik och jag var tillsammans vid ett möte med en ungdomsorganisation och pratade. Jag tror att de ungdomsorganisationer som var där kände att det var en samstämmighet. Vi talade om att ha en struktur, att använda sig av befintlig budgetprocess, se till att ungdomspolitiken får en genomströmning i den nationella verksamheten, i myndigheter och så vidare.

Att vi inte är överens i sakpolitiken är jag inte förvånad över, men jag tycker att vi skulle kunna vara ärliga och säga att vi behöver en annan struktur och att den struktur som föreslås i ungdomspolitiska propositionen sannolikt kommer att innebära en mycket tydlig ungdomspolitik. Det kommer att bli lättare för de ungdomar och ungdomsorganisationer som vill påverka att göra det.

Anf. 139 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Fru talman! Jag kan instämma med det Birgitta Sellén sade, nämligen att det inte finns någon större oro här för att vi i den borgerliga alliansen inte skulle hålla ihop. Jag tycker att Lena Hallengren ska bekymra sig mer över hur det ser ut i samarbetet med Miljöpartiet och kommunisterna.

Det är intressant att lyssna till Lena Hallengren. Hon låter som en oppositionspolitiker. Det är mycket som hon är missnöjd med i det samhälle som Socialdemokraterna har styrt under nästan hela 1900-talet och nu även en bit in på 2000-talet. Det ena problemet efter det andra räknas upp. Jag kan till stor del instämma. Det är inte alls så att vi blir provocerade, som ministern antydde, av att det läggs fram en ungdomspolitisk proposition. Ingalunda. Vi blir möjligen provocerade av att den faktiskt inte innehåller någonting. Ingenting. Allting ska bara förberedas och återkommas till. Det gör ta mig katten ingen som helst lycklig.

Det finns några här som har sagt att det inte finns några specifika ungdomsfrågor. Vi ska se individen. Ja, jag håller helt och hållet med om det också.

Sedan vill ministern inte hålla till godo med låtsasjobb och med låtsasbostäder. Nej, vem vill det?

Tittar vi på ungdomsarbetslösheten till att börja med, har den sedan i fjol, om vi jämför med tredje kvartalet, ökat med 11 000 personer. 65 000 personer mellan 16 och 24 års ålder är arbetslösa. Det kan inte ministern skylla vare sig oppositionen eller Svenskt Näringsliv för. Det här är mycket mer än vad det är i övriga europeiska länder.

Jag vill säga något lite kort om Allmänna arvsfonden. Enligt stadgarerna – eftersom det har gjorts ett stort nummer av att det ska delas ut 3 gånger 20 miljoner – framkommer det att medlen ska användas för att främja verksamhet av ideell karaktär till förmån för barn, ungdomar och personer med funktionshinder. Men nu används medlen som ett slags budgetregulator.

*Makt att bestämma
– rätt till välfärd.
Ungdomspolitiska
frågor*

Anf. 140 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik:

Fru talman! Om jag vore nöjd skulle jag naturligtvis inte ägna mig åt politik. Det tror jag innefattar alla på kommun-, landstings- och riksnivå. Det blir lite fånigt att alltid hävda att om man har styrt i ett land, oavsett om man har eller inte har varit med under den tiden själv, ska man vara nöjd och sedan inte vilja något mer. Vi skulle kunna lägga fram en proposition och tala om allt vad vi har gjort. Det gör vi i dokument som handlar om utvärdering, handlingsprogram och vad som har åstadkommit under de senaste åren. Vi möter hela tiden nya utmaningar. Vi lever i ett samhälle som förändras. Det tillkommer nya ungdomar. Det är klart att problemen inte upphör. Det är klart att vi inte kan säga att vi nu slår oss till ro och att allt är perfekt. Jag tror inte att det samhället finns. Det är klart att vi hela tiden har olika idéer om hur vi ska göra samhället bättre.

Jag menar inte att man blir provocerad av att regeringen lägger fram en ungdomspolitik. Jag menar att det finns en allmän debatt – den må finnas i större eller mindre utsträckning i kammaren – där man i många fall frågar sig om det verkligen behövs en ungdomspolitik. Moderaterna har vacklat på den punkten många gånger. Moderaterna har undrat om de verkligen ska ge stöd till ungdomsorganisationer, om det ska vara en särskild ungdomspolitik när det gäller bostäder och arbete. Det må vackla från ett år till ett annat. Jag vet inte var Moderaterna befinner sig just nu, Lena Adelson Liljeroth, men man kan inte säga att det har varit tydligt att Moderaterna förespråkar en ungdomspolitik.

När det gäller Allmänna arvsfonden kan jag kort säga att pengarna ska delas ut på det sätt du beskriver, men däremot kommer de att användas till kulturändamål. Det är något som har föreslagits långt tidigare. Sedan i somras finns en arvsfond som det fattas beslut om av en delegation och en styrelse. Det är något som lever kvar i ungdomspolitiska propositionen sedan det arbetet togs upp.

Jag tycker att det är bra att vi kan satsa på ungdomskultur eftersom det ändå handlar om barn och ungdomar.

Anf. 141 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik:

Fru talman! Jag tycker också att det vore bra om vi satsade mer på barn- och ungdomskultur. Jag upprepar det jag tidigare sade i talarstolen. Ligg på kulturminister Pagrotsky och se till att man åtminstone framdeles får mer pengar till de fria teater- och dansgrupperna. Det är de som framför allt spelar och uppträder för barn och ungdomar. Det är vad vi i oppositionen vill, men det vill uppenbarligen inte majoriteten.

Det blev mycket på en gång. Du talade om någonstans att bo. Det är en socialdemokratisk bostadspolitik i det här landet. 60 % av byggkostnaderna är skatter. Det är möjligt att bostadssamordnaren kommer att föreslå att man ska sänka skatterna på bostadssidan, men vi kan också se på Stockholm. Någon annan kommer att ta upp bostadsfrågorna senare, men vi kan se på bruksvärdessystemet. Det är orsaken. Plånboken ska inte styra, säger ministern. Men det är precis så det är i Stockholm i dag. Det är plånboken som styr. Vi kan jämföra med nästan vilken annan huvudstad som helst. Där är det oerhört mycket lättare att utan svarta pengar få tag på en etta eller tvåa. Jag kan inte känna igen mig, som har varit studerande, som en andra klassens medborgare för att jag kanske

har fått dela dusch och toalett i en korridor under några år när jag har pluggat och inte har haft så mycket pengar. Jag kan inte se att det är något särskilt allvarligt.

Axel Darvik var inne på det system som inte ens Kommun- och Landstingsförbunden vill ha. De säger att insamlandet av personuppgifter är mycket problematiskt. Man ställer sig principiellt emot att kommuner ska ha rollen som registrerings- och övervakningsmyndighet för personer över 18 år, det vill säga myndighetsålder. Det är det som Lena Hallengren tar upp som den stora lösningen. Men Kommun- och Landstingsförbunden vill inte ha det. Hur ska de kunna lösa detta?

Däremot rekommenderar jag att ta en ny kontakt med Fryshuset och Anders Carlberg, som har ett fyraårigt projekt med Angered, en problemkommun i Göteborg, där man ska bygga upp ett fungerande samarbete.

Anf. 142 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik:

Fru talman! Jag håller med Kommun- och Landstingsförbunden om att vi inte ska göra kommunerna till en övervaknings- och registreringsmyndighet. Det är inte syftet. Det handlar inte heller om att kommunerna ska få nya uppgifter. Det som tidigare var lag av 1992, som i överenskommelsen skulle vara praxis, har inte följts. Man släpper helt enkelt ungdomar som inte har fyllt 20 år vind för våg. De har visserligen gått igenom grundskolan, men inte mer. De ungdomar som riskerar att hamna utanför, riskerar att hamna riktigt snett, har rätt att få det stöd och den hjälp de behöver – och som de vill ha. Det är ingenting som påtvingas dem.

Både Axel Darvik och jag deltog i en debatt i morse där man från radions sida hade träffat ett antal unga tjejer. Jag tror att både Axel och jag blev lite förvånade. Alla ungdomarna sade att de tyckte att det lät jättebra att få hjälp och stöd tidigt och de hade inget emot att någon visste om de gick eller inte gick på gymnasiet. Huvudsaken var att de fick hjälp och stöd. Jag tror att det är så många ungdomar ser det hela. I den här kammaren tenderar vi att göra lite för mycket politik av det som inte är mer än en fjäder.

Jag skulle vilja säga någonting kort om ungdomsbidragen. Det är riktigt att vi har olika bidragsvillkor för kultur, idrott och för den ideella sektorn. Det är någonting som vi har haft sedan lång tid och som vi lever med. Det återstår att se vad som kommer att hända med det senare. Det kommer att tillsättas en folkrörelseutredning som kommer att se över bidragsvillkoren. Vi får se vad den återkommer med.

Jag kan ändå notera att Moderaterna har talat sig varma för ungdomspolitik. I den här propositionen föreslår man ingen förändring av bidragen till ideella ungdomsorganisationer. Men det är 40 miljoner mindre 2006, och det är 85 miljoner mindre 2007. Vilken ungdomspolitik ger man då ungdomsorganisationerna möjlighet att bedriva? Jag tycker att en av de väldigt viktiga och bärande delarna i en nationell ungdomspolitik är att ge stöd till nationella ungdomsorganisationer att forma sin egen verksamhet.

*Makt att bestämma
– rätt till välfärd.
Ungdomspolitiska
frågor*

Anf. 143 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Fru talman! Jag vill inledningsvis i detta replikskifte slå fast att vi nu i tio år har haft en socialdemokratisk politik som har styrt landet. Under den här tiden har 7 000 ungdomar mellan 16 och 20 år hamnat utanför. Jag tycker att det finns anledning att vara bekymrad.

Ungdomsministern sade att hon inte vill ha en politik där plånboken styr, till exempel möjligheten för ungdomar att få en lägenhet. Men det är precis så det är i dag. Flera har varit inne på det tidigare, men jag vill understryka det. Jag tror att det är bra om vi kan påminna varandra om hur vi ser på den verklighet som vi i dag diskuterar. Jag tycker att det är bekymmersamt att 7 000 ungdomar står utanför systemet, utanför skola och arbete.

Jag ska kort kommentera frågan om register. Jag hade inte tänkt ta den debatten, då kolleger till mig har gjort det. Ungdomsministern säger att det inte handlar om ett register. Men i betänkandetexten är det väldigt tydligt formulerat att det är fråga om ett register. Utskottsmajoriteten säger att det behövs ett register för detta ändamål, så där används ordet register. Det är texten i betänkandet utskottet kommer att besluta om när vi ska votera i morgon kl. 17.

Jag vill bara säga att jag också tycker att det är väldigt viktigt att ungdomar kommer till tals. Jag vill då stryka under några områden. För att ungdomar ska komma till tals har familjen en enorm betydelse – barnens uppväxtmiljö, föräldrar och familj. Men ordet ”familj” berörs inte på särskilt många ställen i propositionen. Det är lätt att tänka på 17-, 18- och 19-åringarna, men vi har också 13- och 14-åringar. Hur ser ministern på föräldrarnas och familjens betydelse om vi pratar om 13-åringen? Varför finns inte detta med i propositionen?

Anf. 144 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik:

Fru talman! Jag tänker göra en allra sista kommentar om registret. Jag fortsätter att hävda att det inte handlar om att vi ska upprätta ett register. Det handlar om, precis som Gunilla Tjernberg sade, att kommuner kan behöva det, och hur varje kommun sedan väljer att göra är upp till dem.

Familj, vänner och vuxenkontakter över huvud taget är naturligtvis oerhört betydelsefulla när vi talar om utbildning, arbete och kommunernas stöd för att ge ungdomar möjlighet att komma in på arbetsmarknaden. Det är klart att vuxna människor är involverade och att familjen är väldigt betydelsefull. Men det som handlar om politiska åtgärder, möjligheten att via en nationell ungdomspolitik styra och se till att vi skapar nya förutsättningar, handlar inte huvudsakligen om att styra familjen. Det handlar om att styra statliga myndigheter och se till att de har ett ungdomsperspektiv på det arbete och på den verksamhet som de levererar. Men jag håller med Gunilla Tjernberg om att det naturligtvis är väldigt betydelsefullt.

När man frågar unga människor vad som är viktigt i livet när man är i tonåren hamnar vänner väldigt högt på listan. Familj kommer betydligt längre ned. Det är nog det val som många unga själva gör, att man flyr, vill vara med vänner och inte vill tala om allting för sina föräldrar. Men naturligtvis är familjen viktig, att föräldrarna alltid finns där, oavsett hur unga människor graderar detta. Jag ser inte att det finns några ställen i

propositionen där vi skulle ha skrivit på ett annorlunda sätt, men jag delar Gunillas uppfattning.

Jag vill gärna säga det, därför att Gunilla ställde tidigare många frågor om hur man skulle styra och samordna bättre. Jag tror att det kommer att bli väldigt intressant för hela riksdagen att kunna följa den ungdomspolitiska processen i samband med budgeten varje år. Där ska vi inte ta fram särskilda delmål, utan vi ska jobba med de mål som myndigheter, politikområden och fackdepartement i vanliga fall arbetar med för att se till att ungdomspolitiken ligger väl i linje och är ungdomsanpassad.

Anf. 145 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Fru talman! Familjen är viktig – det var vi överens om. Det som skiljer Lena Hallengren och Socialdemokraterna markant från Kristdemokraterna är att vi inte så ofta talar om ordet styra. Jag hörde ordet styra i repliken. Vi pratar om att stödja, alltså stödet till familjen, stödet till föräldrarna, så att de kan ge det till den unge.

Låt oss se 13-åringen framför oss än en gång. Vi har fokuserat på de lite äldre, som jag också tycker är väldigt viktiga. Men eftersom de har fått sin tid i den här debatten vill jag fokusera på den yngre tonåringen. Där vill jag tala om ett stöd till föräldrarna: stödet att kunna vara en vuxen, som kan ge råd och stöd. Jag har själv barn och har gått igenom hela den här processen, och jag tror att vi är många som kan säga detta och vet att du och jag som föräldrar är så viktiga. Jag är förvånad att ett resonemang som även inbegriper 13-åringen inte finns med i propositionen.

Jag vet att kompisar, vänner och nätverk också är viktiga. Rädda Barnens undersökning ska vi inte ignorera. Där tar de unga själva upp längtan efter att ha en vuxen att tala med, att få råd och stöd av. Läs rapporten, Lena Hallengren, om du inte har gjort det! Den är värd att läsas.

Jag fick inget svar av Socialdemokraternas representant tidigare, som jag förstod. När det gäller de indikatorer som man aviserar bör in i det statliga redovisningssystemet för att man ska veta om man når målen med ungdomspolitiken väljer ni att skriva just ”bör”. Jag frågar återigen: Tror ni att det är möjligt, eftersom ni inte använder ordet ”ska”? Menar ni allvar med att följa upp detta och tror att det går bör det väl stå ”ska”, att indikatorerna ”ska” in, och inte ”bör”. Då blir jag ännu mer orolig än jag redan var om möjligheterna att följa upp det som ni har beslutat om. Jag tror nämligen att ni kommer att få problem att följa upp det här.

Anf. 146 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik:

Fru talman! Jag tror inte att vi kommer att få problem. Jag tror snarare att det för allas del kommer att vara mycket enklare att följa upp ungdomspolitiken än vad det tidigare har varit. Jag vill gärna tala om tre av de delmål som har funnits tidigare, bara för att beskriva att det inte var så enkelt att följa upp dem.

Ett mål var att andelen elever som upplever att de har såväl formellt som reellt inflytande i skolan ska öka. Det är inte så lätt att mäta det. Det är inte så lätt att mitt i en period konstatera att det går åt fel håll och att man ska vidta en åtgärd av ett eller annat slag.

Ett annat delmål var att ungdomarnas möjligheter till deltagande i kulturlivet och till kulturupplevelser samt eget skapande ska öka. Det

Prot. 2004/05:41
1 december

*Makt att bestämma
– rätt till välfärd.
Ungdomspolitiska
frågor*

låter också oerhört bra, men det är inte lätt att mäta, utvärdera och vidta åtgärder mitt i mandatperioden om så skulle krävas.

Ett tredje delmål var att antalet statliga och kommunala insatser med syfte att ge ungdomar reella förutsättningar att använda yttrandefrihet ska öka. Inte heller det är så precist att det är lätt att utvärdera. Med indikatorer i de fall där det krävs kommer det att vara betydligt enklare.

Vi kommer att arbeta i budgetprocessen. Vi kommer att i budgeten varje år skriva in och följa upp målen. Men det är inte säkert att det i varje enskilt fall handlar om att skriva in en indikator. Det kan handla om att politikområdet som sådant redan är kvantifierat i volym, om det är fråga om kultur- och arbetsmarknadspolitik. Jag kan inte ge ett konkret exempel. Det ska definitivt gå att följa upp.

Det är inte minst tydligt när vi skriver det i propositionen. Det finns många vittnen och andra som kommer att hjälpa till med uppföljningen och utvärderingen om det inte lyckas. Inte minst jag själv är väldigt angelägen om att vi inte bara ska kunna utvärdera detta om tre, fyra eller fem år. Vi ska varje år veta vad som händer och kunna säga att vi är beredda att vidta en åtgärd, att vi inte gör någonting eller att vi tycker att någonting är mer eller mindre viktigt. Det kan naturligtvis alla tycka. Men uppföljningen, utvärderingen och möjligheten att vidta åtgärder ska öka. Om det sedan i alla fall handlar om att man skriver in indikatorer kan jag inte svara på, men det kommer definitivt att öka.

Anf. 147 TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Fru talman! Jag ska börja med att instämma i det redan tidigare lagda yrkandet om bifall till den moderata reservationen nr 3 samt säga att jag för tids vinnande avstår från att yrka bifall till de övriga reservationerna, även om jag givetvis står bakom samtliga.

Fru talman! Min kollega Lena Adelson Liljeroth har redan berört de övergripande delarna av den här ungdomspolitiska propositionen, så för mig återstår att diskutera de utbildningspolitiska delarna av denna produkt.

Jag kan börja med att instämma i Lenas tidigare framförda uppfattning att det är ett synnerligen urvattnat dokument som riksdagen nu har att ta ställning till. På de 200 sidorna finns det flera tomma ord och fraser om vad som med bästa vilja i världen kan kallas konkreta förslag. På sida efter sida görs omfattande problembeskrivningar, men med lösningarna är det väsentligt tunnare.

Regeringens ungdomspolitiska proposition är i princip storstadssatsningens andra omgång; en lite putsad fasad och ett nytt namn.

Samma kritik som framförts mot den politiken är giltig även i det här fallet. Hur kan man, med kännedom om storstadssatsningens misslyckanden, acceptera de här förslagen? Hur kan man, efter Riksrevisionens nästan brutala kritik av politiken vad gäller storstadssatsningen, gå exakt samma väg en gång till?

Den 2 maj i år besökte Integrationsverkets generaldirektör Andreas Carlgren Malmö. Han sade då apropå frågan om just tillfälliga satsningar så som alla vet – och jag citerar Sydsvenska Dagbladet – att ”segregation aldrig elimineras genom punktvisa insatser i enskilda förorter”. Har regeringen över huvud taget lyssnat på sin egen myndighetschef Andreas Carlgren innan man lade den här propositionen? Knappast.

I grunden är det samma projekt tänkande som i så många år plågat min hemstad och valkrets Malmö som nu går igen i det här dokumentet. Tillfälliga lösningar där det viktigaste är att bygga upp projektorganisationer och skaffa anställningar åt några få är dagens lösen. De pengar som anslås kommer att fördelas enligt exakt samma principer som vi varit vana vid under 90-talet och en bit in på 2000-talet.

Man hade ju hoppats på en samsyn i fråga om kunskapsfrågorna, att riksdagen i enighet hade kunnat fastslå att goda kunskaper är en förutsättning för att nå framgång i livet och sedan lagt upp målsättningarna därefter. Men ska varaktig förändring åstadkommas för lågpresterande elever i invandrartäta områden, då får vi titta någon annanstans än i den här propositionen.

Fru talman! Jag sade inledningsvis att propositionen var nästintill tom på konkreta förslag. Men när man trots allt föreslår satsningar är det nästan som om vänsterkartellen har bestämt sig för att göra så mycket som möjligt fel på en och samma gång. Låt oss därför betrakta den utbildningspolitiska sektionen av propositionen nu när statsrådet har gett sig av.

Den största satsningen som föreslås är på det individuella programmet. Detta program var då det infördes tänkt som ett undantagsprogram för de elever som inte nådde upp till grundskolans mål och som på gymnasiet behövde få lite extra stöd. Det individuella programmet har i dag svällt över alla breddar, från att vara ett undantagsprogram till att vara det näst största. Av de elever som faktiskt börjar på det individuella programmet är det knappt var femte som får slutbetyg inom fyra år.

Siffror, kan det tyckas, men bakom varje siffra döljer sig en verklighet som vi som beslutsfattare inte får gömma oss för, i synnerhet när man, som vissa partier i denna kammare, haft makten mer än tio års tid.

För eleverna i områden som Rosengård, Fittja, Bergsjön och Botkyrka har problemen dessutom ökat explosionsartat under dessa år. För dem i synnerhet har den här propositionen ingenting att erbjuda.

Grundproblemen i områden som Rosengård, Bergsjön, Fittja och Botkyrka är dessutom inte relaterade till skolan, vilket man kan förledas att tro när man läser propositionen. Faktum är att det är mycket lite som skolorna kan göra på egen hand för att lösa problemen. Det som ofta brukar reduceras till en fråga om bara ekonomiska resurser är i själva verket en fråga om bostadssegregation, en djup bostadssegregation. Barren växer upp i dessa områden med inte bara språkliga handikapp utan i vissa fall med en total avsaknad av löntagarförebilder. Det är denna del av politiken som är betydelsefull.

Därför måste frågan om elevernas möjligheter att röra sig till andra skolor, samt möjligheten för elever från andra skolor med en högre andel svenska elever att röra sig till skolor i dessa invandrartäta områden, prioriteras. Det är den diskussionen vi måste föra. Men denna rörelsefrihet förutsätter både alternativ och också information om att sådana alternativ faktiskt finns utanför dessa områden. Men om detta talar regeringen inte alls. Det finns inte ett ord om detta i propositionen.

Ytterligare ett problem är kravet om att alla elever ska läsa akademiska ämnen på gymnasiet. Regeringen har angivit ett mål om att 50 % av varje årskull som påbörjar gymnasiet ska gå vidare till högre utbildning. Men ett sådant mål tvingas en massa elever till misslyckande. De

tvingas att läsa ämnen som de inte har något intresse av. De blir i Lena Hallengrens, Ibrahim Baylans och vänsterkartellens skola en restpost, icke önskvärda, bortglömda. Det gäller i all synnerhet elever med utländsk bakgrund.

Vi moderater vägrar att acceptera detta. Ända sedan 1997, då Ylva Johansson var skolminister – hon har senare gjort comeback fast i en annan roll – har regeringen lovat att inrätta en modern lärlingsutbildning. Den har återkommit i regeringsförklaring efter regeringsförklaring från den talarstol där jag nu står. Men något konkret har det aldrig blivit. Det hade varit välgörande om det hade kommit upp i den här propositionen. Men det enda som föreslås är, som vanligt, att Skolverket ska göra en ny utredning. På nytt visar regeringen alltså sitt djupa ointresse för de elever som är mer praktiskt än teoretiskt lagda.

Fru talman! På samma sätt är det också med de så kallade strategiska utvecklingsinsatser i syfte att stärka skolor i segregerade områden som regeringen och stödpartierna vill genomföra. Regeringen har inte kunnat precisera vad pengarna ska gå till men tycker tydligen att Myndigheten för skolutveckling ska syssla med utvecklingsdialoger, nätverksskapande och andra ospecificerade former för spridande av kunskap.

Det finns ett namn för den här inriktningen på politiken, och det är flum. Det är helt orimligt att närma sig riksdagen med en begäran om nästan en kvarts miljard, utan att närmare kunna precisera vad regeringen tänker använda pengarna till och vad man väntar sig för resultat. Det nämner man inte heller i propositionen.

Om nu MYSKO – Myndigheten för skolutveckling förkortas faktiskt så; det är deras val, inte mitt – väljer att satsa på att sprida kunskap, vad är det då egentligen man avser? Är det kunskap om den egna organisationen och dess förträfflighet, eller är det de kunskaper som finns fastställda i den läroplan som den här kammaren har antagit som ska spridas? Detta är ingen lek mer ord utan allvar. Det ena är helt avgörande, det andra är bara tyckande. Vi ser gärna från moderat sida satsningar på ökad kunskap i grundskolan, men vi accepterar aldrig löst tänkande och tyckande.

Av ungdomar i Rosengård i Malmö, där jag kommer ifrån, borde skolan ses som vägen till ett bättre liv. Skolåren borde ligga till grund för framtidsdrömmar och vägar att nå de målen. Utbildning borde vara den självklara språngbräda som alla nya svenskar önskar sina barn och som alla ungdomar ivrigt suger i sig för att kunna förbättra sin situation och tillvaro. Ändå är det inte så. Hopplösheten sprider sig, och i en miljö där socialbidragsberoende och svartjobb är vardagsmat ses inte utbildning som en möjlighet till en klassresa. För en nyanländ invandrare med fru och två barn måste lönen i dag ligga på över 20 000 kr i månaden för att det ska löna sig att lämna bidragsförsörjningen för ett lönearbete. I den miljön ser allt färre poängen med att låta flitens lampa lysa och sträva efter goda resultat och en gedigen utbildning.

Utbildningspolitiken kan inte stå fritt från det övriga samhället, lika lite som ungdomspolitiken. Om eleverna inte kan se att utbildning lönar sig cementerar vi klassamhället. Akademikerbarn läser vidare eftersom det är tradition, och Rosengårdsungdomarna lotsats till en annan verklighet.

Det handlar inte bara om vad som sker i skolan eller i högskolans föreläsningssalar. Det handlar om samhällets attityder till kunskap och bildning och framför allt om vilka ekonomiska incitament det finns för att anstränga sig snarare än ta den enkla vägen.

Här har regeringen och stödpartierna ett enormt ansvar, som fört flummet till skolan och tagit bort motivationen att sträva vidare.

Barn och ungdomar kommer förhoppningsvis efter 2006 när vi har tagit makten att gynnas av att Sverige får en politik som gynnar arbete. Det är dags att på allvar förstå att barns och ungdomars förutsättningar utgår från den verklighet som deras föräldrar upplever. Känner de inte att utbildning ger bättre förutsättningar, då väljer de inte att lägga ned några extra ansträngningar på skolan.

Vi moderater vill se en utbildningspolitik som återföder intresset och motivation hos det här landets elever, som ger skolan de rätta verktygen och som innebär ett klart brott mot den nuvarande trenden. Sveriges elever, oavsett var de bor, oavsett vad de har för bakgrund, mår bäst av en politik för kunskap med kvalitet och relevans. Det är det moderata budskapet i kontrast till vänsterkartellen i förhållande till den här propositionen.

Anf. 148 LARS-IVAR ERICSON (c):

Fru talman! Två gånger om året inbjuder Region Skåne till ett forum som heter Unga Tankar där ungdomar och politiker möts för att samtala om aktuella frågor. Tyvärr är vi alldeles för få riksdagsledamöter som kommer till dessa samlingar, men vi som kommer får ta del av gymnasiungdomars tankar om allt från kärlek till miljöfrågor. I grupparbetena händer det ofta att några tar upp förväntningar och färdigheter om hur det ska bli när de kommer ut i arbetslivet, och någon säger: ”Den som har jobb får pengar och kan skaffa egen lägenhet och kan göra saker på sin fritid. Och så mår man bättre.” En annan föreslår mer praktik i skolan som ger kontakter och som ger jobb, fler kommunala sommarjobb för den som saknar kontakter. Någon anser att det ska vara anonyma jobbsökningar så att personer med utländska namn inte blir bortsållade på grund av namnen.

Att få ett arbete borde vara en självklar rättighet för alla ungdomar som inte väljer att studera vidare efter gymnasieskolan, men så är det inte i dag. 44 000 ungdomar mellan 20 och 24 år går arbetslösa, och Förenings sparbankens chefsekonom, Hubert Fromelt uttrycker det så här: Vi tappar en hel generation.

Han kräver en nationell krissamling om ungdomsarbetslösheten. Vad finns det då för hinder för att fler ungdomar skulle kunna få jobb? Fromelt svarar: Sverige stimulerar inte småföretagsamhet och innovationer. Vi ligger i topp i tröghet. Vi litar alldeles för mycket på att om bara konjunkturen går upp så ska jobben komma.

Inom Centerpartiet har vi tagit till oss ungdomars önskan om arbete, och i vår motion har vi lagt fram förslag om att underlätta ungdomars inträde på arbetsmarknaden genom större satsningar på lokala resurser. Vi tror att det på lokalplanet skulle kunna gå bra att erbjuda *trainee*- eller praktikplatser. Vidare vill vi lyfta fram lärlingsystemet. Många lärlingsplatser kan skapas i småföretagen, men lärlingsutbildningen måste också vara flexibel och anpassas till rådande lokala förhållanden.

*Makt att bestämma
– rätt till välfärd.
Ungdomspolitiska
frågor*

Fru talman! Vi behöver få en uppvärdering av handens kunskaper. Vi vet att många ungdomar kan tänka sig att jobba med praktiska yrken, och då ska de uppmuntras till detta framtidsval. Det får inte vara så att när någon söker studievägledning om hur hon eller han ska kunna bli murare eller billackerare så blir svaret: Med de betygen borde du gå samhällsprogrammet.

Över huvud taget är det viktigt att uppmuntra ungdomars kreativitet. Hit hör också att fånga upp deras intresse för entreprenörskap och företagande. Näringslivsdagarna i Helsingborg gav för en tid sedan upphov till en pessimistisk tidningsrubrik: "Entreprenör ingen karriärväg som lockar". Ungdomar vill hellre bli popstjärnor än företagare.

Jag tror inte att det är så i verkligheten, men gymnasieskolan måste ta upp mera om företagandets villkor. Gymnasieutbildningarna har fokuserat alldeles för lite på entreprenörskap. Det har inte varit naturligt att sikta på försörjning i den egna firman. Ungdomar har i stället fostrats till den anställdes roll med all den trygghet som det ger. Men vi behöver mer än någonsin få en ny generation entreprenörer i Sverige.

Fru talman! Från Centerpartiet efterlyser vi en långsiktig politik som syftar till att vi ska slippa sådana rubriker som: "Arbetslivet har inte längre plats för alla unga", och "Ungdomar går från skola till arbetslöshet".

Vi kan skapa flotta titlar som nationell koordinator, men från Centerpartiet tror vi mera på bättre villkor för småföretagen och på de lokala arbetsförmedlingarnas möjligheter.

Avslutningsvis vill jag ställa mig bakom de yrkanden som har gjorts av Birgitta Sellén.

Anf. 149 MARIA ÖBERG (s):

Fru talman! I dag har vi i den här kammaren debatterat den ungdomspolitiska propositionen. Den tar som sagt upp väldigt många olika politikområden som berör unga människors villkor i livet. Jag tänkte ägna mig speciellt åt den bostadspolitiska delen av propositionen.

Hur människors, framför allt ungas, situation på bostadsmarknaden ser ut beror ibland på i vilken landsända man bor. I kommuner med bostadsöverskott har man en bättre möjlighet att få en egen lägenhet. Man kanske har större möjlighet att skapa ett eget hem, men jobben kanske inte finns där, på hemorten. Alltså är tillgången och utbudet på lägenheter en av flera avgörande faktorer för om det går eller inte. Man kan också konstatera att det finns lägenheter tillgängliga på marknaden.

Men unga människor är faktiskt en utsatt grupp. Man kan inte alltid – oftast inte – ta del av utbudet av lägenheter, för man har helt enkelt inte råd. Man kanske inte har någon fast förankring på arbetsmarknaden, eller man kanske ska plugga. Det gör att man som ung inte är ekonomiskt attraktiv för en del fastighetsägare och låneinstitut. Man kanske har fel namn. Man kanske inte har en årsinkomst som gör att man kvalificerar in sig i bostadskön. Man fastnar i en karusell av tillfälliga jobb och taskig ekonomi, och man tvingas bo hemma eller hos någon kompis. Man drabbas av andrahands-, tredjehands- eller visstidskontrakt och oskäligen hyreskostnader. Det är trångt på bostadsmarknaden i dag för vissa grupper. Unga människor är en sådan grupp.

Men man kan faktiskt öppna vilken tidning som helst här i Stockholm, till exempel Metro eller DN. Där finns sida upp och sida ned med lägenheter som är till salu, stora och små, både här och där i staden. Det råder ingen brist på bostadsrätter som är till salu i Stockholm i dag. Det samma gäller för de andra städerna runtom i vårt land.

Vad består då bristen i? Jo, det är brist på hyreslägenheter som har en hyra som människor faktiskt har råd med och som unga människor har råd att betala – en skälig hyra.

Fru talman! Vad gör då vi socialdemokrater för att underlätta för unga på bostadsmarknaden för att man ska kunna få ta del och skapa ett eget hem? Vi gör faktiskt redan i dag en hel del saker.

- Det finns ett investeringsstöd till dem som bygger mindre hyresrätter.
- Vi har en investeringsstimulans som man kan säga motsvarar en momssänkning från 25 till 6 % för dem som vill bygga hyresrätter med rimliga hyror.
- Vi vill premiera kommuner som bygger hyresrätter genom att tidigarelägga infrastruktursatsningar. Här i Stockholm har länsstyrelsen tidigare lagt investeringar i ny infrastruktur som leder till att nästan dubbelt så många bostäder kan byggas som tidigare planerats.
- En nationell bostadssamordnare ska ta fram förslag på konkreta åtgärder som kan underlätta ungdomars tillträde till bostadsmarknaden.
- Boverkets Byggekostnadsforum har fått ett utökat uppdrag när det gäller pilotprojekt. Det är viktigt att stimulera och lyfta fram projekt som bygger billiga och bra bostäder som är för och är anpassade till ungas krav och behov.
- Statens bostadskreditnämnd, BKN, har fått ett uppdrag från regeringen att utreda förutsättningarna för att förbättra möjligheterna för unga människor att förvärva eller hyra en egen bostad.
- Vår nya samhällsbyggnadsminister, Mona Sahlin, har i dagarna öppnat diskussionen om det finns skäl att se över behoven av kommunala bostadsförmedlingar och krav på att privata fastighetsägare ska lämna lediga bostäder till den kön.
- Det är viktigt att understryka i sammanhanget att det är våra kommuner som har planmonopol, vilket i sin tur ställer krav på kommunerna att ha en sund markpolitik och använda sina bostadsbolag aktivt för att se till att det byggs bostäder. Varje kommunfullmäktige i vårt land ska enligt lag upprätta en bostadsförsörjningsplan. Jag kan bara tipsa Sveriges kommuner om att det är dags att planera och satsa för framtiden. Det är de unga människorna som står för den.
- När vi bygger ut högskolorna i nästa steg tänker vi koppla det till ett krav på att kommuner ska tillhandahålla bostäder till studenterna. Utan plan för bostadsförsörjning ges heller inga fler högskoleplatser.

Gör vi då tillräckligt? Det råder det säkert delade meningar om. Men all byggstatistik pekar åt rätt håll nu. Det byggs verkligen bostäder i Sverige igen, inte bara på kajkanten och inte bara för dem som har

mycket pengar. Allt fler kommuner tar sitt bostadspolitiska ansvar och styr byggandet så att det byggs hyresrätter med rimliga hyror och god kvalitet, likväl som det byggs bostadsrätter och villor. Fler borde följa efter. Det enda och det bästa sättet att ge unga en chans på bostadsmarknaden är att bygga nya bostäder.

Avslutningsvis vill jag säga att vi socialdemokrater vill ha en bostadspolitik som omfattar alla, inte bara några. Vi utestänger inte de utsatta grupperna, och vi värnar mångfalden på bostadsmarknaden där hyresrätten faktiskt är den mest efterfrågade boendeformen bland unga människor i dag.

Anf. 150 RIGMOR STENMARK (c):

Fru talman! Ärade riksdagskolleger! Kommer ni ihåg er första bostad? Kommer ni ihåg hur det var när ni lämnade föräldrahemmet och inredde ert första hem? Några av er är i samma ålder som jag och kommer till och med ihåg hur det kändes när barnen lämnade föräldrahemmet för att inreda sitt första egna hem. Lite vemodigt kändes det, men det var otroligt viktigt.

Det som kanske kan ena oss i dag är att vi alla tycker att det är ett oerhört viktigt steg – viktigt för att det är ett steg in i vuxenvärlden och viktigt för att det formar en människas liv. Det handlar om självbestämmande. Man måste helt enkelt klippa navelsträngen. Därför är det sorgligt att höra talas om de många så kallade mambor – vi har till och med fått ett nytt uttryck för det. Alltför många ungdomar bor fortfarande hemma hos mamma.

Socialdemokraternas bostadspolitik håller inte måttet och når inte upp till de bostadspolitiska mål som vi fastställt i riksdagen, nämligen att alla ska ges förutsättningar att leva i goda bostäder till rimliga kostnader i en stimulerande och trygg miljö inom långsiktigt hållbara ramar.

Lösningen på bostadsproblematiken ligger inte i att ständigt komma med nya statliga investeringsbidrag. Ryckighet och knyckighet håller inte. Det måste till stabila åtgärder. Därför anser Centerpartiet att bostadspolitiken måste reformeras, regelverket förenklas och skatterna sänkas på både byggande och boende.

Nu finns det, som ni vet, ingen regel utan undantag, och så är det också för oss i Centerpartiet. Därför tycker vi att det är viktigt med ett statligt investeringsbidrag som riktas direkt till ungdomsbostäder och studentbostäder. Så sent som i måndags och tisdags, när bostadsutskottet var i Göteborg, fick vi återigen bevis på att det är ett bra sätt att se till att ungdomarna får ett boende med en rimlig hyra.

Men vi går inte med på Socialdemokraternas tricksande och ryckighet, utan vi vill ha stabilitet. Det ska hålla en längre tid. Vi går inte heller med på att man tillsätter en samordnare som ska verka under tre år. Vad hinner man på tre år? Det vet vi som suttit i riksdagen några år.

Precis som Maria Öberg sade måste byggandet av hyresbostäder öka, och därför har vi föreslagit att hyressättningssystemet ska reformeras. Det märkliga är att vart vi från bostadsutskottet än kommer på studiebesök säger alla aktörer att hyressättningssystemet måste reformeras. Förstår ni inte det någon gång, undrar de.

Målet, fru talman, att alla människor ska ha rätt till ett bra boende till rimliga kostnader i en bra miljö *måste* uppfyllas tycker vi i Centerpartiet.

Det innebär också att man tar ett särskilt ansvar för dem som är bostadslösa, att man tar ett särskilt ansvar för de ungdomar som så att säga kommit på glid och inte har ett arbete. Inget arbete, ingen bostad. Ingen bostad, inget arbete. Och sedan är man inne i helt fel spiral.

Jag lyssnade med intresse till statsrådet tidigare i dag. Det är synd att hon försvunnit från kammaren. Hon var ärlig nog att säga att bostadssituationen för ungdomar är bekymmersam. Jag förstår att hon är bekymrad. Socialdemokraterna har regerat i tio år, och jag undrar: Har inte den socialdemokratiska regeringen något ansvar för att ungdomar har det så besvärligt som de har i dag? De måste hyra i andra hand och i tredje hand, och svarshandeln florerar – inte minst i Stockholm och min hemstad Uppsala.

Fru talman! Jag hade velat ge ett råd till statsrådet om hon varit här. Nu ger jag det i stället till de socialdemokrater som är närvarande: Gör något, vänsterkartellen! Det räcker inte att förbjuda, stoppa, hindra, kontrollera, prata. Nej, det behövs handling. Det behövs mångfald och valfrihet. Och det behövs en neutralitet mellan boendeformerna. Det ska inte vara galet att äga sin bostad. Man ska både kunna äga och hyra sin villa eller sin lägenhet. Det gäller därför att lyssna och ta till sig. Varför inte ta till sig alliansens förslag? Hörde ni det? Ta alliansens förslag som tillåter, river hinder och gör det möjligt att reformera bostadspolitiken för ungdomarnas skull.

Anf. 151 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Fru talman! Rigmor Stenmark frågade om vi kommer ihåg vårt första hem. Jag flyttade hemifrån första gången för fem år sedan. Jag kunde inte flytta tidigare, utan det var först när jag träffade en kille och vi med våra gemensamma ekonomier kunde försöka hitta en lägenhet. Men inte ens det räckte, och vi fick därför tvinga våra föräldrar att vara borgenärer för oss.

Det var dock inte alldeles enkelt trots att vi fixat borgenärer. Problemet var också mitt efternamn, och mitt förnamn, och mitt utseende. De gillades inte av en del fastighetsägare. Så ja, jag kommer mycket väl ihåg hur det var att flytta in i den första egna lägenheten.

Rigmor Stenmark förespråkar ett enklare regelverk. För mina öron låter det som om vi ska ha särskilda ungdomsbostäder. Därför vill jag fråga Rigmor Stenmark: Skulle du vilja bo i en lägenhet där du med andra delar toa och dusch som ligger i källaren?

Anf. 152 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Din beskrivning av din första bostad är ganska slående, och jag tycker att det behövs en skärpning. Även jag har svårt att riktigt komma ihåg vad du heter, men det är ingenting som får hindra en ung människa i Sverige att få en bostad. Det är fruktansvärt. Där ser vi åter ett misslyckande med den bostadsmarknad som vi har i dag.

Jag kommer också ihåg min första bostad. Jag var bara 14 år när jag flyttade hemifrån. Jag skulle studera i Uppsala och var inneboende hos en äldre tant. Jag fick inte ta med mig kompisar hem, och jag delade badrum med henne. Det kanske var lite fostrande, men jag skulle inte vilja att ungdomar hade det så.

*Makt att bestämma
– rätt till välfärd.
Ungdomspolitiska
frågor*

När man är ung ska man ha rätt att ha en egen bostad, och med det menar jag inte bara ett eget rum med badrum i källaren. Absolut inte!

Anf. 153 ROSSANA DINAMARCA (v) replik:

Fru talman! Det gläder mig i så fall. Men då förstår jag inte riktigt varför vi ska förenkla regelverken.

I propositionen framgår att vi vill göra det enklare att förvärva bostad. Vi ser problemen med en bostadsmarknad med orimliga hyror, där det är svårt att få tag i små hyresrätter och där det i princip är omöjligt för en ung människa att köpa sig en lägenhet om man inte har en pappa som har många miljoner i plånboken.

Jag måste återkomma till regelverket. Varför vill Rigmor Stenmark förenkla regelverket om hon inte önskar ungdomarna ett sämre boende?

Anf. 154 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Fru talman! Regelverket har inte bara med det att göra. Vi har en plan- och bygglag som ibland omöjliggör att man får fart på byggandet. Jag hinner bara ta ett exempel, och det gäller överklagandesystemet. Demokratin ska fungera, och människor ska få säga vad de tycker. De ska kunna framföra anmärkningar på grannar och så vidare. Men som det är i dag kan det ta fyra–åtta år för att få ett bygglov.

Regelverket, bland annat plan- och bygglagen, måste förändras. Det är det som man håller på att arbeta med. En kommitté håller på att se över just plan- och bygglagen. Jag talade med vår ledamot i kommittén så sent som i dag. Men kommittén har fortfarande inte kommit någonstans. Man har en sådan beslutsångest. Och ändå hörs rop från människor som ska bygga om att regelverket måste förändras. Plan- och bygglagen måste harmoniseras tillsammans med miljöbalken. Se därför lite vidare på detta. Jag skulle vilja rekommendera att man tittar lite grann på hela det regelverk som omgärdar vårt bostadsbyggande i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 2 december.)

16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 1 december

2004/05:481 av *Carl B Hamilton* (fp) till försvarsminister Leni Björklund

Medborgarupplysning om Nato

2004/05:482 av *Ola Sundell* (m) till näringsminister Thomas Östros
Tillgången på godstransporter på järnväg i Jämtland

2004/05:483 av *Inger Davidson* (kd) till statsrådet Ibrahim Baylan
Skriv-Knuten

2004/05:484 av *Tina Acketoft* (fp) till statsrådet Barbro Holmberg
Kvinnors särskilda behov av asyl

2004/05:485 av *Gunnar Nordmark* (fp) till statsrådet Ylva Johansson
Avgifter inom kommunal omsorgsverksamhet

2004/05:486 av *Henrik von Sydow* (m) till näringsminister Thomas
Östros
Statsägda företag

2004/05:487 av *Henrik von Sydow* (m) till statsrådet Jens Orback
Likhet inför lagen

2004/05:488 av *Cecilia Widegren* (m) till jordbruksminister Ann-
Christin Nykvist

Sunda kostnader för tävlingsveterinärer

2004/05:489 av *Åsa Domeij* (mp) till samhällsbyggnadsminister Mona
Sahlin

Gasutbyggnad

2004/05:490 av *Cecilia Widegren* (m) till jordbruksminister Ann-
Christin Nykvist

Oberoende utredning av veterinärernas verksamhet

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 7 december.

17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 1 december

2004/05:400 av *Sverker Thorén* (fp) till samhällsbyggnadsminister Mona
Sahlin

EKU-verktyget

2004/05:401 av *Sverker Thorén* (fp) till samhällsbyggnadsminister Mona
Sahlin

Miljöaspekter vid offentlig upphandling

2004/05:402 av *Annika Qarlsson* (c) till statsrådet Morgan Johansson
Riksnätverket Nattvandrare i Sverige

2004/05:405 av *Cecilia Wigström* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Svenskt stöd till val i de palestinska områdena

2004/05:406 av *Sven Bergström* (c) till statsrådet Ulrica Messing
Kustpilen

2004/05:407 av *Cecilia Wigström* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Förnyat engagemang i fredsprocessen i Mellanöstern

2004/05:408 av *Eva Flyborg* (fp) till näringsminister Thomas Östros
Regelförenklingar för småföretag

2004/05:409 av *Sofia Larsen* (c) till statsrådet Ibrahim Baylan
Våldet i skolan

2004/05:410 av *Sofia Larsen* (c) till statsrådet Ibrahim Baylan
Valfriheten i skolan

2004/05:411 av *Hans Backman* (fp) till vice statsminister Bosse Ring-
holm

Deaflympics

2004/05:413 av *Yvonne Ångström* (fp) till statsrådet Ulrica Messing

Prot. 2004/05:41
1 december

Uppskjutna vägsatsningar i Västerbotten

2004/05:414 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlin

Bostadsanpassningar för äldre

2004/05:416 av *Annika Qarlsson* (c) till statsrådet Jens Orback

Abort – en mänsklig rättighet

2004/05:417 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlin

Regeringens målsättning för nybyggnation

2004/05:421 av *Henrik S Järrel* (m) till försvarsminister Leni Björklund
Den helikopterbaserade sjöräddningen

2004/05:422 av *Linnéa Darell* (fp) till statsrådet Hans Karlsson
Regeringens proposition *Drivkrafter för minskad sjukfrånvaro*

2004/05:423 av *Berit Högman* (s) till näringsminister Thomas Östros
Kollektivavtal inom statlig verksamhet

2004/05:424 av *Per-Olof Svensson* (s) till socialminister Berit Andnor
Utbetalning av ålderspension

2004/05:425 av *Christer Nylander* (fp) till statsrådet Lena Hallengren
Förskola för barn till sjukskrivna

2004/05:426 av *Anders G Högmark* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Utvärdering av Kallax

2004/05:427 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Ibrahim Baylan
Utbildning av byggnadsarbetare

2004/05:428 av *Jörgen Johansson* (c) till finansminister Pär Nuder
Avdrag för hushållstjänster

2004/05:429 av *Kenneth Johansson* (c) till statsrådet Ylva Johansson
Avdrag för hushållstjänster

2004/05:430 av *Annika Qarlsson* (c) till statsrådet Jens Orback
Avdrag för hushållstjänster

2004/05:431 av *Åsa Torstensson* (c) till statsrådet Hans Karlsson
Avdrag för hushållstjänster

2004/05:432 av *Johan Löfstrand* (s) till statsrådet Lena Hallengren
Ungdomsföreningar

2004/05:433 av *Cecilia Wigström* (fp) till försvarsminister Leni Björklund
Amf 4 och EU:s snabbinsatsförmågor

2004/05:434 av *Cecilia Wigström* (fp) till försvarsminister Leni Björklund
Brist på militär närvaro vid Skandinavians största hamn

2004/05:435 av *Ewa Thalén Finné* (m) till statsrådet Hans Karlsson
Krav på kollektivavtal för utländska företag med utländska anställda

2004/05:436 av *Peter Danielsson* (m) till statsrådet Lena Sommestad
Ansvaret för farligt avfall

2004/05:440 av *Göran Lindblad* (m) till statsrådet Ylva Johansson
Tandvårdsförsäkringen

2004/05:451 av *Helena Bargholtz* (fp) till vice statsminister Bosse Ringholm
Könsfördelningen i parlamentariskt sammansatta kommittéer

2004/05:453 av *Cristina Husmark Pehrsson* (m) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Skriv-Knuten

2004/05:454 av *Fredrik Olovsson* (s) till näringsminister Thomas Östros
Regeringens stöd till Sörmland

2004/05:456 av *Cecilia Widegren* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Halvprivata vägbyggen i Skaraborg

2004/05:457 av *Magdalena Andersson* (m) till statsrådet Ulrica Messing
Axamo flygplats

2004/05:458 av *Johnny Gylling* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Kommunikationerna i Blekinge

2004/05:459 av *Magdalena Andersson* (m) till statsrådet Ylva Johansson
Rättspsykiatri och annan psykiatrisk vård

2004/05:461 av *Anne-Marie Ekström* (fp) till finansminister Pär Nuder
Upptaxering för energibesparande åtgärder

2004/05:462 av *Cecilia Widegren* (m) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist

Privat mark som naturreservat

2004/05:463 av *Sverker Thorén* (fp) till statsrådet Lena Sommestad
Marin strategi

2004/05:464 av *Gunilla Tjernberg* (kd) till finansminister Pär Nuder
Modell för spelberoendeprovning

2004/05:465 av *Berit Jóhannesson* (v) till försvarsminister Leni Björklund

Svensk utveckling av minor

2004/05:467 av *Lars Ångström* (mp) till statsrådet Lena Sommestad
Främjande av kommunernas klimatinvesteringar

2004/05:468 av *Anita Sidén* (m) till statsrådet Barbro Holmberg
Handläggningstider i asylprovning

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 7 december.

18 § Kammaren åtskildes kl. 17.52.

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanträdets början till och med 8 § anf. 30 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 12 § anf. 66 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 13 § anf. 106 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 15 § anf. 137 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

CHARLOTTE RYDELL

/Monica Gustafson

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Utökning av antalet suppleanter i bostadsutskottet.....	1
3 § Val av extra suppleant i bostadsutskottet	1
4 § Meddelande om ändring i kammarens sammanträdesplan	1
5 § Förnyad bordläggning	1
6 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 25 november	2
KU6 Nationaldagen – ny helgdag	2
KU5 Ändringar i riksdagsförvaltningens instruktion	2
KU7 Förlängd försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning i Skåne län och Västra Götalands län	2
NU4 Statliga företag.....	2
JuU7 Skärpta regler mot penningtvätt	4
LU2 Ändringar i mönsterskyddslagen.....	4
AU2 Diskriminering inom det sociala området på grund av sexuell läggning.....	4
7 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 30 november	5
SkU1 Anslagen till Skatteverket, kronofogdemyndigheterna och Tullverket, m.m.	5
SkU9 Beskattning av utomlands bosatta	5
SkU10 Mervärdesskatt vid omsättning av gas och el, m.m.	5
SkU13 Genomförande av ändringar i moder- och dotterbolagsdirektivet	5
SkU15 Utökade möjligheter till överföring av periodiseringsfonder och expansionsfond, m.m.	5
SfU2 Anslag inom utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar	5
SfU6 Konvention mellan Sverige och Amerikas förenta stater om social trygghet.....	8
KU8 Kommunal medverkan i landstingens sjuktransporter	8
8 § Rikets styrelse.....	8
Konstitutionsutskottets betänkande 2004/05:KU1	8
Anf. 1 GÖRAN LENNMARKER (m)	8
Anf. 2 TOBIAS KRANTZ (fp)	10
Anf. 3 INGVAR SVENSSON (kd)	12
Anf. 4 KERSTIN LUNDGREN (c).....	13
Anf. 5 GUSTAV FRIDOLIN (mp)	15
Anf. 6 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	18
Anf. 7 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	18
Anf. 8 KERSTIN LUNDGREN (c) replik	19
Anf. 9 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	19
Anf. 10 TOBIAS KRANTZ (fp) replik	20
Anf. 11 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	20
Anf. 12 TOBIAS KRANTZ (fp) replik	21
Anf. 13 GUSTAV FRIDOLIN (mp) replik	21
Anf. 14 GÖRAN MAGNUSSON (s)	22

Anf. 15	GÖRAN LENNMARKER (m) replik	24
Anf. 16	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	25
Anf. 17	GÖRAN LENNMARKER (m) replik	25
Anf. 18	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	26
Anf. 19	KERSTIN LUNDGREN (c) replik	26
Anf. 20	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	26
Anf. 21	KERSTIN LUNDGREN (c) replik	27
Anf. 22	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	27
Anf. 23	INGVAR SVENSSON (kd) replik	27
Anf. 24	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	28
Anf. 25	INGVAR SVENSSON (kd) replik	29
Anf. 26	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	29
Anf. 27	TOBIAS KRANTZ (fp) replik	29
Anf. 28	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	30
Anf. 29	TOBIAS KRANTZ (fp) replik	31
Anf. 30	GÖRAN MAGNUSSON (s) replik	31
Anf. 31	MATS EINARSSON (v)	32
Anf. 32	KERSTIN LUNDGREN (c) replik	34
Anf. 33	MATS EINARSSON (v) replik	34
Anf. 34	KERSTIN LUNDGREN (c) replik	35
Anf. 35	MATS EINARSSON (v) replik	35
Anf. 36	INGVAR SVENSSON (kd) replik	35
Anf. 37	MATS EINARSSON (v) replik	36
Anf. 38	INGVAR SVENSSON (kd) replik	36
Anf. 39	MATS EINARSSON (v) replik	36
	(Beslut fattades under 14 §.)	36
9 §	Internationell redovisning i svenska företag	37
	Lagutskottets betänkande 2004/05:LU3	37
	(Beslut fattades under 14 §.)	37
10 §	Program för energieffektivisering, m.m.	37
	Näringsutskottets betänkande 2004/05:NU7	37
	(Beslut fattades under 14 §.)	37
11 §	Internationell samverkan	37
	Utrikesutskottets betänkande 2004/05:UU1	37
Anf. 40	BJÖRN HAMILTON (m)	37
Anf. 41	HOLGER GUSTAFSSON (kd)	38
Anf. 42	AGNE HANSSON (c)	39
Anf. 43	KENNETH G FORSLUND (s)	40
Anf. 44	BJÖRN HAMILTON (m) replik	40
Anf. 45	KENNETH G FORSLUND (s) replik	40
Anf. 46	BJÖRN HAMILTON (m) replik	41
Anf. 47	KENNETH G FORSLUND (s) replik	41
	(Beslut fattades under 14 §.)	41
12 §	Internationellt bistånd	41
	Utrikesutskottets betänkande 2004/05:UU2	41
Anf. 48	EWA BJÖRLING (m)	41
Anf. 49	BIRGITTA OHLSSON (fp)	44
Anf. 50	ROSITA RUNEGRUND (kd)	46

Anf. 51	SERMIN ÖZÜRKÜT (v)	48	Prot. 2004/05:41
Anf. 52	AGNE HANSSON (c)	50	1 december
Anf. 53	CARINA HÄGG (s)	52	
Anf. 54	ROSITA RUNEGRUND (kd) replik	56	
Anf. 55	CARINA HÄGG (s) replik	56	
Anf. 56	ROSITA RUNEGRUND (kd) replik	57	
Anf. 57	CARINA HÄGG (s) replik	57	
Anf. 58	AGNE HANSSON (c) replik	57	
Anf. 59	CARINA HÄGG (s) replik	58	
Anf. 60	AGNE HANSSON (c) replik	58	
Anf. 61	CARINA HÄGG (s) replik	58	
Anf. 62	SERMIN ÖZÜRKÜT (v) replik	59	
Anf. 63	CARINA HÄGG (s) replik	59	
Anf. 64	SERMIN ÖZÜRKÜT (v) replik	60	
Anf. 65	CARINA HÄGG (s) replik	60	
Anf. 66	EWA BJÖRLING (m) replik	60	
Anf. 67	CARINA HÄGG (s) replik	60	
Anf. 68	EWA BJÖRLING (m) replik	61	
Anf. 69	CARINA HÄGG (s) replik	61	
Anf. 70	BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	62	
Anf. 71	CARINA HÄGG (s) replik	62	
Anf. 72	BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	63	
Anf. 73	CARINA HÄGG (s) replik	63	
Anf. 74	Statsrådet CARIN JÄMTIN (s)	64	
Anf. 75	AGNE HANSSON (c) replik	67	
Anf. 76	Statsrådet CARIN JÄMTIN (s) replik	67	
Anf. 77	AGNE HANSSON (c) replik	68	
Anf. 78	Statsrådet CARIN JÄMTIN (s) replik	68	
Anf. 79	BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	69	
Anf. 80	Statsrådet CARIN JÄMTIN (s) replik	69	
Anf. 81	BIRGITTA OHLSSON (fp) replik	69	
Anf. 82	Statsrådet CARIN JÄMTIN (s) replik	70	
Anf. 83	ROSITA RUNEGRUND (kd) replik	70	
Anf. 84	Statsrådet CARIN JÄMTIN (s) replik	71	
Anf. 85	ROSITA RUNEGRUND (kd) replik	71	
Anf. 86	Statsrådet CARIN JÄMTIN (s) replik	72	
Anf. 87	EWA BJÖRLING (m) replik	72	
Anf. 88	Statsrådet CARIN JÄMTIN (s) replik	73	
Anf. 89	EWA BJÖRLING (m) replik	74	
Anf. 90	Statsrådet CARIN JÄMTIN (s) replik	74	
Anf. 91	KAJ NORDQUIST (s)	75	
Anf. 92	ROSITA RUNEGRUND (kd) replik	77	
Anf. 93	KAJ NORDQUIST (s) replik	77	
Anf. 94	ROSITA RUNEGRUND (kd) replik	77	
Anf. 95	KAJ NORDQUIST (s) replik	77	
Anf. 96	VERONICA PALM (s)	78	
Anf. 97	ROSITA RUNEGRUND (kd) replik	79	
Anf. 98	VERONICA PALM (s) replik	79	
Anf. 99	ROSITA RUNEGRUND (kd) replik	79	

Anf. 100 VERONICA PALM (s) replik	80
Anf. 101 LOTTA HEDSTRÖM (mp).....	80
(Beslut fattades under 14 §.)	81
13 § Makt att bestämma – rätt till välfärd. Ungdomspolitiska frågor	81
Kulturutskottets betänkande 2004/05:KrU2.....	81
Anf. 102 MATILDA ERNKRANS (s).....	81
Anf. 103 LENA ADELSON LILJEROTH (m).....	82
Anf. 104 AXEL DARVIK (fp).....	85
Anf. 105 GUNILLA TJERNBERG (kd).....	87
Anf. 106 BIRGITTA SELLÉN (c).....	90
Anf. 107 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s).....	92
Anf. 108 AXEL DARVIK (fp) replik	95
Anf. 109 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik	95
Anf. 110 AXEL DARVIK (fp) replik	95
Anf. 111 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik	96
Anf. 112 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik.....	96
Anf. 113 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik	96
Anf. 114 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik.....	97
Anf. 115 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik	97
Anf. 116 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik	98
Anf. 117 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik	98
Anf. 118 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik	98
Anf. 119 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik	99
Anf. 120 BIRGITTA SELLÉN (c) replik.....	99
Anf. 121 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik	99
Anf. 122 BIRGITTA SELLÉN (c) replik.....	100
Anf. 123 GUNILLA CARLSSON i Hisings Backa (s) replik	100
Anf. 124 ROSSANA DINAMARCA (v).....	100
(forts. 15 §).....	103
Ajournering.....	103
Återupptagna förhandlingar	103
Meddelande om inställd votering	103
14 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	103
KU1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse.....	103
LU3 Internationell redovisning i svenska företag	105
NU7 Program för energieffektivisering, m.m.	105
UU1 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan	105
UU2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd	106

Ungdomspolitiska frågor (forts. KrU2).....	109
Anf. 125 GUNVOR G ERICSON (mp)	109
Anf. 126 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik.....	111
Anf. 127 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	112
Anf. 128 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik.....	112
Anf. 129 GUNVOR G ERICSON (mp) replik.....	112
Anf. 130 Statsrådet LENA HALLENGREN (s).....	112
Anf. 131 BIRGITTA SELLÉN (c) replik.....	116
Anf. 132 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik	117
Anf. 133 BIRGITTA SELLÉN (c) replik.....	117
Anf. 134 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik	118
Anf. 135 AXEL DARVIK (fp) replik.....	118
Anf. 136 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik	119
Anf. 137 AXEL DARVIK (fp) replik.....	120
Anf. 138 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik	120
Anf. 139 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik.....	121
Anf. 140 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik	121
Anf. 141 LENA ADELSON LILJEROTH (m) replik.....	122
Anf. 142 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik	123
Anf. 143 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik.....	123
Anf. 144 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik	124
Anf. 145 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik.....	125
Anf. 146 Statsrådet LENA HALLENGREN (s) replik	125
Anf. 147 TOBIAS BILLSTRÖM (m)	126
Anf. 148 LARS-IVAR ERICSON (c)	129
Anf. 149 MARIA ÖBERG (s).....	130
Anf. 150 RIGMOR STENMARK (c).....	132
Anf. 151 ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	133
Anf. 152 RIGMOR STENMARK (c) replik	133
Anf. 153 ROSSANA DINAMARCA (v) replik.....	133
Anf. 154 RIGMOR STENMARK (c) replik	134
(Beslut skulle fattas den 2 december.).....	134
16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	134
17 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	135
18 § Kammaren åtskildes kl. 17.52.....	137

Prot. 2004/05:41
1 december

Elanders Gotab, Stockholm 2004